YEAH YEAH YEAHS • BORA AYANOĞLU • BABA ZULA • ARAB STRAP

ROLL

112480 haziran 2003/06 3.000.000 TL

Ciwan Haco

RADIOHEAD

MACY GRAY • RICHARD HAMER • JOHNNY MARR • BUGGE WESSELTOFT • NEKO CASE

ROLL 76

brigitte fontaine

26 yaşındayım

Yirmi altı yaşındayım, ama sadece
dört yılı kayda değer.
Hiç ama hiçbir şeyi anlamıyorum,
kelebeklerden korkuyorum; babam
savaşta öldü.
Küçükken pembe angora bir yeleğim vardı,
anca belime kadar inen;
yaşlı beyler beni çok severdi.
Tecrübeye inanmam;
kapalı yerlerde
güvende hissetmem kendimi;
bir hastalık gibi yaşarım tembelliği;
sarı ırmakları severim.
Kulağımın arkasında olağanüstü yumuşak
bir yer olduğunu söylemeliyim sana,
sütlü tatlıları ve olgun muzları sevdiğimi
söylemeliyim; hep bir rüzgarın beni alıp
götürmesini arzularım; işte sırf bu yüzden
bisiklet zincirleriyle bağladım kendimi
bu koltuğa.
"Bir varmış bir yokmuş" diye başlayan
tüm hikayeleri severim;
sütlü kahveden nefret ederim; eskiden
şöyle bir okşardı beni oğlanlar;
bir keresinde zırhlı araçlar gördüm
Orleans caddesinde;
aşk mavallarını severim ve
beni ağlatır patates kızartmaları;
sürekli gemiler izler beni suda; korkuturlar beni.
Uzun zaman orda burda
dostların yanında yaşadım;
bir gün mermer bir masayı kırdım;
traşsız erkekleri severim;
sık sık dişlerim ağrır;
acıkmamam gerektiğinde acıkırım.
İşte, her şeyi biliyorsun.

Bay Carol Kulesi gar şefine mektup

Bay gar şefi
Bay Carol Kulesi gar şefi
Ne kadar solgundunuz sabahın saat yedisinde
Ne kadar kırışıktı göz kapaklarınız
Ama kimsenin buna aldırış ettiği yok dünyada
korkunç ve olağan bir şey bu
Bay Carol Kulesi gar şefi
Dört istasyon önce indim ben
ve bundan sonra asla
görmeyeceğim sizi
Bu küçük notun ne kadar can yakıcı
olduğunu anlıyor musunuz
ve ne kadar boş olduğunu siz ve ben söz konusu
olduğumuzda
kırmızı ipek bir yeleği anımsatarak.
Sütlü kahve vaktiydi sizin için buğusuyla camlarda
Tren yolundan geçerken dikkatli
olmanızı söylemek istiyorum
Yeleği sıradan ve hüzünlü
kağıtların üstüne koydunuz
oysa o sırada ben çoktan
dağlardaydım
ve çok olmuştu sizi unutalı
Asla görmemiş olmam sizi
hiçbir şeyi mazur göstermiyor
Bay gar şefi
Bay Carol kulesi gar şefi
yelek için teşekkür etmek
istiyordum size

Mutfakta

Nüfus kağıdını
kaybettim
Gizli güzellik ödülünü
kazandım
Pusulayı ve kılavuzu
kaybettim
Puerta del Sol'e bir giriş
kazandım

Tuhaf bir koku var
mutfakta

Aklı ve diş fırçamı
kaybettim
Ramazan gecesinin ayını
kazandım
Yeryüzündeki tüm savaşları
kaybettim
Denize batık şehri
kazandım

Tuhaf bir koku var
mutfakta

İnanç ve özgürlüğü
kaybettim
İç içe geçmiş hayatı ve ölümü
kazandım
Madalyonu ve tersini
kaybettim
Babar ve yeşil elbisesini
kazandım

Tuhaf bir koku var
mutfakta

Şapkamı ve donumu
kaybettim
Ormanlar kralının çılgın aşkını
kazandım
Mantığı ve yol yordamı
kaybettim
Sonsuz sayıklama sanatını
kazandım

Tuhaf bir koku var
mutfakta

Tanka 2

Güzel bir şekil
çizdim havaya senin için
Burada yokken sen
sevgilim

Güzel bir isim verdim sana
şefkatle, sessizce
uzaktayken sen
sevgilim

Ama göremedim asla seni
çünkü ne zaman gelsen
gözlerimi indirir
tırnaklarıma bakarım
ve hasta dostları
görmeye gitmeliyim derim.

Türkçesi: Bayer Donat

ROLL
76
haziran '03

09 Ciwan Haco
12 Audun Erlien
14 Bugge Wesseltoft
18 Macy Gray
21 Radiohead
26 Yeah Yeah Yeahs
28 Johnny Marr
32 Yaz festivalleri
34 Arab Strap
36 Baba Zula
41 Richard Hamer
57 Bora Ayanoğlu

04 Ajans
43 Satırarası
44 Kıraathane
46 Gayd
48 Halkla ilişkiler
50 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ahmet Kaya, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Duygu Güner, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Murat Meriç, Necati Sönmez, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özhan Binici, Reha Öztunalı, Salih Nazım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen

baskı: Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. A.Ş. Hacıahmet mah. Eburnza Dergahı sok. No: 27 Dolapdere İstanbul 212 235 98 95 **baskı tarihi:** haziran 03 **dağıtım:** Bir-Yay

adres: Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks:** 212 244 23 94 **yıl** 7 **sayı** 76 **haziran** '03 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11) - Orhan Esen (231 53 48)
AYDA BİR YAYINLANIR

ANDERSEN

Çing bül çang bül

Sarayın ileri gelenleri bülbüle kızmışlar, böyle nankörlük görmediklerini söylemişler. "Neyse ki en iyisi bizde kaldı" demişler. Çalgıcıbaşı o yapma kuşa gitgide hayran oluyormuş; yalnız üstündeki elmaslar, inciler yüzünden değil, ses bakımından da sahici bülbülden üstün bulduğunu söylemiş. "Hakanımız bir düşünsünler" demiş: "o sahici bülbül öterken ne duyacağımızı biliyor muyduk? Neşeli mi ötecek, hüzünlü mü, kestiremiyorduk. Yapma bülbül ise bizi öyle şaşırtamaz, ne öteceğini biliriz." Sarayın büyükleri çalgıcıbaşıya hak vermişler. Hakan, yapma bülbülün ne kadar beğenildiğini görünce kerem etmiş: "Bunu halka da dinletin, bu güzel ötüşü milletim de işitsin!" Ertesi pazar çalgıcıbaşı, bütün şehir halkının önünde, yapma bülbülü kurup öttürmüş. Dinleyenler bayılmış, içki ile esrikleşmişe dönmüşler. Yalnız fukara balıkçılar, bülbülü daha saraya gelmeden dinleyip de gönüllerini eğlemiş olan balıkçılar, ötekiler gibi coşmamışlar. "Yapma bülbülün ötüşü de fena değil, o da tatlı, tatlı ya, hep bir ötüyor, şakımasını hiç değiştirmiyor, bir eksikliği var onun!" demişler.

Fağfurun bakanları toplanmışlar, sahici bülbülü ülkeden sürmeye karar vermişler. Yapma bülbülü ise, elmas, inci işlemeli ipekten bir yastık üzerinde, hakanın yatağının yanına koymuşlar, "Hakanın yatak odasının özel şarkıcısı" diye de bir berat vermişler. Çalgıcıbaşı, o yapma kuş için tam beş yüz sayfalık bir kitap yazmış: Bütün bilgisi, Çincenin en anlaşılmaz sözlerinin hepsi varmış içinde. Okunmaz, tatsız bir övgü imiş, ama okumuşlar, yapma bülbüle öyle tutkunmuşlar ki, kitap tam altmış iki defa basılmış. Bir akşam hakan, yatmadan önce, yapma kuşu iki yüz elli bininci defa öttürmek istemiş; bir de ne baksın? Bülbülün karnından hrrrrupp! diye bir ses çıkmış. Sonra snuks-r-r-rrr diye bir takım gürültüler olmuş, sonunda yapma bülbül susmuş. Hakan yatağından fırlamış, sarayın hekim başısını çağırtmış. Hekim başı yapma bülbülü evirmiş, çevirmiş, sonunda hastalığın ağır olduğunu, şurupla da, yakıyla da iyileştirilemeyeceğini söylemiş. Şehirden bir saatçı getirtmişler, o da evirmiş, çevirmiş, biraz düzeltebilmiş. Ama: "Bu kuşu artık yormaya gelmez; çarkları, zemberekleri aşınmış. Değiştirirdim, değiştirirdim ya, korkarım sesi değişir, bülbül gibi ötecegine baykuş gibi ötmeye başlar!" demiş.

Ülkeyi bir yastır kaplamış. O güzelim kuş artık yılda yalnız bir kere öttürülecek... Çin'in büyük düşünürlerinden biri bunun üzerine koca bir kitap yazmış, bir zevk ne kadar seyrek olursa, ne kadar güç olursa, o kadar tatlı olacağını anlatmış. Bazı kimseler o düşünürün dediklerini doğru bulmuşlar, ama çoğunluk kanmamış o züğürt avuntusuna!

Beş yıl daha geçmiş. Sonra ülkeyi daha ağır bir yas kaplamış. Hakan, hastalanıp yatağa düşüvermez mi! Hekimler toplanmışlar, konuşmuşlar, konuşmuşlar: "Birkaç sene daha ya yaşar ya yaşamaz!" diye kesip atmışlar. Hakan, yatağında öyle yatıyor; benzi sapsarı, zorla nefes alabiliyormuş: Göğsünün üzerine sanki ağır bir taş koymuşlar... Gözlerini bin güçlükle açabilmiş, bir de ne görsün? Ölüm gelip dizini göğsüne dayamamış mı! Boğmak üzere imiş hakanı... Perdelerin kıvrımlarından kimi çirkin, kimi de güzel, tuhaf tuhaf başlar çıkıyormuş. Bunlar hakanın ettiği iyiliklerle işlediği suçlarmış; ölümün dizini hakanın göğsüne dayadığını duyunca hepsi de, âdet yerini bulsun diye, birer birer gözlerinin önünden geçmeye gelmiş: "Beni hatırlıyor musun?... Beni unuttun mu?..." deyip kendilerini gösteriyorlar, hakanın iyiliklerini de, kötülüklerini de birer birer canlandırıyorlarmış. Zavallı hakan "Bundan haberim yoktu... Bunu söylemediler bana..." deyip duruyormuş. Doğru sanarak verdiği bir buyruğun meğer ne kötülükleri olmuş!.. Haklı sandığı meğer haksızlığın ta kendisiymiş!.. Sonunda: "Ah! Biraz çalgı olsa da bunları unutabilsem!" diye inlemiş. Sonra yapma bülbüle dönüp: "Ötsene, altın kuşum, ötsene biraz! Bir dem çek!" diye yalvarmış. Nasıl ötsün kuşcağız? Kurgusunu bir kuran olmamış ki! Tam o sırada, yarı açık pencereden eşi emsali duyulmadık bir ses, bir ötüş işitilmiş: Bülbül, sahici bülbül gelmiş, bahçede bir dala konmuş, o ötermiş... Hakanın ölüm döşeğine düştüğünü öğrenmiş de "belki ötüşümle gönlünde bir umut uyandırırım!" diyerek gelmiş. Onun o güzel sesi yükselince hayaletler birer birer sönüp gidivermiş; hakanın zayıflamış vücudunda gene kan dolaşmaya başlamış. Ölüm bile bahçesini özlemiş, beyaz bir sis olup pencereden çıkmış gitmiş. Hakan: "Var ol, benim bülbülüm!" demiş. "Meğer biricik dostum senmişsin! Seni ülkemden sürdürmüştüm; oysa en kötü anımda geldin, üzerime çullanan hayaletleri kovdun. Ölümü bile büyüledin, beni boğmadan kalkıp gitti. Sana ne mükâfat vereyim?" Bülbül: "Senin önünde ilk öttüğüm akşam, gözlerinden yaşlar aktı. Bir şarkıcı için gözyaşlarından daha değerli elmas, daha değerli inci var mıdır?.. Ama uyu, biraz da gücün, sağlığın yerine gelsin. Sana en güzel havalarımdan birini ninni diye söyleyeyim..." demiş. Yanık yanık dem çekmeye başlamış, hakan da tatlı bir uykuya dalmış.

Sabah güneş doğunca hakan da uyanmış; iyileşmiş, bir şeycigi kalmamışmış. Bülbül neşeli neşeli ötüyor, cana can katan, yüreği güçlendiren havalar söylüyormuş. Hakan: "Artık benim yanımdan ayrılmayacaksın" demiş. "Ama keyfin isteyince ötersin... Şu çirkin, yapma bülbüle gelince, onu parçalayacağım..." Bülbül: "Sakın parçalama onu hakanım!" demiş. "Ne yapsın? O da gücünün yettiğince öttü, seni eğlendirdi. Mükâfat olarak onu da kırma, sakla. Bana gelince, ömrümü senin sarayında geçiremem; ben yuvamı hür olarak kurarım. Gönlüm isteyince gelir, seni görürüm. Her akşam şu pencerenin yanındaki ağaca konarım, sana neşeli bir hava, yahut gönlü düşlere salan bir ezgi söylerim. Kimlerin hali iyidir, kimlerin hali kötüdür, bildiririm; ben küçük bir kuşum, senin görmediğin haksızlıkları, kötülükleri görür, duyarım. Birer birer söylerim onları. Ama buna karşılık senden bir dileğim var" demiş. Hakan, "Buyur, dünyayı istesen onu bile bağışlarım" demiş. Bülbül: "Yok" demiş, "o kadar büyük şeyler isteyecek değilim. Ülkende neler olup bittiğini sana bildiren küçük bir kuş bulunduğunu kimseye söyleme, yeter bana. Bir gün gelir, haklı olduğumu sen de anlarsın" demiş, sonra uçup gitmiş.

"Bülbül", Hans Christian Andersen (Nurullah Ataç)

→ arka kapaktan devam...

Birisi mimarinin donmuş müzik olduğuna hükmetmiş, buna karşın kimse çıkıp müziğin eriyen mimari olabileceğini söylememiş bugüne kadar. **GUILLERMO CABRERA INFANTE**, Şehirler Kitabı

Musikî giydirilmiş zamandır. **AHMET HAMDİ TANPINAR**

Hi-pop takılıyorlar *(TGRT'de, "Hayatın Renkleri" programında, hiphopçu manken görüntülerinin altyazısı)*

Erkek kaplanda ne kadar süt varsa Onda da o kadar merhamet vardır **SHAKESPEARE**, Coriolanus

Gecelerden bir gece, her zamanki gibi teleskopumla göğü inceliyordum. Yüz milyon ışık yılı uzaklıktaki bir galaksiden bir karton sarktığını gördüm. Üzerinde şöyle yazılıydı: SENİ GÖRDÜM. **ITALO CALVINO**, Kozmokomik Öyküler

Düşünce suç olmaz ya, olursa eğer, en büyük düşünce suçu, düşüncenin suç olabileceğini düşünmektir. **SABAHATTİN EYÜBOĞLU**

NATALIE MERCHANT'ın yeni albümü "The House Carpenter's Daughter", bu ay kendi sitesi nataliemerchant.com'da yayınlanacak. Albüm, "Sally Ann", "Which Side Are You On?", "Down On Penny's Farm", "Soldier Soldier" gibi folk şarkılarının cover'larından oluşuyor.

SANTANA, yeni albümü "Shaman"ın turnesindeki bazı konserleri başta AIDS olmak üzere Afrika'nın çeşitli sorunları için çalışan Artists For A New South Africa yararına verecek.

Dördüncü albümleri için bu yılın sonunda ya da önümüzdeki senenin başında stüdyoya girmesi beklenen **QUEENS OF THE STONE AGE**'in 25 şarkısı şimdiden hazır. Yeni albüm evvelkilerden daha az komplike, daha kolay dinlenir olacakmış.

SUM 41, sonbaharda yayınlanacak yeni albümleri "Skull Ring"de **IGGY POP**'la düet yaptı. "Little Know It All"u kaydetmeden önce Deryck Whibley'le Iggy arasında şöyle bir telefon konuşması geçmiş: *Iggy:* "Beni tanıyor musunuz, bilmiyorum, geçmişte bazı çalışmalar yapmıştım." *Deryck:* "Sizi tanıyorum. Biz Torontolu bir grubuz." *Iggy:* "Eskiden bir grupta çalarken ben de Toronto'ya giderdim. Stooges adında bir gruptaydım. Duydunuz mu hiç?" *Deryck:* "Duyduk." Iggy'nin son zamanlarda en sevdiği gruplardan biriymiş Sum 41.

JOHN MELLENCAMP, yeni albümü "Trouble No More"u tamamladı. Robert Johnson, Woody Guthrie, Hoagy Carmichael, Lucinda Williams, Willie Dixon gibi isimlerin şarkılarının cover'larının yer aldığı albümde, Mellencamp'in Guthrie ve The Carter Family'den uyarladığı ve Irak savaşı esnasında yayınladığı "To Washington" isimli şarkı da bulunuyor.

"Bir ev inşa etmek için bir ev satın": **DAVID GILMOUR**'un yeni sloganı bu. "İnsana iki ev fazla" diyen Pink Floyd gitaristi, Sussex'te bir kır evine taşınınca, Londra'daki evini Galler prensesinin kardeşine sattı ve 3.6 milyon pound'luk geliri evsizler için yardım toplayan Urban Village projesine bağışladı.

Son bir yıldır akciğer kanseri tedavisi gören **WARREN ZEVON**'un yeni albümü "The Wind"in çalışmaları tamamlandı. Albümün konukları arasında Bruce Springsteen, Don Henley, Ry Cooder, Emmylou Harris gibi pek çok isim var.

MUTLU YUVA

Acı kayıplarımız Joey ve Dee Dee Ramone'un ardından Ramones fırtınası 70'lerdeki kadar hızlı esmeye başladı. New Yorklu punk çetesine "hürmeten" kaydedilen "We're A Happy Family" albümü de bunun son kanıtı. Tam 16 Ramones hiti rock'n'roll'un farklı kanatlarından grup ve şarkıcılarca yorumlanmış. Joey ve arkadaşlarının etki sahası ne kadar da genişmiş meğerse. Tom Waits ile Kiss'i, Rancid ile Garbage'ı başka nerede yan yana görebilirsiniz? U2, Eddie Vedder, Red Hot Chili Peppers, Metallica, Green Day, Pretenders ve dahası bu albümde.

MARTIN SCORSESE, 2005 yılında yayınlanacak bir **BOB DYLAN** belgeseline başladı. 1963'den bugüne Dylan'ın izini süren belgeselin adı muhtemelen "Bob Dylan Anthology Project" olacak. Scorsese, 1978'de de The Band'in veda konserini kameraya almış ve "The Last Waltz"u çekmişti.

Bundan birkaç sene evvel "One Of Us"la ortalığı sallayan **JOAN OSBORNE** şu sıralar hayli faal: Efsanevî Motown grubu Funk Brothers'la turnesini yeni bitirdi, Dixie Chicks konserlerinin açılışını yapacak, ardından iki ay boyunca The Dead'le (eski Grateful Dead'le) sahneye çıkacak. The Dead için "sadece müziğin hayranı olmakla kalmıyor, grubu çeşitli boyutlarda gören, kayıtlarını toplayan underground bir ağın, bir cemaatin de parçası oluyorsunuz" diyen Osborne, Bush karşıtı eleştirileri nedeniyle tepki toplayan Dixie Chicks'çiler için de şöyle konuşmuş: "İstedikleri şeyi söylemeye hakları var, eğer insanlar bundan hoşlanmazlarsa, tepki vermek de onların hakkı. Bu, Amerikan diyaloğunun temelidir." Osborne'un son albümü "How Sweet It Is", Stevie Wonder, Jimi Hendrix, The Spinners gibi isimlerin klasik şarkılarının yorumlarından oluşuyor.

RADIOHEAD uzun süredir ilk defa İngiltere ve İrlanda'yı kapsayan bir kulüp turnesine çıktı. Grubun ikinci konserinin izleyicileri arasında U2'cu **THE EDGE** de vardı.

ELVIS COSTELLO, savaş karşıtı tutumlarıyla Amerikan hükümetinin tepkisini çeken müzisyenleri müdafaa etti: "Konuşma ve ifade özgürlüğü adına çok tehlikeli zamanlarda yaşıyoruz. İmrendiğim ve kendilerinden pek çok şey öğrendiğim şarkı yazarları, kalpten olduğu kadar, bilinçleriyle de konuşanlardır. Bu hakları muhafaza etmek elzemdir." Costello cephesinden bir de mutlu haber var: Üstad, Grammy ödüllü caz şarkıcısı **DIANA KRALL**'la nişanlandı.

Los Angeles'ta farları yakmadan araba süren ve polis tarafından durdurulan **STONE TEMPLE PILOTS** solisti **SCOTT WEILAND**'ın üzerinde, yapılan arama sonucu kokain ve eroin bulundu. Sanatçı gözaltına alındı ve mahkemeye sevkedildi. Weiland'a 1990'larda benzer davalar açılmıştı.

JUNE CARTER CASH, kalp yetmezliğinden vefat etti. Geçtiğimiz ay Nashville'de bir hastaneye yatan, Johnny Cash'in 1968'den bu yana hayat arkadaşlığını yapan Carter Cash, 73 yaşındaydı. Carter ailesine doğduğundan bu yana müzikle meşguldü.

JOHN LENNON'ın hakkında kayıp bir döküman temmuz ayında kamuya gösterilecek. John Lennon'ın bir gününü anlatan, taksiye binişini, alışveriş yapışını, parkta çocuklara maymun taklidi yapışını gösteren filmin tek kopyası, on senedir adı açıklanmayan bir hayranında saklı bulunuyordu.

LAURYN HILL, 1998 tarihli ilk stüdyo albümü "The Miseducation Of Lauryn Hill"in ardından ikinci stüdyo albümünün kayıtlarına başladı. Albüm daha ziyade 2002 tarihli "MTV Unplugged no.2.0" ayarında olacakmış, rap'ten ziyade rock'a ve soul'a selam çakacakmış. Hill, şarkılarda gitarın yanısıra perküsyon ve davulun da başına geçecek.

İki CD'lik bir **BRUCE SPRINGSTEEN** tribute albümü İspanya'da yayınlandı. Ağustosta yayınlanacak versiyonundaysa dört şarkı daha eklenmiş olacak. "Light Of Day: A Tribute To Bruce Springsteen" isimli albüme katılanlar arasında Elvis Costello, Billy Bragg and The Blokes, Pete Yorn, Nils Lofgren, Elliott Murphy, Dion, Dan Bern, Mike Rimbaud, Sid Griffin, Graham Parker, Paradise Brothers gibi isimler var. Şarkıların kimi daha önce kaydedilip yayınlanmış, kimileri içinse sıfırdan stüdyoya girilmiş. Albümün geliri, parkinson hastalığıyla ve kanserle mücadele eden iki vakfa bağışlanacak.

Pearl Jam basçısı **JEFF AMENT** ve King X solisti **DOUG PINNICK** uzun süredir gündemlerinde olan projelerine nihayet hayat veriyorlar. Aralarına davulcu Richard Stuverud'un da katılmasıyla, on şarkıyı şimdiden kaydettiler. Bunlar, o kadar sert olmayan, atmosferik, melodiye yaslanan, Pearl Jam'yen şarkılarmış.

LISA GERMANO beş yıl aradan sonra beşinci albümü "Lullaby For The Liquid Pig"i yayınladı. Tutkulu ve acılı bir aşk ilişkisinin ardından yazdığı şarkıları topladığı albüm, "bağımlılık, uykusuzluk, yalnızlık" temaları etrafında dönüyor. Albüme eli değenler arasında Johnny Marr, Neil Finn ve Joey Waronker da var.

SUEDE bir "best of"un ardından yayınlayacağı yeni albümün çalışmalarına başladı. Yeni şarkılar hakkında Brett Anderson şöyle konuşmuş: "Yeni çalışmalarımız 'A New Morning'den daha agresif ve şarkı yapısına daha az bağlı. Geleneksel Suede sound'undan uzaklaşmak için çok çaba harcıyoruz. 'Attitude' adında bir elektronik reggae yazdık, 'Golden Gun' isimli metalik bir robot marşı da var, bir de 'I Don't Need A High' isimli bir punky thrash parça. 'A New Morning' gibi ruh yüklü bir şeyler yazmaya çalıştım, ama şu sıralar benden böyle şeyler çıkmıyor, şimdi içimizdeki hayvanı salmanın zamanı..."

"Original Pirate Material" albümüyle Britanya'da geçen senenin en iyileri arasına adını yazdıran **THE STREETS** kod adlı **MIKE SKINNER**, ikinci bir albüm doldurmaya niyetli olmadığını, aktörlükten başka bir şey düşünmediğini ve sinema yapmak istediğini açıklamış. Skinner'ın ciddiyetinden haklı olarak kuşku duyuluyor.

Yaz ve sonbahar aylarını turnede geçirecek olan **R.E.M.** şu sıralar Ministry, Nine Inch Nails gibi gruplarla çalışan baterist Bill Rieflin'le provalar yapıyor.

Efsanevî caz trompetçisi **CHET BAKER**'ın biyografisinin hakları bir film projesi için satın alındı. Projenin 1960 yılına odaklanacağı duyuruldu. Baker o yıl Roma'da, daha sonra evleneceği manken Carol Jackson'la büyük bir aşk yaşıyordu. Bu film projesi kapsamında, Baker'ın gün yüzü görmemiş bazı parçalarından oluşan bir soundtrack hazırlanması da düşünülüyor.

04→

EFES PİLSEN
ONE LOVE FESTIVAL

13-14 HAZİRAN - PARKORMAN

ONE WORLD

13

MOBY

GUS GUS

FUTURESHOCK LIVE

SWAYZAK SOUNDSYSTEM

CAPTAIN COMATOSE

DJ YAKUZA

YURI

BUENAVENTURA

SOUL II SOUL

SOUNDSYSTEM

OLODUM

DJ LUKE SLATER MUTE

FRED EVERYTHING

DJ HAKAN HENRY

14

ONE BEAT

Yaz burada başlıyor: doğa, buluşma, canlı müzik, dans, temas, heyecan, parti, özgürlük

13 Haziran "One World" → ← 14 Haziran "One Beat"

Biletler Babylon ve Biletix'de... Mekan: Parkorman, (0 212) 328 20 00 Organizasyon: Pozitif ve İKSV

18 yaş sınırı vardır. Konserler, her türlü hava koşulu altında gerçekleşecektir.

EFES Pilsen

www.efespilsen.com.tr

RENAULT

102.5

NR1

parkorman

biletix

pozitif www.pozitif.info

İSTANBUL KÜLTÜR VE SANAT VAKFI

- Çok yazık çok! Akıllıların aptalca işlerinden aptallar akıllıca söz edemiyor.
- Vallahi doğru söze ne denir! Aptalların şuncağız aklı da susturulduğundan beri, akıllıların oncağız aptallığı meydanı boş buldu, gövde gösterisi yapıyor.
SHAKESPEARE, Size Nasıl Geliyorsa

Dedi ki, bu gece kalamazmışım onda, çünkü sınava çalışması gerekiyormuş. Benim de yardımım dokunmazmış, ne de olsa matematiğim iyi değilmiş. Doğru dürüst yaptığım tek iş onu soymakmış, bunu kendisi de yapabiliyormuş zaten. **HAL SIROWITZ**, Annem Diyor ki

İnsan aşık olduğunda, karşısındaki ne yaparsa yapsın, her şeyi hoşuna gidiyor. Ben de Beyazıt'la türkü dinledim. Onun bana türkü söylemesine bayılıyordum. Ki türküden anlamam. **ÇAĞLA ŞİKEL**

Birbirimizden nefret etmemize yarayacak kadar din var. Ama birbirimizi sevmeyi sağlayacak kadar yok. **JONATHAN SWIFT**

Yapımcı Gus Dudgeon'un evinde yapılan bir arama sonrasında **DAVID BOWIE**'ye ait yayınlanmamış üç parça bulundu. Geçen yıl ölen Dudgeon, 1969'da çıkan "Space Oddity" albümündeki prodüksiyon haklarının peşindeydi. 1967'den beri Dudgeon'un elinde hapsolan "Silly Boy Blue", "Little Toy Soldier" ve "Waiting For My Man", hâlâ kararsızlığını koruyan Bowie onay verirse, yayınlanma fırsatı bulacak.

1966-69 arasında Jimi Hendrix Experience'ın basçısı olarak tanınan **NOEL REDDING** 57 yaşında hayata gözlerini yumdu. Aslında gitarist olan Redding, müzik hayatına Fat Matress ve Noel Redding Band gruplarıyla devam etmişti. Jimi Hendrix'le çalışmalarından hiçbir zaman telif ücreti alamayan Redding'in son zamanlardaki durumu da iyi değildi. Sanatçının son albümü, 1995 yılında Çek Cumhuriyeti'nde verdiği ve Hendrix şarkıları çaldığı "Live From Bunkr. Prague" isimli konser kaydıydı. Bu konserde Redding'e Patti Smith Group'tan Ivan Kral, Spin Doctors'dan Anthony Krizan, New York Dolls'dan Frankie La Rocka eşlik etmişti.

THE STROKES ve **NIGEL GODRICH**'in büyük buluşmasından hayırlı bir iş çıkmadı. Strokes'çular Radiohead'in prodüktörüyle ipleri çabuk kopardı. İkinci albümün hazırlığında olan grup Nigel Godrich yerine daha önce "Is This It"in yapımında parmağı olan Gordon Raphael'le çalışacak. Strokes'un yavaş yavaş şekillenen ikinci albümünde "You Talk Too Much", "The Way It Is", "I Can't Win" ve "Meet Me In The Bathroom" isimli parçalar yer alıyor.

James Lavelle'e projesi **U.N.K.L.E.**'i canlandırmak için beş yıl gerekti. Lavelle, DJ Shadow ve Tim Goldworthy üçlüsü tarafından, Thom Yorke, Richard Ashcroft gibi isimlerin vokal desteğiyle 1998'de gerçekleştirilen "Psyence Fiction" albümü hem çok beğenilmiş hem de birçok ağır eleştiri almıştı. Temmuz ayında yayınlanacak "Never, Never Land"de bu kez Brian Eno, Ian Brown ve Mani, 3D, Pulp'tan Jarvis Cocker, ve QOTSA'den Josh Homme gibi konuklar var. DJ Shadow'un yer almayacağı albümde Lavelle'in yardımcıları Richard Fileve Elastica'nın klavyecisi Anthony Glenn olacak.

Green Day, Rancid, X, Blink 182, AFI ve White Zombie üyeleri **RANCID**'in gitaristi **TIM ARMSTRONG**'un yaptığı "Live freaky! Die freaky!" adlı kuklaanimasyon filmin seslendirmesini üstlenecekler. Özetle hikaye şu: Yıl 3069... Ozon tabakasının hepten yok olmasından ve onlarca savaştan sonra dünya üzerinde sadece birkaç kişi canlı kalır; onları kurtarmak da dirilen bir "Charles Manson"a düşer. Bunca punk-rocker'ın arasında, dublajcılar listesine "Yüzüklerin Efendisi"nin yıldızı, aktör-şair Viggo Mortensen'ın da adı karışmış.

İngiltere'den enteresan isimli yeni bir grup: **MEANWHILE, BACK IN COMMUNIST RUSSIA**. Grup "My Elixir My Poison" adlı ilk albümlerinde deneysel bir post-rock üretiyor ve müzik basını tarafından Arab Strap, Mogwai, Black Box Recorder, Sonic Youth gibileriyle mukayese ediliyor.

İskoç grup **BELLE & SEBASTIAN**'ın yeni albümünde şaşırtıcı bir isim prodüktörlük yapacak. Frankie Goes To Hollywood ve t.A.T.u.'daki tecrübeleriyle ünlü Trevor Horn.

Bir Amerikan derneği, sanatçıların ifade özgürlüğüne ilişkin tehditkâr bir rapor yayınladı. Çalışma Iowa'daki yaklaşık beş yüz öğrencinin katılımıyla yapıldı ve sonuçta "şiddet" içeren sözlerden bazılarının dinleyicide düşmanca duygular uyandırabildiği ve onları saldırganlığa itebildiği iddiası ortaya atıldı. Araştırmada **TOOL**'un "Jerk-Off", **CYPRESS HILL**'in "Shoot 'Em" ve **RUN DMC**'nin "Hit 'Em Hard" adlı parçaları şiddete teşvik eden şarkılara örnek olarak gösterildi.

U2, "All That You Can't Leave Behind"ın takipçisi olacak yeni albümleri için hâlâ stüdyoda. U2 albümlerinde adını görmeye alıştığımız yapımcı **DANIEL LANOIS** bu albümde yer almıyor. Ancak Lanois'nın yeni yayınlanan "Shine" albümünde bir parçada Bono'yla düet yapması, ortada bir "küslük" olmadığının kanıtı. Lanois yerine bu kez Chris Thomas'la çalışan İrlandalı grubun yeni albümü önümüzdeki yılın başlarında piyasada olacak. Chris Thomas'ın ismini de daha önce Beatles, Pink Floyd, INXS gibi gruplarla yaptığı çalışmalardan hatırlıyoruz.

Playboy dergisi, kendi web sitesinde yaptığı ankette ziyaretçilerine "en seksî indie-rock yıldızı"nı sordu. Ankette Black Box Recorder'dan Sarah Nixey dokuzuncu, Cat Power'dan Chan Marshall beşinci durumda; Ida No üçüncü, Amber Valentine ise ikinci sırada. Gelelim birinciye: Oyların yüzde 32'sini toplayıp açık ara önde giden Neko Case, alternatif country'nin harika kadınlarından biri. Bugüne kadar yayınladığı "Virginian", "Furnace Room Lullaby", "Blacklisted" albümleriyle Calexico'culardan İngiliz radyocu John Peel'a kadar birçoklarının takdirini kazanan Case'e şimdiden tebriklerimizi sunuyor, Playboy'dan ve kendi web sitesinden bir derleme söyleşiye bağlanıyoruz.

Playboy'un "en seksî indie rock kadını" oylamasında açık ara birinci gidiyorsun. Gerçekten dinleyicilerin senin seksî olduğunu düşünüyor demek ki.

Neko Case: Valla beni bir de evde görmeliler. Ama ne diyeyim, onur duydum gerçekten. Playboy'u küçüklüğümden beri severim. Dergideki kadınlar hep muhteşem gözükmüştür gözüme.

Playboy için çıplak poz verir miydin?

Düşünürdüm, ama uzun süre düşünürdüm. Eğlenceli olabilir gerçekten, ama ben aslında çekingen biriyim. Ve medyaya güvenim yok. Eğer poz verecek olsam, on dakikadan sonra benimle ilgili yazılan her yazı "Playboy'a çıplak poz da veren..." diye başlar. Bunu istemem. Müziğin önce gelmesi gerekir.

Peki diyelim ki poz verdin, nasıl bir atmosfer isterdin?

Sanırım en uygunu retro bir tarz olurdu. Mesela 1990 yılında Sherilyn Fenn'in fotoğraflarını hatırlıyorum, çok güzeldi. Bir yandan çok klas ve pırıltılı, ama bir yandan da çok rahat ve doğal duruyordu. Yüksek topuklu ayakkabılar, araba yıkarmış gibi öne eğilmeler falan bence çok bayat. Bunları istemezdim. Ama çıplak kadın kendi başına muhteşemdir. Evet, bu konuyu kesinlikle düşünmem lazım. Sorduğunuz için çok teşekkür ederim.

Müzikte etkilendiğin kadınlar kim?

Nereden başlasam ki! En başta Loretta Lynn gelir tabii. Country benim için çok önemlidir... Greta Schiller ve Andrea Weiss'ın yaptığı, II. Dünya Savaşı sırasındaki bir kadın topluluğuyla ilgili bir belgesel var: "The Sweethearts of Rhythm". Bu kadınlar beni çok etkilemişti, çünkü ta o yıllarda beyazlarla siyahların bir arada müzik yapmaya çalıştığı bir topluluktu. Başlarına gelmedik kalmıyor. Belgesel, bir noktadan sonra grubun trompetçisi Tiny Davis ile partneri Ruby Lucas'ın (nam-ı diğer René Phelan) şahane hikayesine ve ilişkisine geçiyor. Mükemmeldi ve müzikal açıdan beni çok etkilemişti... Aklıma gelen ikinci görüntü Ike ve Tina Turner'dan "River Deep, Mountain High" yorumu. Canlı bir TV çekimiydi. Tina'nın o muhteşem sesi tüm binayı sallayacak titreşimler yaratıyordu. Öylesine bilinçdışı bir halde söylüyordu ki şarkıyı... Sonra, 80'lerde Fransa'da çok popüler olan, Cathrine Ringer ve Fred Chichin'den kurulu Les Rita Mitsouko ikilisi var. "The No-Comprendo" adında hit bir plakları vardı. Kanada'da da çok popüler olmuştu, o sayede tanıdım onları. Müzikleri çok teatral ve Cathrine'in sesi inanılmaz derecede dışavurumcu. Hiç kimsenin senine benzemiyor. Belki birazcık Edith Piaf. Onlarla ilgili çok bilgim yok. Biri bana Cathrine'in daha önce porno yıldızı olduğunu söylemişti. İtiraf etmeliyim ki, pornoya karşı bir düşkünlüğüm var. Bence Cathrine Ringer tüm zamanların en seksî kadınıdır. Müziklerinin dışında klipleri de çok iyidir. 80'lerde yaptıkları klipler bile o kadar ilerici ki... Gelelim Pretenders'a... "Show Me The Meaning" şarkısı çıktığında hayatımdaki büyük Otis Redding/Marvin Gaye boşluğunu doldurmuştu. Chrissie Hynde'ın sesi öylesine kendine güvenli ki, onunla yarışmazdım asla. Son olarak da Ketty Lester diyebilirim. Bence Aretha (Franklin) veya Billie (Holiday) kadar popüler olmayı hak eden bir şarkıcı. "Love Letters"la büyük sükse yapmıştı, fakat sonradan silindi gitti. Şu anda yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum, bence insanların onu tekrar keşfetmesi lazım.

Çeviren: **Ogan Güner**

Kurşun gibi bir uykudan uyandıktan sonra birkaç saniye boyunca, sanki kendimiz de bir kurşun adam gibiyizdir. Artık hiç kimse değilizdir. Öyleyse kayıp bir eşyayı arar gibi düşüncemizi, kişiliğimizi ararken nasıl olup da sonunda bir başkasını değil, kendi benliğimizi buluruz? Tekrar düşünmeye koyulduğumuzda, bizde cisimleşen kişilik, niçin öncekinden farklı bir kişilik değildir? Bu seçimi neyin zorunlu kıldığını, olabileceğimiz milyonlarca insan arasından, niçin tam da bir gün önce olduğumuz kişiyi bulduğumuzu anlayamayız. **MARCEL PROUST**, Guermantes Tarafı (Kayıp Zamanın İzinde)

Suyun sesi, aşkın, ihtirasın sesinden kuvvetlidir. **AHMET HAMDİ TANPINAR**, Huzur

Çift olma durumu, üçüncü şahısların müdahalesine karşı sürekli bir dirençtir. Çift, üçüncü şahıslara karşı direnmeye devam edebilmek için onlara sürekli olarak ihtiyaç duyar. Sadık insanlar, düşmanı sürekli göz hapsinde tutarlar, ölçüp biçerler. Düşman olmasa ne yaparlardı ki birlikte? Ne yapacaklarını nasıl bilirlerdi? İki kişiden ancak arkadaş olur, çift üç kişiden oluşur. **ADAM PHILLIPS**, Tekeşlilik

yalnızlığım karımdır / kimselere koklatmam **FERHAN ŞENSOY**

Teksaslı grup **AT THE DRIVE-IN** içinden iki grup yumurtladı: Eski üyeler **SPARTA**'yı kurup "Austere" EP'sini yayınlarken, At The Drive-In'in son kadrosunu oluşturan diğerleri **THE MARS VOLTA** adı altında haziranda "De-Loused In The Comatorium" albümünü yayınlayacak. Prodüktörlüğünü Rick Rubin'in üstlendiği bu albümün konuklardan biri Red Hot Chili Peppers'ın basçısı Flea.

Dünya turnesi boyunca, efsane albüm "Pet Sounds"u A'dan Z'ye yorumlayan "beach boy" **BRIAN WILSON**, Elton John'un da "How Can We Still Be Dancing" adlı parçayı seslendireceği yeni albümü için çalışmalarını sürdürüyor. Yeni albümü beklerken sabırsızlanan hayranları için, Beach Boys'u anma mahiyetinde bir toplama albüm yayınlanacak. "Making God Smile" adlı çalışma haziran ayında satışa çıkacak. Wilson, önümüzdeki sene Londra'da vereceği dört konserde de, yayınlanmadan efsaneleşen Beach Boys albümü "Smile"ın tamamını ilk defa seslendirecek, ayrıca yeni solo albümünden de parçalar okuyacak.

Geçtiğimiz aylarda İstanbul'da ağırladığımız **MARK E. SMITH** ve grubu **THE FALL** yeni bir albüm çıkarmaya hazırlanıyor. "Country On The Click" adlı albümün yapımını eski dostları Grant Showbiz üstlenmiş. Dean Martin'in "Houston"ının "komik cover"ı "Ho(e)ston"ın da yer aldığı albüm 12 parça içerecek.

İnternette çocuk pornosu izlediği gerekçesiyle hakkında dava açılan, ama hiçbir şey download etmediği için davası düşen, ama yine de beş yıl boyunca şüpheliler listesinde adı yazacak olan **PETE TOWNSHEND**, Rolling Stone dergisine bir e-mail atarak hayatın normal devam etmesini umduğunu, otobiyografisine çalışmaya devam edeceğini, böylece herkesin kendisini daha iyi tanıyacağını, en kısa zamanda müziğe de döneceğini söyledi. Aslında soruşturma, Townshend'in dört yıl önce ödemeli bir çocuk pornosu sitesine üye olduğunu ortaya çıkarmıştı. Townshend siteyle ilgisini inkâr etmedi, ama dediğine göre, siteyi ziyareti tamamen otobiyografisiyle ilgili bir araştırma sebebiyle gerçekleşmiş. Townshend babasını, çocukluğunda kendini kullandığı iddiasıyla suçluyor. "Hiçbir kötü niyetim yoktu, ama bu siteyi ziyaret etmenin hata olduğunu kabul ediyorum. Bu hareketimle yasaya karşı geldim ve sonuçlarına razıyım."

Savaş karşı şarkıları "In A World Gone Mad"in yarattığı olumsuz tepkiye rağmen **BEASTIE BOYS** elemanları tutumlarında ısrarlı. Amerika'daki Coachella festivali sırasında Mike D sahneden şöyle bir anons yapmış: "2004'teki seçimlerde, oyunuzu kime verirseniz verin, ama Bush'a vermeyin. Bu herifin bir daha seçilmeyeceğinden emin olalım".

1997'de yayınladıkları "The Attack of the Grey Lantern" albümüyle çıkış yapan İngiliz grup **MANSUN** "dostça" dağılma kararı aldı. Açıklamayı yapan gitarist Dominique Chad, solo kariyere yöneleceğini söyledi.

1995'ten bu yana faaliyette olan Amerikalı beşli **NEW WET KOJAK** dördüncü albümleri "This Is The Glamorous"u yayınladı. Grup bilindiği gibi Girls Against Boys üyeleri Scott McCloud ve Johnny Temple ile saksofoncu Charles Bennington'ın ortak projesi.

Bu ay İngiliz şarkıyazarı **LLOYD COLE**'un yeni albümü yayınlanıyor: "Music In A Foreign Language". Elvis Costello, Joe Jackson gibi akranlarının istim üstünde olduğu şu günlerde Cole da unutulmadığını kanıtlama çabasında.

Hint/Tamil asıllı İngiliz sanatçı **SUSHEELA RAMAN**, dünya çapında başarı kazanan "Salt Rain"in ardından, ikinci albümü "Love Trap"ı hazırlıyor. Albüm bir Joan Armatrading cover'ı da içerecek.

Eski Pixies'ci **FRANK BLACK** ve grubu Catholics eylül ayında "Show Me Your Tears" albümünü yayınlayacak. Albümün konukları arasında Joey Santiago ve efsane sanatçı Van Dyke Parks var.

EVVEL ZAMAN

Türkiye popüler müziğinin öncü firması Odeon'un arşivlerinden derlenen ve 20 şarkıyla 60'ları ve 70'leri hallaç pamuğu gibi atan "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" albümü vatana millete hayırlı olsun. İlk dinleyişteki favorilerimiz, bu ayki Roll'un değerli misafiri Bora Ayanoğlu'ndan "Güller ve Dudaklar", Selçuk Alagöz'den "Deliyim Seviyorum", Melike Demirağ'dan "Arkadaş" oldu. Daha neler neler var: Cici Kızlar, Ajda Pekkan, Ömür Göksel, Gönül Turgut, Nesrin Sipahi, Dario Moreno, Juanito, Nilüfer... İnsanı zevkten dört köşe eden bir nevi radyo programı.

AEROSMITH blues klasiklerinden oluşan bir albüm kaydetmek üzere stüdyoya girdi. Willie Dixon, Muddy Waters gibi üstadların şarkıları üzerinde çalışan ihtiyar hard-rock'çular, Blind Willie McTell'in "Broke Down Engine"ına da el atacak. Söz konusu şarkıyı daha önce Bob Dylan da cover'lamıştı.

MANU CHAO, manuchao.net adresinden, şarkılarına remiks yapmak isteyenlere davetiye çıkardı.

POSTEXPRESS ENTERNASYONAL SALATA

sayı 25

Sol şiddet siyaset
Üniversiteli gençler tartışıyor

Gurbet benim içimde
Bir Edward Said belgeseli

Korku, nefret, internet
Gazeteci Ahmet Şık'ın gözüyle Kuzey Irak

Ledra Palas'ın melekleri
Postexpress Kıbrıs'tan bildiriyor

Haritada ızgara teli
Türk Tabipler Birliği Filistin'deydi

Umuda karşı günah
Eduardo Galeano'nun kaleminden Küba eleştirisi

Dünyayı değiştiren sandalye
White Stripes'ın esin kaynağı "De Stijl"in evrak-ı metrukesi

Her ayın 15'inden itibaren gazete bayilerinde ve kitapçılarda

babylon-ist.com
babylon@tnn.net
T. 90 212 292 73 68
F. 90 212 243 45 27
Şehbender No:3
Asmalımescit-Tünel
Beyoğlu 80040
İstanbul/Turkey

babylon

2002 EKİM/OCTOBER 2002 KASIM/NOVEMBER 2002 ARALIK/DECEMBER 2003 OCAK/JANUARY 2003 ŞUBAT/FEBRUARY 2002 EKİM/OCTOBER 2002 KASIM/NOVEMBER 2002 ARALIK/DECEMBER 2003 OCAK/JANUARY 2002 EKİM/OCTOBER 2002 KASIM/NOVEMBER

Haziran'03

rio de janerio → havana → bari → istanbul → zurih →

dags+ İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ SAHNE VE GÖSTERİ SANATLARI YÖNETİMİ
03 HAZİRAN — 3. PERFORMANS GÜNLERİ

04 HAZİRAN — "BAK BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ" ALBÜM TANITIM PARTİSİ

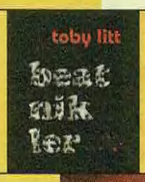

05 HAZİRAN — BEATNIKLER PARTİSİ

MUNDO LATINO LATİN DANCE & PROMOTION!
06 HAZİRAN — MUNDO LATINO
SALSA - R&B COCTAIL DANCE PARTY

07 HAZİRAN — REGGAE PARTY - DJ Osman Osman
İstanbul

10 HAZİRAN — ROJİN
Adana - İstanbul

11-12 HAZİRAN — MERCAN DEDE "Secret Tribe"
İstanbul - Montreal

13 HAZİRAN — LAÇO TAYFA
İstanbul

14 HAZİRAN — ŞÜKRİYE TUTKUN
İstanbul

AKADEMİ İSTANBUL
17 HAZİRAN — AKADEMİ İSTANBUL
MÜZİK BÖLÜMÜ ETKİNLİKLERİ

ZIP İSTANBUL
18 HAZİRAN — ZipIstanbul
"Yaza Merhaba Partisi"
BAILA LATINO & GRUPO RIKACHA JOSE

19 HAZİRAN — BABA ZULA
İstanbul

70s 80s 90s
20 HAZİRAN — OLDIES (70s - 80s - 90s)
BUT GOLDIES

21 HAZİRAN — ATHENA "Cover Project"
İstanbul

Babylon 21 Haziran'da kapanıyor. 17 Eylül'de görüşmek üzere...

–"Açık Radyo." 94.9 · Mimeray · Radikal · RADIO EXIGEN FM 95.9 İSTANBUL · shipshak · STİL MATBAACILIK · TNN · Wall · ZEBRA DesignFactory

"Derya"yı duymayan kalmamıştır. Ciwan Haco hayranlarının kendilerinden biraz "uzak" tuttukları, "mesafe" aldıkları albüm, bize kalırsa uzakları yakın eden, mesafeleri eriten taraflarıyla sivriliyor: Kuzeyle güneyi, gelenekle geleceği birbirine yaklaştırıyor, yeni bir ufuk çizgisine doğru özgürce yol alıyor... Haco'nun her zamanki halk-rock tavırlı vokali, elektronik hava koşullarında sanki biraz daha sadeleşiyor, çıplaklaşıyor... Peki acaba Ciwan Haco bu mevzuda ne düşünüyor? Çar Newa grubundan dostumuz Dr. Ahmet Kaya onca işinin gücünün arasında telefona sarıldı, sanatçının çocukluğundan bugüne deryalara açıldı...

ELEKTRİĞE DÜĞÜM

"Derya"nın kapak fotoğrafı nerede çekildi?

Ciwan Haco: Stavanger'de çekildi. Norveç'in okyanus kıyısındaki bir kenti.

Kürtlerin denizle pek ilişkileri yok. Yaşadıkları bölgelerde deniz deyince akla Van gölü geliyor. Senin de "Behra Wane" (Van denizi) diye bir şarkın vardı. Şimdiyse denizi bol bir ülkede yaşıyorsun. "Derya" imgesi buradan mı geldi aklına?

Ben "derya"yı uzaklık anlamında kullanıyorum. Hani bir kahır vardır yüreğinde; o kahrı çıkarıp yüreğinden uzaklara, bir deryaya atarsın. Sadece kelime anlamıyla değil, bana ifade ettikleriyle de bu imgeyi sevdim ve kullandım.

79'dan beri yurdundan uzaktasın ve Norveç'te, Oslo'da yaşıyorsun.

Hayır, bir süredir İsveç'teyim.

Geceleri uzun mudur oraların?

Buranın geceleri mi? Yazları gece görmüyoruz ki. *(gülüyor)* Yaz aylarında sürekli gündüzü yaşıyoruz. Kışınsa sabah uyanıyorsun, biraz zaman geçiyor, bir bakıyorsun ki hava kararmış tekrar... Uzun lafın kısası, alışmışız işte. İnsan koşullara alışıyor. Mecburum, ne yapayım ki?

İnsan senin şarkılarını dinleyince sıcak bir ülkeden bir söyleyiş hissediyor. Soğuk bir ülkede yaşarken bu şarkıları nasıl yapıyorsun?

Allahın belası, manâsız bir soğuk var gerçekten. Güneşli bir ülkeden geldim ve gurbette yaşıyorum. 24 yıl oluyor çıkalı ülkemden. Geldiğimden genç bir delikanlıydım ve burada yaşlandım. Burada bulunuşum ve yaşamım bir vaka ve bir realite artık. Çocuklarım ve evim burada. Artık bunu kabul etmeliyim ve bu yaşama göre de kendimi yeniden biçimlendirip buna göre hareket etmek zorundayım. Kesin bir dönüş isteğim var hep, fakat o da elimizden kaçtı gibi artık. Umut ederim gelecekte yollar açılır da, insan döner arkadaşlarının, babasının, anasının, halkının arasına.

Şimdi evlisin ve iki de kızın var. Dönüş kolay görünmüyor değil mi Qamişlo'ya?

Yok vallahi. Doğruya doğru. Çok zor çocuklarımı alıp yeniden Tırbespi'ye, köyüme dönmek. Her ne kadar gönlüm köyümde de olsa, çocuklarım burada yetişiyor. Anneleri de İzlandalı ve Avrupa'da bile zorluk çekiyor.

Senin şarkılarında Avrupa'daki yaşamdan fazla iz yok. Kafan Qamişlo'da kalmış gibi...

Sanırım 88'de, "Girtîyên Azadîyê" albümümde yer alan "Xerîbî" adlı şarkı, gurbetteki yaşamı anlatıyor.

En son ne zaman gördün Qamîşlo'yu?

94'tü galiba. Gittim, biraz kalıp döndüm.

Suriye'ye girip çıkmak problem olmuyor değil mi senin için?

Problem oluyor tabii. İzin alamıyorum. Ama o topraklar onlara da kalmaz. *(gülüyor)* Kürtlerin yaşadığı dört ülkede de yönetimler insan haklarına saygı göstermiyor. Bu dört ülkenin de polisi seni yolda yakalasa, yapışsa yakana, gıkını çıkaramazsın.

Çocukluğuna dönelim biraz. 14 yaşında "Emina Emina" adında bir kaseti amatör olarak kaydettiğini biliyoruz. Nasıl yaptın bunu, dinleyicilerin kimlerdi?

Evde küçük bir teyple kendim için kaydetmiştim. Dağıtmayı falan plan-

Hani bir kahır vardır yüreğinde; o kahrı çıkarıp yüreğinden uzaklara, bir deryaya atarsın. Sadece kelime anlamıyla değil, bana ifade ettikleriyle de "derya" imgesini sevdim.

lamamıştım. Dinleyenler arkadaşlarımdı genelde; ama yaşlılar da, anne-babam da dinliyordu. O çocuk yaşımda yaptığım kasetin bu kadar yaygınlaşmasına hayret etmiştim.

Anne-babanın tepkisi nasıl olmuştu? Bırak bu işleri, otur oturduğun yerde demediler mi?

Hayır, tersine, çok destekliydiler, "sazın, sözün güzel" diye yüreklendirdiler beni. Onlara teşekkür borçluyum. Tüm yakınlarım destekledi beni. Ben o dönemde kendi kendime şarkılar söylüyordum. Müziğin, sazın, sözün bir gün gelip de işim olacağını hiç düşünmemiştim. Müzik bir iş olarak yoktu aklımda. 22 yaşımda Avrupa'ya geldim, ama heybem dolu geldim. Kendi kendime söylediğim şarkılarım vardı, bolca materyal vardı elimde. İki Alman müzisyene rastladım ve birlikte çalmaya başladık. Tamamen plansız bir şekilde gelişti bunlar. Birlikte bir CD kaydettik, "Peşmergena" adında. İyi bir dinleyici buldu bu çalışma ve böylece yavaş yavaş müzik işim oldu. Şöyle böyle 22 yıl oldu başlayalı ve tüm yaşamım müzik üzerine kurulu. Başka bir iş yapmadım şimdiye kadar. Hiçbir yerden de para almadım. Biliyorsun, buralara gelen Kürtler "yardım parası"yla yaşıyor. Şükürler olsun, bu paraya ihtiyacım olmadı. Çok sıkıntı çektim, ama inatçı bir tarafım vardır. Nitekim bir süre sonra bu işten para da çıkmaya başladı. İdare edebileceğimi gördüm. Bugün Avrupa'daki Kürt müzisyenlerden yaşamını müzikten kazanan çok azdır. Fukaralar ya bir yerlerde garsonluk yapıyor ya da fabrikada işçi olarak çalışıyor. Müziğe zaman ayıramıyorlar tabii. Böyle olmaz ki. Ya da bir Kürt siyaset hareketine bağlı olmalılar ki, maaş alabilsinler. Bu da olmaz. Çok şükür, şimdiye kadar iyi idare ettim.

Liseyi de Qamişlo'da okumuşsun. Hep köyünde mi kaldın? Şam'da ya da diğer şehirlerde neler olup bittiğinden haberdar mıydınız?

Doğrusu Suriye'de yaşarken Şam'a hiç gitmedim. 15 yılın ardından toprağımı yeniden görmek istediğimde Şam'dan geçtim ve şehri ilk o zaman gördüm. Fakat dört-beş kez Beyrut'a gitmiştim. Orayı çok seviyorum.

Avrupa'ya gitmeye nasıl karar verdin?
Her ne kadar Avrupa'yı görmesem de, çok şaşırtıcı şeyler duyuyorduk. Avrupaî şeylerden hoşlanıyorduk. Müzikten konuşursam, Beatles'tan, Rolling Stones'dan haberdardık. Radyodan veya kasetlerini bulursak dinliyorduk. Avrupa'ya daha iyi bir eğitim görmek için gittim. Bir de güzel kızların olduğunu söylüyorlardı, bu da etkili oldu doğrusu. Sarışın kızlar falan... *(gülüyor)*
Sonunda muradına erdin, sarışın bir Avrupalıyla evlendin anlaşılan. Ailenin ekonomik durumu seni Avrupa'ya tahsile gönderecek kadar iyi miydi peki?
Hamdolsun, imkânları vardı. Kendi başlarının çaresine bakacak kadar işte. Bizim köyden benden önce büyük amcaoğlum Almanya'ya gitmişti, tahsil görüyordu. Onlara tutundum.
"İlk şok" nasıl bir şeydi?
Acayip bir fark vardı tabii. Birçok şeyi ilk kez görüyordum. Bizim köyde bar yoktu, diskotek yoktu. O yaştaki bir delikanlının aklında ne olur, barı düşünür, diskoteği düşünür, bira içer.
Köyde yok muydu bira?
Rakı vardı. Bir de Şark birası vardı.

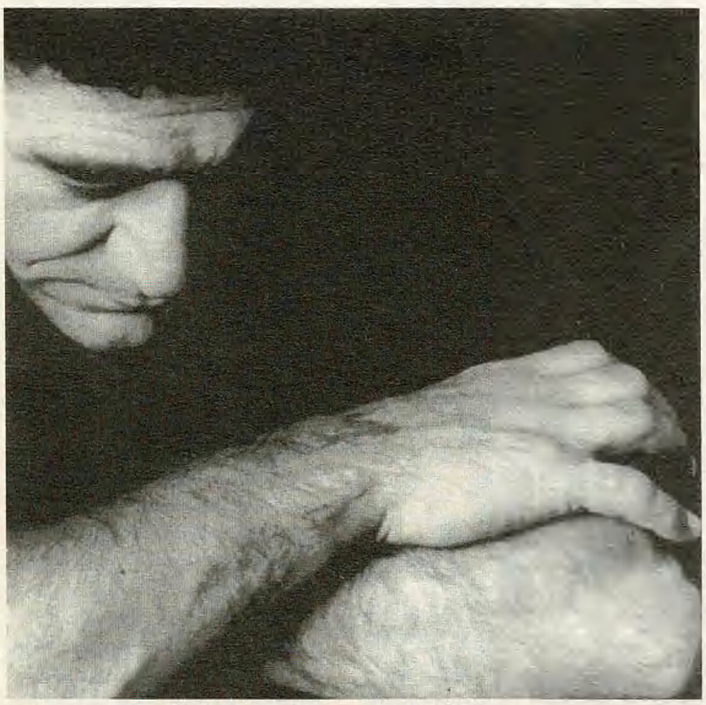

Kırmızı bir bira, ama tadı berbattı doğrusu. Yani sonuçta müthiş bir fark vardı. Her yönden, temizlik, nizam bakımından. Sanki kötülük barındırmayan bir kültürdü. O zaman benim çok hoşuma gitmişti.
Müzisyen olmasaydın, köyünde kalsaydın, sırtını duvara yaslamış, bir sigara tüttürmüş ve Kawis Axa'yı dinleyip akranlarınla yarenlik ediyor olsaydın... Evde de sekiz-dokuz çocuk... Bu resim nasıl geliyor sana?
(kahkahalarla gülüyor) Avrupa'daki yaşamın sanatımın üzerinde yüzde yüz etkisi var. Şimdi ben köyümde olsaydım, kesinlikle "Derya" yapılamazdı, "Bilura Min", "Destana Egîdekî" yapılamazdı. Yapacağım şarkılar da Kawis Axa'nın yaptıklarına yakın olacaktı. Avrupa'daki müziğin ve toplumsal yaşamın bende tesiri büyük. Avrupalılarla yaşadım, şimdiki eşim de Avrupalı. Ama hayır, ben Avrupalı olmadım. Ben Kürdüm, sağ olduğum sürece de böyle kalacağım, başka biri olamam... Bahsettiğin o senaryo Kürtler için çok tanıdık. Kardeşlerden biri köyde çift sürerken, diğeri Avrupa'da çok entelektüel bir çevrede yaşayabiliyor.
Kent yaşamı artık klasik "klam"ların yeni üretimini mümkün kılmıyor. Sence bu klasik klamları geleceğe nasıl taşıyacağız?
Kürt müziğini yapanların bu müziğin temellerinden de haberdar olması ve dinlemesi lazım. Geliştirilmesi gerçekten gerekli. Ama ben kendime bunu iş edinmedim. Fakat bununla uğraşanlar var ve daha da çıkacaktır. Bu müzik kendi içinde gelişme potansiyeli de taşıyor nitekim. Mesela flamenko müziğini dinle, Kürt klamlarına çok yakın olduğunu fark edersin. Ritm eklenmiş, armoni eklenmiş ve olmuş flamenko. Bir de Karabété Xaço'yu dinle. Ondan çıkacak bir şey, İspanyolların flamenkosu kadar güzel olacaktır... Maalesef Kürt müziğinin en büyük handikapı müzisyenlerin kendisi. Kürt müzisyenleri müziğin üzerinde çok durmadan üretiyorlar, Kürt müziği sahipsiz. Şimdiye kadar Kürt müziği yasaktı. Nasıl gelişecek ki böyle bir müzik? Öncelikle Kürtler bu zulümden kurtulmalılar. Televizyonları olmalı, radyoları olmalı, konserleri olmalı, müzikleri alınmalı, satılmalı ki hareketlilik olsun, gelişme olsun. Şu aşamada Kürt müziği boğulmuş.

Kürt müziği yasaktı. Nasıl gelişecek ki böyle bir müzik? Öncelikle Kürtler bu zulümden kurtulmalılar. Televizyonları, radyoları, konserleri olmalı ki hareketlilik, gelişme olsun.

1980'de Avrupa'da "Peşmergena" adlı ilk kasetini yaptın. Ama bundan hemen önce Koma Nîştiman'la birlikte "Réça Me" adlı bir kaset kaydetmişsin. Bu kasetteki bir-ikisi hariç diğer tüm şarkılarını sonraki kasetlerine tekrar almışsın. Bunu ilk kasetin olarak görmüyorsun galiba...
Koma Nîştiman? Ha evet, evet, doğru. Suriye'ye gidip kaydetmiştik. Ama yayınlanmadı.
Hatta son şarkıda da Şivan Perwer'le düet yapmışsınız. "Bo çi dijîm li jiyan" ismindeki bu şarkı geçenlerde "The Best Of Kurdish Pop-Folk" adlı toplama CD'ye alındı ve yayınlandı.
Hiç haberim yok bundan.
Şivan'la tanışıklığın olmuş o dönemde. Daha sonra ilişkiniz, muhabbetiniz nasıl gelişti?
Emin ol ki bu arkadaşla pek ilişkim olmamıştır. Şimdiye kadar da "merhaba merhaba, teşekkürler teşekkürler". Bu kadar.
İlk kasetinde Filistin'i anlatan bir Arapça şarkı söylemiştin. Arap müzisyenlerle ilişkin var mıydı?
Cezayirli Abdul Qahhar adında bir müzisyenle tanışmıştım. O gitar çalıyordu, ben de tembur (saz). Gecelerde birlikte çalıyorduk. Bu şarkı da o dönemde yapıldı.
Şimdiye kadar Avrupa'da 11 kaset kaydettin. Bunların ilk altısının dağıtımını da kendin yaptın galiba.
Kendim yapıyor ve çoğaltıyordum. Gittiğim gecelere de yanımda götürüyordum ve organizatörlere teslim ederek benim için satmalarını rica ediyordum.
Son beş albümünse öncelikle Türkiye'de yayınlandı. Mesela İran'da, Suriye'de filan da yayınlanıyor mu?
Hayır, oralarda hiçbir hak-hukuk yok. Her şey korsan. Bu da büyük bir hata. Kürtler bunu çok iyi anlamalı: Başkasının kasetini izinsiz çoğaltıp satamazsın. Avrupa'daki Kürtler de bir konser için 10 euro, 20 euro vermeye artık alışmalı. Çünkü verecekleri CD ya da konser parası Kürt müziğine, Kürt kültürüne hizmet edecektir. Aksi takdirde, o müzisyen garsonluk yapmak, döner satmak zorunda kalıyor. Fukara müzisyenin döner satması demek, ocağının batması demektir, nasıl müzik yapsın adam?
Her ne kadar Kürtçe söylüyor olsan da, yaptığın müzik Ortadoğu'da yaşayan halkların kulağına yabancı gelmiyor. Türklerin de seni dinlediğini biliyoruz. Araplar da, Farslar da dinliyor mu?
Tabii. Ama Türkler daha çok dinliyor. Berlin'de falan da konser verdiğimde Türkler daha çok geliyor.
Avrupalı müzisyenlerle yoğun ilişkilerin var. Kürt müziği için ne diyorlar? Kürt müziğinin dünyanın her yerinde dinlenebilmesi mümkün mü yakın gelecekte?
Yakın dönemde bir şeylerin gelişeceğine dair inancım, umudum yok. Öyle bugünden yarına da olmaz hemen. Derin ve uzun bir süreçte ancak gelişir. Kolay değil. Gözümde canlandıramıyorum bir türlü. Birisi kalkıp Kürt müziği yapsın ve dünya alem ondan bahsetsin!.. İnanmıyorum. Yine de vallahi umudumu tamamen kesmiyorum. Her albümümü gönderiyorum plak şirketlerine. Dinliyorlar, güzel olduğunu da söylüyorlar. Ama yayınlamıyorlar. Adamlar tamamen ticarî bakıyor. Güzel, hoş olması yetmez, satılır mı, satılmaz mı, ne kadar satılır, buna bakıyorlar... Ama şu haliyle beni dinleyenler bana yetiyor.
Bazı şarkıların Türkiye'deki kimi müzisyenlerin albümlerine girdi. Nilüfer Akbal, Rojin, Koma Mizgina Sor gibi. Bunlardan haberdar mısın? Dinleyebildin mi?
İyi buluyorum doğrusu. Şarkılarımı güzel yorumlamışlar. Rojin Türkçeye çevirerek söyledi şarkılarımı. Güzel yapmış.
Şarkılarını yorumlayanların üçü de kadın. Acaba şarkıların kadınların daha mı fazla dikkatini çekiyor veya onları daha mı kolay yakalıyor?
Doğru. Dinleyicilerimin de çoğu kadın. Böyle bir şey var.
Eşin nasıl buluyor?
Seviyor şarkılarımı.
Müzisyen mi o da?
Hayır, değil.
"Derya"daki sound biraz Björk'ün sound'unu andırıyor. Eşin de İzlandalı ve Björk'ün memleketlisi. Onun gözüne girmek için mahsus böyle bir şey yapmış olmayasın?
(gülüyor) Yok vallahi. Bir tesiri olmadı üstümde Björk'ün.
Burada senin müziğine kafa yoran bazıları "Derya"yı aşağı yukarı şöyle tanımladı: "Ciwan Haco elektronik müziği eğip büküp kendine benzetmiş. Kendisi elektronik müzik tarafına geçmeden elektronik müziği kendi müziğinin içine çekmiş."
Tabii, böyle olmalı zaten. Ben niye gideyim ki? Kopyacı değilim. Ben kendi müziğimi yapıyorum, kendim işliyorum. İçindeki elektriğe de düğüm atıyorum. Oradaki fikirler Ciwan'ındır. Ama Norveçli arkadaşlarımla beraber ürettik, kaydettik. Sadece benim değil albüm. Onlarsız

yapamazdım.

"Derya"yla ilgili söyleşilerinde bundan sonra yine Beyat makamına devam edeceğini, temburu yine kullanacağını söylemişsin. Bu albümle ilgili çok mu olumsuz eleştiriler aldın?

Olumsuz eleştirileri kabullenmek lazım. Kürtler tek makamı dinlemeye alışmışlar, biliyorsun işte, Beyat makamı. Beni dinleyenler içinde yaşlılar da var. Yaşlı birinin "Derya"yı dinlemesini bekleyemezsin. Bu adamın da hakkı var, onlar için de bir şeyler yapmalıyım. O yüzden bazı eski şarkılarımı yeniden kaydedeceğim...

Müziğin kuşak çatışması yaratıyor. Eski kuşaklar direniyor ve "teneke-düdük sesi" diyorlar. Bu tanımı duymuş muydun?

(gülüyor) Vallahi haklılar bunu söylemekte, ne diyeyim. Alışkın değiller başka renklere. Beni dinleyenlerin kimisi "Derya"dan hoşlanıyor, kimisine ise acayip geliyor. Bu albümün anlaşılması için daha vakit lazım. Bir kez, iki, üç, dört, beş kez dinlenmeli. "Derya"daki müzik ticarî değil, satılsın diye yapılmış değil. Müziğe ilgi duyanların algılayabileceği bir sanat kaygısı var, damıtılmış, süzülmüş bir müzik var. Yapılan albüm yüzde yüz ticarî bir ürün değilse, herkesin sevmesi zordur. Ama ticarî ürünler de yapmak zorunda kalabilir insan. Çünkü benimle çalışan müzisyenlerin emeğinin karşılığını ödeyebilmeliyim. Böyle bir ikilem işte, bakalım gelecekte ne yapacağız!

Eşin en çok hangi şarkını seviyor acaba?

"Hey hey kéfa min gelki ji te re té" (Hey, senden çok hoşlanıyorum). *("Hey Hey" şarkısından)*

Onun için mi yazmıştın bunu?

Daha önce yapmıştım, ama bu şarkıyla kandırdım. *(gülüyor)*

Kızların hangi şarkını seviyorlar?

Onları şarkısı "Siba": "Siba siba sib siba her roj dibejim siba" (Her gün derim ki sabah olsun).

Ekşi Sözlük adındaki sitede senin için "J" harfini en iyi telaffuz eden adam diyorlar. Senin kendi sesinle aran nasıl?

(gülüyor) İnsan ayranına ekşi der mi? Her insan kendi sesini sever. İllâ şarkı söylemesi de gerekmez. Konuşma sesinin de bir müzikalitesi var.

Bir söyleşinde "ben konser müzisyeniyim" demişsin. Konser kayıtlarını dinleyebilecek miyiz?

Bir konser kayıt arşivim var. Yakında yayınlamayı düşünüyorum.

"Derya"daki şarkılarını temburla mi besteledin?

Hepsini değil. Kimisini temburla, kimini sadece sesle yaptım.

Bestelerini nasıl yapıyorsun? Mesela dışarıdayken bir melodi yakaladığında nasıl aklında tutuyorsun? Sezen Aksu evini arayıp telesekretere kaydediyormuş mesela...

(gülüyor) Aklıma bir şey gelince önce temburla çalıyorum ve aklımdan bir daha çıkmıyor.

Tembur yoksa?

Koşup tembura yetişiyorum. Olmuştur mutlaka. Bir bardayken, bir topluluktayken olmuştur. Ama bir şarkının yazılması bir fikirdir. Sadece melodi değildir.

Bir günün nasıl geçiyor? Mesela elinden tamir işleri gelir mi?

(gülüyor) Vallahi tamamen evimle meşgulüm. Eşim dışarıda çalışıyor. Sabah gidip akşam dönüyor. Çocuklara ben bakıyorum mecburen. Onları dışarı çıkarıyorum, çocuk parkına götürüyorum. Bazen yürüyüşe, yüzmeye gidiyorum. Diskoteklerden, barlardan elimi eteğimi çektim. Evimdeyim, arkadaşlarımla, dostlarımla görüşüyorum. Uyuyorum.

Rüyalarını hangi dilden görüyorsun?

Hangi dilde düşünüyorsan, rüyalarını da o dilde görürüsün. Almanya'ya ilk gittiğimde Almanca düşünüyordum. Ama şimdi rüyalarımı Kürtçe görüyorum.

(gülüyor) Hangi dilde düşünüyorsan, rüyalarını da o dilde görürüsün. Almanya'ya ilk gittiğimde doğrusu Almanca düşünüyordum, gençtim, Almanlarla çabuk ilişki kurdum. Ama şimdi rüyalarımı Kürtçe görüyorum.

Eşinle hangi dilde anlaşıyorsun?

Norveç dilinde.

Kızlarınla peki?

Kızlarımla Kürtçe konuşuyorum.

Adları nedir?

Roza, Lorin. *(kızını çağırıp telefona veriyor)* Lorin yavrum, gel bakalım kucağıma... İşte bu Lorin. Lorin, bu da Ahmet amca.

Eşin, ikisinin de adlarını Kürtçe koymana ne dedi?

İkisi de hem Kürtçe hem de dünyalı isimler. Sadece Kürtçede varolan isim koymadım. Biz de dünyalıyız artık.

Söyleşi: ***Ahmet Kaya***

GECE YALANLARI

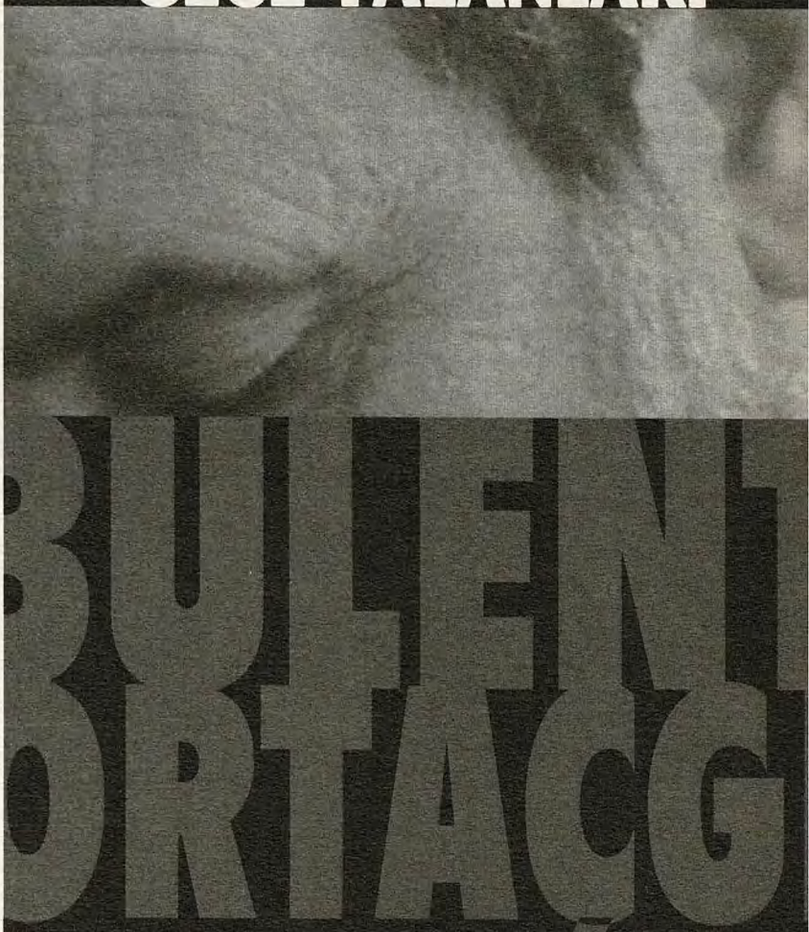

CD & MC HAZİRAN'DA MÜZİK NOKTALARINDA

ADA MÜZİK
www.adamusic.net

AUDUN ERLIEN ANLATIYOR: **ARKADAŞIM CIWAN**

Audun Erlien'i, Ciwan Haco'nun "Bilura Min", "Destana Egîdekî" albümlerinde ve trompetçi Nils Petter Molvaer'in ekibinde çalan basçı olarak tanıyoruz. Haco'nun "Derya"sında, bas gitarını bütünleyen farklı meziyetleri olduğunu da gördük. Anders Engen'le (Bugge Wesseltoft'un davulcusu) birlikte "Derya"daki elektronik yapının mimarı olan Erlien'e bir telefon çaktık, bu dost canlısı müzisyenle önce Ciwan'ı, sonra her şeyi konuştuk.

şer ekseninden ninniler

"A Telephone Call From İstanbul"... Tom Waits'le başlamak adetimiz...

Audun Erlien: Tom Waits'i severim. O şarkıyı da...

Birkaç yıl önce gelmiştiniz, İstanbul'la aranız nasıl?

Çok heyecan verici bir şehir. Ama turnedeyken doğru dürüst gezip görmek mümkün olmuyor. Havaalanı, otel, soundcheck...

Diyarbakır'a aşinalığınız var mı?

Diyarbakır! Biliyorum tabii. Bende iz bırakan bir kelime o. Ciwan (Haco) ne zaman Diyarbakır'dan bahsetse yüzü değişir, ifadesi değişir. "Günün birinde oraya gideceğiz, orada çalacağız; seni Diyarbakır'a götüreceğim" der.

"Derya", Ciwan Haco'ya eşlik ettiğiniz üçüncü albüm galiba...

İlk defa "Bilura Min"de birlikte olduk, arkası geldi.

Nasıl tanışmıştınız?

Perküsyoncu Paolo Vinaccia'nın vasıtasıyla... Ciwan konserlerimize gelirdi hep. Paolo onunla da çalıyordu.

Müziğiyle tanışmanız nasıl olmuştu?

"Bilura Min" için bir araya geldiğimizde bizzat kendisinden dinlemiştim. Çok güçlü bir müzikti. Folkla karşılaşacağımı zannetmiştim, öyle değildi. Folktu, ama folk değildi de. Çok daha şahsî, kendine has bir gücü vardı müziğinin.

Nasıl bir duygu vermişti?

Tarif etmek zor. Virtüöz müziği değildi yaptığı; müzisyenler için değil, halk için yapılan bir müzikti. Mesaj öne çıkıyordu; bir konu olarak ya da bir teknik olarak bakmıyordu müziğe. İletilen bir şey, bir duygu, bir düşünce olarak görüyordu müziği. Fanteziye kaçmıyordu, oraya buraya şık numaralar yerleştirmiyordu. Sade, ayağı yere basan bir müzikti.

Norveç'te yayınlanan bir dergide Ciwan'dan "Kürtlerin Dylan'ı" olarak söz ediliyor...

Evet, yerinde bir benzetme. Ciwan da şarkı yazarı-şarkıcı geleneğinden geliyor; şarkı yazma ve söyleme tarzı Dylan'ı andırıyor. Dylan'da sözler çok önemlidir, Ciwan'da da öyle. İçeriği tam anlamıyorum tabii, şarkılarının sadece ana fikrini, temasını biliyorum. Ama, dili anlamasanız da, söylediklerini hissedebiliyorsunuz. İngilizce bilmeseniz de Dylan'ın söylediklerini hissettiğiniz gibi.

Dylan benzetmesi, söylediklerinizi teyid ediyor gibi: "Folktu ama, değildi de, çok daha şahsî bir gücü var müziğinin... Virtüöz müziği değil, halk için yapılan müzik..."

Onunla ilk tanıştığımda 90'ların başlarıydı, world music patlaması yaşanıyordu. Ciwan'ın bıraktığı duygu bambaşka bir şeydi. Uzak ülkelerden bir halk sanatçısı gelmiş de, sırf sentez yapmak adına birlikte çalıyoruz gibi değildi. World music tanımına sığmayan bir müzikti Ciwan'ınki.

Bu albümde en çok sevdiğiniz şarkı hangisi?

"Were lê" galiba. *("Xwaş e"yi kastediyor)* "Pero" da gözdem.

Ciwan'ın Türkiye'deki dinleyicileri, başta Kürtler, pek hoşnut kalmadılar "Derya"dan.

Niye?

Fazla elektronik bulundu. "Ciwan müziğini sattı" diyenler de oldu.

Bence önceki albümlere kıyasla ticarî şansı düşük "Derya"nın. Bazı kulaklar için zor bir albüm. Mesele para olsaydı, başka türlüsünü yapardık. Dolayısıyla "satılan" bir şey yok. Deneysel bir albüm sadece.

Bize kalırsa elektronika Ciwan'ı teslim alamamış, hatta tam aksi olmuş gibi...

Doğru, bu çok doğru. Böyle düşünmenize sevindim gerçekten. Öyle çok remiks filan yapmadık. Ciwan'ın şarkıları sımsıkıdır, biz sadece etrafını ördük. Parçalamaya, kesip yapıştırmaya müsait değildir onun şarkıları.

Bir arkadaşımızın deyişiyle "elektronika Ciwan'ı bozmamış, Ciwan elektronikayı bozmuş"...

(gülüyor) Bu güzel, tam öyle.

Radiohead'i nasıl buluyorsunuz?

Çok beğeniyorum. Özellikle, "Kid A" ve "Amnesiac"ı...

Radiohead'de size cazip gelen ne?

Yaratıcılıkları, açık fikirli olmaları... Ne yapsak da yeni bir şey yaratsak diye kafa yormuyorlar, doğal olarak ortaya çıkıyor bu. Genel tavırları, duruşları sayesinde kendilerini yenileyebiliyorlar. Radiohead'i benim için cazip kılan, müziğe yaklaşımları.

> **Kürtçeyi anlamasanız da, Ciwan'ın söylediklerini hissedebiliyorsunuz. İngilizce bilmeseniz de Dylan'ın söylediklerini hissettiğiniz gibi.**

"Derya"da Radiohead'in izi var mı?

Tavır ve atmosfer olarak var. Farklıyız, ama aynı paraleldeyiz.

"Derya"yı nasıl sınıflarsınız, hangi türe sokarsınız?

O çok zor. *(gülüyor)* Bu konuda hiçbir fikrim yok. Ucu açık bir müzik çünkü. Şöyle olsun, böyle olsun diye kendimizi kısıtlamadık. İçimizden geldiği gibi, canımızın çektiği gibi çaldık. Çalarken göz göze geldiğimizde, "nedir bu, neyi çalıyoruz biz?" diye bakışıyorduk. Bir isim koymak zor, ismi yok o müziğin. Ben öylesini seviyorum zaten. Bir tarife göre değil, aklınıza estiği gibi olmalı yaptığınız müzik. Belli bir seviyedeki müzisyenler için müzik bir psikoloji, bir zihinsel durumdur, bir takım sınıflamalar ve türler değildir. Enstrümanınıza hakimseniz, o söyler zaten size ne yapacağınızı. "Nasıl"dan ziyade "niçin"dir karşınızdaki soru. Önemli olan yöntem değildir çünkü.

Kısaca rock dense itirazınız olur mu?

Denebilir. Her birimiz kendi birikimini kattı albüme. Rock, caz, elektronika, pop, folk... Biraz drum'n'bass... Uzun zamandır Nils Petter Molvaer'le çalışıyorum, future caz yapar o. Anders de (Engen) Bugge Wesseltoft'un grubunda çalıyor.

Nils Petter Molvaer'in "Solid Ether"iyle "Derya" arasında bir paralellik var mı?

Bence var. Zaten Ciwan da çok sever o albümü. Nils kafamı açtı benim, birbirinden çok farklı şeylerle, daha önce ilgilenmediğim, önemsemediğim unsurlarla tanıştırdı. Drum'n'bass'la mesela. Nils'le çalışana dek o müziği dinlememiştim.

En çok sevdiğiniz drum'n'bass örnekleri neler?

İnanır mısınız, evimde drum'n'bass plağı yoktur. Benim için kulüp müziğidir o. Evde başka türlü şeyler dinlerim, Nat King Cole ya da Chet Baker.

The Band'i dinlediğiniz olur mu?

Bob Dylan'ın The Band'i mi?

Evet, The Band'in Rick Danko'suyla bir albümde çalmışsınız, oradan aklımıza geldi...

Harika gruptur The Band, ama onların plakları da yok bende. Rick Danko çok hoş bir adam. Birkaç kere stüdyoda bir araya geldik, beraber çaldık. O da basçı, ben de, ama beraber çaldık. *(gülüyor)*

Nasıl oldu o? İki basçı bir ipte...

Bazı şarkılarda o çaldı, bazılarında ben. O projede solistti aynı zamanda.

Yollarınız nasıl kesişti? The Band'le Norveç bayağı bir mesafe...

Jonas Fjeld'in "Texas Jensen" albümünde birlikte çaldığımız Eric Andersen Norveç'e yerleşmiş bir Amerikalıdır, Danko'yla sıkı ahbap. Yollarımız Eric sayesinde kesişti.

Erkan Oğur'un "Ağırlama (Kürt Dansı)"nı yorumlamıştınız...

Evet, Knut'un (Reiersrud) bir albümünde çaldık o parçayı...

Erkan Oğur'u nasıl keşfettiniz?

Knut keşfetti. Ben de Erkan Oğur gibi

gitarı perdesiz çalmaya çalıştım, beceremedim, çok zor iş. Pes ettim. Benim için imkânsız.

Türkiye'deki Kürt sorunu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ayrıntıları bilmiyorum tabii, ama meselenin anahatlarına aşinayım. Ciwan'la birçok defa konuştuğumuz bir konu. Kürt halkı diye bir realite var. Bir de tabii insan hakları; sorun bu iki gerçekliği kabullenmemekten kaynaklanıyor.

Irak savaşı için ne diyorsunuz?

Irak benim yaşadığım yere çok uzak. Ve bilmediğim birçok ayrıntı var. Ama şu sıralarda Knut'la beraber bir albüm hazırlıyoruz, adı "Lullabies From The Axis Of Evil" (Şer Ekseninden Ninniler). Bir arkadaşımız Irak'ta, İran'da, Afganistan'da, Filistin'de, yani Bush'un "şer ekseni" dediği bölgede ninniler kaydetti. Oralarda da insanların yaşadığını hatırlatmak gerekiyor diye düşünüyorum. Oralarda da anneler, babalar, kardeşler var. Savaşın diline hapsoluyoruz. TV'yi açıyorsunuz, karşınıza takım elbiseli bir adam çıkıyor, önünde bir bilgisayar, füzeler, bombardıman uçakları hakkında konuşuyor. Medya, savaşı bir futbol maçına çeviriyor, tezahüratıyla, galibi kutsamasıyla... Savaşın dili her tarafa nüfuz etmiş durumda. Ama bir de barışın dili var. Onlar silahlardan bahsederken birilerinin de insanlardan, çocuklardan söz etmesi gerekiyor. Biz de "Lullabies From The Axis Of Evil"da onu yapıyoruz.

"Şer ekseni"nden sanatçılar katılacak mı albüme?

İskandinav sanatçıların çaldığı bir albüm olacak, ama ninniler demin sözünü ettiğim ülkelerden.

Peki İskandinav ninnileri?

Ninni değil ama, Andersen masallarından bölümler olacak. Knut'la –Ciwan'ın albümlerinde o da çalmıştı– birlikte müzikleri yazıyoruz.

Siz Jan Garbarek'in kızı Anja Garbarek'le de çaldınız, babasına çekmiş mi?

Evet, çekmiş. Anja'yla çalışmak çok güzeldi. O zamanlar henüz çok gençti. Kendi yolunda ilerliyor. Ünlü bir babanın kızı olmak zor...

Jan Garbarek için Türkiye'de "İskandinav ama, Akdenizli gibi çalıyor" denirdi. Bu yorumu nasıl yorumlarsınız?

Çok tutkulu çalar Garbarek. Herhalde onun için öyle deniyor. Evet, doğru bir benzetme.

İlgimizi çeken bir Norveçli blues'cu var, Vidar Busk. Nasıl biri o?

Vidar Busk! Nereden biliyorsunuz onu? Bugünlerde Vidar'la birlikte yeni albümünü hazırlıyoruz.

Tipi Elvis'i andırıyor...

Şimdilerde değil, saçı dökküldü çünkü. (*gülüyor*)

Belli bir seviyedeki müzisyenler için müzik bir psikoloji, bir zihinsel durumdur. Enstrüman söyler ne yapacağınızı. "Nasıl"dan ziyade "niçin"dir karşınızdaki soru.

Favoriler duruyor mu?

Onlar duruyor. (*gülüyor*)

Son albümünün adı çok güzel: "Venus Texas". Wim Wenders'dan mülhem galiba...

Evet. Ama o isimde bir yer varmış gerçekten, bunu albümü bitirdikten sonra öğrendi. Kalkıp gitti oraya. Albümün kapak fotoğrafı orada çekildi.

Nasıl bir yermiş?

Küçük bir kasaba, 1920'lerde kalmış. Medeniyetten uzakta. (*gülüyor*) Yeni albümü için New Orleans'a gittik, orada kayıtlar yaptık.

Orası nasıl bir yer?

Çok hoş. Hayranı olduğum insanların şehrinde olmak çok güzel bir duyguydu.

Kimler mesela?

Neville Brothers... Art Neville'in kurduğu The Meters diye bir grup vardı. Onlara da hayranım. Bugünlerde yeniden keşfediliyorlar... Bir de Dr. John, özellikle eski işleri... Geçenlerde Oslo'da seyrettim onu, grubu pek iyi değildi, heyecan verici bir konser olmadı, ama yine de Dr. John'luğunu gösterdi tabii. New Orleans funk'ına bayılıyorum.

Cajun'la aranız nasıl?

Müthiş eğlenceli. Folk şaheseri. Maalesef New Orleans'da Cajun'cularla bir araya gelemedik.

Folk deyince aklımıza geldi, Norveç'te bir de Marie Boine var.

World music'te dünyaca ünlü.

Lapon mu?

Evet. Biz Samit deriz onlara.

Laponlar ya da Samitler Norveç'in Kürtleri mi?

Bir bakıma. Asıl Norveçliler onlardır. Norveç'te önce onlar vardı.

Norveçliler nereli?

Danimarkalı. (*gülüyor*)

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

Lull Sinema Kitapları

Kadın Kokusu'nun tanıtım yazısını Atilla Dorsay'ın köşe yazısındaki yorumuyla okuyunca, hiç tereddüt etmeden, bir an için düşünmeden mutlaka izlenmeli demiştim. Nedense bu çok yaygın bir kanı bizim ormanda.....

Neo-noir'dan future noir'e kara filmlerin dünyasında kara bir yolculuk...

Gelecek için hazırlan, gelecek bir katliam...

www.altikirkbes.com

645 YAYIN

ALTIKIRKBEŞ

Bugge Wesseltoft

Bugge Wesseltoft Avrupa cazının son yıllardaki en parlak ışıklarından. Akustik cazla elektroniği bir araya getirmek gibi bir "mesele" etrafında ilmek ilmek dokuduğu "New Conceptions Of Jazz", "Sharing", "Moving" üçlemesiyle tanıdığımız tuşlu çalgılar erbabı Norveçli müzisyen, İstanbul seyahatlerini de üçledi, mayıs ayı sonlarında Babylon'u şereflendirdi. "Bilura Min"de Ciwan Haco'ya eşlik ettiğini bildiğimiz için, muhabbete, Kürt müzisyenle ilgili sorularla başladık. (Ne yazık ki daimi davulcusu –"Derya"nın iki mimarından biri– Anders Engen İstanbul'a gelmemişti.) Sonra da Wesseltoft'un müziğe yaklaşımındaki özgünlüğün ve özgürlüğün sırrını çözmeye çalıştık.

SUCUK VAR MI, SUCUK?

Önce akla ziyan bir bilmeceyi çözelim. Ciwan Haco'nun "Bilura Min" albümünün kapağında, çalanlar arasında Büge Wefestelut diye bir isim geçiyor, bazı başka kaynaklardaysa sizin isminiz. Bir yazım hatası mı söz konusu, yoksa Büge Wefestelut diye bir müzisyen var mı?

Bugge Wesseltoft: *(gülüyor)* Arkadaşlar arasında büyük mavradır o. Ciwan, cep telefonunda "Bilura Min"in kapak tasarımıyla ilgilenen kişiye isimlerimizi heceliyordu. Karşı taraftan yanlış anlamışlar ve albüme benim adımı Büge Wefestelut diye yazdılar. *(gülüyor)*

Ciwan Haco'nun yeni albümü "Derya"yı dinlediniz mi?

Hayır, maalesef.

En son ne zaman görüştünüz?

Üç-dört yıl oldu. "Bilura Min"den beri görüşemedik.

Nasıl tanışmıştınız?

Perküsyoncu Paolo (Vinaccia) ses teknisyenimizdi, onun vasıtasıyla. Albümün prodüktörlüğünü de o yapmıştı. Paolo'yla Ciwan yakın arkadaştır. Çok ünlü bir Kürt müzisyen olduğunu biliyordum. Sözlerinin çok güçlü ve politik olduğu söyleniyordu.

Dili anlamasanız da hissedebiliyordunuz herhalde... Nasıl bir duygu veriyordu size?

İlahi söyler gibi, hikaye anlatır gibi. Onu ilk dinlediğimde canlı çalıyorlardı. Saz müthiş bir enstrüman, çok güçlü. Seyircilerin ayağı yerden kesilmişti... Ciwan'ı epeydir görmüyorum, biraz dağıtmıştı, umarım müziğine odaklanmıştır yeniden. Yeni bir albüm yaptığına göre toparlanmış demek ki. Hayatını zorlaştıran sorunları vardı, onların etkisiyle içkiye biraz kaptırmıştı. "Bilura Min" başarılı olmuştu, Avrupa'nın çeşitli kentlerinde konserler verdiler, her şey yolunda gibiydi, sonra ne olduysa oldu, içine kapandı. Yeni albüm Türkiye'de nasıl karşılandı?

Fazla elektronik bulundu...

Umarım saz azalmamıştır, saz mood'dur, groove'dur. Geleneksel müziği elektronikle karıştırmak tehlikelidir. Bazen iyi de olabilir, ama tehlikelidir. Geleneksel müziğin özgünlüğünün yerini elektroniğin almasına müsaade etmemeli. Siz nasıl buldunuz?

Bizce çok güzel... Ama Ciwan fanlarının ekseriyeti sevmedi.

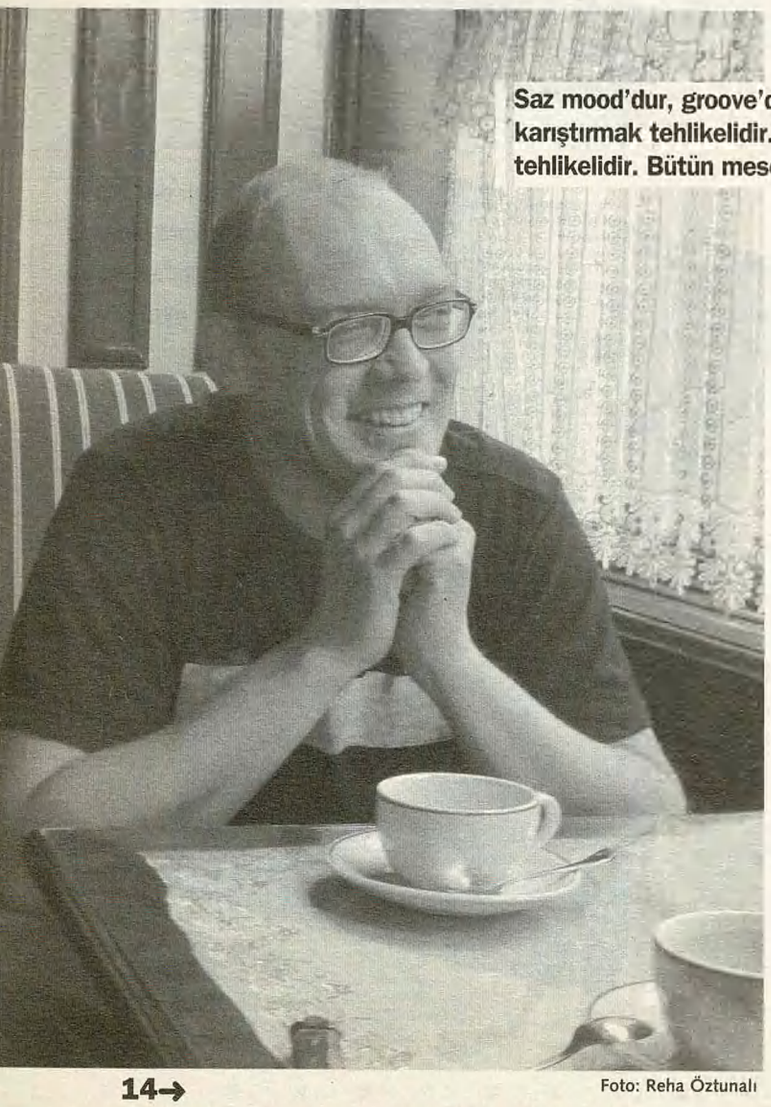

Saz mood'dur, groove'dur. Geleneksel müziği elektronikle karıştırmak tehlikelidir. Bazen iyi de olabilir, ama tehlikelidir. Bütün mesele denge.

Hadi ya!

Geçen seferki söyleşimizde, akustik cazla elektronik seslerin bir aradalığının güzel olduğunu söylüyordunuz...

Evet, yaptığım da o zaten.

Geleneksel müzikle elektroniğin bir aradalığını niye tehlikeli?

Bütün mesele denge. Bugünlerde elektronik müzik enflasyonu var. Üstte geleneksel bir şarkıcı söylüyor, alt yapı tamamen elektronik –bu bence bir karışım değil. Karışım olması için iç içe geçmeleri lazım. Folk çok güçlü bir müziktir, folk şarkıcılarının sesi çok güçlüdür, elektronik müzikteyse sadece sound'lar vardır. Folk müzikle elektronik müziği güçlü kılmak kolaydır. Ama bu fikir benim hoşuma gitmiyor, başka bir felsefe o. Mükemmel bir denge olursa, iyi olabilir. İyi karışıma bir örnek düşünmeye çalışıyorum, aklıma gelmiyor. Ben katışıksız folk müziğini seviyorum. Folk müziğin kendisini güçlendirmek için drum'n'bass'a ihtiyacı yok.

Sizin elektronik müziğe ilginiz nasıl başlamıştı, cazibesi neydi?

Öncelikle sesler, sound'lar... Bilgisayarlar, akustik müzikten çok farklı. Elektronik müzik, mevcut olan en yeni müzik. Çünkü aletler, edevatlar yeni. Onlarla çıkarabildiğiniz sesleri akustik enstrümanlarla çıkarmanıza imkân yok. Ama sözünü ettiğim şey, keman sample'ı yapmak ya da bilgisayarda keman sesi çıkarmak değil. Elektronik enstrümanlarla çıkarabildiğiniz sound'lar size yeni ufuklar açıyor. Underground'daki elektroniği seviyorum. Cazın tipik halinden sıkılmıştım, bir melodi var, bir piyano solo, sonra bir trompet solo, saksofon solo, sonra hep birlikte ve final. Özellikle pop müzikteki hit formülasyonları sinir ediyordu beni. Elektronik müzikse tamamen farklı bir şeydi, "progressive"di, ticarî bir tarafı yoktu. 60'ların sonundaki cazla benzerlikleri vardı. Coltrane'in yaptığı müziği çağrıştırıyordu. Uzun şarkılar, dinamiklerin tedrici yükselişi... Bir de tabii hayran kaldığım müzisyenler vardı.

Kimler mesela?

Tangerine Dream, Yellow... Ve Norveçli bazı müzisyenler... 1980'lerin sonuydu, elektronik dinlemeye başladık, Brian Eno büyüleyiciydi. Ama öncü Detroit teknosuydu, Carl Craig, Jeff Mills... Ve tabii ki Almanlar vardı, Compost, Equal; Berlinli atmosferik elektronika müzisyenlerinin ritm ve sound'u, minimalistik müzikleri... Detroit kulüp müziği de dans müziğidir ama çok minimalisttir, çok az unsur vardır. Dahice yapılmış şeylerdi ve arkasındaki felsefeyi hissedebiliyordunuz.

O söyleşide "caz ve folk evliliği her zaman iyi sonuçlar doğurmaz" diyorsunuz...

Elektronikle folk için söylediğim şey geçerli yine: Denge meselesi. İki tarafın arzusuna, ilgisine bağlı. Diyelim radyoda bir folk şarkıcısını duydum, çağırdım geldi, çok istekli değil belki. Ya da tersi, ben o kadar istekli değilim, ticarî nedenlerle o albümü yapıyorum. Ebette iyi sound edecektir yine de, çünkü folk şarkıcılarının sesi güzeldir, caz müzisyenleri de beceriklidir. Ama ortak arzu, karşılıklı aşk olmayınca olmaz, cazla folk iç içe geçemez. Sonuç, cazın üstünde bir folk şarkısından ileri gidemez. Genellikle de öyle oluyor zaten. Halbuki folk şarkıcısı cazın içine girebilmeli, caz müzisyeni folka nüfuz etmeli...

Verdiğiniz örneği olumlu tarafından düşünelim: Diyelim ki Belkıs Akka-

Foto: Reha Öztunalı

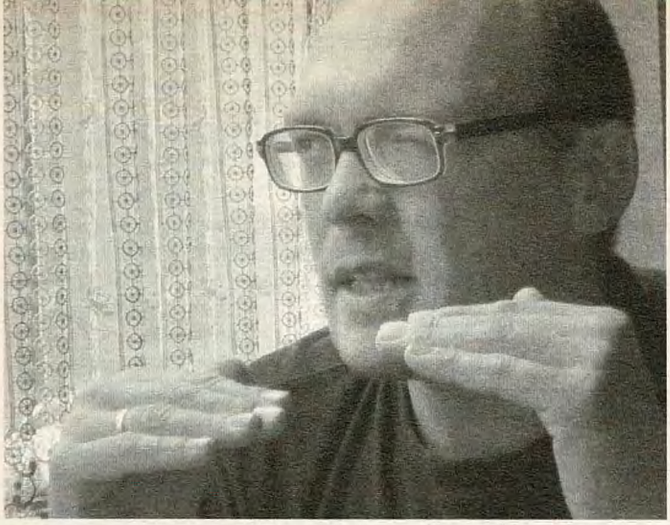

le'yle bir albüm yapıyorsunuz...
Çok arzulu olmalı, elektroniğe çok içten bir ilgi duymalı.
Belkıs Akkale'yi nasıl keşfettiniz? İki yıl önceki söyleşide "favorim" demiştiniz...
İstiklal Caddesi'nde bir müzik market var, world music dükkanı... Oradaki adamla ahbap oldum, ona sormuştum ne tavsiye edersin diye, 10-15 albüm verdi, birkaç tanesi Belkıs Akkale'ydi. Müthiş bir ses.
İbrahim Tatlıses de vermiş miydi? Ortadoğunun en popüler seslerinden biri.
Bana hitap etmedi.
Akkale'de sizi o kadar etkileyen ne oldu?
Verdiği duygu. Ciwan'da da aynı şey var; o müthiş tutku... Şimdi Arap müziğine de tekno, elektronika filan girdi, ama vokaller hâlâ muazzam. Popta doğru dürüst ses yok, sadece fizikler güzel, şarkı söylemeyi bildikleri bile şüpheli. Folksa kalitesini koruyor her zaman. Arif Sağ'ın sazına bayılıyorum, şaheser bir ritmi var.
Buralardan başka neler dinliyorsunuz?
İki tane klasik Türk müziği albümüm var, son zamanlardaki gözdem onlar. 1930'lardan, 40'lardan şarkılar, çok güçlü şeyler... İsim hafızam çok kötü. Kırk-elli tane Türkçe albüm, bir o kadar da Arapça var, isimleri hatırlamama imkân yok. Eşim çok düşkündür Arap müziğine. Maalesef Arap müziği de fena halde poplaşıyor.
Eşiniz nereli?
Norveçli.
Norveç'te uzun yaşamış bir ahbabımız, Norveçli kadınların güzelliğini öve öve bitiremezdi. "Nedir özellikleri?" diye sorulduğunda, "elleri çok güzeldir" derdi. Öyle midir hakikaten?
Bilmem. Hiç öyle düşünmemiştim. Norveçli kadınların güzel olduğu söylenir, ama ellerinin övüldüğünü duymamıştım. Norveçli kadınlar yapılı olur; şişman değil, iri kemikli. Ben Türk kadınlarını beğeniyorum. *(gülüyor)*
En çok hoşunuza giden özellikleri neler?
Belki de elleridir. *(gülüyor)* Gözleri, bakışları... Ciltleri. Sıcakkanlı ve dostaneler. Asıl hoşuma giden tarafları hal ve tavırları. Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum, saygıdeğer bir halleri var. Norveç'te mesela bir partiye veya diskoya gittiğinizde bir sürü sarhoş kadınla karşılaşırsınız, dilleri dolaşır, ayakları dolaşır, burada insanlar daha derli toplu davranıyorlar.
Çok mu içiliyor Norveç'te?
Hafta sonlarında fecidir. Hafta içinde içilmez pek, ama hafta sonunda herkes acayip dağıtır.
Türkiye'de Norveç'i örnek ülke gösteren ekonomistler var, "nüfusları 4 milyon olduğu halde, şöyle üretiyorlar, böyle çalışıyorlar" filan diyorlar. Mitoloji böyle, gerçek de öyle mi?
Norveç'in zenginlik kaynağı petrol; üretim ya da çalışkanlık değil. Özellikle son yirmi yıldır petrole fazla güvenerek üretim ihmal edildi. Petrol çok para getiriyor ve biz tembelleşiyoruz. Petrol bitse, Norveç fena yoksullaşır. Çünkü başka bir gelir kaynağı, sanayii yok. Eşim Eğitim Bakanlığı'nda çalışıyor, yaptıkları araştırmalara göre, Norveçli öğrenciler Batı Avrupalı akranlarının çok gerisinde.

Norveç'in zenginlik kaynağı petrol. Üretim ya da çalışkanlık değil. Petrol para getirdikçe tembelleşiyoruz. Petrol bitse, Norveç yoksullaşır. Çünkü sanayii yok.

Norveç'in petrol dışındaki gelir kaynakları ne?
Petrol, petrol, yine petrol.
Başka bir şey yok mu?
Balık var.
Üretilen ne var?
Biraz elektrik sadece. Çünkü su kaynaklarımız zengindir, bir miktar elektrik ihraç ediyoruz. Rusya'ya ve öteki İskandinav ülkelerine.
Siyasî durum nasıl?
İkinci Dünya Savaşı'ndan son yıllara kadar sosyal demokratlar iktidar oldu hep. Son seçimlerde sağ kazandı. Aslında, ılımlı sağ; sosyal →

Vaat edilen romanlar diyarına hoş geldiniz!

Artemis

Artemis'te her kitap bir macera

Balina büyüklüğünde, yirmi metrelik beyaz köpekbalığı MEG, 70 milyon yıldır yaşadığı derinliklerde rahatsız edilmişti. Prehistorik yaratık ölümcül bir açlıkla yüzeye doğru yükselirken tüm okyanuslarda inanılmaz bir kabus yaşatmaya hazırdı.
Dehşete alışık değilseniz MEG'i okumayın.

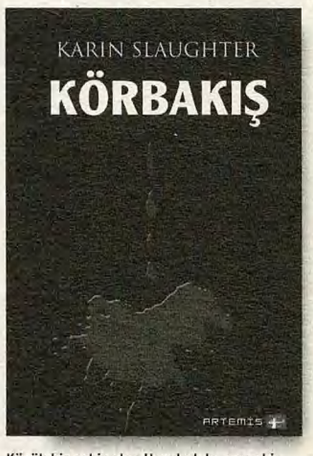

Küçük bir şehir olan Heartsdale, genç bir kadının zalimce doğranmasıyla sessizliğini yitirirken, sadist seri katil yeni kurbanlarının peşine düşüyor. Romanda tesadüfler kadar tecavüzler ve cinayetler de son bulmuyor. Ürküten satırlarıyla Körbakış'ı elinizden düşüremeyeceksiniz.

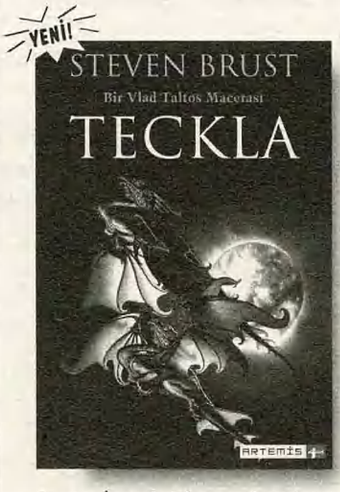

Dragaera İmparatorluğunun soylu sayılmayan tek Ailesi, sınıfların en sefili ve ezilmişi, korkaklığın ve verimliliğin temsilcisi Tecklalarla tanışın. Kılıçlar bilendi, Morganti hançerleri kılıflarından çıkarıldı, Vlad saldırıya hazır! Bir fantastik kurguda olabilecek her şeyin daha fazlasını istiyorsanız Vlad Taltos serisi sizin için yazıldı.

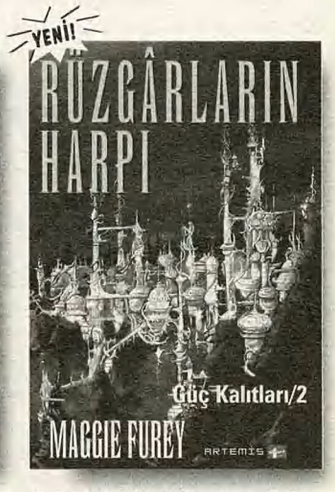

Büyücü-halkın dört farklı grubuna ait olan dört Kalıt vardır. Binlerce yıl sonra artık sadece insan Büyücüler hayatta kalmış ve Kalıtlar kaybolmuştur. Ta ki Büyücülerin evladı ve kılıç üstadı olan dikkafalı Aurian ortaya çıkana kadar... Aurian, iğrenç Başbüyücü Miathan'a karşı savaş açar. Güç Kalıtları serisinin ikinci kitabı.

Çatalçeşme Sk. No:52/2 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 33 76
Web Sitesi: www.artemisyayinlari.com • e-mail: info@artemisyayinlari.com
ARTEMİS

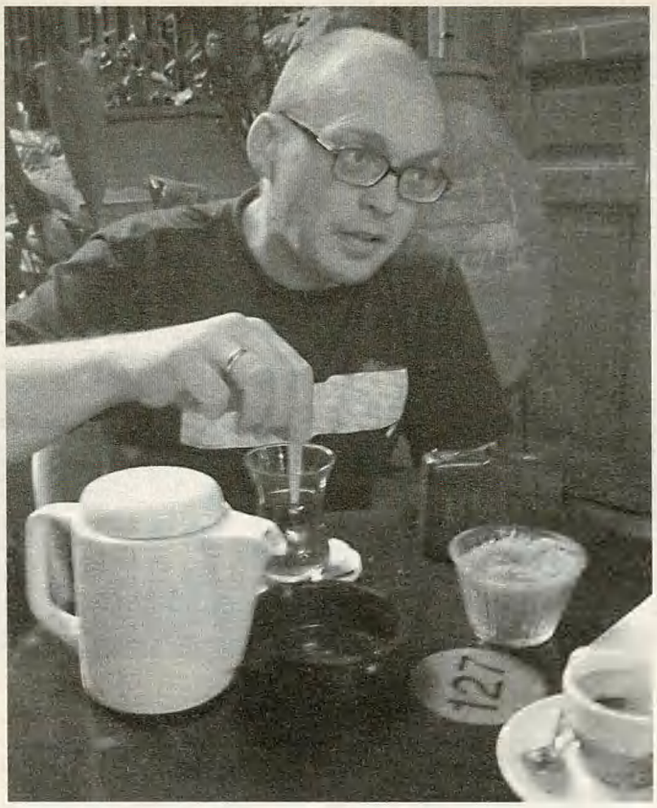

demokratların sağ kanadı denebilir. Klasik sağcı değiller. Norveç'te sosyal devlet var.

Sağın iktidara gelmesine yol açan neydi, nasıl bir süreçti?

Petrol zengini olduk. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce çok yoksul bir ülkeydik, nüfusun büyük bölümü yoksul emekçilerdi. Savaştan sonra, işçi sınıfı daha iyi ücret, çocuklarına daha iyi eğitim ve sahip olmadıkları özgürlüklere kavuşmak için mücadele etmeye başladı. Bu mücadele sosyal demokratları iktidara getirdi. Petrolle beraber ülke zenginleşti, şimdi herkesin evi, otomobili, hatta iki otomobili var. Kolay para açgözlülük, tamahkârlık yarattı. Benim annem bile vergiden şikayet ediyor; kocaman bir evi var, ayrıca bir yazlığı. "Daha ne istiyorsun" diyorum, "daha fazlasını istiyorum" diyor. Eskiden insanlar arasında dayanışma vardı, mesela 1930'larda Norveçli işçiler Franco'ya karşı savaşmak için İspanya'ya gitmişlerdi. O dayanışma duygusu kalmadı, açgözlülük salgın halini aldı. Herkes vergilerden şikayetçi. Halbuki refah o vergiler sayesinde elde edildi. Sağ, vergileri indirmeyi vaat ederek iktidar oldu.

Usame Bin Ladin'in ABD, İngiltere ve Polonya'nın yanısıra Norveç'i tehdit etmesinin sebebi ne?

Norveç'te bunun hakkında hararetli bir tartışma var bugünlerde. Kimilerine göre, Usame Danimarka'yla Norveç'i karıştırdı, çünkü Irak savaşını destekleyen Danimarka'ydı, Norveç'se savaşa karşıydı. Kimilerine göre mesele Afganistan, çünkü oradaki barış gücünde Norveç askerleri var.

"Norwegian Wood" diye bir Beatles şarkısı vardı, sever miydiniz onu?

Şarkının Norveç'le ilgisi yok. Japon bir yazar var, Haruki Murakami diye, onun "Norwegian Wood" adlı nefis bir romanı var. Fantastik bir yazar.

Beatles'ın şarkısından önce mi yazmış, sonra mı?

Sonra, 1990'larda.

Romanın konusu ne, Norveç mi?

Hayır, Beatles'ın şarkısı. *(gülüyor)* Hayatının bir dönemini anlatıyor, o şarkının kendisi için çok şey ifade ettiği bir dönemi.

Bizim hayatımızda da önemli bir yeri vardı, Norveç sempatimizin başlıca sebebi de o şarkı zaten...

Müziğin güzelliği bu işte. *(gülüyor)*

Oslo nasıl bir yer?

Müzik camiası çok açık fikirlidir. Avangarddan modern klasik müziğe, free cazdan DJ kulüplerine, çok geniş bir yelpazesi, çok canlı bir underground'u, konser kaçırmayan genç bir müziksever kitlesi var. Kültürel bakımdan canlı bir şehir. Benim için Norveç bir yana, Oslo bir yana.

İstanbul'u nasıl buluyorsunuz?

İstanbul bambaşka, fantastik bir yer. En sevdiğim Avrupa şehri, ben bir Avrupa şehri olarak görüyorum burayı. "Vibe"ına bayılıyorum; kokusuna, sound'una... Nasıl tarif edilir, bilmiyorum. Derin bir kültür var burada. Hiçbir Avrupa kentine değişmem.

Buranın yemekleriyle aranız nasıl?

Benim favorim sucuk. Norveç'te yasaktır, niye bilmiyorum. Ama Türk, Pakistanlı marketlerde kaçak olarak satılıyor. Giriyorsunuz dükkana, fısıltıyla "sucuk var mı, sucuk?" diyorsunuz, tezgahın altından uzatıyorlar. *(gülüyor)*

"Beyaz Zenciler" diye bir roman vardı, yazarı Norveçli...

Ingvar Ambjörnsen, Norveç'in en ünlü yazarlarından biri.

Bugünlerde en popüler Norveçli yazar kim?

Ingvar Ambjörnsen ve Lars Saabye Christensen. Çok gerçekçi, ama sürrealist aynı zamanda. Onunla iki albümde çaldım, blues eşliğinde şiirlerini okuyor...

En sevdiğiniz yazarlar kimler?

Haruki ve Balzac... Balzac bir dahi, kurgusu ve karakterleri müthiş. Tolstoy da öyle. Bir de Ibsen var tabii. Bazen "oturup bütün klasikleri baştan okusam" diyorum. Ama olmuyor, modernleri okuyorum. Bir de sevmediklerim var. "Simyacı" mesela. Ne kadar sahte, ne kadar ucuz...

Bir o kadar da popüler.

Nefret ediyorum o kitaptan. *(gülüyor)*

Yolda yeni albüm var mı?

Üç gün sonra stüdyoya giriyoruz. Bu konseptteki –akustik cazla elektronik kırması– son albümümüz olacak. O konudaki ilgimin sonuna geldim, artık başka şeylerle ilgileniyorum. Ama dördüncü bir albüm yapacağım, çünkü bu konseptte daha iyi bir albüm yapabileceğimize inanıyorum. "New Conceptions of Jazz" anlayışı etrafında 1996'dan beri çalışıyoruz.

Başka şeylerle ilgileniyorum dediniz, nedir onlar?

Ritmik olmayan şeyler. Ritmlerden gına geliyor bazen, sadece piyanoya, sadece sound'lara odaklanmak istiyorum. Ama dördüncü albüm, "Moving"in devamı olacak. İlk albümle iki yıl uğraşmıştım, kayıt, kesme, yapıştırma... İkinci albüm "Sharing" de biraz öyleydi, ama prodüksiyonu biraz daha iyi öğrenmiştim, altı ayda tamamladık. "Moving"se üç gün sürdü. En çok sevdiğim albüm de o oldu. Oturup dinleyebildiğim tek albüm o. Yaparken de mutluydum, çünkü stüdyoda yan yana oturup çaldık üç gün boyunca. "Vibe"ın en iyi olduğu bölümleri seçtim ve miks ettim, overdub'a filan hiç girmeden. Çok canlı, duygusunu seviyorum. Bir prodüksiyondan çok, bir konser albümü gibi. Dördüncüsünde prodüksiyona ağırlık vereceğim. Müziği biraz daha işleyeceğim.

Pop müzikteki hit formülasyonları sinir ediyordu beni. Elektronik müzikse tamamen farklıydı, "progressive"di, ticarî bir tarafı yoktu. Coltrane'i çağrıştırıyordu.

Dün seyircinin tepkisi nasıldı?

Gayet iyiydi. Kendi performansımızdan da memnun kaldım, iyi çaldık. Ama seyircinin geçen seferki tepkisi daha pozitifti. Dediğim gibi, yeni albüme hazırlanıyoruz, deneysel şeyler yapıyoruz, seyircinin bir kısmı bu aşamada ilişki kurmakta zorlanıyor olabilir. Ama bu riski almak gerekiyor, yeni bir şey yapmanın başka yolu yok.

Cazın İskandinav ülkelerindeki popülerliğini nasıl yorumluyorsunuz?

Popüler değil ki...

Peki, şöyle diyelim: İskandinav ülkelerinden dünya çapında cazcıların çıkmasını nasıl yorumluyorsunuz? ABD dışında o nitelik ve nicelikte cazcıya pek rastlanmıyor...

Zor soru... Ancak Norveç hakkında bir şeyler söyleyebilirim. Norveç cazının kendi geleneği var. Alman veya Fransız, Danimarka cazını dinlediğinizde –müzisyenlik tarafına bir şey söylemiyorum, çok iyi müzisyenler var– Amerikan cazına kitlendiklerini ve o cazı tekrarladıklarını görüyorsunuz. Türk cazında da aynı durum var. Bizse kendi tarihimizi, geleneklerimizi, cazla iç içe geçirdik. Cazın kaynağı Amerika, ama onu biz başka bir şeye dönüştürdük. Çünkü Norveç'in mood'u, halet-i ruhiyesi Amerika'nınkinden farklıdır.

"Norwegian mood" nasıl bir halet-i ruhiye?

Biraz melankoli, biraz hüzün... Mesela İspanya'da, Fransa'da insanlar çabuk öfkelenirler, çabuk yumuşarlar. Göz açıp kapayıncaya kadar öfkeden neşeye geçerler. Norveçliler çok zor öfkelenir, ama öfkelendiler mi de, onlardan uzak durmak lazım. Biriktiriyorlar, biriktiriyorlar, sonra patlıyorlar. İçtiklerinde ortaya çıkıyor öfkeleri, cinayetler hafta sonunda işleniyor daha çok.

"Cazı geleneklerimizle iç içe geçirdik" dediniz, onu biraz açar mısınız?

Mesela ben bir piyanist olarak Bud Powell gibi çalmaya kalksam, ortaya ilginç bir şey çıkmaz, kötü bir kopya olurum sadece. Ama kendi kalbini, ruhunu, tarihini ortaya koyarsan... Sadece cazda değil, elektronik müzikte de öyledir, kendi hikayeniz vardır, sizi farklı kılan odur. Folkun güzelliği de oradadır; kendi hayatını, ruhunu, mood'unu, mizacını getirir müziğe... Son yıllarda İskandinav müziğine dünya çapında bir ilgi var, çünkü özgün bir şey yapıldığı farkediliyor artık. On yıl önce İskandinavya denince, akla Garbarek'ten başka bir isim gelmiyordu.

Audun Erlien'e de sormuştuk: Garbarek için bizim buralarda "kuzeyli, ama Akdeniz sıcaklığı var" denirdi, sizce de öyle mi?

Akdeniz sıcaklığı mı? Hayır, katılamayacağım. Gerçi Polonyalıdır, ama yine tipik bir kuzeylidir, kuzey ruhudur.

Arada kaynadı, yeni albümün adı ne olacak?

Bilmiyorum, henüz hiçbir fikrim yok. "Ing"li bir şey bulmak lazım. *(gülüyor)* "Sharing", "Moving"...

"Finishing"?

İyi fikir! "Finishing". *(gülüyor)*

Söyleşi: **Y.G.**

beatnikler partisi

babylon
5 haziran 2003
perşembe
21:30

tam: 10 milyon TL
öğrenci: 6 milyon TL

bir kitap ve bir partiyle beat kuşağını selamlıyoruz...

"Siz piliçler her şeyi ıskalarsınız; Dylan'ın, hızlı Beat ekolünün asi bop şairlerinden en harbisi ve en sonuncusu olduğunu ıskalarsınız ki bu ekol aslında bir ekol değil, Ginsberg ve Kerouac'ın, Burroughs ve Ferlinghetti'nin; ta Rimbaud-Verlaine ve Whitman'dan, Blake'e ve o kadim çılgın geçmişin diğer asilerine, spontan bop prosodi ustalarına kadar izlenebilen bir çizgiye ait asal niteliğin doğrudan gizli mirasçısıdır; Dylan'la birlikte uzun, hüzünlü, geçici bir süre için Beat öldü ve radyo dahil her şey kötüye gitti."

"Ama Dylan yaşıyor," dedim. "Bu bazen talihsiz bir durum olabiliyor, özellikle şarkı söylediğinde ama yine de yaşıyor."

"Hayır," dedi Neal. "Dylan öldü."

"Ne zaman öldü peki?"

"29 Temmuz 1966'da öldü," dedi Neal. "Bu partiyi onun ölümünün 29'uncu yılı anısına veriyoruz. Partiye katılabildiğine memnun olduk."

"Tamam o zaman," dedim ayağa kalkarken. "Size iyi eğlenceler çünkü ben Dünya gezegenine ışınlanacağım."

toby litt

beat nik ler

türkçesi: deniz vural

plan b
meşrutiyet c. kıblelizade s. tepe han 1/6 şişhane 80050 istanbul tel: (0212) 251 4023 fax: (0212) 251 4024 e-mail: info@planb.com.tr
www.planb.com.tr

Macy Gray

Ritmin, blues'un, soul'un, hiphopun, rock'tan latine uzanan şansonların gömülü olduğu bir hazine bulmuş Macy Gray. Hepimize cömertçe dağıtıyor. Son güzelliği, "The Trouble With Being Myself" albümü. Nedir, ne değildir, Guardian ve Les Inrockuptibles'ten aktarıyoruz.

KEM KÜM ETMEDEN AŞK

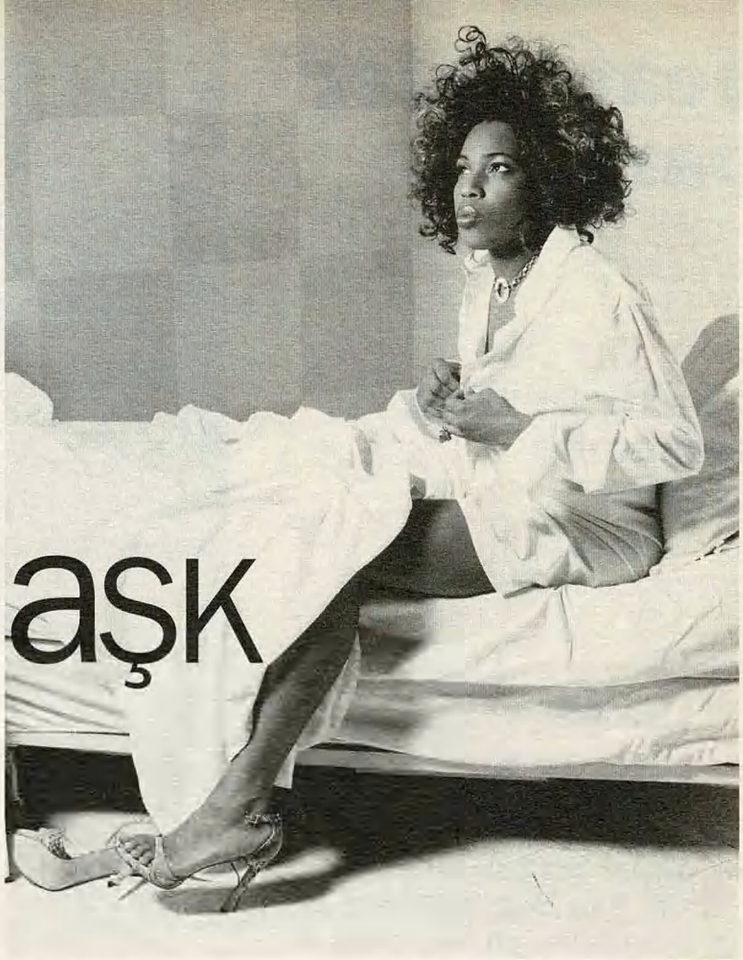

"The Trouble With Being Myself" en şahsî albümünüz olarak tanıtıldı. Ama önceki iki albümünüz de neredeyse günlük mahremiyetinde değil miydi?

Macy Gray: Albümlerimin hepsi, kayıtlar sırasında yaşadıklarımın bir yansıması. Ama ilk defa, yaptığım iş üzerinde bu denli sanatsal kontrole sahibim. Parçaların çoğunun prodüksiyonuna katıldım, bu benim için yeni bir şey. Ve müzikal bakımdan çok büyüdüğümü sanıyorum. Artık bir albümün teknik ve yaratıcılığa dair bütün boyutlarına aşinayım. Daha önceleri yeterince olgun değildim. İlk albümüm "On How Life Is"i kaydederken her gün stüdyoya gelme gereği bile duymuyordum. Benim için önemli olan tek şey, bir plak şirketiyle sözleşme imzalamış olmak ve paramı almaktı –tam bir çocuktum yani. Sonraki albüm, "The Id" tarif edilmesi imkânsız bir atmosferde kaydedildi; sürekli yiyip içip alem yapıyorduk. Kayıt masasına yaklaşıp da düğmelere dokunma ihtiyacı hissetmiyordum henüz.

Bu albüme daha "ciddi" yaklaşmanızı nasıl açıklıyorsunuz?

Son iki yılda çok şey oldu. Biraz daha açılmama, başkalarıyla ilgilenmeme katkısı olan yolculuklar gibi mutlu şeyler. Ve çok acılı şeyler, geçtiğimiz yaz babamın ölümü gibi. Babamı kaybettiğim gün, uyandığım, nihayet bilinçlendiğim, önceliklerimin, tercihlerimin farkına vardığım hissine kapıldım. Önceleri, yaptığım işe kendimi daha az veriyordum galiba, hissettiklerim yansımıyordu, sanki dünyada yokmuşum gibiydi. Çırpınıp didiniyordum ama, yine de orada değildim.

İçe dönük bir albüm için müzikal tonlar fazla eğlenceli değil mi?

Belki çok fazla Sly & The Family Stone dinlediğim içindir. En derin konuları tamamen serbest, dans müziği üzerinde işleyebilen bir adam. Tarzında, "Stand!" albümü kesinlikle bir örnek. "The Trouble With Being Myself"de ele aldığım temalarla balad üstüne balad söyleyebilirdim. Ama insanların vücutlarını kıpırdatmalarını, hareketlenmelerini görmekten kendimi mahrum etmek istemiyorum. Kendini fazla ciddiye alan o kadar çok sanatçı var ki... Bende ağırlık ve hafiflik uyumlu bir şekilde bir arada bulunabiliyor. Albümün son parçası "Every Now and Then" buna mükemmel bir örnek: Sözler intihardan bahsederken, müzik sürekli kreşendo gidiyor, yükseliyor, her kuple bir öncekine göre yükseliyor. Arkadaşlarım bu bileşimin kendilerine çok tuhaf geldiğini söylediler... Benim açımdansa, bundan daha doğal bir şey olamaz.

Albümün sound'u, canlı çalınmış intibaı uyandırıyor...

Bu etkiyi uyandırmasını, ortaya çıkardığımız ve paylaştığımız enerjinin dinlerken hissedilmesini istiyordum. Daha ilk günden, kayıtlara başlar başlamaz mikrofonları mümkün olduğunca açmaya ve kendimizi dizginlemeden çalmaya karar verdik. Böyle bir heyecanı çok ender hissetmişimdir: Hiç düşüş göstermeden, 24 saat aralıksız çalabilirdik. Albüm, parçalar biçimini buluncaya kadar döne döne çaldığımız bu jam-session'ların ürünü. Sözler de dahil, her şey anında, orada gerçekleşti. Bu şekilde çalışmak hep hoşuma gitmiştir. Benim en büyük şansım, gerçek bir aile havası yaratan insanlarla çalışmak oldu: Prodüktörler Dallas Austin ve Darryl Swann, eski erkek arkadaşım olan Dj'im Kiilu Grand, ses mühendisi Dave Way... Onlarla birlikte her şey su gibi akıp gidiyor, zorlanmam gerekmiyor. Bizi birbirimize bağlayan işbirliğinin, sırdaşlığın ötesinde, onların tanıdığım en iyi müzisyenler olduklarını düşünüyorum: Çok açık zihniyetli, canlı insanlar, beni sezgisel olarak anlıyorlar ve enerji yüklüler. Onlarsız, ben bir hiç olurdum.

Yeni şarkılarınız "The Id"e kıyasla çok daha sıkı dokulu ve titiz işlenmiş...

Böylesi bir şeyi kesinlikle planlamış değilim. Bu albümde sürprizden sürprize koştum. Şarkıların çoğu çok sağlam, ölçülüp biçilmiş gibi duruyor, halbuki öylesine ortaya çıktılar, hiçbir yerden gelmiyorlar. Tıpkı sanki çölde arabanızla giderken, birden, bütün kütlesiyle, yanıp sönerek Las Vegas'ın karşınıza çıkıvermesi gibi... Herkes bana bu albümün çok tutacağını söylüyor, dürüst olmak gerekirse, ortaya nasıl bir sonuç çıkacak, hiçbir fikrim yok. Bazı günler 20 milyon satacakmışım gibi geliyor, bazı günlerse sanki sadece iki-üç albüm gidecekmiş gibi...

Başarısızlık sizi korkutuyor mu?

Dehşete düşürüyor. Ama zihnimde canlandırdığım ve beni ürküten tiksinç imaj, müzik endüstrisinin yavaş yavaş beyninize telkin ettiği şey. Tıpkı sanki okulda sıfır almışsınız gibi, kafaya takar, mutsuz olursunuz, çünkü öğretmeniniz tonlarca laf eder ve kendinizi aşağılanmış, başkaları tarafından yargılanmış hissedersiniz. Oysa, böyle bir deneyim tek başına öğretici de olabilir ve daha iyi ilerlemenize katkıda bulunabilir. Maalesef, müzik piyasasındaki insanlardan olaya böyle bir mesafeyle ve tahlil yaparak bakmalarını istemek imkânsız: "Durun, bekleyin bakalım beyler, eminim bu başarısızlıktan öğrenecek çok şeyimiz var!" Bu ortamdan nefret ediyorum. Bundan şikayet etmek biraz utanç verici bir şey şüphesiz ama, insanın kendine güveni ve egosu üzerinde tahayyül edilemeyecek şekilde etki yapan korkutucu bir makina bu. Neyse ki, özel hayatım bana sayısız mutluluklar yaşatabiliyor.

Şarkılarımda alenî politik deklarasyonlar yok. Benim küçük politik yanım belki de şu olabilir: Hiç kem küm etmeden aşktan bahsetmek.

Ne zamandır Los Angeles'ta yaşıyorsunuz?

95'ten beri. Daha önce de aralıklarla gelip gitmişliğim var. Burayı çok seviyorum. Benim büyüdüğüm Ohio'daki kasabadan o kadar farklı ki. 14 yaşımdayken California'ya gelmek için evden kaçtım. Ailemle sorunlarım vardı ve burada yaşamak için okulun bitmesini beklemek istemiyordum. Babamın arabasını çalıp yola düştüm, ama Kansas'ta yakalandım ve geri getirildim.

Hapse de düşmüştünüz, değil mi?

Hapis değil, nezarethane. ABD'de küçük suçlar için nezarethaneye düşersin, ama daha büyük suçlar için kendi hücrenin olduğu hapishanelere gönderilirsin. Nezarethanedeyse otuz kızı bir büyük hücrede yatırırlar. Çok ürkütücü bir yerdi. Banyo yapmaktan, yemek yemekten bile korkuyordum. Bir haftadan daha fazla orada kalabilmek büyük bir başarıdır.

Suçunuz benzin çalmaktı galiba...

Evet. Benzin çaldım, sonra bir sebepten mahkemeye çıkmadım ve sonuçta mahpus damlarına düştüm.

İyi bir hırsız mıydınız?

18→

Evet. Ailemin birçok ferdi suça yatkın tipler. Küçüklüğümde bana birçok numara öğrettiler.

En son ne çaldınız?

Güneş gözlüğü. Takı çalmak en kolayı ama. Sen takılara bakarken tezgahtar başkasıyla ilgilenmek için dönüyor ve hoop, cukka! Havaalanlarındaki mağazalar da bu iş için ideal, ama uzun süredir bir şey yapmadım. Valla!

İki yıl boyunca evli kaldınız, nasıl bir evlilikti?

Çok kavga ediyorduk. İkimiz de ne zaman susacağımızı bilmiyorduk. Bu yüzden en ufak bir tartışma bile tırmanıyordu. Dövüşmekten yoruldum bir süre sonra. İkimiz de gençtik ve her konuda kavga etmeyi başarıyorduk.

Üç çocukla annenizin yanına dönmek zor olmadı mı?

Elbette çok zordu. Annemle ve çocuklarımla beraberdim, işin en keyifli yanı buydu. Diğer yandan, ne yapacağımı bilemiyordum. Öğretmen olmayı falan düşünüyordum. Zor zamanlardı.

Manik depresif olduğunuz söyleniyor...

Bunun ne anlama geldiğine bağlı. Farklı kişiliklerim var demek daha doğru olabilir. Kendime farklı kişilikler yarattım. Bu belki de bana verilmiş olan bir yetenek. Mesela bir ortamdasın ve çok sıkılıyorsun. Başka karakterlerden birine geçersen, o ortamda çok güzel eğlenebiliyorsun.

Çocukluğunuzda müzikle ilgilendiniz mi?

Piyano dersleri aldım, ama nefret ettim. Babam her gün egzersiz yapmam için beni dövmek zorunda kalıyordu.

Daha sonra da sinema okudunuz...

Okudum mu, bilmiyorum. 17 yaşımdaydım ve üniversite eğlenceliydi. Sinema bölümüne yazıldım, ama işi ciddiye almıyordum. O zamanlar yerel müzisyenlerle tanıştım. Gitarist bir sevgilim vardı. Onunla daha fazla vakit geçirebilmek için şarkı yazmaya başladım.

Fazlasıyla pütürlü, benzersiz bir sesiniz var; uzun vadede acaba sizin sınırınız da sesiniz olabilir mi?

Sanmıyorum, çünkü ses çalışmaya devam ediyorum, elimdekinin üstüne yatmıyorum. Ayrıca, bunu hiçbir zaman bir yetenek, doğanın bir harikası olarak görmedim. Hatta kimilerine kulak verirsem, sesim daha ziyade bir talihsizlik... Son iki yılda çok iyileşti, çünkü başka kadın şarkıcıları çok fazla dinledim, beni zenginleştiren bazı bilgileri sesime kattım. Özellikle de Diana Ross'un albümlerine daldım. Motown zamanlarında herkes ona bir şarkıcıdan ziyade süper seksî bir yıldızcık gözüyle bakıyordu. Tüm o rock star pırıltısı var onda. Küçüklüğümde onun bir programını seyretmiştim. Bir star olduğu için Motown'da onu çok sevdiklerinden, ama için için yeteneksiz biri olduğunu düşündüklerinden bahsediyordu. İnanmamıştım duyduklarıma, çünkü bence mükemmel bir sesi vardır onun. Belki Aretha Franklin değildir, ama kendine has, özel bir karakteri vardır sesinin. Sınırlarının bilincindeydi, bunlarla oynayarak stilini biçimlendirmeyi öğrendi. Ben de tamamen aynı yaklaşımı benimsiyorum.

Albümlerinizde hep çok fazla koro var. Bu şekilde sarmalanmış olmak size güven duygusu mu veriyor?

Hiç bu şekilde düşünmemiştim, ama şüphesiz doğrudur. Nasıl ki başkaları sessizliğe çekilmekten hoşlanır, ben de gürültü ve hareketi seviyorum. Televizyon açık değilken ve salondan sesi gelmezken uyuyamayan tiplerdenim. Bu da bir korunma biçimi. Öte yandan, zaman içinde giderek sakinleşiyorum. Üç çocuk sahibi olmak beni mecburen biraz durulmaya yöneltti. Biraz tanınan bütün sanatçılar gibi ben de bütün gün, çoğu zaman adlarını dahi bilmediğim bir insanlar bulutuyla çevriliyim... Dolayısıyla da, ailemle birlikte olmak, hiçbir şey yapmadan bir gün geçirmek bana en mutluluk verici durum gibi geliyor.

Gündelik halinizle, sahnedeki ya da albümdeki haliniz arasında giderek daha fazla bir uzaklık oluşuyor mu?

Bu, bizatihi müziğin gücü. Sizi başka birisine dönüştürebiliyor. Bir başka boyuta geçmeyi bir şans, bir fırsat olarak görüyorum. Stüdyoda, nispeten o gün olduğum gibiyim. Ama sahnede... İşte orada, bütün gerçekliğin dışındasınız. Gerçek hayatta, karşılarına çıktığınız anda insanlar isminizi haykırır mı? Bu tür şeylerin son derece normal olduğunu düşünen yıldızlar kafayı yemiş. Benim açımdan, en zor olan, sahneden inmek, kulise dönmek, otobüse binmek...

"Siyah müzik" kavramında canımı sıkan, illâ r&b ya da rap yaptığınızı ima eder olması. Bazı sabahlar sesi kökleyip Nirvana dinleme arzusuyla uyanıyorum.

Konserin yapay dünyasıyla konser sonrasının gerçekliği arasında çok keskin bir geçiş var. Bu tür anlarda bir basınç dengeleme odasına ihtiyaç duyuyorum.

Medya ve dinleyiciniz tarafından algılanışınızın sizi şaşırttığı oldu mu hiç?

Hakkımda yazılanların her zaman gerçeklikten çok uzak olduğunu düşünüyorum. Bana gönderilen mektupları okumayı kestim, basının yazdıklarınıysa kale almıyorum artık. Bu yüzden çok berbat hallere düştüğüm oldu, bazen hakkımda yazılanlar öylesine bunalıma sürüklüyordu ki beni, haftalarca ortadan kayboluyordum. Ben normal bir insanım. Derginin tekinde kıyafetlerimin kâbus gibi, müziğimin boktan olduğunu ve bir kuaförden randevu almam gerektiğini okuduğumda, kolay kolay belimi doğrultamıyorum. Hele yapabileceğimin en iyisini yaptığım bir konser hakkında bunlar yazılıyorsa... Eleştirinin kendisi beni bu kadar rahatsız etmiyor, ama binlerce kişinin bunları okuyacak olması hakikaten moralimi acayip bozuyor.

Siyah Amerikan müziği tarihine kendinizi bağlı hissediyor musunuz? Sizi bu geleneğin bir parçası olarak görmek sizce yaptığınızın sınırlarını daraltır mı?

Benim müziğim soul'dan geçerek, blues'dan hiphop'a gelen bir tarihin devamlılığı içinde. Köklerim bu mirastan besleniyor, dallarımsa her yöne doğru gitmek istiyor: rock, caz, funk... Müzik endüstrisinin içinde yer alanlar beni bir kategoriye oturtmakta zorlanıyorlar. "Siyah müzik" kavramında canımı sıkan, illâ r&b ya da rap yaptığınızı ima eder olması. Bazı sabahlar dehşetli bir rock'n'roll söyleme ve sesi kökleyip Nirvana dinleme arzusuyla uyanıyorum.

Dolayısıyla, kendinizi bir tür sözcü gibi hissetmiyor musunuz?

Yine de siyah camianın beni öyle görmesi hoşuma gider. Ama şarkılarımda alenî politik deklarasyonlar yok. "The Trouble With Being Myself" üçüncü albümüm ve aşk hakkında, insan ilişkileri hakkında, seks hakkında şarkılar yazmaya devam ediyorum. Bunlar tükenmez konular, her zaman hayatımızdalar. Benim küçük politik yanım belki de şu olabilir: Hiç kem küm etmeden aşktan bahsetmek. Çok kişisel bir malzemeye dayanan benimki gibi bir müziğin başka insanların düşündükleri ve hissettikleriyle kesişip kesişmediğini gelecek söyleyecek.

Çeviren: ***Siren İdemen - Ogan Güner***

arşiv: AÇIKŞEHİR

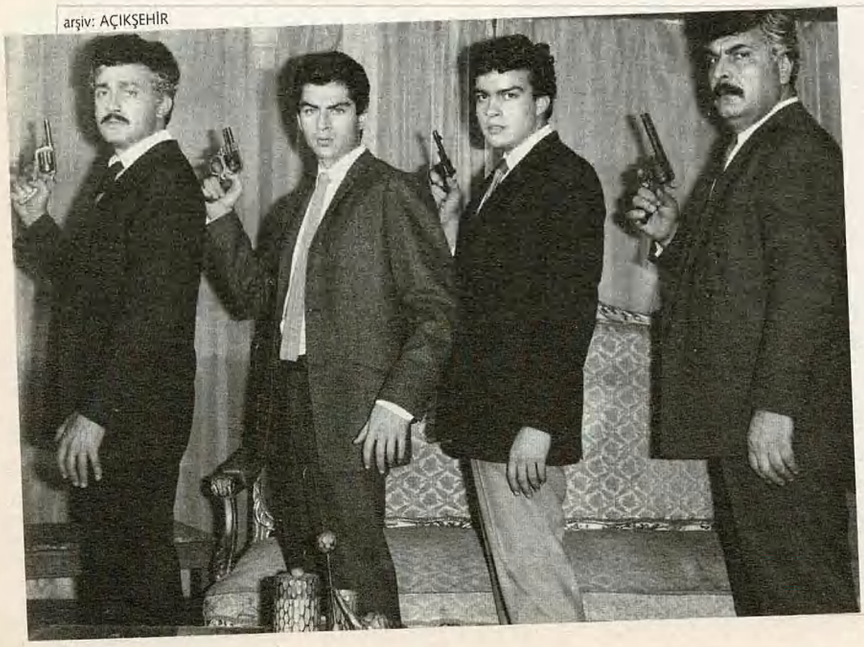

AÇIKŞEHİR
www.aciksehir.com

SİNEMA • MÜZİK
RESİM • FOTOĞRAF
ve GRAFİK SANATLAR'dan
görsel bir dünya

İstiklal Cad. Elhamra Pasajı No: 258/14
Beyoğlu/İstanbul Tel: (0212) 244 18 11
e-mail: arslan@aciksehir.com

ROLL ve POSTEXPRESS'in eski sayıları AÇIKŞEHİR'de...

İstanbul'da varolmak... peki ama nasıl?

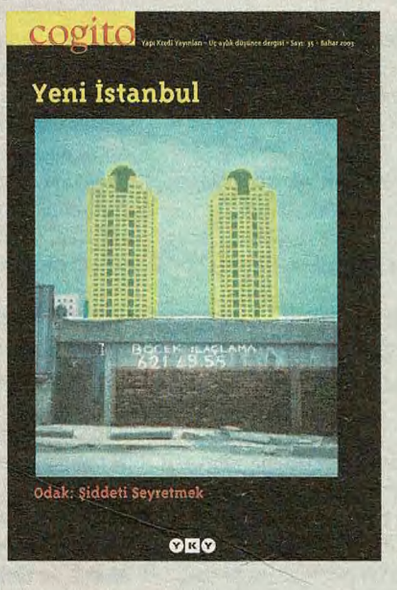

cogito, 35
Yeni İstanbul,
287 s.

Bizi yuttuğunu düşündüğümüz, ama yine de sığındığımız İstanbul'un taşı toprağı (hâlâ) altın (mı)... İstanbullu olmak ya da dışında kalmak bu şehrin, 'diğeri' olmak... **cogito** 35. sayısında birbirinden farklı İstanbulları içinde barındıran ve eriten kentte yaşamayı, onu farklı insanlarla paylaşmaya çalışmayı işliyor. Trafiğinden, gürültüsünden, kalabalığından yakındığımız saldırgan ve değişken, zıtlıklarla dolu İstanbul'da kimse birbirine ilişmeden yaşasa da bu şehre neler eklendi, karmaşa ve zenginlik nerede buluştu... hepsi **cogito**'da!

Ersan Ocak Yeni İstanbul – Yeni Yoksulluk, **M. Melih Pınarcıoğlu – Oğuz Işık** Sultanbeyli: Enformelin Kurucu / Yıkıcı Gücü, **Mustafa Armağan** Yamalı Çelişkiler Semti: Saraybosna' dan Yenibosna'ya, **Nazan Üstündağ** Ehlileştirilmiş Yoksulluğumuz, Millileştirilmiş Yolsuzluğumuz: Bir Esenyurt Hikâyesi, **Ekrem Işın** İftar Çadırları, **Oya Ayman** İstanbul'un Eğlence Gettoları, **Doğan Kuban** Halkla Birlikte Bir Çağdaş Kent Söylemi Üzerine, **Ünsal Oskay** Bir Cumartesi Günü Haramidere Carrefour'da, **Emre Alkin** İMKB ve İstanbul'un Genç / Değişen Yüzü, **Deniz Yükseker** İstanbul'un Kayıtdışı Ekonomisi, **Anıl Yılmaz** Sayısal İstanbul, **Cem Cemgil** İnternet Kafeler: Oyun ve Cemaat, **Ali Akay** İstanbul: Bir Eğlence Megapolü, **Enis Köstepen** Doktor Bey, Birahanemiz İyileşecek mi?, **Berke Göl** İstanbul'da Yeni Kitapçılık Üzerine Notlar, **Itır Arda** İstanbul Metrosu, **Samih Rifat** Denizotobüsü, **Emine Tusavul** Resimli Alt Yazılı İstanbul

YKY Yapı Kredi Yayınları

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ: İSTANBUL: 212-293 08 24 / 502 • İZMİR: 232-463 82 90 • ANKARA: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr • Web Sitesi:www.yapikrediyayinlari.com • **İnternet satış: www.estore.com.tr/bulvar/yky** •
www.teleweb.com.tr • bilgi hattı: 0 212 473 0 444 • YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. 212-293 08 24, 252 47 00

YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK

Radiohead

"Gaipten sesler" başlığıyla vermiştik "Kid A"i, macera devam ediyor. Grubun gitaristi Ed O'Brien'a bakılırsa, "Hail To The Thief" üçüncü ve son bölüm. Derine dalmışlardı, vurgun yememek için aheste atıyorlar kulaçları. Bu albümde yine karanlık sulardalar, bilumum vahşi mahlukatı ve onlara yem olan deryadan habersiz balıkları mercek altına alıyorlar. Ve yine isimlerinin hakkını veriyorlar. Antenleri sinyallerin hiçbirini ıskalamadığı gibi anında deşifre ediyor, kamuoyunun dikkatine sunuyor. Inrockuptibles, NME ve Spin'den harmanlayarak Thom Yorke ve saz arkadaşlarını huzurlarınıza getiriyoruz.

PUBLİC ENEMY SEKSİDİR

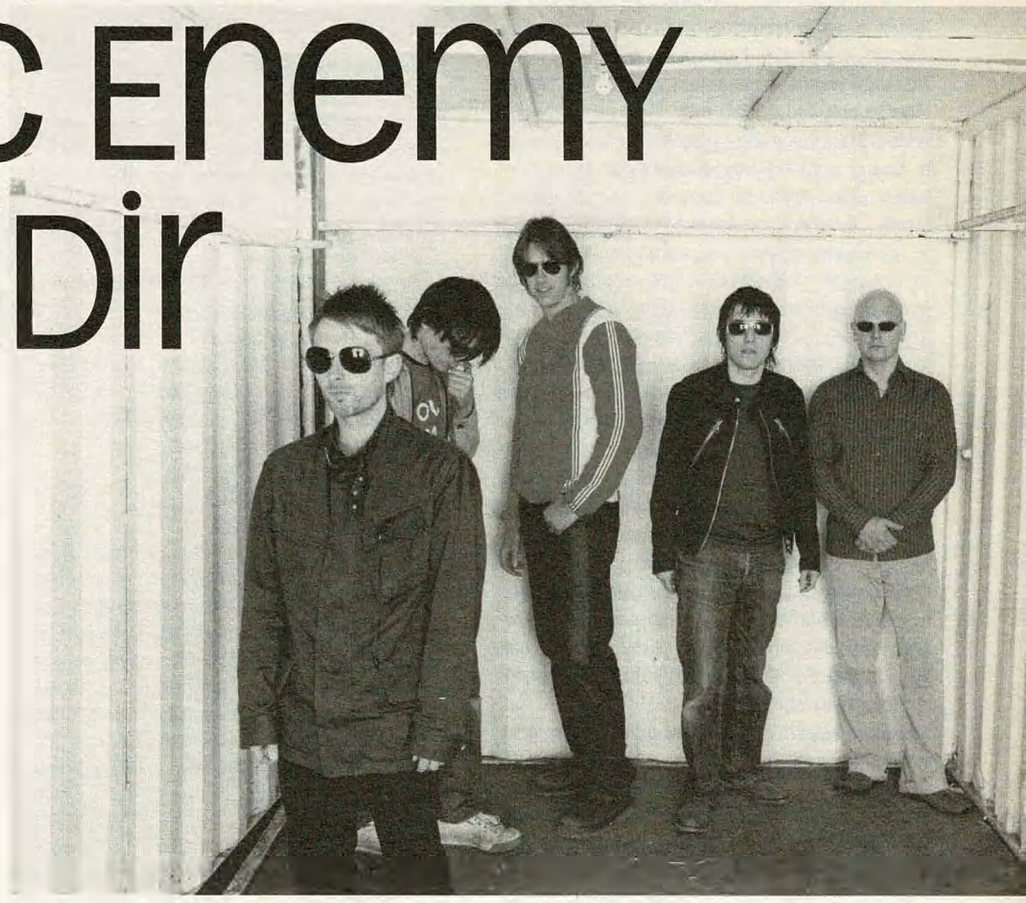

"Hail To The Thief" nasıl bir albüm size göre?

Jonny Greenwood: Bir peri masalı gibi. Şekerlemelerle dolu bir eve gittiğinizi sanıyorsunuz, ama içeride ihtiyar bir kadın var, küçük çocukları mideye indiren bir canavar...

Thom Yorke: *(onaylar anlamda başını sallıyor)* "Hail To The Thief" bana alacakaranlıkta, kırlık bölgede otomobil kullandığım günleri hatırlatıyor. Yolda, farların mavi ışığında hayvanların sağa sola kaçıştığını görüyordum... Ve bir takım gölgelere gözüm takılıyordu; bunlar bazı şeyler üzerine düşünmeme yol açtı. Kendimize altı ay teneffüs verdiğimiz dönemdi. "Alacakaranlıkta gezinti" diyordum kendi kendime. Şarkılar daha taslak halindeydi, uzunca bir süre albümün aramızdaki kod adı "Alacakaranlıkta gezinti"ydi.

Genelde kafa dinlemek için gidilir kıra, sizinki pek öyle olmamış...

Yorke: Kafayı yediğimi düşünebilirsiniz, ama gerçekten de etrafımızda bir sürü kara gölge ve kötücül güç fink atıyor. İpler onların ellerinde. İnsanî olmayan bir durumla karşı karşıyayız. Sanki o güçlerin kaynağı başka bir alem ve onları denetim altına almak kabil değil gibi. Sizin meslekte de öyle mi bilmiyorum, ama bizimkinde insanlıktan çıkmış insanlarla teşrik-i mesai halindeyiz. Her işyerinde bir ihtiras kumkuması olur, çevresine nasıl davrandığı umurunda bile değildir, hep doğru olanı yaptığını sanır. Ya da mesela iktidar sahibi bir politikacıyla tanıştığınızda, hava boşluğuyla el sıkışıyor gibi oluyorsunuz. "Alacakaranlık" bence bu gayrı sıhhi ve karşı koyulması mümkün olmayan karanlığı keşfetme girişimi. *(arkasına yaslanıp gülümsüyor)* Ya, gördünüz mü? Beni kapatabilirsiniz.

Politik bir şey yazmaya kalktığınızda boktan oluyor. Tabii Clash değilseniz. Onlar bunu becerebiliyordu. Bizde o yok, dolayısıyla doğrudan politik olmaya kalkışmıyoruz.

Albümün en kestirme tarifi ne?

Yorke: Bütünlüklü. Pop.

Protest ve gitar rock'una dönüşünüz olarak yorumlanıyor...

Greenwood: "OK Computer"dan bu yana, hazırladığımız her albüm için böyle söylendi. Dinleyicilerimizin bir kısmı Radiohead'in gitar ağırlıklı pop şarkılar yaptığı döneme nostalji duyuyor... Bu albümde "Kid A" ve "Amnesiac"ta geliştirdiğimiz ses yeniliklerini daha doğrudan kullanmaya çalıştık. Gitar rock'una dönelim gibi bir şey söz konusu olmadı.

Yorke: Protest ve rock gibi tanımlı ve kendinden emin bir albüm değil. İkisinden de daha soyut. Bana göre önceki albümlere kıyasla daha pozitif ve canlı. Daha rock olduğunu düşünmüyorum, sadece daha diri. "İlerlememeye" karar vermiştik. *(gülümsüyor)* Bir adım sola, bir adım geriye, bir adım sağa, sonra biraz öne, daireler çiziyoruz...

Yani önceki iki albüme kıyasla farklı bir yaklaşım söz konusu...

Yorke: O sıralarda ilgilendiğimiz ve denemek istediğimiz bir sürü şey vardı. "OK Computer"ı bitirdikten sonra "hep aynı şeyleri yapıyoruz" düşüncesi hakim olmuştu. Başka türlü şeyler yapalım istedik. "Kid A" ve "Amnesiac"ın stüdyo aşaması, grupların dağılmasına yol açan tipik durumlar gibiydi. Kimse ne halt edeceğini bilmiyordu. Benim kafayı yediğimi düşünüyorlardı. Kimse hangi dizeden sonra nakarata geçileceğini kestiremiyordu. Yaptığımız her şeyi kaydetmemiz için ısrar ediyordum. Her aşama bir reaksiyon ve analiz demekti. Bu sefer öyle olmadı.

Greenwood: Her birimizin kafasında şarkılar hakkında müzikal fikirler vardı, ama onları nasıl uygulayacağımızı bilemiyorduk. Odaya kapanıp birlikte çalıyorduk. Bu bizim tapındığımız ve illâ böyle olmalı dediğimiz bir durum değil, ama gayet iyi becerdiğimiz bir şey. Bazı şarkılar için ideal yol, bazı şarkılardaysa işe yaramıyor.

Yorke: Altı ayda kotardık albümü. "Kid A" ve "Amnesiac"ta eşelenip duruyorduk, ama sonuçta hep kendimizdik, yıllarca eşelenebiliriz ve sound'umuz yine Radiohead olur. *(duraksıyor, bir kahkaha atıyor ve ekliyor)* Olmasın diye çabalayıp dursam da...

Bu albümün kayıtları her zamankine göre daha gerilimsiz geçti galiba...

Greenwood: Çok daha hızlı kaydettik bu sefer. Hepimiz enerji yüklüydük; ilk defa, insanı bezdiren, hatta depresyona sürükleyen o kayıt dönemlerini yaşamadık. Alışkanlıklarımızı değiştirmek için Los Angeles'a, Ocean Way stüdyolarına gittik. Yola çıkmadan önce, geçen sene sahnede büyük ölçüde sınadığımız şarkıları inceltmek için uzun uzun prova yapmamız gerekti. Stüdyonun ıstırabını kısa kesmek için kendimize büyük baskı uyguladık; California'da aşağı yukarı günde bir şarkı yaptık. Sonra Oxford'a dönüp üç şarkı daha ekledik.

Ocean Way stüdyosu Beach Boys gibi efsanevî grupların kayıtlarına da ev sahipliği yapmıştı...

Greenwood: Öyle tarihle yüklü bir yerde ilk defa kayıt yapıyorduk. Daha önce sadece küçük grupların takıldığı stüdyolarda çalışmıştık. Bayrağı taşıma, bir geleneğin devamı olma sorumluluğunu daha önce hiç hissetmemiştik. Geçmişi olmayan bir stüdyoda omuzlarında öyle bir yük hissetmiyorsun.

Şarkılar ne ölçüde önceden hazırlanmıştı?

→21

Greenwood: Programlamaların büyük bir kısmı önceden, bir yıl boyunca hazırlanmıştı. Hepimizin laptop'unda şarkıların bütün unsurları yüklüydü. Aynı anda bağlanmamız yetiyordu. Taslaklardan, dağınık fikirlerden yola çıktık, canlı çalarak bir araya getirip topladık hepsini. "Kid A" ve Amnesiac"a göre yenilik, şarkıların üçte ikisinin kolektif olarak, birlikte çalarak yazılması. Ama tek çalışma yöntemimiz, elimizde gitarlar, bütün gün prova stüdyosunda çalmak olsaydı, sonunda birbirimizi feci sıkardık. Kesin yöntemlerden çok çabuk bıkıyoruz. Aslında bu da rutine kapılmamızı önlüyor.

Bu rutini yenmeye çalışırken, "Kid A" ve "Amnesiac"ta çok ileri gittiniz mi?

Greenwood: Geçmemiz gereken bir nevi sınavdı o. Sonuç, o güne kadar yazdığımız en güzel müziklere açılan yoğun bir deneyimdi, her ne kadar büyük sıkıntılar, kâbuslar yaşadıysak da... Stüdyo sürecinden şikayet edip duran gruplardan nefret ediyorum. Çok eğlenceli, çok zenginleştirici bir süreç de olabilir o. "Pyramid Song" ya da "Like Spinning Plates" gibi sonuçlara ulaştığında özellikle. Bu yöntem bir kere işe yaradı diye illâ onu tekrarlayacağız diye bir şey yok ki. Bizim kuralımız şu: Aynı şeyi iki kez yapmak yok. Zaten hiçbir zaman çıkardığımız işten tatmin olmuyoruz.

Herkesin peşinde koştuğu gözde prodüktörünüz Nigel Godrich önceki üç albümünüzde kesip yapıştırma işlerine çok zaman harcamıştı. Bu albümde ona pek iş düşmedi galiba...

Greenwood: Önüne bir takım pasajlar koyup onları anlamlı bütünler haline getirmesini istemek yerine, karşısına geçip şarkıları çaldık, bu onun çok hoşuna gitti. Bu albümde fotoğrafçı gibiydi, şarkının fotoğrafını şipşak çekiyordu.

Şarkıların sözlerinde, bu sefer dış dünyanın etkisi daha fazla görülüyor.

Greenwood: 11 Eylül'ün birinci yıldönümünde Amerika'daydık, kayıtlar için... O kasvet –ve ondan kaçma ihtiyacı– albümün ruh halini çok etkiledi. İlk defa albüm kapağına sözleri koyuyoruz, çünkü bu sefer bize her zamankinden daha açık ve daha doğrudan geldi. Dönem bunu gerektiriyordu.

Albümün adı, "Hail To The Thief" *("Hırsıza Selam", ABD'de son başkanlık seçimlerinde, hileli olduğunu iddia ettikleri Florida seçim sonuçlarına itiraz edenlerin kullandığı slogan)* **ABD'de kimlerinin dişlerini gıcırdatmasına neden oluyor.**

Greenwood: MTV "Lucky"nin klibini sansürledi, kararı kimin aldığını allah bilir. "Hail To The Thief" dünyanın acınası, berbat, sağlığa zararlı haline dair. Dünyanın korkutucu ve tuhaf bir anındayız. "Hail To The Thief" olayların çığrından çıktığını, siyasetçilerin bile kontrolü kaybettiğini anlatıyor.

Buna karşı üzerinizde bir sorumluluk olduğunu düşünüyor musunuz?

Greenwood: Savaş öncesinde bunu tartıştık. Kimi siyasî angajmanlarımız olsa da, biz bir müzik grubuyuz sadece. Geçmişte, Uluslararası Af Örgütü'ne, Adil Ticaret'e (Fair Trade Movement) destek vermiştik. Bundan sonra da Radiohead'in faydalı olabilmesi için elimizden geleni yapacağız. İngiltere'de bu işler zor; siyasî tartışmalara katılıp fikir beyan eden sanatçılar istihzayla karşılanıyor. Albümdeki "2+2=5"in konusu da bu zaten.

Albümün adı da, içeriği de politik. Ancak bir dolaylılık var. Sözler doğrudan politik bir şey söylemiyor, ama albümün tamamı politik bir duygu veriyor...

Yorke: Albüm öncesinde bol bol radyo dinliyordum. Daha çok da haber programlarını. Ve ne zaman zihnimde zil çaldıran bir kelime duysam not ediyordum. Ortaya upuzun bir liste çıktı. Albüm kapağının tasarımı da büyük ölçüde o listeye dayanıyor zaten. Müzik eleştirmenlerinin kavrayamadığı –bu da anlaşılır bir şey aslında– şu: Bir takım ifadeleri bağlamından kesip çıkarıyorum. Bir duvar kağıdı gibi. Şarkıların sözlerini o duvar kağıdından çekip alıyorum. O sözler artık o politik bağlamda değiller. Bütün mevzu bu. Çok güçlü ifadeler bunlar, ama doğrudan kullanmak istemedim, zira o zaman etkisi kayboluyor. Politik bir şey yazmaya kalktığınızda boktan oluyor. Tabii Clash değilseniz. Onlar bunu becerebiliyordu. Bizde o yok, dolayısıyla doğrudan politik olmaya kalkışmıyoruz.

Kendinizle barışıksanız, başka insanlara karşı dürüst ve cömert oluyorsunuz. Grupta her birimiz "olmazsa olmaz"ız. Radiohead'de kimse ikâme edilemez.

Kolaj tekniği mi kullandınız?

Yorke: Üzerinde uzun uzadıya düşünmedik. Evimde bir "ses" dolanıp duruyordu, şarkılardaki ses de o oldu. Afganistan savaşı zamanıydı, hiçbir şey doğru gelmiyordu. Başka insanların konuşmalarına kulak misafiri olduğunuzda zihninizde harekete geçen düşünceler olur ya, öyle bir durumdu. Mütemadiyen öfkemi yatıştırmaya çalışıyordum. Sonradan sözleri okuduğumda apışıp kaldım, çok öfkeli olmuş... Niyetim öyle değildi, sözlerin bu şekilde olması ilk defa başıma geliyor. Ancak müzik eşliğinde çekilir şeyler, yoksa yenir yutulur gibi değiller. Kağıt üstünde kötü şiir gibi duruyorlar, aslında öyleler de, şiir değil onlar, şarkılara yazılmış sözler sadece. Müziğin enerjisi hayatiyet veriyor onlara. Sözleri, mesela "Go To Sleep"inkileri okuduğumda "zırvalık bunlar" diye düşünmüştüm, "yeniden yazmalıyım". Stüdyoya girdiğimizde yeniden yazamamıştım daha, "n'apalım, böyle kalsın" dedim. Şimdi baktığımda gurur duyuyorum, bugüne kadar en çok gurur duyduğum sözler onlar. Kendiliğinden öyle oldu, bir mesaj vermek, bir beyanda bulunmak gibi bir maksat söz konusu değildi. Ama, elbette zihnimin gerisinde bir yerlerde mevcuttu o düşünce... Ne kadar öfkeli olduğumu sonradan farkettim, Jonny'le bu mevzuda konuşurken "aman siktir et" deyip geçtik. Grubun dağılmasına bile sebep olabilirdi. Adeta şöyle bir durum çünkü: "Evet arkadaşlar, biz Clash'iz, hadi başlıyoruz, bir-ki..."

Rock'u özlemiş miydiniz?

ŞARKI ŞARKI "HAIL TO THE THIEF"

Grimm masalları gibi

2+2=5 (The Lukewarm)

Jeff Buckley'nin "Grace" sonrası çalışmalarını anımsatan sert bir rock şarkısı. "Dünyada olup bitenleri görmüyor musun?" diyen bir şarkı.

Thom Yorke: Bir bakıma. Ama bütünüyle ciddi değil. Gitarlı bir şarkı. Son sürat kotardığımız bir iş, zira bir tür sınavdı bizim için. Nigel (Goldrich, albümün prodüktörü) şarkıyı bitirene kadar yemek yemeyi yasaklamıştı. Saat öğleden sonra dörttü ve kamımız zil çalıyordu. Sözler hazır değildi ve orada çarçabuk yazmak zorunda kaldım.

Johnny Greenwood: Stüdyodaki ilk günümüzde, ilk kaydettiğimiz şarkıydı.

Her şarkının bir de altbaşlığı var. Niye öyle?

Yorke: Şarkıların isimleriyle başım dertteydi. "Hail To The Thief"in bir adı da "The Gloaming"di. Hiç olmazsa altbaşlık olsun istedim. Sonra da aynı şeyi her şarkı için düşünmeye başladım. Uzun birlistem var, oradan aldım. Bir kısmının esin kaynağı çizgi filmler, özellikle Bagpuss.

Sit Down. Stand Up (Snakes and Ladders)

Uyku mahmuru gitarlarla telaşlı bir tekno karışımı. Anahtar mısra: "We can wipe you out any time." (Canımız istediğinde hakınızdan geliriz.)

Yorke: Yıllar önce yazılmıştı. "OK Computer" sonrasında. TV'de Ruanda olaylarını seyrediyordum.

Greenwood: Sözlerde kafa karışıklığı ve kaçış duygusu var. "Evde oturup sevdiğim insanlara bakacağım / Bir aylık erzak tedarik edip..."

Yorke: *(gülerek)* Çiçeği burunda babayı bilin bakalım!

Sail To The Moon (Brush The Cobwebs Out Of The Sky)

Güzel bir şarkı, ama konusu kendisi kadar güzel değil: Büyük güç sahibi olmanın getirdiği ürkütücü sorumluluk...

Yorke: Beş dakikada ortaya çıktı. Bir aşk şarkısı. Bence de güzel. Sorumluluk meselesi de işleniyor. Geleceğe bakış ve olacak boktanlıkların öngörüsü de var şarkıda. İnsanların bu albüme ilgi göstermemeleri için gayet iyi bir sebep bu. Gelecekten korku söz konusu.

Backdrifts (Honeymoon Is Over)

Elektroniğin yer yer eşlik ettiği şahane bir melodi. "The Bends" ya da "OK Computer"dan bir şarkı Autechre'le remiks edilmiş gibi.

Greenwood: Üç yıl önce yazılmıştı...

Yorke: Japonya'da kar fırtınasına yakalanmıştık. Hayatımda gördüğüm en güzel manzaraydı. Ağaçlar karla kaplanmıştı. Hızlı trenlerden biri geçtiğinde dallardaki kar toprağa doğru süzülüyordu. Her yer beyaz bir örtüyle kaplanmış gibiydi. Şarkı o manzarayla başladı, sözler de o imgeyi temel aldı.

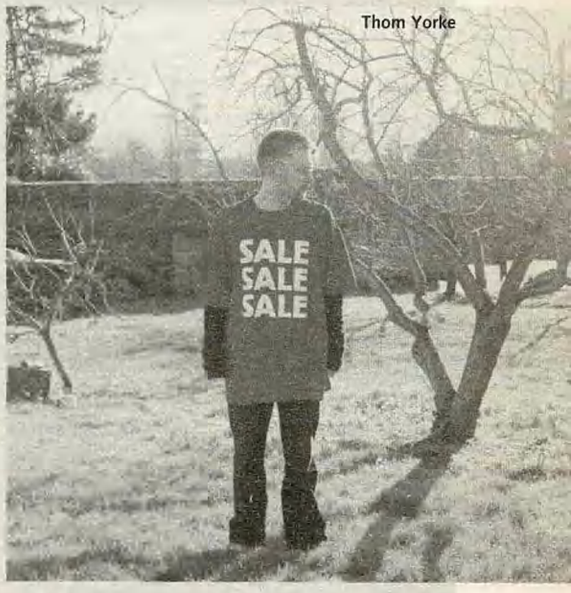

Thom Yorke

Go To Sleep (Little Man Being Erased)

Akustik gitar riff'leriyle örülen şarkı, gazete manşetleriyle sokaktaki adamın tepkisini kaynaştırıyor gibi. Jonathan Swift'in "Güliver'in Maceraları"ndan bir imge de mevcut. Küçük insanlar uykuya dalmış devi yere bağlıyor...

Yorke: Evet, "Güliver'in Maceraları"... Onunla ilgili bir klip yapmak isterdim. Sözlerin sorumluluğunu üstlenmek zor, zira sanki bir yerlerden ışınlamış gibiler. Bana aitmiş gibi gelmiyor asla.

Greenwood: Püf noktası gitarı rock sound'una başvurmadan kullanmaktı. Dört yıldır konser veriyoruz ve bayağı rahatladık. Artık stüdyoda da sahnedeki gibiyiz. Bu şarkı buna iyi bir örnek.

Where I End And You Begin (The Sky Is Falling In)

Melankolik ve güzel bir şarkı. Dinozorların yok oluşuna dair bir dize de mevcut...

Yorke: Evet, dinozorların yok oluşu hakkında bir dize de sıkıştırdım şarkıya.

Greenwood: Bir aşk şarkısı daha, değil mi? Seni sulugöz!

Yorke: Dur, biraz düşüneyim. Evet, galiba. Son iki albümde, gerek şarkıların, gerekse şarkı sözlerinin okunuşunun benim açımdan biraz problemli olduğu söylenebilir. "OK Computer"ın yol açtığı bir şeydi bu. Bu albümde şarkı sözlerini de kartonete basmamızın sebebi, insanların şarkıları farklı farklı okumalarının aslında eğlendirici olduğunu fark etmemiz.

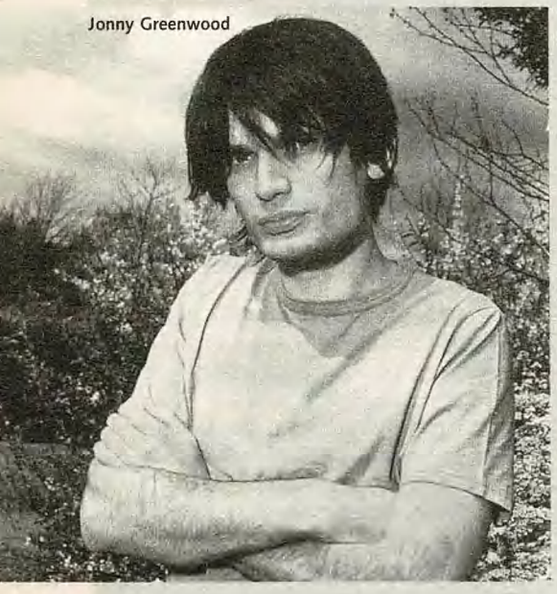
Jonny Greenwood

We Suck Young Blood (Your Time Is Up)

Bir Afro-Amerikan iş şarkısından yadigar gibi, bir psikedelik caz parantezi de açıyor...

Yorke: Eğlendirici bir şarkı, şarkının bir bölümünde sözler iyice çapraşık bir hal alıyor. Sonra da bir free caz kâbusu başlıyor.

The Gloaming (Softly Open Our Mouths In The Cold)

Albümün tematik kalbi. Hayaletimsi güçler harekete geçiyor.

Greenwood: Albümün ağırlık merkezi. Son dakikada "gloaming"in ters yönde fazla şiirsel bir sözcük olduğuna kani olduk.

Yorke: Bir klişe gibi, 100 yaşında sanki. Folk şarkısı –biz de öyleyiz galiba.

There There (The Boney King Of Nowhere)

"Hail To The Thief"in ilk single'ı. Ve Radiohead şarkılarının en güzellerinden biri.

Yorke: İlk bölümü "Kid A" döneminden. Bitirdiğimizde beni ağlattı. Çünkü bugüne kadar yaptığımız en güzel şarkı.

Pek alışılmadık bir single. Beş dakika, nakarat yok.

Yorke: Evet, sürprizli bir şarkı. Albümdeki parçaların hepsi üç buçuk dakikalık şeyler. Hassiktir!

Greenwood: Pixies havası var, çok sevdiğim bir şeydir. Tedricen yükselen bir gerilim ve boşalma. Müzikte çok önemlidir bu.

I Will (No Man's Land)

Kısa bir görev tarifi gibi. Bir bireyin kendisini ve ailesini korumak için yapması gerekenler.

Greenwood: Bu şarkıya "Kid A" döneminde başlamıştık, o zaman daha çok hamdı.

Yorke: Kraftwerk'i keşfe çıktığımız günlerdi, allahtan çok uzun sürmedi. Bugüne dek yazdığımız en öfkeli şarkı. Çünkü, ülkelerin birbiriyle savaşmasına neden olan kör öfke noktasından yazıldı. "Evime girip çocuklarıma el sürmeye kalkarsan, yapacaklarımdan sorumlu değilim." Sigortaların atması gibi bir şey.

A Punchup at A Wedding (No No No No No No No)

Temadan biraz uzaklaşan bir şarkı; "funky" bir Radiohead...

Yorke: Evet, biraz gevşek bir funk'a dalıyor zaman zaman.

Greenwood: O funk'ın sebebi Thom'un ilk kez bir Radiohead şarkısında ritm piyano çalması. Dilim varmıyor "groove" demeye.

Yorke: De, de, çekinme. Ama daha iyi bir kelime gerekiyor.

Greenwood: Swing diyelim, harika bir swing'i var.

Myxomatosis (Judge, Jury and Executioneer)

Ürkütücü bir klavye; Add N To X gibi sound ediyor. İnsanların kamusal hayatı hakkında bir şarkı galiba, her halükarda ürpertici sözleri var.

Yorke: Helal!

Greenwood: Heyecanlı bir şarkı, çünkü sonlara doğru ritmin pek o kadar önemli olmadığını düşünüp biraz kıstık, buna mukabil klavyeyi kökledik.

Scatterbrain (As Dead As Leaves)

Eski gazetelerin rüzgarda uçuşunu seyretmeye dair bir şarkı...

Yorke: "Kid A" ve "Amnesiac" döneminde en hoşuma giden şey boş arazilerde yürüyüş yapmaktı. Bu sefer şehirde dolaştım bir hayli. Rüzgarlı havalar favorimdi. Bu şarkıyı yazdığım gece müthiş bir fırtına vardı, evin çatısı çatırdıyordu. Kendi pastoral şiirimi yazdım, Woodsworth misali.

A Wolf At The Door (It Girl. Rag Doll)

Güzel bir şarkı; uğursuz bir monologu var. Albüm mırıldanmalarla sona eriyor.

Yorke: İmge şiddet dolu gibi gelebilir, ama müzik güzel. Bağlamından çıkardığınızda bir çocuğun oyuncağıymış gibi bir duygusu var. Sözcüklerle ritm yapma isteği uyandırdı bende.

Greenwood: Grimm kardeşlerin peri masalı gibi...

Yorke: Gitarın sorunu şu: Taşıdığı o kadar çok yük var ki... Ona atfedilen o kadar çok şey var ki. Kendimi rahat hissetmiyorum. Ama piyanoyla da aynı sorunu yaşıyorum –üç tane numara biliyorum ve hepsini kullandım. Şimdi ne yapacağım?

Greenwood: Tuhaf bir anlayış var: Bir şarkının gitarlı girizgahı yoksa, şarkıcı söylediklerinde samimi değilmiş gibi...

Bu albüm nasıl karşılanacak sizce?

Yorke: Size hakikatı söyleyeyim: Bütünlüğü, iç tutarlılığı olan bir albüm yaptık. Kıvılcımlı, pırıltılı bir pop albüm. Berrak ve güzel. Ama insanlara hitap edeceğini sanmıyorum. Bazılarına ulaşmayacak, bir şey ifade etmeyecek.

Niye?

Yorke: Çünkü albüm geleceğe bakıyor ve bizi boktan şeylerin beklediğini söylüyor. İnsanların bunu dinlemek istediklerini sanmıyorum. Bilinmeyene, geleceğe dair bir korku söz konusu, geleceğin tehlikeli olduğu ve bunu önlemenin müthiş zor olduğu... Çünkü harekete geçirilmiş güçler var ve bunlar durdurulabilir gibi görünmüyor. Albüm boyunca, kapağın tasarımı da dahil, bu fikri işliyoruz.

Sonuçta siz üzerinize düşeni yaptınız...

Yorke: Hayır.

Fikri-zikri olan, olup bitenler hakkında kelâm eden rock plakları...

(Thom Yorke anlaşılmaz bir ses çıkarıyor)

Pardon?

Yorke: Kimsenin ipinde değil.

Değil mi?

Yorke: Değil tabii. Sonuçta rock müziği.

Rock yerine ne yapmayı tercih ederdiniz?

Yorke: Başbakanlığa aday olmak isterdim. Daha iyi bir iş yapabileceğimi düşünüyorum. İnsanların çoğu mevcutlardan daha iyi bir başbakanlık yapabilir. Beni destekleyenler olursa adaylığımı koyabilirim.

Başbakan Thom Yorke?

Yorke: Evet. Neden olmasın?

İki yaşında bir oğlunuz –Noah– var. Çocuk sahibi olmanızın siyasî görüşleriniz ve şarkı yazarlığınız üzerinde nasıl bir etkisi oldu?

Yorke: Çocuk sahibi olmam, geleceğe ve dünyanın gidişatına ve güya bizim adımıza yapılanlara dair kaygılarımı artırdı. Çocuklarımızın bir gelecekleri olduğuna bile emin değilim. Sorunuz başımıza bela açacak cinsten –bunu ikimiz de biliyoruz. Ayrıntılara girersem, ölüm tehditleri almaya başlarım. Bu da davetiye çıkarmak istediğim bir şey değil, hayatımı ve ailemin güvenliğini riske atmak istemem. Evet, söylediğim boktan bir şey, ama işlerin nasıl yürüdüğünü de biliyorum.

Savaş aleyhtarı gösterilere katıldınız, ayrıca "ABD oy hırsızlığı yapan yobaz manyaklar tarafından yönetiliyor" diye bir demeç verdiniz. Doğrudan ve açık tavır almaktan da kaçınmıyorsunuz...

Yorke: Albümün ismini doğrudan ABD seçimlerine gönderme yapmak için koymuş olsaydık, doğrusu bunu fazla sığ bir tavır olarak görürdüm. "Hail To The Thief", insanlıktan nasibini almayan ve içinde bulunduğumuz korku iklimini yaratan güçleri anlatıyor. Bu albümü yaparken zihnime çakılan, bazı insanların doğru şeyi yaptıklarına inanarak başkalarına tahammül edilmez acılar çektirmesiydi. İnsanların canını almadan önce ruhlarını öldürüyorlar. Kız arkadaşım bir Dante uzmanıdır, Dante'nin otorite teorisinin tam da bunu anlattığını söyledi. Bu korku ve karanlık boğucu. Korku dediğim şey de "hırsız"ın ta kendisi.

Gore Vidal'in "Dreaming War"unu okuyordum. O da komplo teorisyenliğiyle suçlanmıştır. Verileri saygın İngiliz tarihçilerinkiyle aynı. Yine de "deli" deyip geçiyorlar.

Thom Yorke: "Bu çok özel bir konu. Bir sonraki soruya geçelim."

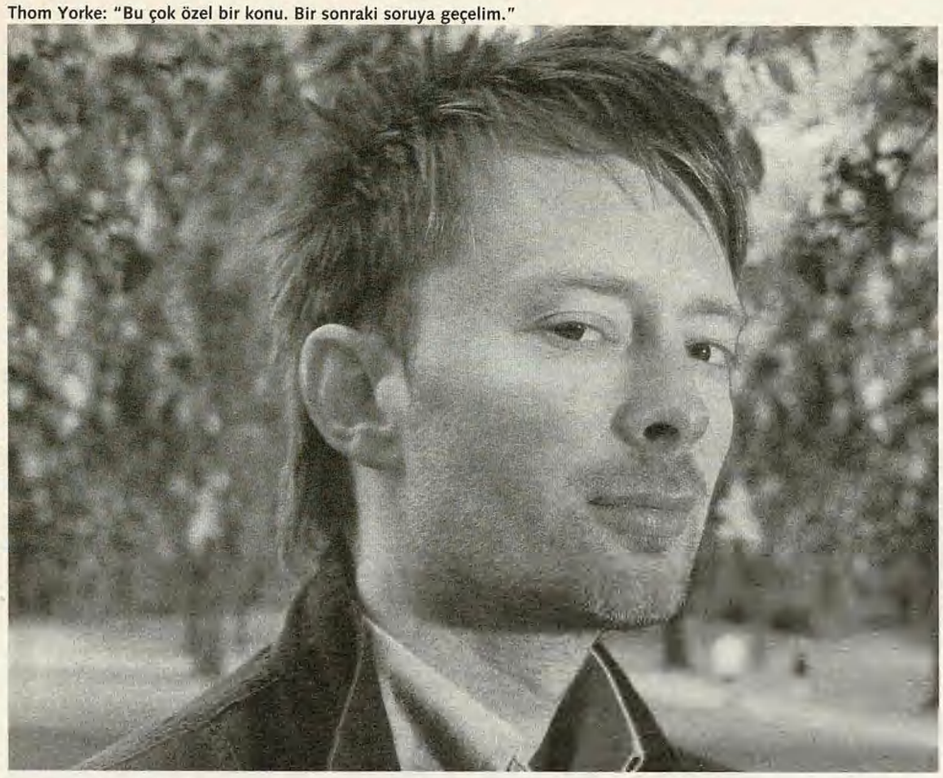

Kız arkadaşınızdan söz ettiniz, evlenmeyi düşünmüyor musunuz?

Yorke: Bu çok özel bir konu. Yoksa US Weekly'den misiniz? Bir sonraki soruya geçelim.

Ed O'Brien: Ben size özel bir şey anlatayım: Thom'u ilk gördüğümde bir arabanın üzerinden atlıyordu. Lisedeyken müthiş bir jimnastikçiydi. Onun bu yönü bilinmez pek, ama vücudunu kullanışına dikkat ederseniz farkedersiniz. Arabanın üstünde amuda kalkardı. Morrissey de lisedeyken uzun mesafe koşucusuydu, onun da bu yönünü bilen yoktur.

Radiohead'in en rock'çu üyesi olarak biliniyorsunuz...

O'Brien: Hakikaten öyle mi biliniyorum? Bu ironik bir durum, zira ben hep sound yaratmakla ilgili olmuşumdur, bu eğilimim "Kid A"e doğru evrilmişti. Eğer bir solo albüm yapsaydım, öyle bir niyetim yok ama, uçucu bir şey olurdu. Ben dumanı severim, müziğin de o nitelikte olanı hoşuma gider.

Radiohead'in rock'çusu olarak tanınmanızın sebebi, klasik rock'a ve U2'ya olan düşkünlüğünüz. U2, Radiohead'in Smiths ve Pixies'den sonraki üçüncü idolü değil mi?

O'Brien: Ben fırlama grupları seviyorum. U2, Rolling Stones, Neil Young & Crazy Horse... Müzisyenlerin birlikte çalışmasından doğan dinamiğe ve onunla beraber gelen vudu etkisine bayılıyorum. Bu işi uzun soluklu yapmak herkesin harcı değil. U2'ya büyük saygı duymamın sebebi o. Stones hayranıyım, ama 1972'den beri güzel bir albüm yapmadılar. "Exile On Main Street" Stones'un son şaheseridir. Öte yandan, U2 yirmi yıldır çıtayı düşürmüyor. "Stuck In A Moment You Can't Get Out Of" muhteşemdir ve yirmi yıl sonra yaptıkları bir şarkıdır. O sıralarda Stones "Still Life" noktasındaydı.

Radiohead'le ilgili şaşırtıcı bir şey de grup üyelerinin Yorke'la uyumları. Her biriniz kendisini kanıtlamış, üstün becerikli müzisyenlersiniz. Ama grubun müzikal vizyonunu Yorke belirliyor. Bu, aranızda sorun yaratmıyor mu?

O'Brien: Smashing Pumpkins gibi bir grupta o bir sorun olabiliyor, çünkü şarkı yazarı dışındaki üyelerin ikâme edilebilir olduklarını hissettikleri izlenimi doğuyor. Kendinizle barışıksanız, başka insanlara karşı dürüst ve cömert oluyorsunuz. Umarım Thom gelecekte bir solo albüm yapar, yapacaktır da, müthiş bir şey olacağına hiç şüphem yok. Ama grupta her birimiz "olmazsa olmaz"ız. Radiohead'de kimse ikâme edilemez.

Greenwood: Beraber müzik yapmaktan, Radiohead şarkıları bestelemekten başka bir arzumuz yok ki. Grubu kurduğumuzda ergenlik çağındaydık, bugün birbirimize çok daha yakınız. On yıldır, aralıksız kıç kıça yaşasak da, birbirimizi teşvik ediyoruz, tıpkı yakın arkadaşların yaptığı gibi, kitap, albüm değişiyoruz... Abimle (Colin Greenwood) bile anlaşıyorum artık. *(gülüyor)* Birlikte büyük şeyler yapabileceğimizi biliyoruz. Bu bazen tatminsizlik duygusu da yaratabiliyor. Üç yeni şarkı fikriyle ve heyecanla paldır küldür geldiğimde, ötekiler sadece bunlardan ikisine ilgi gösterdiğinde, hayal kırıklığına uğruyorum. Tek başına, izole bir şekilde çalışmanın böyle bir tehlikesi var. Oysa başkalarıyla bir arada olduğunuzda yaptıklarınıza onların gözüyle de bakabiliyorsunuz. Ve genellikle başkalarının bakışı daha doğru olabiliyor.

Albümlere müzikal katkınız yükselen bir grafik çiziyor. Öneğin, "A Wolf At The Door"un müziği sizin imzanızı taşıyor...

Greenwood: "I Will" gibi tamamen biçimlenmiş, mükemmel şarkıların yanısıra "Sail To The Moon" gibi pek parlak olmayanlar vardı. "Sail To The Moon" çok iyi yazılmamıştı, farklı akorları vardı ve yarım kalmış bir fikirdi. Hep birlikte üzerinde çalışınca nasıl bir yapı kazanması gerektiği ortaya çıktı. Phil (Selway, davul) şarkının aranjmanını üstlendi ve nihayetinde albümün en iyi şarkısı ortaya çıktı.

O'Brien: Bu albüm "bir dönemin sonu"nu temsil ediyor. Bu tür müziği –adına ne derseniz deyin– varabileceği en son noktaya kadar götürdük.

Radiohead ekibinin kitap kurdu olduğu biliniyor, müziğinizin kitap olarak karşılığı roman veya öykü mü, yoksa araştırma-inceleme mi olurdu?

Colin Greenwood: Bence ikincisi. Thom'un sözleri, dünyada olup bitenler hakkında bir haber-yorum programı gibi.

Albümün belki de en ilginç şarkısı "Myxomatosis". Bu, 1950'lerde İngiltere'nin kırsal bölgesinde tavşanlara musallat olan ve tavşan nüfusunun önemli bir bölümünü telef eden virüsün adı değil mi?

Yorke: Annemle babamın yollardaki ölü tavşanları bana gösterdiklerini hatırlıyorum. O virüsün nasıl bir şey olduğunu, hatta nasıl yazıldığını bilmiyordum. Ama kelimeye tutulmuştum. Sound'una bayılıyordum. Şarkı, zihinlerin denetlenmesine dair. Artık olayların nasıl cereyan ettiğini hatırlamak çok zor, zira zihinlerimiz öylesine denetim altında ve medyanın kendi gündemi o kadar belirleyici ki... "Myxomatosis"de şöyle bir dize var: "Düşüncelerim yanlış yönlendirilmiş ve biraz da naif." Bir uzmanla tartıştığınızda size bakışı böyle bir şey. Komplo teorisi üretmekle suçlarlar hemen. Amerika'da hâlâ en büyük suç "komplo teorisyenliği"dir. Gore Vidal'in "Dreaming War"unu okuyordum geçenlerde. O da komplo teorisyenliğiyle suçlanmıştır. Halbuki kullandığı veriler saygın İngiliz tarihçilerinkiyle aynı. Yine de "deli" deyip geçiyorlar. "Myxomatosis" bunları anlatan bir şarkı.

Peki tavşanların ölümüne yol açan virüsle zihin denetiminin alâkası ne?

Yorke: Bir alâkası yok.

"Sit Down. Stand Up"da, "yağmur damlıyor" ifadesi 46 kez tekrarlanıyor, bunun herhangi bir sebebi var mı?

Yorke: Yok, hayır. O cümlenin sesi hoşuma gitti sadece.

Michael Stipe (REM) sizin müziğinizi şöyle yorumluyor: "Radiohead zihnimde kendi filmimi çekmemi sağlıyor. Onların müziğini sevmemin başlıca sebebi bu."

Yorke: Michael'a çok şey borçluyum, "OK Computer"dan sonra düştüğüm kör kuyudan beni o çıkardı. Yaşadığım karabasanı anlatıp durdum, can kulağıyla dinledi. İçine düştüğüm buhranla empati kurabilecek çok fazla insan yok etrafımda. Michael'ın tavrı çok takdire şayandı. Ben de başkalarına aynı şeyi yapmak isterim doğrusu.

White Stripes'ın Jack White'ına yardım eli uzatır mıydınız mesela?

Yorke: Yardımıma ihtiyacı olacağını sanmam.

Başınızı ellerinizin arasına alıp konuşurken Edvard Munch'un ünlü tablosu "Çığlık"ı anımsatıyorsunuz...

Yorke: Bazen cidden kafayı üşüttüğüme inanıyorum. TV seyreden herkes ya "çıldırmış bunlar" diyordur ya da "belki de bende bir anormallik var" diyordur. Fox News adlı kanalı seyrederken adamların cüretine şaşıp kalıyorum. İnsanların o rezilliği hazmedeceklerini varsayıyorlar. Ve ben de "belki bende bir anormallik var" diye düşünüyorum.

"Hail To The Thief"i "sevişmek için ideal albüm" diye tanımlamıştınız. Ciddi miydiniz?

Yorke: Bence seksi bir albüm. Ritmler çok seksi bir kere. Kendine has bir seksüel nabzı var.

Söylediğinizi netleştirmek bakımından soruyorum: Kendi koleksiyonunuzdaki en seksi albüm hangisi?

Yorke: Bu güzel soru. Public Enemy gayet seksiydi. "911 Is A Joke" (Acil Yardım Servisi bir şakadır) seksi bir şarkı.

Bence seksi bir albüm bu. Ritmler çok seksi bir kere. Kendine has bir seksüel nabzı var. Public Enemy de gayet seksiydi. "911 Is A Joke" seksi bir şarkı.

Çeviren: **Yücel Göktürk - Siren İdemen**

karga

www.kargabar.org

HAZİRAN 03

03SL	▯▯▯ ▯▯ ▯▯▯	BAHADIR
04ÇRŞ	SONDERSTAB MUSIC	BAHADIR
05PRŞ	INDEPENDENT	BAHADIR
06CM	MAINtimeSTREAM	BAHADIR
07CMTS	70'S	BAHADIR
10SL	KEZIAH JONES	BAHADIR
11ÇRŞ	UFUK KIRAL "SEFERİ" albüm tanıtım gecesi	BAHADIR
12PRŞ	film MUSIC NOIR	BAHADIR
13CM	ON THE beatEN TRACKS	BAHADIR
14CMTS	80'S	CEM ÇINLAR BAHADIR
17SL	BAD MOOD	SIZZLE
18ÇRŞ	MONKEY SUITE	DENİZ PELİN
19PRŞ	PRESENT TENSE	ELİF İZBIRAK
20CM	SIZZLE PLAYS RETRO	SIZZLE
21CMTS	SALTYSPYNZITFUNKY	SALTUK
24SL	▯▯▯ ▯ ▯▯▯ ▯▯▯	TAIFU
25ÇRŞ	CAKE FOR WEEKDAYS	BURAK H. ŞUŞUT
26PRŞ	MUSIC FOR FILMS	DENİZ K.
27CM	ABSTRACT-DUB-JUNGLE	DA-FROGG BOOGIE
28CMTS	ELEKTRONİK İYİDİR	(((EMRE)))

Kadife S. No: 3
Kadıköy İstanbul
T. 90 0216 449 17 25
F. 90 0216 346 55 46

EFES DARK

Nazan Azeri
Devrim A.
Ferdi Arutan
Selahattin Aydın
Harun Antakyalı
Bedri Baykam
Ferda Çağlayan
İbrahim Çiftçioğlu
Altan Çelem
Kaan Çaydamlı
Serdar Camlica
Saadet Dalkıran
Bedia Dipşo
Saim Erken
Evren Erol
Murat Ertel
Veysel Günay
Adem Genç
Başak Günaçan
Mustafa Horasan
Kaya Hacaloğlu
Melik İskender
Nihat Kemankaşlı
Özgür Korkmazgil
Temür Köran
Berna Kılıçoğlu
Erdal Kuruzu
Hakan Onur
Çeren Oykut
Ömer Orhun
Hakan Onur
İrfan Önürmen
Işık Özçelik
Hülya Özdemir
Ethem Özgüven
Ferhat Özgür
Burcu Perçin
Maria Sezer
Ferhat Satıcı
Çağrı Saray
Barış Sarıbaş
Saadet Sorgunlu
Taner Şehri
Yavuz Tanyeli
Alp Tamer Ulukılıç
Hakan Uzuner
Seçkin Uysal
Selahattin Yıldırım
Serdar Yılmaz
Serkan Yüksel

Kargaşa 3

6 Haziran - 6 temmuz
2003

"Kargaşa 3 müzik & 3d video performans"
serdar camlica (3dfiction.com)
6 haziran 2003 cuma - friday 20:00

kadife sok. no::16 kadıköy istanbul tel:: 0216 330 31 51
fax:: 0216 346 55 46 www.kargart.org www.kargabar.org

kozmos
karga

Yeah Yeah Yeahs

She loves you, yeah yeah yeahs... Yeni prensesimiz Karen O ve iki arkadaşı New York medeniyetinden vurdulu-kırdılı bir rock'n'roll'la herkesi selamlıyor, vurdukları yerde gül bitiyor. Konserleriyle, EP'leriyle, Strokes ve White Stripes'ın açtığı geniş kanalın en gür akıntılarından biri olmuşlardı son zamanlarda. Şimdi ilk albümleri "Fever To Tell" geldi. NME, TFN, Careless Talk Costs Lives, No Ripcord ve Les Inrockuptibles kılavuzluğunda Roll'dalar...

YARISI SEKS-AVANTÜR, YARISI ROMANS

Yeah Yeah Yeahs nasıl bir araya geldi?

Nick Zinner: Karen'la tanıştığımda, beş kişilik bir grupla yaşadığım kâbus gibi bir deneyimden yeni çıkıyordum. Bitmek tükenmek bilmez iktidar kavgaları ve sürekli bir orta yol arama çabasıydı; herkesin istekleri, ihtirasları bir anlamda sulanıyordu, tahammül edilmez bir enerji israfı vardı. Karen'la hemen, kendi kendimize bir takım sınırlar çizersek daha özgür olabileceğimizi anladık. Bir süre, gelip geçici müzisyenlerle çaldık, ama kesinlikle tatmin olmuyorduk: Saatlerce o sözümona simyanın ortaya çıkmasını bekleyip duruyorduk. Ta ki Karen'ın üniversiteden arkadaşı Brian bize katılıncaya kadar. Müziğimiz bir anda boyut değiştirdi. Yirmi dakikada beş-altı şarkıyı son haline getirdik. Şiddetli ve aynı zamanda şehvetliydi. O gün, hayatımın en unutulmaz anıları arasında.

İsminizi nasıl koydunuz?

Nick: Gruba isim bulmaya çalışıyorduk, birisi güzel bir isim söyledi, öbürü onaylamak üzere "yeah yeah yeah!" dedi, biz de hah dedik, bu olsun.

Sizin de bir bas gitaristiniz yok...

Nick: Her şeyin sade ve basit olmasını istiyoruz. Daha önce Sonic Youth'a benzeyen bir art-rock grubundaydım, fazla komplike, karmaşık bir gruptu. Yeah Yeah Yeahs'in en güzel tarafı, tek akorlu veya tek notalı bir şarkı yazıp bununla eğlenebiliyor olmak.

"The Strokes'un favori grubu" diye anılmaktan neden hoşnut değilsiniz, sıkıntı mı yaratıyor bu?

Nick: Saçma sapan bir şey. Biri kalkıp da "işte bu benim favori grubum" derse ve bu doğruysa ne âlâ, ama bunun doğruluğunu bilemem. Ortalıkta dolaşıp "hey bakın, biz onların favori grubuyuz" dediğimizi düşünüyorlarsa, onlar adına da kendimi kötü hissederdim.

İlk çıkış şarkılarınızdan "Our Time"da "bu bizden nefret edilme zamanı" diyorsunuz, sizden nefret edilmesi için bir neden mi var?

Karen O: Şarkılar üzerine konuşmak en hazzetmediğim şey, şarkıların doğası gereği. Bu, içimden dışarı çıkan, bilincimden, hislerimden yükselen bir akıntı. Şarkı, o çıkışı ifade eden bir şey. Canlı performanslar da plaktaki sound'dan çok farklı. Konserlerde daha törensi ve daha pozitif, ama diğerinde daha bir ciddi olmak gerekiyor sanki.

İnsanlar gitarı alıp şiddeti, sertliği yansıtan şarkılar yazma ihtiyacı duyuyor. Müzik, duygusal boşluğa mahkûmiyeti kabul etmeyenlerin ortak dili olma yolunda.

Grubunuzu etkileyen isimler var mı?

Karen: New York'lu gruplardan etkilendiğimiz söylenebilir. Jon Spencer Blues Explosion'dan, 70'lerin, 80'lerin sonlarına kadarki bütün gruplara kadar bir dolu isim. Şimdi hepsi o zaman olduklarından çok daha ilham verici, çok daha etkileyici.

Brian Chase: Sonic Youth ve JSBX ile çaldığımız oldu. Onlar bizim idollerimiz. Hele Jon Spencer, bir nevi akıl hocamız ve son derece cool.

İlk albümünüz "Fever To Tell" için neler diyeceksiniz? Albüm suçlulukla, özgür seks şarkılarıyla dolu...

Karen: Yeah Yeah Yeahs'in bütün enerjisini muhafaza eden, biraz daha dansedilebilir bir albüm. Seks ve şiddet mevzuları, şarkılar yazmadan önce bütünüyle sistemimden dışarı atmak istediğim şeyler aslında, ama albümün yarısı seksle, aksiyonla dolu NYC şarkıları. Öbür yarısı da aşk ve romans; Yeah Yeah Yeahs'in yumuşak, kuş tüyü tarafı... Kafaları dağıtmadan önce hakikati anlatmak için yani...

Nick: Fantastik bir albüm "Fever To Tell". Kusursuzu bulma hevesimiz bizi deliliğin sınırına getirdi, hatta yarı deli yaptı. Ben grubun hep daha fazlasını isteyen, ama en kontrol delisi elemanıyım. İlk defa dört dakikadan uzun bir şarkı yazdım: "Y Control". Aynı zamanda kalp kıracak şarkılar da var albümde.

Karen: En gurur duyduğumuz şarkı "Maps". Hakikaten çok güzel ve epik. Bana ilham veren tek şey erkek arkadaşım Angus Andrew *(Liars grubundan)*. Fena halde aşığız birbirimize. Aslında bunu hiç kimsenin bilmesini kercih etmem, ama nedense herkes, onun benim hayatımın aşkı, benim de onun hayatının kadını olduğumu bilsin istedim.

"Date With The Night"ta ne anlatıyorsunuz? Albümün seksî tarafına dair bir şarkı herhalde...

Karen: Tam partilik şarkı "Date With The Night". İçinden seks sızıyor. Aslında pek seksten bahsetmiyor, ama insanın aklına bunu sokuyor. En azından çoğu arkadaşıma aynı şeyi hissettiriyor.

Brian: Doğrusu, arkadaşlarımızdan birinin düzüşürken bizim albümümüzü dinliyor olması çok rahatsız edici.

"Modern Romance"da da öbür "yumuşak" tarafınız mı var?

Karen: New York gibi bir şehirde çoğu insan, sırf aradığı aşkı bulmak için partilere katılıyor, partiler düzenliyor. Bir anlamda insanların dışarı çıkma nedeni bu. Galiba albümün kalanı da bütün bu aşkı arama macerasının sonrasına dair şarkılardan ibaret. Her zaman "o"nu bulamayacağınıza dair şarkılar...

Gelecek planlarınız neler?

Nick: Genelde içgüdülerimizle hareket eder gibiyiz. Bu yüzden neler olup biteceğini pek kestiremiyoruz. Umarım bu daha iyi bir yoldur. Şimdiden gereksiz hedeflerle tehlikeye atılmanın manâsı yok. Topu topu üç senelik grubuz, her şey çok hızlı gelişiyor. Bizim için her şeyden önemlisi, her tür eğlenceye, ilgimizi dağıtacak her şeye direnç göstermek, müziğin kalbinde olmak ve buradan kı-

pırdamamak.

Karen: Daha yumurtlamadan tavuklarımızı niye sayalım ki?

Büyük bir şirketle sözleşme imzaladınız, "underground" olmaktan çıktınız...

Nick: Bir çeşit "carpe diem" durumu aslında. Hep bir tutarsızlığımız var kendi içimizde. Neticede insanız, diyelim. Gelişme sürecimiz çok hızlı oldu. Kontrolü elimizde tutabildiğimiz sürece o sözleşmeyi imzalamakla iyi bir şey yaptığımızı düşünüyoruz. Zaten plağın kayıtlarını tamamlamıştık imza attığımızda. İlk yola çıktığımızda bize biraz para teklif edenler oldu olmasına ama, hakikaten bizi korkutan insanlardı çoğu. Interscope bize en fazla özgürlüğü sunan şirket oldu. Ayrıca Sonic Youth ve Dr. Dre de onlarda, biliyorsunuz.

Brian: Küçük bir şirket büyükten çok daha kötü olabilir, çünkü küçük-bağımsız şirketin diğerinden daha fazla "başarılı" gruba ihtiyacı vardır, o yüzden de size daha fazla yüklenebilirler. Küçük şirketlerde de birer sinsi puşt olunabilir yani.

Hem müzikal hem de estetik açıdan "Neo-garage Rock Birliği"ne dahil ediliyorsunuz...

Nick: Kendimizi bu birliğin parçası gibi görmedik hiç. Belki yalnızca tarihî açıdan bu söylenebilir. Platin plak veya benzeri payeler almayı filan düşünmüyorum hiç, ama yaptıklarımız doğru insanlara ulaşırsa mutlu olurum. Hakikaten çok çalıştık, bu bana gurur veriyor. Bu yolla umarım başkalarını da kendi istedikleri müziği yapmaya teşvik edebiliriz.

Karen: Bundan beş-altı yıl önce, New York'ta atmosfer çok farklıydı. Hemen hemen her köşeye dağılmış birçok rock grubu vardı, ama şehir jungle, tekno ve house tarafından istila edilmişti. Pek çok kimse kulüplerde bu tür ritmler ve sound'larla rahatlayıp boşalıyordu. Sonra, bir an geldi ve insanlar kendilerine daha derinden işleyecek, daha özü olan bir müzik dinleme ihtiyacı duydular. Kafa kafaya verip tasarlamadan, üç-beş grup yeniden enstrümanlara sarılmaya, insanların içine işleyen ve onları bir anlamda bedensel olarak birbirlerine bağlayan, daha çıplak ve sert sound'lara dönmeye başladık. Ortak bir estetik etrafında şekillenen organize bir müzikal hareket olduğunu iddia edemeyiz. Birbirinden çok farklı bireyselliklerle, kendiliğinden filizlenen bir olaydı gazetelerin bugün "New York'lu yeni dalga" adını taktıkları şey. Bu bizi rahatsız etmeyen bir adlandırma, ama her grubun kendi ifade biçimini bulduğunu kabul etmek koşuluyla. Yaptığımız müziğin ne dereceye kadar bugünün yansıması olduğunu söyleyebilmek çok zor. Ama etrafımda, giderek daha fazla insanın eline gitarı alıp bu aciliyeti, bu şiddeti, bu sertliği yansıtan şarkılar yazma ihtiyacı duyduğunu görüyorum. Bana öyle geliyor ki, müzik, şu ya da bu biçimde duyarsızlığa, duygusal boşluğa mahkûmiyeti kabul etmeyenlerin ortak, evrensel dili olma yolunda.

Artık ayda birkaç saat prova dışında pek çalışmadığınızı söylüyorsunuz...

Nick: Tembel bir ekip değiliz. Bir araya geldiğimizde gayet verimli çalışıyoruz. Malûm, Karen'la evdeyken şarkılar yazmaya başlamıştık; Brian klasik eğitim aldığı için senfoni veya bunun gibi şeyler besteliyordu. Onun bu yönünü körelttiğimiz için biraz kötü hissetmiyor değiliz, ama davulda o kadar iyi ki, ona başka zaman bırakmıyor.

Yeah Yeah Yeahs dışında neler yapıyorsunuz?

Nick: Brian'ın kendi grubu The Seconds var, arada onlarla turluyor, plak yapıyor. Karen resim yapıyor. Ben de fotoğraflarımı bir kitaba dönüştürmek istiyorum. Ayrıca Har Mar Superstar'la birlikte bir şarkı yazmayı düşünüyorum, belki başkalarıyla da bir araya gelebilirim.

Rock'ta kadınların rolünün tükenmediğine sonuna kadar inanıyorum. Hâlâ çok az bilinen topraklar bunlar ve ben elimden geldiğince yol açmaya kararlıyım.

Bütün dergiler Karen'a odaklanıyor diyordunuz. Karen'ın bütün dikkatleri üzerinde toplaması, sizin arka planda kalmanız rahatsız ediyor mu, yoksa siz mi öyle istediniz?

Brian: Basın bir şekilde hakkımızda bir şeyler yazıp çizmek istiyor. Ama onlar için en önemli şey, grubun görüntüsü. Ta başından beri yazılanlar, hep bizim nasıl "hype" olduğumuz veya Karen'ın nasıl giyindiği üzerine. Kendi payıma ön planda olmayı istemezdim, ama her fotoğrafçının onun gölgesine hayran olması da bunaltıyor bazen.

Karen, erkek müzisyenleri çekip çevirmek için ortada duran bir bayan lider gibi mi?

Nick: Bu tamamen yanlış. Eğer basmakalıp bir durum varsa, norm haline gelmiş bir gelenek var demektir. Ayrıca Karen'ı diğer bayan liderlerle karşılaştıramazsınız. Genelde zaten ya PJ Harvey'le, ya Siouxsie, ya da Debbie Harry'yle mukayese ediliyor. Bir de Courtney Love... Kalkıp Billy Joel şarkıları söylese, bu sefer de kesin Tori Amos'a benzetirlerdi.

Karen: Sahnede şarkı söylemek bana, tabiatını ve kapsamını, gücünü kolay kolay ölçemediğim bir iktidar duygusu veriyor. Başkaları üzerinde bir iktidar değil bu, kendi üzerimde. Sürekli bir deneyim, bir kurtuluş yolu. Rock'ta kadınların rolünün kesinlikle tükenmediğine sonuna kadar inanıyorum. Hâlâ çok az bilinen topraklar bunlar ve ben elimden geldiğince yol açmaya kararlıyım.

Yeah Yeah Yeahs'in "modarşist" (fashionistas) bir grup prototipi olması sizi kaygılandırmıyor mu?

Nick: Bu bizim için ikincil bir nokta. "Önce imaj" diyenler, genelde dergiler. Hiç bir zaman "aman şunu giyelim, saçımız başımız böyle olsun" demiyoruz. Karen biraz istisna tabii. Onun için kıyafetler hazırlayan çok yakın modacı arkadaşları var.

İlk EP'nin üzerine siz de "next big thing" oldunuz, albümü yaparken üzerinizde bir baskı oluşturdu mu bu durum?

Brian: Hayır. Bütünlüğümüzü korumayı beceriyoruz. Ticarî başarıyla da alâkalı olduğumuz söylenemez. Bunlar bir grubu inciten şeyler. İşin en zor kısmı, sokaktaki insanın beklentileriyle karşı karşıya gelmek. Onlara göre biz New York'tan gelme, dumanı üstünde bir boktan grubuz, bir EP veya LP çıkarmışız, bir gidip görülmeye değeriz. Bazen insanlar standartlarını çok yüksek tutuyor, biz de elimizden geleni yapıyoruz sahnede. Neticede onları tatmin ettiğimizi sanıyorum. Ama müzik endüstrisi veya benzeri kaynaklar bir baskı meydana getiriyorsa, onu bir "baskı" olarak kaale almıyoruz.

Medyayla içli dışlı olduğunuzdan beri size bakışlar değişti mi?

Brian: Galiba hep biraz radar altında, gizemli bir durumdayız, ama "headliner" olduğumuzdan beridir daha fazla insan gelip tanışır oldu. İnsanların niyetlerine yüzde yüz güvenmek zor. Özellikle müzik endüstrisinden olanları iki dakikada tanıyıp ayırt edebilecek duruma geldik.

Çeviren: **Gökhan Pamuk - Siren İdemen**

EVEREST

www.everestyayinlari.com

New Left Review/ 2002 Türkiye Seçkisi (Siyaset-İnceleme)

Perry Anderson/Robin Blackburn/Paul Cammack/ Giovanni Arrighi/ Immanuel Wallerstein/ Joao Pedro Stedile/Wang Lixiong/David Graeber/ Donald Sassoon/ David Murphy

A. S. Puşkin / *Yevgeniy Onegin (Şiir-Roman)*

Puşkin'in daha önce Türkçe'ye çevrilmemiş olan ve kendisinin, "Bir roman değil, şiir-roman yazıyorum. Cehennemî bir fark var aralarında!" diye nitelediği başyapıtı...

Cem Selcen/ *Saat Kaçtır Acaba (Roman)*

Şehre gelen bir yabancı, kaldığı otel, gittiği ilk barda âşık olduğu kız ve gecenin yasaları; insanın var olma isteği ile yok olma isteği arasına bağlı bir salıncak...

E.E. Schmitt / *Pilatus'a Göre İncil (Roman)*

Yeniden dirilmek üzere bir mağaraya kapatıldıktan sonra ortadan kaybolan İsa'nın bedenini arayan Pilatus, mistik bir polisiye ve romanında anlatıcı rolünde İsa'yı konuşturmaya cüret eden bir yazar...

Ahmet Oktay / *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları (Kültürel Çalışmalar)*

Ahmet Oktay, toplumcu gerçekçiliğin kaynaklarını, Sovyetler Birliği ve Türkiye bağlamında ortaya koyarak ve politik/ideolojik, felsefi/yazınsal düzeyleri birbiriyle ilişkilendirerek açıklamaya çalışıyor...

Başka dünyaların şarkıları...

ithaki

Fantastik Kurgu

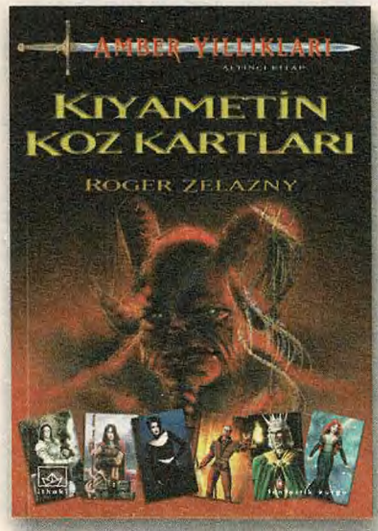

Amber Yıllıkları 6

KIYAMETİN KOZ KARTLARI
Roger Zelazny

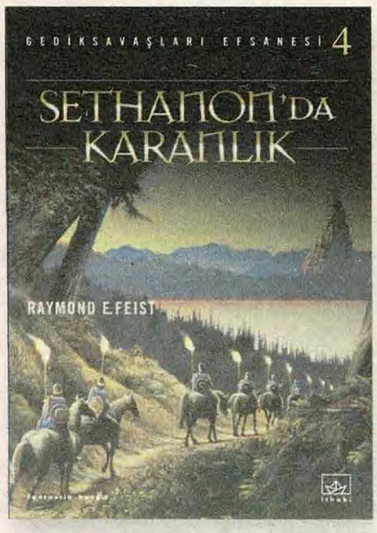

Gediksavaşları Efsanesi 4

SETHANON'DA KARANLIK
Raymond E. Feist

Gezi-Yorum

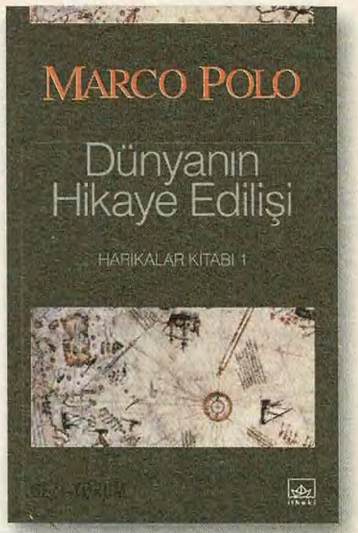

DÜNYANIN HİKAYE EDİLİŞİ
–HARİKALAR KİTABI 1–
Marco Polo

Bilimkurgu

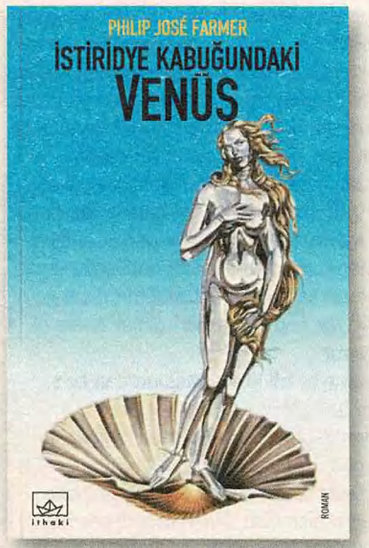

İSTİRİDYE KABUĞUNDAKİ VENÜS
Philip Jose Farmer

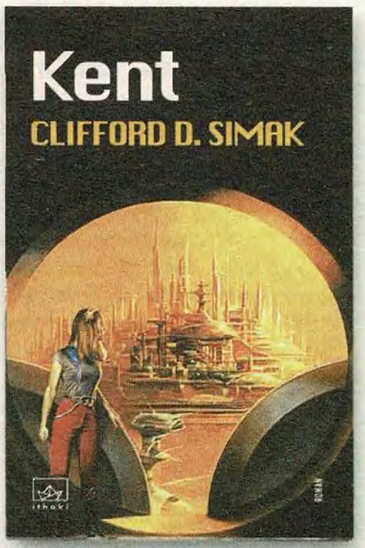

KENT
Clifford D. Simak

Bütün Yapıtları

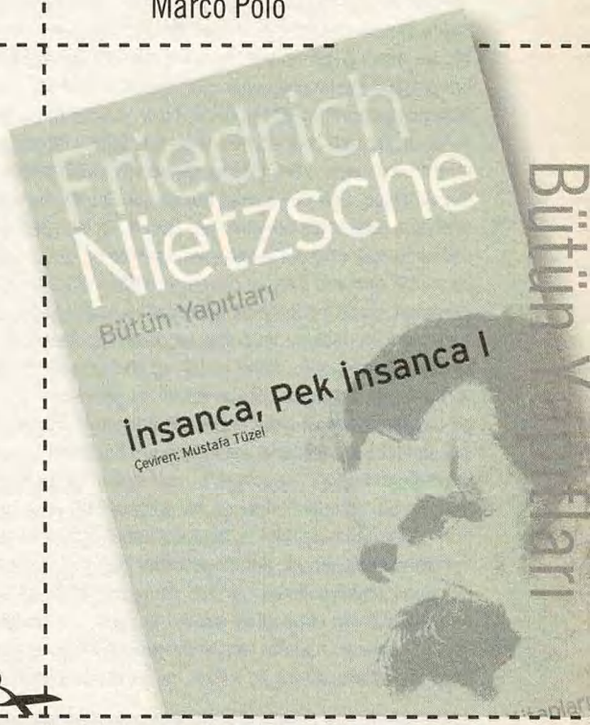

Klasik

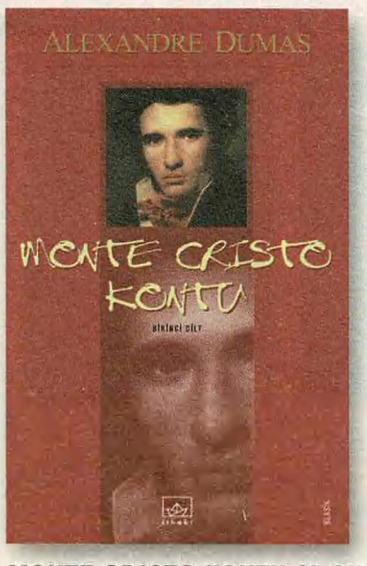

MONTE CRISTO KONTU (2 Cilt)
Alexandre Dumas

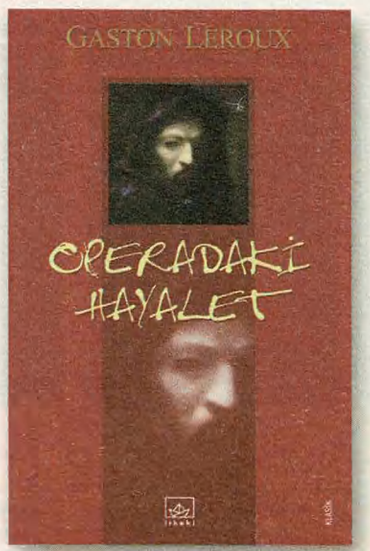

OPERADAKİ HAYALET
Gaston Leroux

Türkçe Edebiyat

POSTMODERN BİR KIZ SEVDİM
Süreyyya Evren

MAKASLAR BOŞA DEĞİL... İlgilendiğiniz kitap ya da kitaplarla ilgili bölümü kesip Penguen Kitabevlerine gelin, bu kitapları %20 indirimle satın almaya hak kazanın!
Şube 1: Bahariye Cad. Ünertan Pasajı 35/40 Kadıköy-İstanbul 216 349 14 35
Şube 2: Caferağa Mh. Muvakkithane Sk. (Postane arkası) 32 Kadıköy-İstanbul 216 414 61 73-74

www.ithaki.com.tr

Johnny Marr

"Damarımı kessem Smiths akar"cılar ilk gözağrısı "Hand In Glove"un 20. yıldönümünü kutlamaya hazırlanırken Beatles-Stones sonrası İngiliz rock'unun medar-ı iftiharı dörtlünün maça ası, yeni bir grup ve yeni bir albümle çıkageldi. 1983'ten 1987'ye Morrissey'le Smiths'i sürükleyen, sonra da The The ve Electronic'de ikinci kaptanlık yapan, ayrıca Beck'ten Bryan Ferry'ye, Pet Shop Boys'dan Billy Bragg'e birçok kalburüstü ismin albümüne hayat veren Johnny Marr, Ringo Starr'ın oğlu Zak Starkey ve eski Kula Shaker'cı Alonza Bevan'la kurduğu Healers'la (Tabipler) kotardığı "Boomslang"de gitarının yanına sesini de katıp Smiths efsanesinin Abdurrahman Çelebi'likle alâkasının olmadığını dosta düşmana gösteriyor. Uncut, Independent, Guardian ve Billboard'dan yaptığımız kolajla karşınızda Johnny Marr...

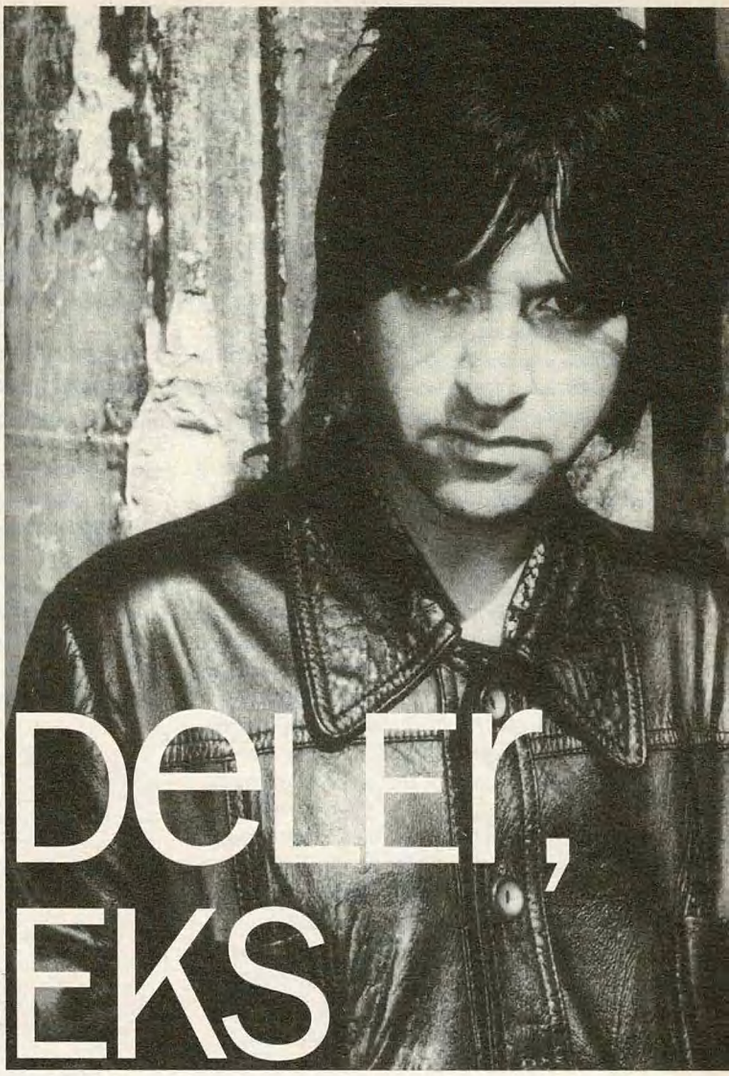

NE DİN, NE MADDELER, NE DE SEKS

Hiç solo albüm yapmadınız, yıllar sonra yeni bir grupla döndünüz...

Johnny Marr: Hiçbir zaman solo albüm yapmayı düşünmedim. Bence işin hakkını vermek için grup olmak lazım. Gecenin sonunda dinlenen enstrümantal bir albüm yapmak bana cazip gelmiyor. Öte yandan sırf grup olsun diye grup kurmak da bana göre değil. Cidden bir şeyler paylaştığım insanlar değilse, grup olmanın bir manâsı yok ki.

Ringo Starr'ın oğlu Zak Starkey'le nasıl tanıştınız?

New York'ta bir otelin asansöründe karşılaştık. Birbirimizin kim olduğunu bilmiyorduk. Ama ikimizin de ayağında lastik ayakkabı vardı. Biraz laflayınca başka bir sürü ortak noktamız olduğunu farketik. Zak, The Who'yla davul çaldığını söyleyince jeton düştü. İngiltere'ye döndüğümüzde buluşup birlikte çalmaya başlayınca kendimi yeniden 16 yaşındaymış gibi hissettim. Aramızda güçlü bir kimya vardı. O noktada, bir grup kurmaya değer diye düşünmeye başladım.

The Smiths bir Morrissey-Marr, Electronic Sumner-Marr ortaklığı gibiydi. Ama Healers daha çok sizin adınızla anılacak gibi. Önceki gruplardan farklı olarak Healers'da başroldesiniz...

Zak ve Alonza (Bevan) olmasa, Healers da olmaz. Ama şarkıları benim yazmam ve söylemem öyle bir görüntü veriyor. The Smiths'te, The The'da ve Electronic'te sahnenin kenarındayken "keşke spotların altında olsaydım" diye içimden geçirmedim hiç. Yapmak istediğim şeyi harfiyen yapıyordum. Fakat Electronic'in son albümünde ("Twisted Tenderness") yazdığım şarkıların beni yeni bir duruma sürüklediğini hissettim. O albüme baktığımda, o şarkıların, mesela "Vivid"in, "Prodigal Song"un pekâlâ Healers albümünde olabileceğini görüyorum. O zamandan beri rock'a dönüyormuşum aslında.

Healers müziğini nasıl tanımlarsınız?

> **"Smiths bir araya gelecek mi?" sorusuna hep aynı cevabı veriyorum: Güzel romanların devamı olmaz. "Gönülçelen"in var mı mesela?**

Melodik, hipnotik ve de enerjik. Elbette benim kalkıp The Strokes ya da White Stripes veya The Vines gibi bir müzik yapmam yakışık almazdı. Öte yandan, daha önce yaptıklarımı tekrar etmek de istemem. 23 yaşındayken belli bir sound'a imzasını koyup kariyerinin sonuna kadar onunla idare eden biri olmak bana göre değil. Kendimin parodisi olmaya niyetim yok.

Şarkı söylemeye nasıl karar verdiniz?

Geçmişte geri vokal yapmışlığım var. Pet Shop Boys'la, The The'yla, The Pretenders'la... Ama hiç esas şarkıcı olmamıştım. Öyle bir hevesim, arzum yoktu. Gruba bir solist arıyordum, hatta Zak ve Alonza'ya aklımdaki birkaç ismin bantlarını dinlettim. Onlar da dediler ki, "bu solistlerin sesleri fazla normal, seninkiyse bir tuhaf, şarkıları sen söylesen daha iyi olur". Neticede şarkıları söylemek üzerimde kaldı. "Ne iyi oldu" diyemem, ama şikayetçi de değilim. Ayrıca büyütülecek bir şey de değil, şarkıcılar bu işin niye bu kadar tantanasını yaparlar, anlamış değilim.

Solistliği hiç yadırgadınız mı, ya beceremezsem diye endişelendiğiniz olmadı mı?

Doğrusunu isterseniz, üzerinde pek düşünmemiştim. Lancaster'daki ilk konserimiz öncesinde birden dank etti: "Ya beceremezsem?" Ama ilk şarkının ortasına geldiğimde rahatladım, seyirciden herhangi bir olumsuz tepki yoktu. Bir persona, bir sahne şahsiyeti yaratmayı aklımın ucundan bile geçirmedim. Doğal olmayı ve sezgilerime güvenmeyi tercih etim. Beceremeseydim ne olurdu? Aklımda bir B planı filan yoktu. Çekip giderdim.

"Boomslang" albümü nasıl ortaya çıktı?

Şarkıların birçoğunu kaydettikten sonra, önce Oasis'le, ardından da Neil Finn'le birlikte Avrupa turnesine çıktım. Bu, olumlu anlamda kafamı dağıttı. Gitar çalışımın ve gitar sound'u hakkındaki düşüncelerimin değişmesini ve daha doğal olmamı sağladı. Aklı başında, uyku mahmuru olmayan bir rock müziği yapmak istedim. Neil Finn'le çıktığım turneden sonra şöyle bir noktaya geldim: Eğer bir şey doğalsa ve geçmişi yankılıyorsa, benim açımdan cool'dur. Halbuki geçmişte, Electronic zamanlarında Bernard Sumner buna yakından tanıktır– insanların benden beklentisine teğet geçen bir şey yaptığımda bile çöpe atıyordum. Bu yüzden birçok Electronic albümünde Sumner saçını başını yolmuştur.

Geçmişle barışık mısınız artık?

The Smiths dağıldığında yalnızca 23 yaşımdaydım. 60'ındaki bir blues'cu gibi yıllarca sınanmış ve kanıtlanmış bir formül yoktu elimde. Ama insanların tarzımdan hoşlandığını biliyordum. Bu, bir zihnî duruma, bir ruh haline ve belli bir çalış stiline tekabül ediyordu. Klasik deyişle, "melankoli mi, yoksa neşe mi?" diye sorduran bir tarzdı benimki.

→29

"Boomslang" tercihlerinin, eylemlerinin sorumluluğunu üstlenen bir adamın hikayesi gibi...
Geriye baktığımda, hep kişisel özgürlüğe ve insanın hayatını kendi ellerine almasına, kaderini belirlemesine odaklandığımı görüyorum. Enformasyon kisvesi altındaki bayağı ticaretin hedefi olmaktan korunmakta herkes kadar ben de zorlanıyorum. Birkaç yıl önce bilinçli olarak bir deney yaptım: Haberleri seyretmeyi, gazete okumayı kestim ve bunun hayatım üzerindeki etkisini gözlemlemeye başladım. Sonuç, yaptığımın iyi bir tercih olduğuydu... CNN'e müptela insanlar tanıyorum, sürekli enforme edilmeleri gerektiğini düşünüyorlar. Diana'nın ölümünden ve 11 Eylül'den sonra, şuna iyice kani oldum: Bu olaylar tıpkı Olimpiyatlar ya da Dünya Kupası gibi muamele görüyor ve insanlara o şekilde sunuluyor. Bu durum insanın ağzında kötü bir tat bırakıyor. İnsanlık için kötü olan bir gün, ticarî olarak iyi bir gün demek. İki genç kızın cinayete kurban gitmesinin bir futbol turnuvası gibi sunulduğu bir ülkede yaşıyor olmayı kendime yediremiyorum. Daha geniş bir pencereden baktığımda şunu görüyorum: Öylesine akıldışı mesajların bombardımanı altındayız ki, insanın kendisiyle ilişkisini muhafaza edebilmesi büyük bir çaba gerektiriyor. Kişisel olarak kaygım, meselem bu benim. Bu da şarkı sözlerine yansıyor elbette.

Öylesine akıldışı mesajların bombardımanı altındayız ki, insanın kendisiyle ilişkisini muhafaza edebilmesi çaba gerektiriyor. Meselem bu ve şarkı sözlerine de yansıyor.

Neil Finn'le turneye çıktığınızdan söz ettiniz, onun live albümünde "Seven Worlds Collide"da çalıyorsunuz. İşbirliğiniz nasıl başladı?
Neil'la işbirliğimiz kariyerimin en kıyak veçhelerinden biridir. Birkaç yıl önce Linda McCartney'nin anısına verilen konserde çaldığımda beş dakikalık bir sohbetimiz olmuştu. "Manchester nasıl", "Yeni Zelanda nasıl"dan öteye bir şey konuşmamıştık. Bir gün telefon etti, Yeni Zelanda'ya davet etti, "bir 'live' albüm yapmak istiyorum, beraber çalalım" dedi. Şaşırdım, ama hoşuma gitti. Sonra da o sıralardaki yeni albümünü gönderdi. Çok beğendim ve atladım gittim. Orada hoşuma gitmeyecek ne olabilirdi ki? İyi ki de gitmişim.

"Boomslang"deki "Down On The Corner" Neil Finn'in "Seven Worlds Collide"ında da var, o şarkının hikayesi ne?
Yeni Zelanda'ya gittiğimde "Down On The Corner"ı daha yeni bitirmiştim. Neil'ın çok hoşuna gitti, "bunu da çalalım" dedi. Bu onun nasıl bir herif olduğunu gösteriyor. Soundcheck'lerde bile "Johnny, 'Down On The Corner'a ne dersin?" diyordu. Her konserde çaldık o şarkıyı. Neil'le çalmak çok güzel bir duyguydu. Zaten iki Smiths şarkısını, "There Is A light That Never Goes Out"la "How Soon Is Now"u çalmamın sebebi de o duyguydu. Başlangıçta kabul etmemiştim o şarkıları çalmayı, ama sonra baktım, Neil'i kırmak olacak iş değildi.

İşbirliği yaptığınız sanatçılarla ilişkileriniz genellikle Neil Finn'le olduğu gibi gelişiyor galiba...
Evet, genellikle yakamdan tutup götürürler beni. *(gülüyor).* Sadece Beck, Talking Heads ve Brian Ferry'le işbirliğimiz öncesinde arkadaş değildik. Davet edildiğimde "acaba?" dediğim yalnızca o üç albümdü. Diğerleri arkadaşım olduğu için zaten bir aradaydık, "çal" derlerdi, çalardım. "Çalayım mı?" dediğim hiç olmamıştır. Beth Orton'la olan matrak hikayedir. Tanıştığımızda kim olduğumu bilmiyordu, Johnny Marr'ı biliyordu, ama onun ben olduğumu bilmiyordu. Ordan burdan konuştuk, bütün günü beraber geçirdik, bir oteldeydik, bana şarkılarından birini çaldı. Bir ara gitarı aldım elinden, yanlış basıyordu. *(kahkaha atıyor)* O gece akustik gitarda birkaç şarkı yazdık. Genelde öyle olur. Bir arkadaşım, "bir şarkım var, gel beraber çalalım" der, ben de "olur" derim, çünkü o insanla bir şeyler paylaşıyorsam, ortak noktalarımız varsa, stüdyoda yaptıkları işin de hoşuma gideceğini düşünürüm.

The Smiths müziğini şimdi nasıl buluyorsunuz?
Yaptığımız müziği takdir ediyorum. Zamana dayanıklı çıktı. Bundan gurur duyuyorum.

Morrissey'le ilişkinizi nasıl yorumluyorsunuz?
Smiths fanlarının fanatik olduğu söylenir. Bir de beni ve Morrissey'i düşünün. Yaptığımız müziğe sevdalıydık. Gruptan, aramızdaki ilişkiden müthiş mutluluk duyuyorduk. Ayağımız yerden üç santim yukarıdaydı. Çok sıkı, çok yoğun bir dostluğumuz vardı. Eksileri yok değildi, ama onlar da biraz mizaçlarımızdan, biraz da yarattığımız atmosferden kaynaklanıyordu. Ancak, artılarımızla kıyaslandığında, o eksilerin kayda değer bir tarafı yok.

Smiths dağıldıktan sonra epey tatsızlık oldu, tartışmalar, karşılıklı suçlamalar...
Maalesef o duruma sürüklenmiş oldum. Yüz kızartıcı şeylerdi, cazgır liseli kızlar gibi davrandık. Keşke öyle olmasaydı, ama oldu işte.

Bir de mahkeme safhası var. Grubun davulcusu Mick Joyce telif haklarında haksızlığa uğradığı gerekçesiyle dava açtı, mahkeme onu haklı buldu. Siz kararı kabul ettiniz, Morrissey temyize gitti, kazandı, sonra yeniden dava açıldı. Bütün bunlar sizi nasıl etkiledi?
Birkaç yıl elimi ayağımı bağladı, tam da bir albüm yapmaya çalışırken. Bu tür şeyler insanın ruhunu karartıyor, müzik yapma fikrinden bile soğutuyor. Mahkemenin kararına zerre kadar saygım yok. Morrissey hukukî mücadeleyi kazandı ve bu sonuçta beni kötü etkiledi. Çünkü Mick Joyce, Morrissey'e ödetemeyince, o parayı benim ödemem gerektiğine hükmetti, bir dava daha açtı. Bunlara maruz kalıp olumlu duyguları muhafaza etmeye çalışmak büyük çaba gerektiriyor.

The Smiths üzerine yazılan kitaplar listesine en son Uncut yazarı Simon Goddard'ın "Song That Saved Your Life"ı (Hayat Kurtaran Şarkılar) eklendi. Siz hiç Smiths'in hikayesini kitaplaştırma-

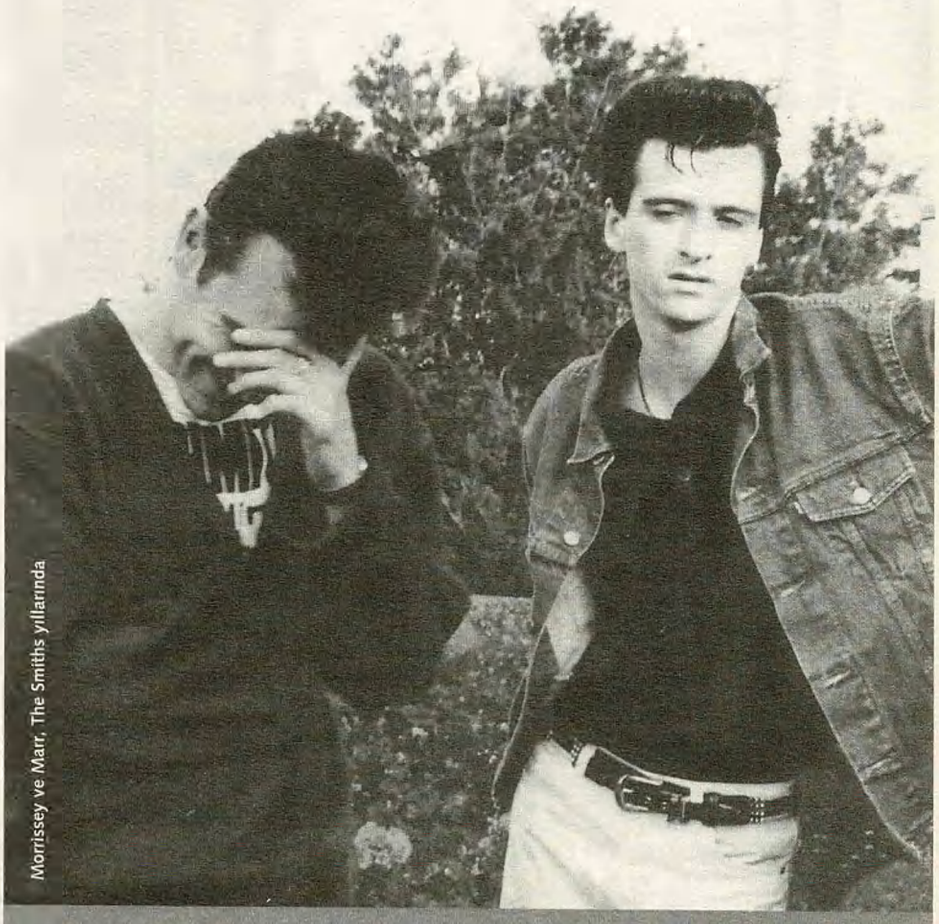
Morrissey ve Marr, The Smiths yıllarında

MORRISSEY NE ALEMDE?

1997 tarihli "Maladjusted"dan bu yana sesi soluğu çıkmayan Morrissey olmayacak olanı yaptı, bir zamanlar dillerden düşmeyen şarkısı "Hang The DJ"e (DJ'i asın) kulak asmadı, kalktı bir remiks albümü yaptı. DMC Records'ın New Order'a, Ian Brown'a, Death In Vegas'a olduğu gibi, Morrissey'e de ısmarladığı albümde ("Under The Influence –Morrissey") Ramones, Patti Smith, Diana Dors, Klaus Nomi, New York Dolls gibi isimlerin şarkılarının remiksleri var. Smiths üyelerinin onca solo albümüne, farklı çizgilerde seyretmelerine rağmen grubun tekrar toparlanacağı yolunda asparagaslar da bitmiyor. Bu sene Manchester'lı grubun ilk single'ı "Hand In Glove"un yirminci yılı. Müzik kanalı BBC6 grubun ilk defa sahne aldığı Salford Lads Club'da bir gece düzenlemek istiyor. The Smiths'le o dönemlerde bir şekilde temasta bulunmuş herkesin ve kesif The Smiths hayranlarının katılması istenen bu doğumgünü kutlamasına Johnny Marr'ın dahil olması pek beklenmiyor, ama davulcu Mick Joyce orada olacakmış. Artık Los Angeles'ta yaşamaya başlayan Morrissey'se, organizatörlerle halen görüşme halinde.

yı düşündünüz mü?
Bundan beş yıl önce öyle bir şey geçti aklımdan, ama sonra fuzuli geldi. Benim kendimce bir Smiths hikayem var. Birlikte geçirdiğimiz beş yıl, yaptığımız müzik, geliştirdiğimiz anlayış, bulunduğumuz ortam... Öte yandan bir de dedikodu, rivayet, revizyonizm ve kötücüllük üzerine kurulu bir sanayi var. Boktan bir TV dizisi gibi. The Smiths imajının hikayesinin hikayesi. Bununla muhatap olamam, o zihniyete hitap edemem. "Şunun şu konuda şu söylediklerine şunun verdiği şu cevaba siz ne diyorsunuz?" türünden sorularla karşılaşıyorum. Sanal bir dram. Dinleyicilerin, fanların madalyonun o yüzüyle alâkalı olduklarını sanmıyorum. Bu gazetecilerin meselesi, benim meselem değil.

Her kült grup için olduğu gibi, Smiths için de yeniden bir araya gelseler, geliyorlar, gelmiyorlar diye yıllardır konuşuluyor. O laflar şimdi de ilk single'ınız "Hand In Glove"ın 20. yıldönümü dolayısıyla yine gündemde...
Bu soruya hep aynı cevabı veriyorum. Güzel romanların devamı olmaz. "Gönülçelen"in var mı mesela? Soruyorlar: "Smiths bir araya gelecek mi?" Ben de "niçin?" diyorum. Smiths'in birçok insan için hâlâ çok şey ifade etmesine hem şaşırıyorum, hem de bundan çok hoşlanıyorum, dolayısıyla o sorunun ima ettiği şeyi anlıyorum. Ama ben geriye bakmıyorum, önüme bakıyorum. Söz konusu olan yarım kalan bir şeylerse, bu benim açımdan Smiths'ten çok The The için geçerli. Birlikte müzikal anlamda çok ilginç şeyler yapabilirdik.

Smiths'den daha uzun bir süre The The'da olduğunuz unutuluyor gibi.
The The, Smiths'in yanısıra favori grubumdu. Matt'i (Johnson) 17 yaşımdan beri tanırım. "Angels Of Deception"ı *(1986 tarihli "Infected" albümünden)* ilk dinlediğimde dibim düştü. Ama şu da geçti aklımdan: "Aralarında ben de olsaydım, daha da iyi olabilirdi." Tesadüfen bir Iggy Pop konserinde karşılaştık ve birlikte takılmaya karar verdik. Ve kendimi punk'tan bu yana tanık olmadığım bir devrimin içinde buldum. Müthiş bir deneyimdi... Memleketim Manchester'ın yetiştirdiği en yaratıcı müzisyenlerden biri olarak gördüğüm Bernard Sumner'la bir grup kurmuş olmak da gurur vericiydi. Kariyerim boyunca mücadele etmek zorunda kaldım, ama sonuçta hep istediğim şeyi yaptım, her şey istediğim gibi oldu. Sezgilerim ve şansım sayesinde.

Genç yaşta idol olmak, taşıması ağır bir yük oldu mu sizin için?
Yıllardır beni müziğin ilahlarıyla karşılaştırıyorlar. Cevabım hep aynı: "O konuda düşünmüyorum." Ne kadar önemli ya da önemsiz olduğumu, büyük resimde nerede durduğumu söylemek benim işim değil. O terimlerle düşünsem, yavşağın teki olup çıkarım. Mesele insanın yaptığı seçimler ve sezgilerdir.

Müziğe başlamanız nasıl oldu? Evde neler dinlenirdi?
Evde müzik hiç eksik olmazdı. Annem-babam İrlanda'dan göç etmişlerdi. Gelirken getirdikleri en değerli eşyaları plaklarıydı. Manchester'daki evimiz bir buluşma noktasıydı. Arkadaşlarıyla toplanıp Everly Brothers'la dans ederlerdi. Gitara niçin tutkuyla takıldığımı bilemiyorum. Her yıl biraz daha iyi bir gitar alırlardı bana.

İdolleriniz kimlerdi, örnek aldığınız bir gitarist var mıydı?
Gerçek bir gitara sahip olmamla glam rock'u ve T-Rex'i keşfetmem aynı zamana denk geldi. O ikisi hayatımı değiştirdi. Örnek aldığım kimse yoktu ama... Gitarı tımbırdatmaya başladığımda 45'liklere takılıyordum, dramatik pop'a vurgundum. Şimdi geriye baktığımda Bert Jansch'la Patti Smith Group'un melezi olduğumu düşünüyorum. Manchester'daki Apollo kulübünde Patti Smith'i seyrettiğimde hayatım tepeden tırnağa değişti. Şimdi Patti Smith Group'un albümlerini dinlediğimde niye rock'a vurulduğumu anımsıyorum. O üçbuçuk dakikalık terk-i diyar, odanda hoplayıp zıplamak, hocaya nah yapmak... İnsanların rock ideolojisine bağlanmalarının sebebini anlıyorum: Baştan çıkarıyor, adrenalini yükseltiyor, bir hürriyet duygusu veriyor. Benim rock müziğiyle, gitar sound'uyla bağlantım bu. Sahnede o ses ve enerjiyle hemhal olmanın verdiği zevk hiçbir şeyde yok. Ne dinde, ne maddelerde, ne de sekste.

Patti Smith dinlediğimde, insanların rock ideolojisine bağlanma sebebini anlayabiliyorum: Baştan çıkarıyor, adrenalini yükseltiyor, bir hürriyet duygusu veriyor.

Çeviren: **Y.G.**

fairuz derin bulut

kundante

KARAJDA KONSTAN TRİNTANTE
HAYGARA KOŞAGAS TRİNTANTE
ZİBORKARŞİNZAN HONDRANTE
ZAYGARA KOŞAGAS KONSTANTE
PARAJE KOSTARA HUNDANTRE
ZİGARADA HUNDROGU BIRIŞTANTE
ZIBRAŞ BURAVAZ HONDRANTE
KARAJDA BRUŞDAS DRİŞTANTE
ZİGORDGU VİŞTARA HONDRANTE
ZİBORDGA HDJDA HAYZGARADD
PAYGAJ DDRAZDA GONDANTE
PARAGAJA GDZDARA VISTANTE
BİGARABİ ZİGARA JİSTANTE

PİRAJE GAZERE KUNDANTE
KURVAJ GARAZDE KUNDANTE
PİRGAJ GARAZDE KUNDANTE
AYVİN LAYVİN DRİJİ ZİNGAYVİ
MARİGAJE GOSTARAVİN
MARİGİJİSVANİ GARİGASTİGANA
MİYGARİJAZİ GURGAŞTE MARİGİŞİS
MARİGİJİSVARİ GURGAŞTE
HABARAGDZİ, MARAGAGDZİ
HABARE KUMPARİ GORİGDZİ
MİRGAJİSTANİ GURGAŞTE
MİJDAZ GARAZDE KUNDANTE

CD & MC
HAZİRAN'DA
MÜZİK NOKTALARINDA

ADA MÜZİK

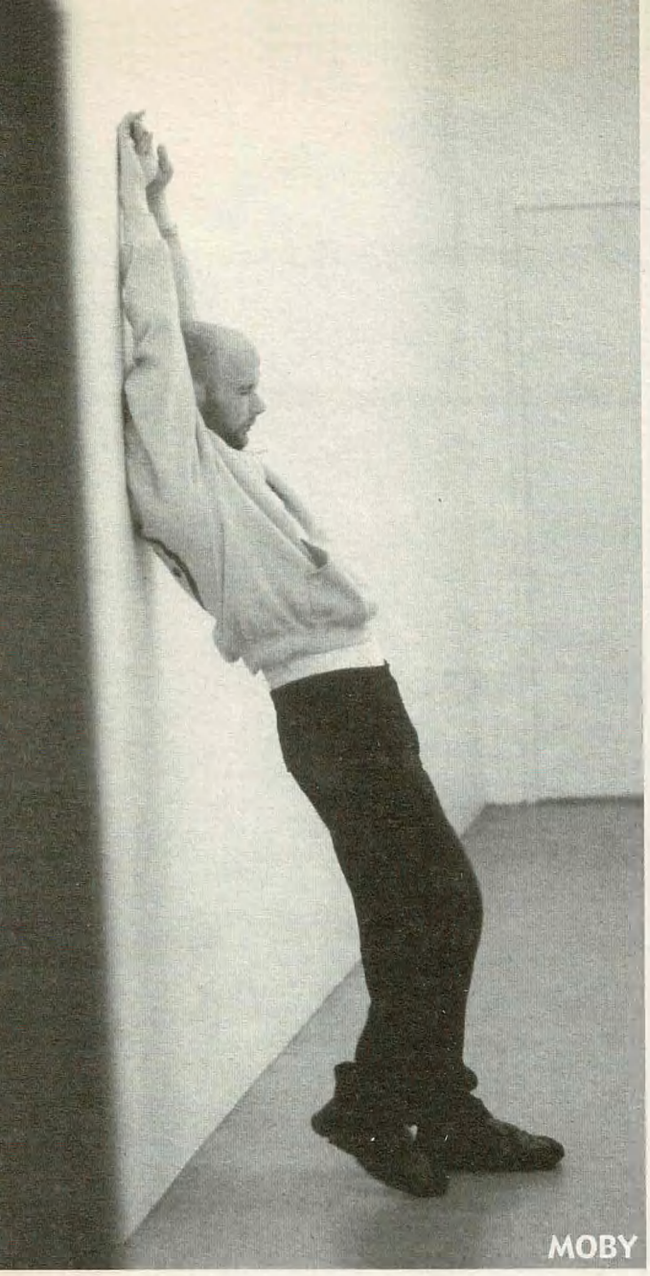
MOBY

FESTİVAL MEVSİMİ GELDİ ÇATTI

Bu yaz

GUS GUS

ONE LOVE

13-14 HAZİRAN

Festivaller mevsiminin açılışını Maslak Park Orman'da yapıyoruz: 13 Haziran Cuma ve 14 Haziran Cumartesi akşamları Efes Pilsen One Love Festivali'ndeyiz. Geçen seneki Gotan Project ve Manu Chao konserlerinin tadı damağımızda, bu kez "One World" ve "One Beat" rüzgarına bırakıyoruz kendimizi. İsimlerden de anlaşılacağı gibi, ilk akşam dünya ritmlerine, ikincisi ise modern beat'lere rezerve edilmiş.

13 Haziran'da kimler var? Brezilya'dan, Bahia'nın mümbit topraklarından ve sularından gelen Olodum var: Rengarenk davullarında Afrika-reggae-samba arasında eşit olarak paylaştırılan coşkulu ve sarsıcı vuruşlar. Paul Simon'a "The Rhythm of the Saints" albümünde eşlik eden kalabalık ordunun ta kendisi. İster Lula'ya ister Rivaldo, Roberto Carlos, Ronaldo'lara selam yollamak için Olodum doğru adres... İkinci misafirimiz Mondragon'un, Cordoba'nın memleketinden, soyadını aldığı kentten geliyor. Yuri Buenaventura, aslında hem Kolombiya'nın liman kenti Buenaventuralı, hem de bir parizyen. Ülkesine giderken Brel şarkısı "Ne me quitte pas"yı götürüyor, Paris'e dönüşünde "Mi America" çıkıyor bavulundan. Sal-

H2000

20-21-22 HAZİRAN

Bu sene H 2000 yeni eve taşındı, yeşille mavinin, ormanla denizin buluştuğu bir yere gitti, haberiniz olsun: Sarıyer ötelerinde, Marmaracık koyunda, yine üç gün üç gece düzenlenecek festival. Aman, kalın kazağınız da, mayonuz da elinizin altında olsun.

Yıldızlar geçidinin kahramanı Starsailor: İsimlerini Tim Buckley'nin albümünden alan, hem Tim'in hem de Jeff Buckley'nin ruhlarını şad eden ezgileriyle İngiliz rock'una son üç yılda ölümsüzlük aşısı yapan bir dörtlü. James Walsh son yılların en etkileyici, en kuvvetli vokallerinden biri. "Fever"ın, "Alcoholic"in notaları Walsh'un sesinden binlerce İstanbulluya dalga dalga yayılacak, elbette hep bir ağızdan haykırılacak bu şarkılar. Muse, Coldplay, Radiohead jenerasyonunun ne kadar sağlam temeller üzerinde yükseldiğine, Starsailor örneğinde şahit olacağız.

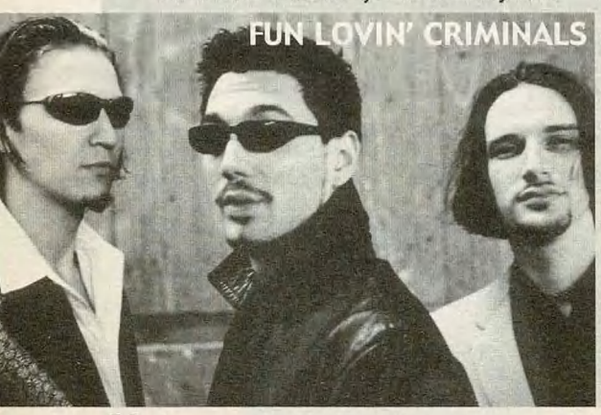
FUN LOVIN' CRIMINALS

Bir diğer önemli konuk Flavor Flav bu sene: Thom Yorke'un "en seksi şarkı" ilan ettiği "911 Is A Joke"u da patlatır mı dersiniz? Patlatır elbette. (Dikkat, jandarma bölgesi!) Public Enemy'nin altın dişli, Elton John gözlüklü, duvar saatli "vitrin" adamı, memlekette görüp görebileceğimiz en kıyak rap/hiphop performansını çıkarmaya aday. Public Enemy bünyesinde, Chuck D'nin sağlam siyasi angajmanlı tavrını uçuk bir mizahla, bol fırlamalıkla destekleyen rapper (Erdir Zat'ın "20 yılın ardında hiphop" dizisindeki tabiriyle "pişekâr"), bu senenin tarafımızdan en çok merakla beklenen siması.

Söz fırlamalıktan açılmışken, Fun Lovin' Criminals'ı da iple çektiğimizi belirtelim. New York'lu üçlü siyah-beyaz dengeleri altüst ederekten, fevkalade renkli, neşeli, hem de akıllı, fikirli bir müzik yapıyor malumunuz. İncecik gitarlar hiphop beat'lerine karışıyor, şarkıcı Huey'nun cümleleri rock'tan rap'e gurla uzanıyor...

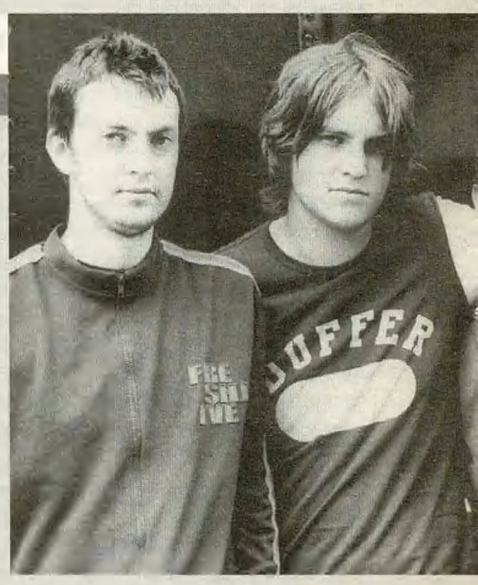

Ana sahnenin bizden konukları arasında, geçen senenin en iyilerinden biri olan Bülent Ortaçgil'i sayalım başta. Başka? Replikas, Vega, Athena, Koray Candemir, Barikat, Nefret, Direc-t, Anima, 100 Derece, İhtiyaç Molası, Dorian, Gripin...

Bu sene Hard Times adı verilen "sert" sahnede iki "dişil" grubun borusu ötecek: Anneke van Giersbergen'in şantözlüğünde, progressive'den doom'a uzanan bir çizgide, Hollandalı heavy-metalci The Gathe-

SOUL II SOUL

YURI BUENAVANTURA

sanın Avrupai kralı. Bir gün Brel ya da Elton John yorumluyor, öbür gün Cezayirli Faudel'le düet yapıyor, her durumda kalplere latin ateşi pompalıyor... Cumayı cumartesiye bağlayanlar ise Londra çıkışlı Soul II Soul olacak: Funk ve disko mirasını Jamaikalı soundsystem geleneğiyle harmanlayan, her dokunuşta acid caza kapı aralayan prodüktör-DJ Jazzy B ve arkadaşları, yıllarca dillerden düşmeyen "Back To Life" şarkısının yaratıcıları. İngiltere'de sonu Massive Attack'lara varan ses arayışının da önemli bir halkası... Bu benzersiz interkontinantal ruhani trafik esnasında, DJ Hakan Henry, DJ Luke Slater ve Fred Everything de Park Orman'ın Kirpi Dome'unda dansa davetiye çıkarıyor.

14 Haziran'da ise Kirpi Dome'da müthiş ikili Can Oral (Khan) ve Kid Congo Powers'dan oluşan Captain Camotose var. Ayrıca DJ Yakuza ve electroclash'çi Swayzak Soundsystem...

Gelelim 14 Haziran'ın ana sahnedeki sürat motorlarına. Önce kanlı canlı house icra eden Futureshock ikilisi (Alvin Toffler'e hello!) var... Sonra Björk'ün memleketlisi Gus Gus: Trip-hop'tan funk'n'roll'a uzanan İzlandalı eğlenceli bir sanat projesi...

Vee Moby. Elbette Moby: Çağdaş müziğin küçük beyaz balinası. Blues'dan folka, geleneklere yaslanmasını bilerek bütün çağdaş türleri parmağında oynatan dahi. Amansız bir DJ veya gitarlı bir rock star veya elektronik songwriter veya her şey. Sabreden ve muradına eren derviş. Son yılların en yenilikçi ve en parlak ismi. "Play" ve "18" girmeyen eve doktor girer. Bu konseri kaçırırsak annebabamız bile bize küser.

STARSAILOR

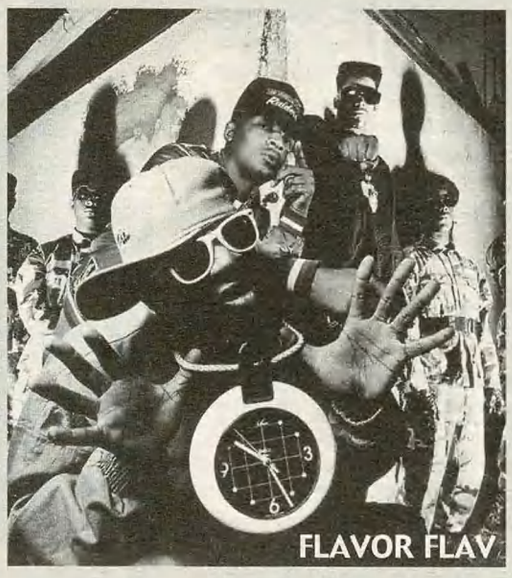
FLAVOR FLAV

ring binlardan biri. Diğeri ise, gothic punk'ın mühim isimlerinden Queen Adreena. Katie Jane Garside'ın (NME, "crack çekmiş Kate Bush" ifadesini kullanmıştı) grubunun tüyler ürpertici bir sahne performansı olduğu biliniyor... Aynı sahnenin diğer sanatçıları: Serdar Öztop, Almora, Asafated, Radical Noise, Ascraeus, Antisilence, Comma, Cidesphere, In Spite, Suspect...

Bir de Dans Çadırı var tabii: Tomcraft, Andrew Weatherall, Radioactive Man, Leon Roberts (aka UBU), Chus, Flash Brothers, Ignas I.V, Frederick Landier, Mert Yücel, B++, Tarkan, Tan, Mert Medeni, Beyza, Gökçe... Ve Alt'tan Zardanadam'a 20 civarında yerli grubun boy göstereceği Demo Sahnesi... Tarihleri bir kez daha kontrol edelim: 20-21-22 Haziran, cuma, cumartesi, pazar... Yıllar boyu kulağınızda ve hafızanızda çınlayacak müzik ve hatıralar...

İSTANBUL CAZ 4-20 TEMMUZ

SIMPLY RED

4-20 Temmuz arası Açıkhava Tiyatrosu, CRR, Esma Sultan yalısı, Ayazağa Kültür Merkezi, Nardis arasında yaşanacak koşuşturmanın ilk haftasının iki efsanesi var: Saçları ve siyasi görüşleri itibariyle "kızıl" Mick Hucknall, aynı zamanda –Bryan Ferry gibi– İngiliz jet-sosyetesinin önde gelen simalarından. Hucknall ve arkadaşları 80'lerin ortalarından beri soul, caz, bossa-nova etkileşimli yumuşak ve danslı bir rock icra ediyor. "Holding Back The Tears" gibi bir klasiğe de imza atmış olan ekip, son yıllarda komplekssiz bir biçimde (son albümde Dylan'ın "Positively 4th Street"ini yorumlayacak kadar rahat), hiç geçmeyecek popülerliğinin keyfini çıkarıyor... Hucknall daha ziyade, King Tubby, Tappa Zukie, Horace Andy gibi reggae ve dub devlerinin plaklarını basan Blood & Fire şirketiyle meşgul oluyor... Bu "gönül adamı" ve orkestrasının konseri, 4'ünde, Açıkhava'da açılış gecesinde... 7 Temmuz ise "tarihe tanıklık" etme zamanı: Fransa'nın büyük şarkı yazarı Serge Gainsbourg'un "B yüzü" İstanbul'da, Açıkhava'da. Jane Birkin, Serge'in gölgesinde değil benliğinde yaşayan, sinema ve müzikteki farklı çizgisiyle müthiş bir cazibe merkezi haline gelmiş bir şarkıcı. 2002 tarihli muhteşem güzellikteki albümü "Arabesque"i sahnelemeye geliyor buraya. Mağrip ülkelerinden kemancı, dümbelekçi arkadaşlarıyla Serge Gainsbourg şarkılarında gezdirecek bizleri... Temmuzun ilerleyen günlerinde ise, Ibrahim Ferrer, Eliades Ochoa, Ornette Coleman, Mercedes Sosa, Zakir Hussain, Marcus Miller şenlendirecek 10. Uluslararası İstanbul Caz Festivalini.

JANE BIRKIN

Arab Strap

Britanyalı indie-rock çevrelerinin gözde ekibi, altıncı yılında beşinci albüme vardı. İskoç ikili Arab Strap'ın Glasgow'daki bir bardan ilhamla hazırladıkları "Monday at the Hug & Pint" birbirinden güzel baladlarla, şansonlarla dolu. Akustik gitar arpejleri, küçük davul makinası vuruşları, piyanolar, kemanlar ve bir yanı muzır neşriyat diğer yanı melankolik mısralar... Şarkıcı ve bestekâr Aidan Moffat Les Inrockuptibles dergisine tatlı tatlı iç dökmüş.

Bir nebze kadınsılık

Yeni albümünüzün kayıtlarına başlarken, sizi harekete geçiren neydi?

Aidan Moffat: Daha iyi, daha fazla ve daha farklı şarkı söylemek istiyordum. Müzikal açıdan daha açık olmayı, düzenlemelerde daha deneysel davranmayı arzu ediyordum. Eski albümlerimizi yeniden dinledim ve çok sıkıcı buldum. O zamanlar çok tembelmişim diye düşünüyorum, ama herhalde bu da çekiciliğimizin, büyünün bir parçasıydı... Ama yine de "The Red Thread" epey kafa ütüleyici. Bu sefer daha kısa, daha özlü şarkılar yapma arzusuyla işe koyulduk. Müziğimizde çok fazla boşluk vardı eskiden, sözler sanki bu boşlukların içinde havada yüzüyormuş hissi uyandırıyordu. Bunu değiştirebilmek için iki şey gerekiyordu: Parçaları kısaltmak ve daha fazla enstrüman dahil etmek... Malcolm (Middleton) da bu konuda tamamen aynı fikirdeydi, her ikimiz de farklı bir şey denememiz, müzikal yapılarımızı çeşitlendirmeye çalışmamız gerektiği kanısındaydık. Çılgınca zirzopluğa savrulmadan, müzikal açıdan daha karmaşık şeyler yapmak bizim için bir sınav oldu.

Ağır tempolu, biraz kederli bir müzik hüzünlü olarak algılanıyor. Tembel bir dinleme biçimi bu. Bunlardan konuşabilmek için mizah duygusu ve iyimserlik gerekli.

Sonuçta ortaya çıkan şey nasıl geliyor size?

Çok çok gururlanıyorum. Açık arayla bugüne kadar çıkardığımız en iyi albüm olduğunu düşünüyorum. Yeni bir başlangıç oldu sanki. Her ikimiz de kendi albümlerimizi yapmıştık ve Arab Strap'a dönmek, bakış açımızı değiştirmek bizim için çok heyecan verici, çok uyarıcı oldu. Bir ara vermiştik; atmosferi tamamen değiştirdi bu ve iyi sonuç verdi. Belki de insan kendisine şöyle bir rutin dayatmalı: Bir ara vermek ve gruba yeniden dönmek. Bunun gerçekten tazeleyici bir etkisi var.

Deneyim kazanma açısından da önemli miydi?

Galiba Malcolm için bana kıyasla daha önemliydi; kendi köşemde yaptığım şarkıları bir gün çıkaracağımı düşünmüyordum ben. Yazmaktan hoşnuttum, ama günün birinde Lucky Pierre'in listelerde yer alması hiç ilgimi çekmiyordu, ta ki bu gerçekleşinceye kadar. *(Aidan Moffat, 2002'de Lucky Pierre kod ismiyle "Hypnogogia" albümünü yayınladı.)* Ama Malcolm için kendi besteleriyle, kendi sözleriyle bir albüm yapmak büyük önem taşıyordu. Kendi albümü de mükemmel zaten, onun yaptıklarına her zaman hayranlık duydum. *(Malcolm Middleton'un 2002 tarihli solo albümü "5:14 Fluoxytine Seagull Alcohol John Nicotine" adını taşıyor)* Benimse Lucky Pierre projesini ne yapacağım belli değil, hiçbir fikrim yok, başka bir solo albüm çıkarıp çıkarmayacağımı bilmiyorum.

Dinleyiciniz kim, tanıyor musunuz dinleyicinizi?

Bilmiyorum. İnsanların gelip bizi dinlemesi beni hep şaşırtmıştır, konserlerimizde gördüğüm bazı tipler de çok şaşırtır. Somut olarak söylersek, çok erkek bir topluluk. Ama bazen seyircinin gençliği beni çok şaşırtıyor, çünkü yazdıklarım olgun dinleyiciler tarafından daha kolay ve daha iyi anlaşılır gibime geliyor. Ama bir bakıyorum, 17 yaşında çocuklar var... Acaba sırf şarkılardaki kaba sözler için mi geliyorlar diye geçiriyorum içimden, çünkü bunlar onlara matrak geliyor... Çaldığımız yere göre çok büyük kültürel farklılıklar da oluyor. Örneğin Kıta Avrupası'nda, ABD'de ve Avustralya'da verdiğimiz konserlere çok daha fazla kız geliyor. Kadınlar belki de alternatif bir müzik tarzı ve diğerlerinden biraz farklı bir bakış açısıyla yazılmış sözler dinlemek için bizi seyretmeye geliyorlardır. Sözlerin büyük çoğunluğu erkeklerin zaaflarına dair, Avustralya da çok erkeksi bir ülke, bu onları belki biraz rahatlatıyordur... Fakat yazdığım sözlerin erkeklere daha çekici geldiği kanısındayım: Bu gayet doğal, bir erkek tarafından yazılıyorlar, erkeklerin kadınlarla ilişkileri anlatılıyor... Ama yaptığımda yine de bir nebze kadınsılık olduğunu sanıyorum, çünkü bir yöne doğru giden öteki yöne de doğru gider. İki cinsiyet arasındaki ilişkileri tam olarak anlayabilmek için kendini kadının yerine koyabilmeyi de bilmek gerekir. Yeni albümümüzün kadınlara daha fazla hitap etmesini umarım, daha çok kızın bizi seyretmeye gelmesini isterim! *(gülüyor)*

Hüzünlü bir grup olarak anılıyorsunuz. Yazdığınız sözleri eğlenceli bulmak mümkün mü?

Tabii ki. Aslında sözlerimin çoğunda komik bir yan var. Ama mizahın her zaman hudutları aşamadığı da doğru; Britanya'da bile insanlar genelde ilk anlamlarıyla algılıyor sözleri, bu imaj da buradan kaynaklanıyor. Sözlerimin çok İskoç bir yanı olduğunu söylemek gerek; kendi kendinle dalga geçmek çok İskoç bir şey, çok çiğ, çıplak ve gerçekçi bir biçimde, trajediye gülmek... Görünüşe aldanmak insanlar için çok kolay. Ağır tempolu, biraz kederli bir müzik hemen hüzünlü olarak algılanıyor. Çok tembel bir dinleme biçimi bu. Tamam, bazen çok çok hüzünlü olabiliyoruz, çok kasvetli ve dramatik bazı şarkılar yaptık, ama hüzünlü bir grup olduğumuzu düşünmüyorum. Tersine, bir anlamda, yaptığımızı iyimser buluyorum: Bütün bunlardan konuşabilmek için biraz mizah duygusu ve çok fazla iyimserlik gerekli. Hem albümlerimde anlattığım kadar hastalıklı olsam, albüm yapacak durumda olmazdım...

Bu sözleri yazmak bir tür terapi gibi mi oluyor?

Hayır, şeyleri anlamanın, onları kendim için aydınlığa kavuşturmanın bir yolu olduğunu düşünüyorum bunun. Hep bir şey olduktan sonra sözleri yazdım, ama aynı zamanda olup biteni anlamaya başlarken. Yazmak bu süreci hızlandırmama, sayfayı çevirmeme yardımcı oluyor. Aynı zamanda şarkıya da bağlı; bazı durumlarda, tam çöküntü anında, çok kederli şeyler yazdığım oldu. Ama en trajik şarkılarım, olayın üstünden aylar, hatta yıllar geçtikten sonra yazdıklarım.

İlk albümden bugüne, sözler açısından değişiklikler oldu mu?

Fazla "görsel" ve fazla gerçekçi bir şekilde cinsellikten bahsetmekten kaçındım bu albümde. Sürekli aynı çember içinde dönmek istemiyordum. Geçenlerde yeni bir şarkı yazdım, seksüel açıdan çok "grafik", fazla görsel, ama mühim olan bu yüzeydeki, aleni görüntünün altında yatan niyet. Genellikle, insanlar bunu tamamen ilk anlamıyla ele alıyorlar, oysa önemli olan sadece seks hakkında ne dediğim değil, anlattığım karakterlerin hikayelerinin ortaya çıkardığı duygular da önemli... Muhtemelen Marvin Gaye, Prince ve Nick Cave arası bir yerlerde duran tensel bir albüm yapacağım bir gün. *(gülüyor)*

Kendinizi modern bir folk şarkıcısı ya da kentli bir ozan gibi görüyor musunuz?

Müziğimizde çok folk bir yan olduğu doğru, fazla mahremiyetçi ambiyanslar, biraz kuru, çorak şeyler... Hikaye anlatıyorum, genellikle akustik olu-

yor. Ama kendi kendimi tanımlamakta çok zorlanıyorum. *(gülüyor)* Şiire gelince, kendimi şair ya da ozan olarak tanımlamakta zorlanırım. Şiir beni her zaman zorlamış, sıkıntıya sokmuştur. Ama belki günün birinde denerim.

Şarkı sözlerinizin kiminle karşılaştırılması hoşunuza gider?

Kendimi bir başkasıyla karşılaştırmam kibirli ve tatsız bir durum olur. Sence kiminle olabilir?

Pulp'ın ilk albümleriyle, Jarvis Cocker'la...

Evet, anlıyorum. Tamam, uyar bana. Ama kıyas yapmak senin işin! *(gülüyor)*

Alkolle aranız nasıl?

Alkol her zaman müziğimizin önemli bir parçası oldu, çünkü içinden geldiğim kültürün önemli bir parçası bu. Alkolün toplumsal kullanımı ilgimi her zaman çok çekmiştir, toplumsal ilişkilerde alkol nasıl kullanılıyor, yarattığı felaketler... İskoçya'da alkole dair genel kabul görmüş klişeler var, sabah akşam içip duran İskoçlar klişesi... Aslında yanlış da değil. İskoçya'da çok toplumsal, çok cemaate dayalı bir kültür var, dolayısıyla da alkolün bu derece önem taşıması normal. Klişedeki boku çıkmış manâda değil, ama insanların toplumsal bağları sürdürmesine katkıda bulunuyor.

Ya uyuşturucular?

Uyuşturucularla olan ilişkim de tıpkı alkolle olduğu gibi: Kafa yapıp beton olmak için değil de, keyif için içerim. Ecstasy mesela, ya da kokain, insanlarla ilişkilerini etkiliyor, yardımcı oluyor, kendini bastırmanı engelliyor. Ama gerçeklerden kaçmak için kullanırsan, çok tehlikeli olabilir. Bunu hiçbir zaman yapmadım, ne uyuşturucularla ne de alkolle.

Çoğu zaman elinin altında bulunan şeyleri göremiyorsun. Bu benim de başıma geldi, züppelik yapıyordum, sadece Amerikan müziği ilgimi çekiyordu.

"Elephant Shoe"nun ticarî başarısızlığından sonra, niçin Chemikal Underground'a döndünüz? Bunu şahsî bir başarısızlık olarak mı görmüştünüz?

"Elephant Shoe" içine girilmesi en zor, dinlenmesi kolay olmayan, en ağır albümümüz galiba. O dönem onunla gurur duyuyordum, ama galiba tam da büyük bir plak şirketinde olmak, bizden beklenebilecekten çok farklı bir şekilde, bizi ağır bir albüm yapmaya zorladı. Bizi kovmadılar, yani biz zaten gitmek istiyorduk, bizi atmaktansa gitmemizi önerdiler. İyi gitmediğinin, uyuşamadığımızın herkes farkındaydı. Onlarla her konuda çok kavga ettik, bütçe, reklamlar... Ayrıca, o dönemde korkunç bir menajerimiz vardı. Ama iyi bir tecrübe oldu, pişman değilim. Sonra Chemikal Underground'a geçmek harikaydı, sanki yeni bir dünya keşfetmişsin gibi.

Albümde epey bir Kelt etkisi var gibi, bu daha önce olmayan bir şey...

İskoçya'dan çok daha fazla hoşlanmaya başladım. "Loch Leven" adlı şarkı aynı adı taşıyan bir yer hakkında; hakikaten olağanüstü bir yer orası. Loch Leven yakınlarında, fiyordlarda, "kilt"ler giyerek fotoğraf çektirdik, mükemmel bir senaryoydu –tabii ironik bir yan da var. Bu albümde daha fazla şarkı söylemeye karar verdiğim için muhtemelen İskoç kimliğimi kaybetmekten biraz korktum, çünkü bu şeyler sesimde daha az hissediliyor, onun için de bunları müzikle ifade etmenin iyi olacağını düşündüm.

Müzik açısından Glasgow'u bu kadar özgün kılan ne?

Her zaman yaratıcılığa açık bir yer, ama bunu Glasgow'la sınırlamıyorum, genel olarak bütün İskoçya böyle. Her ne kadar pek çok grup bu şehir kökenli olmasa da İskoçya'da müzik hep Glasgow merkezli oldu. Glasgow'daki bütün gruplar, çevreden, Glasgow'un varoşlarından gelir, yani tam olarak Glasgow'un içinden değildir. Biz mesela Falkirk'lüyüz, Glasgow'la Edimbourg arasından. Yine de Glasgow'da gruplar birbirlerine çok bağlıdırlar.

Büyük Britanya'nın geri kalanına kıyasla İskoçya'yı özgün kılan bir şey var mı?

Bir duruş, tavır var herhalde. Müzik endüstrisi ve onu çevreleyen şeyler esas olarak Londra'da olduğu için, daha yerel sahnelerde bir dayanışma, bir cemaat duygusu, birbirine destek olma, yardımlaşma ve bölgesel tercihler geliştirme eğilimi doğuyor. Aynı şey mesela Manchester'da da vardır.

İskoçya müziğinin doğayla çok iç içe olduğu gibi bir intiba var...

Ne demek istediğini anlıyorum. Malcolm bana demoları verdiğinde, bana çağrıştırdığı tek şey ağaçlar oluyor. Mogwai de mükemmel örnek: Müziklerini dinlerken hep görkemli bir manzara karşısındaymışsın izlenimi uyanıyor, volkanlar, yükselen dalgalı denizler... Geniş topraklara sahip olmamızla alâkalı herhalde, aynı şey İzlanda için de geçerli –Sigur Rós mesela. İskoçya'da olduğu gibi orada da geniş alanlar var. Bu ülkelerin büyük bir kısmı kırlık, doğayla kaplı...

Jesus & Mary Chain ya da The Pastels gibi gruplar Glasgow müzik sahnesinin ortaya çıkmasında çok etkili oldu mu?

Evet, tabii ki. Beni kişisel olarak çok etkilediklerini sanmıyorum, ama genel yapının oluşması ve şehrin bu şekilde ünlenmesi açısından çok temel bir öneme sahip oldukları açık. Stephen Pastel'in müziğe ve yeni gruplara duyduğu coşkulu ilgi hiçbir zaman azalmadı. Ayrıca, sinizme karşı mükemmel bir ilaçtır. Şahane bir adam, olağanüstü bir plakçı dükkanı açtı... Pastels'ın bir plak şirketi olması bizim için çok önemliydi, Jesus & Mary Chain'i onlar ortaya çıkardı, Teenage Fanclub'ın yırtmasına onlar yardımcı oldu. Glasgow'da her zaman hayli önemli bir bağımsız sahne olmuş olmasına rağmen, bunun itibarı ve yayılması adına çok şey yaptılar. Mesele şu ki, çoğu zaman kendi sahip olduğun, elinin altında bulunan şeyleri göremiyorsun, pek çok iyi şeyin böyle yanından geçip gidiyorsun... Bu benim de başıma geldi, züppelik yapıyordum, sadece Amerikan müziği ilgimi çekiyordu.

Mogwai gibi başka gruplarla ilişkileriniz nasıl? Aranızda bir bağ olduğunu hissediyor musunuz ya da bir tür rekabet var mı?

Kendimi Mogwai'ye yakın hissediyorum, aşağı yukarı aynı zamanlarda şekillendi müziğimiz, tam Glasgow müziğinin yeniden dirilişi döneminde... Aynı zamanda, Delgados'a da kendimi çok yakın hissediyorum, onlar zaten gerçek dostlarımız. Ayrıca, Reindeer Section'a da katılmıştım. Maalesef Mogwai'cilerle çok sık görüşemiyoruz, Edimbourg'da yaşıyorlar, onlarla daha sık beraber olmayı çok isterim. Onlarla hep aşağı yukarı aynı zamanlarda albüm çıkarıyoruz ve aynı dönemde turneye çıkıyoruz, ama hiç birlikte turne yapmadık; dolayısıyla hiçbir konserlerini göremiyorum, bu beni çok sinir ediyor. Konuşabileceğin ve tecrübelerini kıyaslayabileceğin müzisyenlerle tanışıyor olmak çok iyi bir şey. Pratik bir yanı da var bunun, müzisyene ihtiyacın olduğu zaman iyi bir yedek kadro oluyor. Son albümde çok kişiyi aramıza almak durumunda kaldık. Ama albümlerimize bir dolu konuk sanatçı davet ederek bir tür organizatöre dönüşmek de istemem açıkçası: Yayınladığımız şeyin her zaman hakiki bir Arab Strap albümü olmasını arzu ediyorum. Albüm kapaklarına yapıştırılan, konuk sanatçıların adlarının yazılı olduğu sticker'lardan nefret ediyorum.

Çeviren: **S.İ.**

Baba Zula

Kapakta bir oryantal: Gözünde güneş gözlüğü, omzunda elektro bağlama, göbek atıp gerdan kırıyor. İçinde şarkılar, türküler, gazeller, uzunlu kısalı sesler, öyküler... Baba Zula'nın üçüncü albümü "Ruhani Oyun Havaları" bu toprakların "ruh ve madde" iklimi hakkında fikir sahibi olmak isteyenler için birebir. Selim Sesler, Brenna MacCrimmon gibi kadim dostların yanısıra dub profesörü Mad Professor'ün tam desteğini almışlar, "deneylere doğru" yollanmışlar. Gruptan Murat ve Levent'le, ayrıca Mad Professor'le buluştuk, dereden tepeden konuştuk...

DUBLE İSKENDER

Albümünüzün adı "Ruhani Oyun Havaları". Oyun havalarının hayatınızdaki yeri ve öneminden başlayalım.

Murat Ertel: Müziğe dair ilk anım oyun havası. Annemin söylediğine göre, ben beşikteyken "Fasulyeyi yemiş tabanı şişmiş şanlı piyade" diye bir oyun havası koyarlarmış pikaba. *(gülüyor)* Onu çaldıkları zaman beşikte hop hop hoplarmışım... Sonra ilk kurduğum grup var, adı Mavi Güneş'ti. İlkokuldan önce iki kız arkadaşımla kurmuştuk. Sevdiğimiz plaklarla dans ediyorduk. Yani, bir nevi dans grubu. *(gülüyor)* Aralarında bir sürü oyun havası plağı olurdu... Babam *(grafik sanatçısı Mengü Ertel)* atölyesinde bir takım oyun havası plaklarına kapak yapardı. Fahrettin Dilaver'in, Binali Selman'ın plaklarına mesela... Ben küçükken bir dönem Galata Kulesi'ni Kuzgun Acar işletiyordu, babamlar oraya beni de götürürlerdi, masaların altında takılırdım, orada da dansözlerin filan çıktığını hatırlıyorum.

Dansöz ilgi çekici bir figür müydü senin için? Oyun havası denince ilk planda dansözler gelir mi aklına?

Murat: Kesinlikle gelir. 10'lu yaşlarda, Pazar gibi saman kağıdı büyük boyutlu erotik dergilere sardırdım. Orada Prenses Banu, Seher Şeniz gibi figürler ilgimi çekerdi. Sonradan oyun havası plakları toplamaya başladım: Ön kapakta bir dansöz kız ve arka kapakta çalan müzisyenlerin resimleri olurdu. Bu kalıp, "Ruhani Oyun Havaları"nın kapağını yaparken bize çok yardımcı oldu... Oyun havası genelde küçümsenen bir şey, tıpkı elektro saz gibi. Halbuki Türk müziğinin çok önemli bir geleneği bence. Oyun havası yeraltına itilmiş durumda, Türk müziği dinleyenler hep ağır şeylerden hoşlanıyor. Oyun havası sanki dinlenilen bir şey değil de, yaşanılan bir şey haline getiriliyor.

Peki senin oyun havalarına dair ilk anıların neler?

Levent Akman: Bizim evde de vardı oyun havası 45'likleri. Ama bizimkiler çalmazdı, ben çalardım. Plak hevesine ne bulurlarsa almışlardı, pek seçici değillerdi. Onları pikaba koyar, oynardım, ortası delik 45'likleri de elime alıp, el zili gibi çevirip çevirip bir takım figürler yapardım. Bizimkiler de sinirlenir, zorla oturturlardı beni. *(gülüyor)* Oyun havası tabu gibi bir şey. Oyun havası çalınan yerlerdeki ortamlar bizim gelenek görenek ve aile yapısına aykırı gelen yerlermiş gibi gözüküyor. Dansözün yanısıra bir de köçekler var, onları da severim.

Murat: Bir sansür durumu vardı hep. Mesela Mustafa Kandıralı ve arkadaşları sadece yılbaşında, bayramlarda çıkardı televizyona. Darbukada da Güngör Hoşses olurdu, inanılmaz bir adamdır; darbukayı normal tutmazdı, iki bacağının arasına sıkıştırır çalardı ve mutlaka patlatırdı. Biz onun darbukayı ne zaman patlatacağını beklerdik. *(gülüyor)*

Şöyle de bir kalıp yok muydu TRT'de: "Türküler ve oyun havaları" diye?

Murat: Evet. TRT'nin kurduğu sansür içerisinde, sanırım oyun havalarının belli ritmik geleneksel enstrümanlarla çalınmasına razılardı. Eğlence kültürüne yönelik yanını törpüleyip daha folklorik bir hale getirmeye çalışıyorlardı. Türkiye'de yaşayan insanların dans etmesi hoş karşılanmıyor. Ağır abi dansı var mesela. Çok ilginç çelişkidir; o ağır abiler birdenbire ceketleri bele bağlayıp etek

Oyun havası küçümsenen bir şey, tıpkı elektro saz gibi. Halbuki Türk müziğinin çok önemli bir geleneği. Sanki dinlenilen değil, yaşanılan bir şey haline getiriliyor.

görüntüsü vererek bıyıklı birer zenne haline gelebiliyor. *(gülüyor)*

Dansözlerin ya da daha sık kullanılan tabirle oryantallerin yerini nasıl görüyorsun toplumda?

Murat: Hem tapınılası bir obje, hem de hafif kadın gibi bir durum. Hem saygı duyulan hem de aşağılanan bir sembol. Bunu İslâm'ın getirdiği bir sansür gibi düşünüyorum. Şamanları ve onların oynadığı oyunları ya da Alevileri düşündüğünde, o zaman çok daha serbest, kadınlı-erkekli bir ritüel halinde. Hatta kadınlar daha ön planda.

Bugün Türkiye'de oryantallerin danslarına baktığımız zaman, bir tarafta Balkan-Trakya ağırlıklı müzikler var, diğer tarafta Mısır ve Arap havaları. Bir de hep şu söylenir: Aslında Türklerde dansöz geleneği yoktur, bunun kökeni Mısır'dır.

Murat: Rock nasıl İngiliz-Amerikan kökenliyse ve rock yaparken onlara öykünülüyorsa, dansöz geleneğinde de Araplara veya Balkanlara öykünmeler oluyor. Aslında çok çeşitli Hint, Asya etkileri de var, bunların hepsi birleştirilebilir. Bambaşka Türk oyun havaları, mesela Erzurum barları var, orada oynanan oyunlar farklı. Türk halk danslarına bakacak olursan, dans figürleri o kadar çeşitli ki, onlardan yararlanan bir dansöz de olabilir pekâlâ. Soyunması da gerekmiyor, o erotizmi başka şekilde de yansıtabilir. Orta Asya geleneğinden gelen dans eden kadın şaman figürü de hep atlanıyor. Ama cem törenlerinde biraz o gelenek görülebiliyor. Tabii bunların ticarî karşılığı yok.

Yarı çıplak bir kadının müzik eşliğinde dans etmesi Mısır'a özgü bir şey mi?

Murat: Dünyanın her yerinde benzerleri olması lazım. Hindistan'da, Asya'da da var. Ama Batıya özgü bir şey olduğunu sanmıyorum. Uygarlık tarihine baktığın zaman, aslında Yunanlılar da istilacı herifler. Apollon kültürünü getirerek Dionysos kültürünü eziyorlar. Dionysos kültürü, kendinden geçme durumunu, kadınların yaşamına dayandırıyor. Bildiğim kadarıyla, belirli dönemlerde, gece yarısı kadınlar dağda ateş yakıyorlar, çırılçıplak soyunarak ateşin etrafında dans ediyorlar ve bir kurbanı canlı canlı parçalayarak yiyip içiyorlar... Bu kurban bir büyükbaş hayvan da olabilir, ama ben bir dönem bunun bir insan, hatta bir erkek olmuş olduğunu hissediyorum. *(gülüyor)* Bu durumu röntgenlediğinizi düşünün, bayağı delice bir şey. Sonra Amazonlar var: Kuzey Karadeniz'de yaşadıkları söyleniyor. Savaşçı kadınlar, mutlaka dans ediyorlar, bir müzikleri var... Ana tanrıçaya tapınma durumu bugüne de yansıyor bence. Bugün tepsi içinde getirilen dansöz görüntüsü, belki

Baba Zula'dan Levent Akman ve Murat Ertel can eriği tarttırırken (foto: Ayşegül Oğuz)

de geçmişte, tahtırevan içinde getirilen kraliçeyle bağlantılı. Çingene müziklerinde böyle bir gelenek var, mesela İspanya'da flamenkoya dönüşüyor. Değişen yalnızca giysi. O çingenelerde bir uç yine Hindistan'a gidiyor; bu bölgeler arasında büyük bir etkileşim olmuş, kaynağı Anadolu'da, bütün Ortadoğu'da, hem de Hindistan'da aramak gerekiyor. Çıplaklık bugün olduğu kadar erotik çağrışımlı bir şey olmayabilir geçmişte. Üzeri çarşaflı ama göğüsleri açık Arap kadınlarının resimleri var bende, yüzyıl başlarından. "Abdülcanbaz"da da Cihanyandı Saliha sadece bir çarşaf giyer; bütün şehirde iç çamaşırsız çırılçıplak dolaşır, çarşafın avantajını kullanarak. *(gülüyor)*

Şimdiye kadar sık sık erotizme gönderme yaptık, oysa sizin oyun havaları ruhani! O nasıl oluyor? Sizinki mi erotik değil, yoksa diğerleri mi ruhani değil? Prenses Banu'nun oynadığı havalarda ruhani bir taraf yok mu?

Murat: Var kesinlikle. Ama her şey metalaştırılıp kullanıldığı zaman kirlenir. Yılbaşında dansöz çıkaralım ya da para kazanalım mantığı ruhaniliği ortadan kaldırıyor. Erotizm ve ruhanilik örtüşen şeyler. Sıkı bir erotizm aynı zamanda çok ruhanidir.

Mesela Seda Sayan'ın Kanal D'deki programında çoğu sabah dansöz çıkıyor. Erotik desen değil, ruhani desen değil, ama fena da değil. Onu nereye konumlandırabiliriz?

Murat: Herhalde o da Jane Fonda'nın çıkardığı aerobik kasetleri gibi. Bunu bilmiyordum, seyredeyim bari. *(gülüyor)* Antrenman gibi bir şey, dansa öyle de bakılabilir. Namaz kılmanın da bence öyle bir işlevi var. Günde beş kere vücudunu çalıştırıp sağlam tutuyorsun, vücudunu fark etmiş oluyorsun... Günümüzde bir sürü şeyin zamanı falan kalmadı, ait oldukları yerde değiller artık. Ruhanilik de o zaman ortadan kalkıyor. Mesela adam sana bozkırları anlatıyor, sen onu betonların ortasında dinliyorsun. Her şeyin yeri ve zamanı karışmaya başladı. Müzik bile işlevini yitirdi.

Yılbaşında dansöz çıkaralım ya da para kazanalım mantığı ruhaniliği ortadan kaldırıyor. Erotizm ve ruhanilik örtüşen şeyler. Sıkı bir erotizm aynı zamanda ruhanidir.

Levent: Bu duruma uygun yeni işlevler tayin etmemiz gerekiyor. Ya da yeni bir müzik yaratmamız gerekiyor.

Şimdi küt diye başka bir şeye atlayalım: Bu albümünüzde dub tarzını kullandınız. Dub nedir?

Murat: Bizim kültürümüzdeki duble İskender durumu, bir şeyin çifti, ikincisi. Doğduğu yer Jamaika. Jamaika'da ses sistemleri (sound system) diye bir kavram var. Genelde otobüs, kamyon gibi bir şeyin üzerine, bizim pazarcı arabasının ağababası misali, hoparlörleri yüklüyorlar ve gittikleri yerde plak çalıyorlar; insanlar orada dans edip içki içiyor. 60'ların başında, Jamaikalılar eğlenirken, parçaların vokalsiz versiyonlarına ihtiyaç duymuşlar ve bu gelenek başlamış. Ses teknisyenleri orijinal şarkıdaki enstrümanların bazılarını –genelde ritm enstrümanlarını, davulu ve bası– ön plana çıkarıp bazılarını tamamen keserek, solistleri arka plana iterek yeni miksler yapmışlar. 45'liklerin B yüzü bu dub mikslerine ayrılmış.

Levent: Müziğin unsurlarını bazen kısarak, bazen açarak, bir takım efektler vererek kendilerine göre yeniden karıştırıyorlar. Mesela Bob Marley'in "Mr Brown"ının dub versiyonunda Marley'in vokali yalnızca "Mr Brown" sözcüğünü söylüyor, bütün öteki sözler atılmış, bir takım efektler konulmuş. Eko tekniğini kullanarak çoğaltma yapılmış, bir kere söylenen bir şey bir döngüye giriyor ve öyle öyle çoğalıyor.

Murat: Dub versiyonlarda eko efektinin kullanımıyla bildiğimiz bol ekolu pavyon sound'u arasında direkt akrabalık görüyoruz. "İyi geceler değerli misafirler-ler-ler-ler..." vardır ya, onlar da dub yapıyorlar, ikiliyorlar. *(gülüyor)* Dubleden esas kasıt, bir parçanın ilk yapılmış hali ve onun dublesi. Yani 45'liğin arka yüzündeki dub versiyonu. Bu durum prodüktörlerin de hoşuna gidiyor, müzisyenlere ekstra para ödemeden, bir ses teknisyeniyle oturup bambaşka parçalar ortaya çıkarıyorlar. Dub versiyonun üzerine kendi vokallerini yapabiliyorsun. Vokal seni bir hikayeye yönlendirir, enstrümantal müzikteyse bulunduğun ruh halini kolayca yakalayabilirsin, sonra üstüne söylemek istediğini söyleyebilirsin. Dub'ın öncüleri King Tubby ile Lee Perry.

Lull dergisindeki söyleşide bu albüm için bir dub'cıyla çalışmaya karar verdiğinizi, ama istediğiniz adamların ya ölmüş ya da fazla deli olduğunu söylemişsin. Ölen King Tubby, deli olan da Lee Perry mi?

Murat: Evet, onları kastediyordum. Augustus

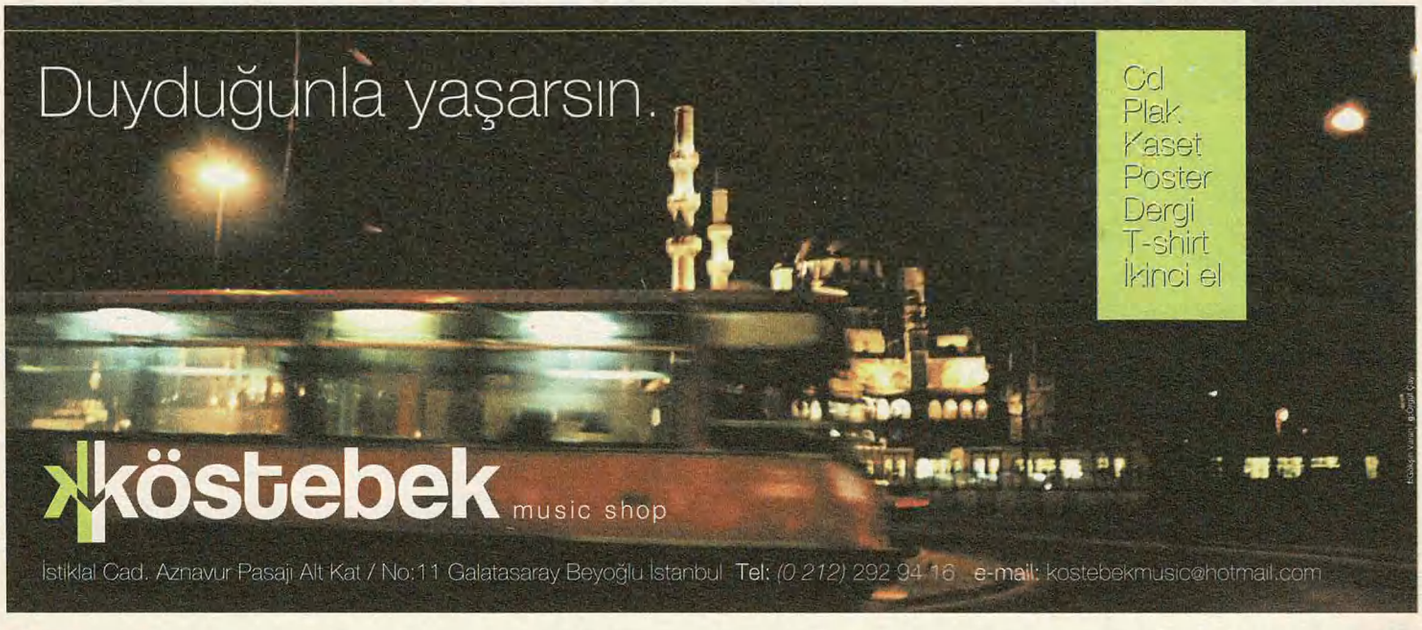

Pablo da olabilirdi, meğer o da 99'da ölmüş, halbuki benim 92 baskısı kitapta yaşıyordu. *(gülüyor)* Bizim bu albümde çalıştığımız Mad Professor, sık sık Lee Perry'yle ortak işler yapıyor, Perry'nin bu dünyayla bağlantısını sağlayan adam diyebilirim. Lee Perry hakkında anlatılan destanlar var. Bunların hangisi doğru, hangisi yalan bilemiyoruz. Mad Professor'e sordum, "hakkında anlatılanların bazıları doğru mu" dedim, "evet, doğru" dedi. "Ama hepsi doğru değil, değil mi?" dedim, "hayır, değil" dedi. *(gülüyor)* Mesela stüdyosunu (Black Ark) yaktığı söyleniyor, gerçi yanmış, ama o yakmamış. 70'lerde kurmuş bu stüdyoyu, sadece dört kanal kaydediyor, son derece ilkel, ama o stüdyoda şaheserler yaratıyor. Mesela bazen mikserlere işediği söyleniyor. *(gülüyor)* Cem Yegül onun teknoyu, drum'n'bass'ı, jungle'ı da yaratan adam olduğunu söylüyor. Bence de doğru.

Levent: Şu anda 65 yaşında falan Lee Perry. Bu yaşta, hâlâ tek ayak üstünde dans ediyor.

Jamaika müzikal üretim açısından çok zengin bir yer, değil mi?

Murat: Adamların iki milyon nüfusu var ve yüzbinlerce plak üretiyorlar. Küçücük yerden bu kadar etkileyici müziklerin çıkması inanılmaz. Türkiye'nin ne yaptığı ise meçhul: Ne dünya biliyor, ne kendimiz. Türkiye'de son zamanlarda televizyon müziğin önüne geçti. İnsanlar daha önce radyo dinliyorlardı, minibüslerden, şunlardan bunlardan takip ediliyordu müzik. Şimdi halkın büyük kesimi televizyondan izliyor. Çok kötü. O zaman da bir takım tekeller işin içine giriyor... Jamaika'nın avantajı şu bence: İngilizce müzik yapıyorlar, geçmişlerinde sömürge olma durumları var; orada meşhur olan bir şey, hemen İngiltere'de karşılık buluyor. Türkiye'nin bağımsızlığını korumuş olması, dünyaya açılmasını engelliyor anlaşılan... Jamaika hakkında son öğrendiğim şey, Nyabinghi denilen bir davul çalma geleneği. Mesela popüler Jamaika kültüründe "Oh Carolina" diye bir parça vardır, sonra Shaggy de okudu ve meşhur oldu. O şarkının orijinalinde o eski davul çalma yöntemi hâlâ var... 1800'lerin sonunda Doğu Afrika'dan çıkmış. En az üç tane el davulu lazım, şarkı söyleyip dans ediyorsun, kutsal ot kullanıyorsun. Kadınların önemli bir işlevi var bu gelenekte. Kadınlar hem Nyabinghi felsefesini sürdürüyorlar, hem de beyaz kolonistlere karşı askerî eylemde bulunuyorlar. Bir süre sonra İngilizler bu kadınları cadı ilan ediyor ve öldürmeye başlıyor, 1950'lere kadar.

Nisan sonlarında Fransa'da, Printemps de Bourge festivalinde çaldınız. İzlenimleriniz?

Levent: Güneyde, Paris'e iki saat uzaklıkta yeşillikler arasında bir yer. Bayağı ünlü bir festival, 17 yıldır yapılıyor. Miles Davis'e, The Cure'a kadar herkes çalmış bugüne kadar. Bu sene Death In Vegas, akustik Beck, Massive Attack konserleri vardı, ama hepsini kaçırdık. Biz son gün, world music kapsamında üç grupla (Toma Sidibé, Les Amis d'Ta Femme, Jim Murple Memorial) birlikte ücretsiz bir konserde sahne aldık. Beş bin kişi seyretti, seyirciyle alışverişimiz çok iyiydi, müzisyenlerden de epey tebrik aldık... Sonra da Lille kentine geçtik, oranın çorba festivalinde çaldık.

Murat: Tam 1 Mayıs günüydü. Adamlar bayramı süper kutluyorlar, kafalarına cop vurmayı düşünen yok... Fransa'da bir sürü müzisyenle tanıştık. Genellikle dub ve Balkan müziği üzerine yoğunlaştıklarını gördük. Ama ayrı ayrı kollardan yürüyen iki akım gibi. Bizse tam da bu ikisini birleştirmiş gibiyiz... Balkan müziklerinde nedense bizdeki gibi 9'luk ritmler yok.

Levent: Oradaki Fransızlar "9'luk ritmle dans edilmez" diyorlar.

Murat: Halbuki burada kolej eğitimi almış çocuğa bile bir 9'luk çalsanız, şöyle bir kıpırdanır yani. *(gülüyor)*

Mad Professor'le ortak çalışma hakkında neler söylersiniz?

Murat: Jamaika kaynaklı dub yaklaşımı olan bir sürü insan var, ama Mad Professor hem en iyilerinden biri, hem de çok özel bir insan. Başka müzik kültürlerine çok açık.

Ravi Shankar dinleyerek büyüdüğünü söylemiş.

Murat: Öyle mi? Ondan her şey beklenir. Albümün bir kısmını bizim stüdyoda yaptık. Aslında çaresizlikten bizim stüdyoya götürmüştük onu. İçeri bir girdi, gördü, "roots, roots" diyerek ortasına kadar yürüdü. Adamın o kadar gelişmiş stüdyolarda müzik yaptıktan sonra, bizim stüdyoya gelip 16 kanallı mikserle çalışması çok önemli. Hiçbir zaman köklerini unutmamış.

Sen ona geleneksel bir takım müzikler dinletmişsin. Neydi onlar?

Murat: Deli Selim dinlettim. Biraz uyukluyordu, çok fazla ilgi göstermedi, geleneksel Türk müziğini algılamaları zor oluyor bu adamların. Mesela, herhalde bas, davul ve elektronik katkılar sebebiyle Baba Zula müziğiyle bağ kurabiliyor, ama daha geleneksel müziği yakalayamadı. Bizim müziğimizin hayal kırıklığı ve mahrumiyet duygusundan kaynaklanmadığını, tam tersine, bir hayal yarattığını, bunun da dünya müziğinde sık rastlanan bir şey olmadığını söyledi. Bu yorum çok hoşumuza gitti.

Raggae ile Anadolu halk müziği arasında bir benzerlik buluyor musunuz?

Murat: Kesinlikle ritmik bağlantı var. Genelde rock müziğinde hep ikinci ve dördüncü zamanlarda vurgu vardır. Mesela blues festivalinde adamlar bizim seyirciyi alkışlatmak için bayağı uğraşırlar. Çünkü bizde *(tempo tutuyor)* hom piri hom pom, hom piri hom pom şeklindeki alkışlama biçimi birinci ve üçüncü zamanlardadır. Jamaika'da da öyle: Güçlü zamanlar bir ve üç. Popüler kültür içinde aslında reggae'nin alt kolları yer almaya

Bir on yıl sonra Marley'in plak satışlarında Beatles'ı geçeceği tahmin ediliyormuş. Çünkü eski karalardaki satışı sürekli artıyormuş. Bu çok umut verici bir şey.

Foto: Şahan Nuhoğlu

ŞEREFE MAD PROFESSOR

Diginigini, diginigini, diginigini...

Rakıyı sevdiniz galiba, dün konserde bir elinizde hep rakı vardı...

Neil Fraser: Raki? İçki olan raki? Evet, sevdim. Yunanistan'da da benzer bir içki biliyorum, uzo. İkisinde de anason var, değil mi? Bir de Fransa'nın güneyinde var böyle bir içki. Adını hatırlayamıyorum.

Herkes size Mad Professor mü der?

Eski dostlarım hep Neil der bana.

Neden "deli"siniz?

Aah ah, bunları yapmak için ancak deli olmak lazım da ondan. *(gülüyor)* Bu sapık aletlerin içine girip o kadar zaman uğraşmak için... Ama biliyor musun, bir kere bulaştığında asla vazgeçemiyorsun.

Baba Zula'cılarla nasıl tanıştınız?

Amerika'da bir arkadaşla takılıyordum. Bana "bak böyle bir grup var" dedi ve Baba Zula'nın albümünü dinletti. Çok hoşuma gitti, bunun üzerine tanıştırıldık.

Hiç geleneksel Türk müziklerini dinlediniz mi?

Evet, dostum Murat (Ertel) bana çaldı biraz. Türk müziğinde bence çok güzel, mistik bir hava var.

Hint müziği de sever misiniz?

İnanır mısın, ben Hint müziği içinde büyüdüm. Ravi Shankar falan dinledim hep.

Batı müziğinin Doğu öğelerini içine alması pek hoş karşılanmıyor, zorlama bir egzotizm yarattığı gerekçesiyle burun kıvrılıyor galiba.

İnsanoğlu dünyadaki bütün saf müzikleri sonuna kadar kullandı. Hint müziğindeki ragaları düşün, yaratılabilecek bütün atmosferler yaratıldı; Afrikalılar da kendi müzikleriyle yapabilecekleri bütün varyasyonları kendilerini tekrar etmeden yaptılar. Sonra, Hint müziğinin küçük bir öğesini Afrika müziğinin küçük bir öğesiyle birleştirdiklerinde, ortaya hiç duyulmamış yepyeni bir şey çıktı. İki ayrı ırktan, iki ayrı kültürden insanları evlendirerek yeni bir ırk oluşturmaya benzer bu. İngiltere'de bence böyle bir çokuluslu müzik var. Koyu tenliler, beyaz tenliler, hepsi bir arada...

Bugün müzik yapmak isteyen herhangi biri bilgisayarıyla müzik üretebiliyor. Gitgide daha fazla sayıda müzisyen giriyor piyasaya...

Hem de çok fazla! *(kahkaha atıyor)* Geçenlerde Arjantin'de küçük bir kulüpte çalmaya gittim. Çıkışta koltuğumun altında neredeyse otuz tane CD vardı! Yanıma gelip "hey naaber, bak bu da benim müziğim, dinlersin di mi?" diye tutuşturdular elime. Müzik yapmak için bilgisayar yetmiyor artık. Bilgisayarın yaptığı nedir? Her veriyi "0" ve "1"lere çevirmek değil mi? PC'lerin yazılımlarında aslen sadece "0"lar ve "1"ler var. Yani duygulara

başladı. Ragga Oktay ragga'yla Türk müziğini bir şekilde birleştirdi. Athena'nın ska durumu da buna örnek, mesela "Tarlaya Ektim Soğan". Böyle şeyler bana çok enteresan geliyor.

Rai ile reggae arasında epey alışveriş var. Khaled, Wailers'la çalışmıştı hatta. Eskiden sentez, füzyon gibi laflar hep Anglo-Sakson müziklerle yerel müziklerin birleşmesine işaret ederdi, Anadolu-rock gibi. Oysa şimdi Jamaika ile Trakya-Anadolu arasında ortak bir şey yaratılabiliyor.

Murat: Evet, bu çok olumlu bir durum. Reggae de başı çekiyor galiba. Anglo-Sakson kültürü dışında dünyaya yayılabilen ilk müzik reggae.

Linton Kwesi Johnson, "dünyanın ilk dünya müziği" diyor reggae için.

Murat: Dünyada en çok satan grup Beatles'mış, ikincisi de Bob Marley'miş. Bir on yıl sonra Marley'in Beatles'ı geçeceği tahmin ediliyormuş. Çünkü eski karalardaki satışı sürekli artıyormuş. Bu çok umut verici bir şey. Çünkü bu tekelin kırılması gerekiyor. Her şeyin Batıya benzemesi şart değil. Bill Laswell bile Fela Kuti'yle çalıştığı zaman "sen iyi çalmıyorsun" diyerek Fela'nın saksofonunu kapatmış. Halbuki benim kafama göre de Wayne Shorter iyi çalmıyor. Laswell'in Material grubuyla yaptığı albümde ilk parçada Shorter çalıyor, hiç sevmiyorum, direkt ikinci parçaya geçiyorum... Sanat tarihi illâ Batının sanatının tarihi değildir. Sanat tarihi kitaplarında birinci bölüm mağara resimlerinden başlar, bütün uygarlıkları kapsar. İkinci bölümden itibaren, o kalın kitapların sonuna kadar Yunanistan'dan başlayarak Batı sanatını anlatır. Bu büyük bir haksızlık gerçekten. Mesela Aborijinlere uygar değil demek büyük haksızlık. Okudukça ettikçe, Kızılderililerin, Afrikalıların, Aborijinlerin daha doğru bir hayat sürdüklerini düşünüyorum.

Albüme dönelim. Şarkı sözleriyle başınız hâlâ hoş değil.

Murat: Baba Zula enstrümantal bir grup olarak ortaya çıktı. Önceleri ritm daha ağırlıktaydı, şimdiyse işin içine daha çok melodi girmeye başladı. Ayrıca sözel şeylere doğru gidişatımız var. Bundan sonraki albümde daha fazla söz olabilir. Mesela son albümde "O Divanın Üstündeki Baygın Bakışın," "Kısaltmalar," "Cecom," "Ser Ver Sır Ver", bütün bunlar yazılmış sözler...

Bazı parçalara söz yazmıyorsunuz, ama isim yazıyorsunuz: "Zerrin Öz'ün Odasına Girdim" ne demek oluyor?

Mad Professor, bizim müziğimizin hayal kırıklığı ve mahrumiyet duygusundan kaynaklanmadığını, tersine, bir hayal yarattığını söyledi. Bu yorum çok hoşumuza gitti.

Murat: "Renkli Türkçe" isimli bir filme müzik yapmıştık. Orada, bir porno sinemasının makinisti porno yıldızına aşıktı, obsesif bir biçimde kadını takip ediyor ve odasına giriyordu. O parça bu sahne için yazıldı. "Tek Kürek Yalova" otuzbir çekmek anlamında kullanılıyor. O da aynı filmden.

"Fayiman Cüneyt"?

Murat: Benim amcamın adı. Amcam bir felç durumu yaşamıştı, bitkisel hayata girdi. Bir gece amcamı rüyamda gördüm ve odasına girip tambur çaldım. Rüyamda komadan çıktı, bana baktı ve gülümsedi. O sabah amcamın öldüğünü duydum... Hazırladığımız bir parçanın üzerine tambur çaldım, eski video kasetteki amcamın seslerinden sample aldırdım. Bir şekilde, bu rüyayı bu dünyada gerçekleştirmiş oldum.

"O Divanın Üstündeki Baygın Bakışın" ismiyle, parçada geçen "yok ya", "şöyle böyle", "nasıl yani?" gibi laflar arasında bağlantı kurmak güç.

Murat: Telefonla konuşan bir kız var ve bu kıza yazılan bir adam var. Kız bir divanın üzerinde başka biriyle telefonla konuşurken, adam karşı taraftakinin ne dediğini duymadan hayran hayran kızı seyrediyor ve söylediklerini dinliyor. Bu tabii, parçayı dinleyince tam anlaşılan bir şey değil, itiraf ediyorum. *(gülüyor)*

Son bir soru: Oyun havalarını "dinlemek" mümkün müdür sizce? Yoksa illâ oynamak mı lazım gelir?

Murat: İllâ oynanması gerekmez. İkisinin de zamanı var.

Levent: Dinlersin, dinlersin, nereye kadar? Bir noktadan sonra, kalkıp oynarsın abi. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi - Ayşegül Oğuz***

dair herhangi bir şey yok. Halbuki analog bir ortamda o kadar çok değişik sonuç elde edersin ki! Bilgisayarla çalışıyorsan, günün sonunda bütün yaptıkların o alete "0"lar ve "1"ler olarak kaydedilir. Sen "bang!" diye bir şey duyarsın, o senin "bang!"ını "01110111"e çevirir. Başka bir değişle, bir yerden sonra bütün müzikler aynı çıkmaya başlar. Ama o müziğe bir parça analog bir şey ekle, işte o zaman farklı bir şey olur. Bugün müziğin problemi bence bu. Sadece bilgisayarla yapılan bir müzik uzun ömürlü olamaz bence. Analog mutlaka bir yerde gerekir.

Baba Zula'nın müziğinde sizi en çok ne çekti?

Bilemiyorum. Anlatmak zor galiba. Şu diginigini, diginigini, diginigini, diginigini... *(tizden pese sıralanmış notalar tekrarlıyor)*

Bunun ritmi mi hoşunuza gitti?

Ah, bilemiyorum. O Doğuya ait şey işte! Hep var...

"Ruhani Oyun Havaları"nda genel sound sürekli duyulan iki efektten oluşuyor: Delay ve phaser...

Phaser, evet, çok sevdiğim efektlerden biridir. Kendi kayıtlarımı da yaparken dört-beş ana efekt kullanıyorum. Albümde de, konserde de bunları kullanmışımdır.

Başka sanatçılarla da aynı yöntemle mi çalışıyorsunuz?

Her projeye farklı bakarsın tabii.

Mesela Jamiroqual'yle?

Ona bir parça mikslemiştim. Hatırlayamıyorum... Ta, ta, ta, ta... *(şarkıyı mırıldanıyor)* Beş-altı yıl önceydi. "Travelling...

"...Without Moving".

Evet.

Peki ya Soul Coughing?

Şu Amerikalılar, di mi? O hangi parçaydı ya? Sen nerden biliyorsun? Galiba daha önceden yaptığım bir parçayla gitmiştim onlara. Avustralya'da bir konser vermiştik hatta.

Sade?

"Love is stronger than pride..." *(şarkıyı söylemeye başlıyor)* O bir remiksti. İstanbul'daki geçen şovumda da Sade çaldım. Onu takdir ediyorum, en sevdiğim şarkıcı değildir ama, sevmiyorum da diyemem.

Depeche Mode'la ne yapmıştınız?

80'lerde miydi? Hay allah, bunu söylemek çok kötü, ama hatırlayamıyorum. Bir parçaya bir dub miks yapmıştım galiba... Biliyor musun, ben birçok insanla henüz ünlü değillerken çalıştım. Sonra bir gün bakıyorum, ünlü olmuşlar. O yüzden belki de net hatırlayamıyorum.

Massive Attack'la da çalıştınız. 3D Massive Attack müziği için "sinematik" kelimesini kullanmayı tercih ediyor. Sizce de öyle mi?

Sinematik mi? Böyle çok isim var verilen. Belki de sen bir dinleyici olarak daha kolay anlıyorsundur. Ne isim verirlerse versinler, bana bir şey ifade etmiyor bunlar. Benim için o hâlâ müziktir. *(gülüyor)*

Müzik piyasasında yaratıcılığa gitgide daha az imkân tanındığı söyleniyor. Ne diyorsunuz?

Evet, son zamanlarda inanılmaz bir tekrar söz konusu. *(önünden geçen çayı gösteriyor)* O raki midir? Değil di mi? Eğer raki gelirse ben de rica edeceğim bir kadeh. Şimdi herkes müzisyen olmak istiyor, ama kimse müzik satın almak istemiyor. Bu en büyük sorun. İkici sorunsa, bundan otuz-kırk yıl önce biri içinde hissettiği müziği piyanoda bestelerdi, bunu yaparken müziğe duygularını katardı. Şimdi birçok insan müziği sadece tınılarla çalışarak yaratıyor... Ve her şey anlaşmalardan ibaret. Herkes paçayı yırtmaya bakıyor. Bu dünyadaki en yaratıcı insan olabilirsin, 200 tane birbirinden güzel şarkın olabilir, ama sen Janet Jackson gibi dev firmalarla anlaşma yapamıyorsan, anında on milyon albüm satamıyorsan, seni kim tanır ki? Onlar senin promosyonunu yapmadığı sürece, şarkılarınla yaşar ve ölür gidersin.

Aynı zamanda Ariwa'nın kurucususunuz. Türkiyeli müzisyen ve yapımcılara bir şey söylemek ister misiniz?

Onlara söyleyeceğim şey, herhangi bir ülkenin müzisyenlerine söyleyeceğim şeyden farklı olmaz: Orijinal müzik yapmaya çalışın. Taklit müzik yapmayın, çünkü dışarıda çok ama çok ağır bir yarış var. Artık bunu bir prodüktör olarak mı söylüyorum, kendim olarak mı söylüyorum, bilemiyorum. Ariwa işini bırakıyorum zaten, çıkarmam gereken yedi albüm daha var, sonra bu işi bitiriyorum, artık uğraşacak zamanım kalmadı.

Uzun zaman olmuştu, değil mi?

Evet, sen altı-yedi yaşındayken ben bu işe başladım, emin ol!

Söyleşi: ***Gülüş Gülcügil***

Vandana Shiva *Su Savaşları*'nda, bilim ve toplum hakkındaki derin bilgisini, cemaatlere ait su haklarının tarihsel erozyonunu analiz etmek için kullanıyor.

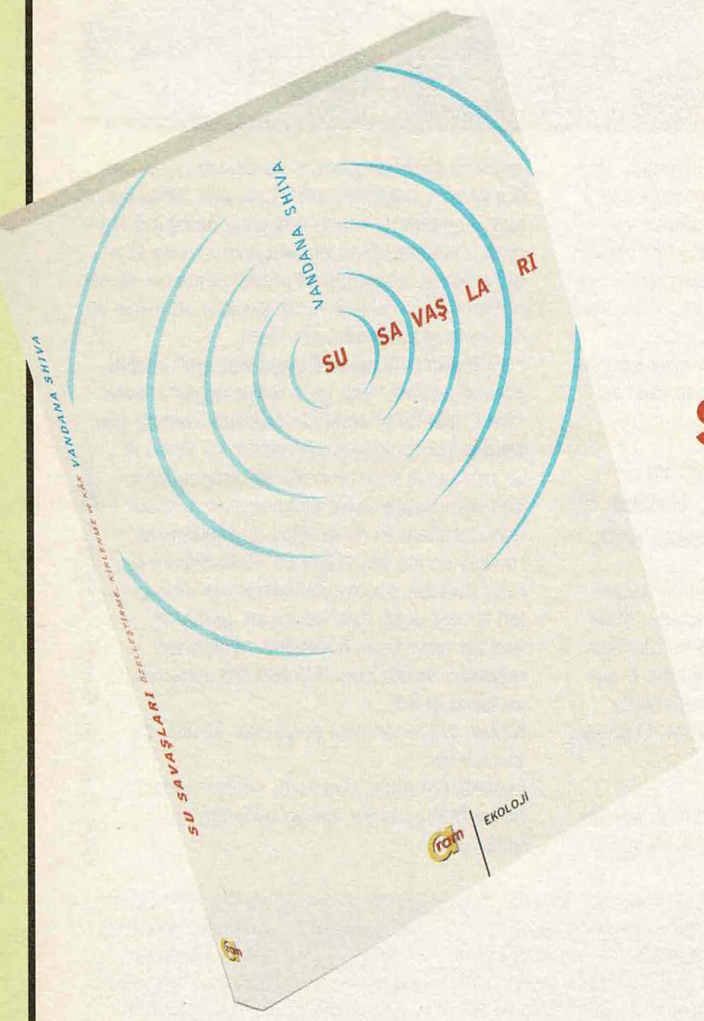

VANDANA SHIVA

SU SAVAŞLARI

ARAM **EKOLOJİ**

e-mail: aramyayincilik@yahoo.com

ARAM YAYINCILIK
Millet Cad. No: 11/8 Aksaray / İstanbul
Tel: 0212 530 61 74 Faks: 0212 529 94 32

Richard Hamer

Dönelim 1987'ye, Bulutsuzluk Özlemi'nin "Uçtu Uçtu"suna: Sadece bir kuşağa değil, birkaç döneme damga vurduğunda herhalde hemfikirizdir. Sözler, gitarlar bir yana, oradaki saksofon da kulaklarımızdan gitmez pek. O saksofonun nefesi Richard Hamer, o gün bugündür İstanbul'da, müzikal faaliyetlerle meşgul. Hamer'la, dahil olduğu son proje The Perfect View'u ve öncesini konuştuk...

TEYZEM GELMİŞ İSTANBUL'A

Türk müzikseverler, sizinle 80'li yılların sonunda Bulutsuzluk Özlemi'nde saksofon çalarken tanıştılar. Müziğe nasıl başladınız?

Richard Hamer: Enstrüman çalmaya trombonla başladım. Ama bunun bilinçli bir tercih olduğunu söylemek biraz zor. Aslında saksofon çalmak istiyordum, ama grupta saksofoncuya yer kalmamıştı. Galiba o dönemde Kanada'daki devlet okullarında saksofona inanılmaz bir rağbet vardı. İri yarı bir zenci olan müzik hocamız Mr. Harris –zannediyorum güneyden gelen bir göçmendi– "madem saksofon çalamıyorsun, bir başka nefesli alet dene, mesela trombon çal" deyiverdi. Böylece, pek gönüllü olmasam da, trombon çalmaya başladım. *(gülüyor)*

O dönemde hangi müziklere daha çok merakınız vardı?

Bahsettiğimiz dönemde yaklaşık dokuz-on yaşındaydım. Babamın işi nedeniyle bir buçuk yıl geçirdiğimiz Etiyopya'dan yeni dönmüştük. Hatırladığım kadarıyla Beatles'ı, BBC listelerindeki Top 40 türünden müzikleri dinliyordum. Sonra bir ara Elton John'a sardırdım –pek de seçici olduğum söylenemez. Derken bateri çalmaya merak sardım. Trombondan sonra çok eğlenceliydi bateri çalmak; okul grubuyla geziyor, konserler veriyorduk. Bunların yanısıra, uzun süre, yaklaşık on yıl kadar korolarda şarkı söyledim. Önceleri kilise, daha sonra da okul korosunda çalıştım. Okuldaki hocamız işini hayli ciddiye alan bir şarkıcıydı, her gün düzenli olarak çalışırdık. 1979'da okul korosuyla Sovyetler Birliği'ne ve Polonya'ya gittik. O dönemde artık ABD'de yaşıyordum. Aslına bakarsanız, babamın farklı üniversitelerde çalışması nedeniyle, hiçbir yerde uzun süreli yaşamadık. Kendisi antropoloji profesörüydü; meslekî terminolojiyle alan araştırması yapmak için farklı yerlere gidiyorduk. Afrika'ya da iki sefer yapmışız. İlki doğduğumda, ikincisiyse sekiz-dokuz yaşlarımdayken. İşin ilginç yanı, caz müziğini ilk defa Afrika'da duyduğumu anımsıyorum. Daha çok Latin, Afro-caz türü şeylerdi dinlediğim, Mango Santa Maria gibi. Yine o yıllarda, pek fazla takipçisi olmamakla birlikte, reggae dinlediğimi hatırlıyorum. 1960'ların sonunda Etiyopya'ya yerleşmiş bir grup Rastafari vardı. Malûm, Etiyopya onlar için vaat edilmiş topraklar; dönemin devlet başkanı Selasiye, Rastafarilere yaşamaları için bir toprak parçası vermişti. 1974'te, kuraklığı takip eden darbe sırasında, beklemedikleri bir durumla karşı karşıya kalmış olsalar gerek. Laf aramızda, Afrika ülkelerinin biraz da kaderi bu galiba: Ne zaman sıkı bir kuraklık olsa, hükümetler değişir. Yıllar sonra 80'lerde de benzer olaylar yaşandı. Neyse, müziğe dönersek, bateri, korolar, bir ara blok flüt derken, 14 yaşımda sonunda saksofonuma kavuştum. O gün bugündür saksofon çalıyorum.

Bolca Beatles, John Lennon ve Pink Floyd etkisi, sıklıkla rastlanan 70'lerin gitar tınıları... Bulutsuzluk Özlemi'nde ortaya çıkan enerjinin bir parçası olmak güzeldi.

Foto: Emin Ekşi

Üniversitede müzik eğitimi aldınız mı?

Daldan dala atladığım bir üniversite hayatım oldu. Montreal'de biyoloji okumaya başladım. Doğal hayata karşı daha çok yüzeysel olarak nitelendirebileceğim bir ilgim vardı, bitkiler, hayvanlar... Ama kimya canıma okudu, sonunda biyolojiyi bırakıp antropoloji okumaya başladım. Babam sayesinde konuya epey aşinaydım. Bir dönem Boston'a, Berklee'ye gittim. Orada da amacım saksofon çalışmaktı, ama nedense Berklee bana hep büyük bir müzisyen fabrikası olarak göründü. Şüphesiz sıkı müzisyenler, hocalar vardı, ama büyük ve kalabalık olan her şey gibi, Berklee de pek çekici gelmedi bana. Yine de Boston'da bulunduğum dönemde çeşitli gruplarla çaldım. Kışın büyük bir bölümünü geçirdiğim bir garajda saatlerce saksofon çalıştım. Montreal'de, McGill'de caz çalıştığım bir dönem de oldu. Bahsettiğim dönem 80'lerin başıydı ve Montreal'de reggae çok revaçtaydı. O günlerde tanıştığım Karayiplilerle reggae yaptık, yine aynı dönemde bir sürü perküsyoncuyla çalışma fırsatım oldu.

İstanbul'a nasıl yolunuz düştü?

İstanbul'a ilk defa küçük bir çocukken, 1965 yılında geldim. 50'li yıllarda bir Türkle evlenip buraya yerleşen teyzem vesilesiyle gerçekleşmişti bu ziyaret. Yıllar sonra 1986'da, fırtınalı eğitim hayatımın sonuna geldiğimde, yetişkin, bilinçli biri olarak yolum tekrar İstanbul'a düştü. Tabii ne kadar bilinçli olduğum tartışılır. *(gülüyor)* Bu tarihten sonra ara ara gidip gelmekle birlikte, zamanımın çoğunu İstanbul'da geçirdim. 1992'den beri, bir-iki haftalık kısa yolculuklar dışında sürekli İstanbul'dayım.

Bulutsuzluk Özlemi'yle çalışmanız da İstanbul'daki ilk günlerinize rastlıyor yanılmıyorsak...

Evet, Nejat ve arkadaşlarıyla yollarımız 80'lerin sonunda kesişti. O dönemde rock'n'roll adına yaratıcı fikirlere pek rastlanmıyordu. Grubun enerjisi, müziğini gençlerle paylaşmada gösterdiği başarı hoşuma gitmişti. Sonuçta Bulutsuzluk Özlemi, ağırlıklı olarak Nejat'ın yön verdiği bir gruptu. Malûm, şarkı sözleri de ona aitti. Nejat'ın kendi müzik beğenisinin izleri vardır Bulutsuzluk Özlemi'nin sound'unda: Bolca Beatles, John Lennon ve Pink Floyd etkisi, sıklıkla rastlanan 70'lerin gitar tınıları... Dediğim gibi, ortaya çıkan enerjinin bir parçası olmak güzeldi. Ayrıca Nejat dışında Akın Eldes, Demirhan Baylan gibi yetenekli ve sürekli kendini geliştiren müzisyenlerle de tanışmak ve beraber çalışmak güzeldi.

Demirhan Baylan da o yıllardan sonra Berklee'ye gitti, değil mi?

Evet, Demirhan'ın da bir Berklee macerası var. Ama, çok yetenekli bir basçı olmakla beraber, Berklee'de ses mühendisliği eğitimi aldı. Bence çok da akıllıca bir iş yap-

→41

tı. Demirhan'ın bugün Türkiye'nin en güvenilir ses teknisyenlerinden biri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Berklee'de hayli sıkı bir eğitim veriliyor ses mühendisliği alanında, akustik kayıt, midi aletler, mastering... Kapsamlı, neredeyse eksiksiz diyebileceğimiz bir eğitim.

Batı ülkeleriyle karşılaştırıldığında, kayıt olanakları açısından İstanbul'un doyurucu seçenekler sunan bir merkez olduğu söylenebilir mi?

Artık teknoloji çok gelişti. Sağlam bir bütçeniz varsa, iyi bir ses stüdyosu kurmanız zor değil. Mesela İstanbul'daki İmaj stüdyolarının dünya çapında olduğu söylenebilir rahatlıkla. Ayrıca Demirhan gibi bu işlere kafa patlatan bir sürü yetenekli genç var. Uzun lafın kısası, İstanbul kayıt olanakları açısından doyurucu bir merkez.

Müzisyenliğin dışında seslendirme de yapıyorsunuz...

Evet. Aslına bakarsanız, profesyonel anlamda seslendirme işine bulaşmak gibi bir niyetim yoktu, ama günün birinde arkadaşlarımdan birinin İngilizce seslendirme yapacak birine ihtiyacı olduğunda aklına ben gelmişim. "Bence sen bu işi yapabilirsin" dedi. Gerçekten de yapabiliyormuşum. O gün bugündür ara sıra ihtiyaç hasıl olduğunda seslendirme yapıyorum. Kayıt olanaklarıyla ilgili söylediklerim biraz da seslendirme tecrübemden kaynaklanıyor.

Onca yıl biyoloji, antropoloji okuduktan sonra, müziğe sıkı sıkıya sarılmışsınız anlaşılan...

Aslında tam da öyle olduğu söylenemez. Hâlâ elim kalem tutuyor. İstanbul'a iyiden iyiye yerleştiğim yıllarda, Perihan Mağden'in *(o dönemki eşi)* "Haberci Çocuk Cinayetleri" adlı kitabını İngilizceye çevirmiştim. Bugünlerde de Filiz Ali'nin yazdığı "Bülent Arel" kitabından birkaç bölüm çevirdim, yayıncı bulabilirsem devam edeceğim. Yani yazı-çizi hayatından tamamen kopmuş değilim.

Antropolojiyse biraz daha farklı benim için. Günümüzde sosyal bilimlerin, insanın kendini bireysel ve kolektif olarak geliştirmesinden ve dönüştürmesinden çok, varolan sistemi beslemeye yönelik bir araç haline geldiğini düşünüyorum. Belki de bu yüzden mütevazı bir tarih meraklım olduğunu söyleyebilirim. Klasik dönem, Roma ve Osmanlı tarihi ilgimi çekiyor. Bu alanlarda bayağı bir okuduğumu söyleyebilirim. Bugün yeni bir olguymuşçasına bize sunulan küreselleşme kavramının aslında ne kadar eski bir proje olduğu, günümüzün müreffeh ülkelerinin zenginliğinin, aslında tamamen sömürgecilik döneminde bugünün yoksullarından çalınanlar sayesinde oluştuğu türünde düşüncelerle haşır neşirim son zamanlarda. Bu konularda yazan Immanuel Wallerstein'ın düşünceleri ilgimi çekiyor.

Ludwig Lehner'le başını çektiğiniz The Perfect View projesinin "The Weather Is Getting Better" adlı albümü Elec-Trip şirketi tarafından yayımlandı, ama daha önce de yaptığınız çalışmalar var galiba...

Ludwig'le tanışmamız üç-dört yıl öncesine dayanıyor. O dönemde İstanbul'da bir grup toplamak peşinde olan Afrikalı arkadaşımız Makunja'ya yardımcı olurken somutlaştı bazı fikirler. Bir grup kurmak, beraber çalışmak, kolektif anlayışı sürdürmek her geçen gün zorlaşıyor bana kalırsa. Bu düşüncelerin kafama üşüşmeye başladığı dönemde elektronik müzik karşıma çıktı. Bilgisayarların tanıdığı olanaklar, insana başkalarına bağımlı olmadan çalışmak için iyi olanaklar tanıyor. Makunja'nın grubunu bir araya getirdiğimiz dönemde Ludwig'le deneysel diyebileceğimiz bir takım kayıtlar yapmaya başladık. Bu kayıtları, işi çözmeye çalışan heveslilerin deneme yanılma yoluyla ilerlemeye çalıştıkları bir dönemin ürünleri olarak görmek mümkün. Makunja ve arkadaşlarıyla bir-iki konser verdik, Shaman'da, Babylon'da, Arnavutköy'de, Eylül'de... Herhalde içlerinde en iyisi Eylül'deki konser oldu. O konserin kayıtları bir yerlerde olmalı, yazık ki bende yok... Makunja bir süre İstanbul'da kaldıktan sonra, daha ziyade maddî meselelerden ötürü, yolculuğuna devam etti. Biz de Ludwig'le, süreç içinde Erim Ardal, Sarp Maden, Tim Klus gibi aramıza katılan müzisyen arkadaşlarla birlikte The Perfect View projesini geliştirmeye devam ettik. Biraz önce deneysel olarak nitelediğim kayıtlarımız olgunlaşmaya başladıkça, bir noktada bu çalışmaları CD formatında toplamaya karar verdik. "The Land Of Love" ile "Limor" bu sürecin ürünleri olarak nitelendirilebilir. Bu dönemde zaman zaman Babylon'da, Dulcinea'da konserler vermeye devam ettik. "The Perfect View" için konserlerle stüdyo çalışmalarının paralel bir şekilde yürüdüğünü, her iki alanın da karşılıklı olarak birbirini etkilediğini söylemek mümkün. Geçtiğimiz yılın sonlarında, görece olarak sınırlı dolaşıma giren ilk iki toplamadan sonra, üzerinde daha profesyonelce çalışılmış olduğunu söyleyebileceğimiz "The Weather Is Getting Better" ortaya çıktı. Albümle ilgili bizim açımızdan heyecan verici bir başka olay da Almanya'da yayınlanması oldu. Bu sıralar herkes kendi projeleriyle uğraşıyor, ama haziranda Ludwig'le bir araya gelip hem repertuarı gözden geçireceğiz, hem de yeni parçalar üzerinde çalışacağız. Yazın sonuna doğru Avrupa'da birkaç yerde çalmak için davet aldık, hazırlanmak zorundayız.

The Perfect View'da farklı müziklerden etkilenmiş, farklı türler icra etmiş arkadaşlar var, basit bir world music tanımlamasına sokamayacağımız bir çeşitlilik...

The Perfect View'in sound'unu nasıl tanımlarsınız?

The Perfect View, İstanbul'da yaşayan, ortak paydası müzik olan bir grup insandan oluşuyor. Grubun sound'u çok çeşitli kaynaklardan besleniyor. Ben kendi adıma caz, rock, new age ya da drum'n'bass gibi modern dönemin müzikleri olarak nitelendirebileceğimiz müziklerle yerel, otantik müzikleri kaynaştırmayı seviyorum. DJ Yakuza'yla yaptığımız çalışmalar da buna paralel bir seyir izliyor. The Perfect View'da benim gibi farklı müziklerden etkilenmiş, farklı türler icra etmiş arkadaşlar var, dolayısıyla basit bir world music tanımlamasına sokamayacağımız bir çeşitlilik söz konusu grubun sound'unda. Belki de bir araya gelen insanların kendi beğeni ve ilgilerinden yola çıkarak vardıkları özgün bir bileşimden söz edebiliriz.

Bundan sonra da İstanbul'da yaşamayı düşünüyor musunuz?

Şimdilik öyle gözüküyor. İstanbul'da keyfim yerinde.

Söyleşi: ***Alişan Çapan - Emin Ekşi***

Derleyen: Ogan Güner

Suç ve ceza

Müzisyenler de insan, hatta bazen biraz fazla insan. Ve haliyle "suç ve ceza"da onların da dosyaları var. Efsanevî prodüktör Phil Spector'ın ikinci bir "O.J. Simpson vakası"yla zihinleri meşgul ettiği günlerde, tozlu raflardan inidirilmiş bazı dosyalara göz atıyoruz...

David Allan Coe > "Hey gidi Coe hey, nev-i şahsına münhasır bir bey" diye yazmıştı Johnny Cash, "American III"nin bukletine. Albümde "Would You Lay With Me (In A Field of Stone)" adlı şarkısını yorumladığı David Allan Coe, cinayetten hüküm giyip yirmi yıl yatmış, 1967'de tahliye olunca soluğu Nashville'de almıştı. "Penitentiary Blues" (Mapushane türküleri) adındaki ilk albümünden itibaren son otuz yılın en popüler jukebox country şarkılarında onun imzası vardı. Ölüm Melekleri adlı bir motosiklet çetesinin üyesiydi, rivayete göre Charles Manson'ın gitar hocasıydı. Hapishanede bir mahkûmu öldürdüğü yolundaki söylentiyi kurcalayan gazetecileri bir şarkıyla uyarmıştı: "Canınıza Okurum" (I'd Like To Kick The Shit Out Of You). Ahlâka mugayır içeriklerinden ötürü posta siparişiyle satılan plaklarından birinde şu sözler vardı: "Bu country değilse, kıçınızı yalarım." Columbia, Johnny Cash'le olan sözleşmesini tek taraflı feshedince, Coe şirkete fena bozulmuş ve o da kendi sözleşmesini tek taraflı feshetmişti. Nasıldı şarkının sözleri: "Bu country değilse, kıçınızı yalarım."

Saat istikametinde: Lew Lewis (baltalı), Spade Cooley, David Ruffin, David Allan Coe

Lew Lewis > Bugünlerde saçı sakalı birbirine karışmış, iki büklüm eczanelerin kapısını aşındıran metadon bağımlısı bir Robinson Crusoe görüntüsündeki adam, pub-rock'çu Eddie and The Hot Rods'un armonika sihirbazıydı. 70 sonlarında Reformer grubuyla ortalığı kasıp kavurmuştu. Şimdi bir otel odasında kırk yılda bir gelen telif çekleri ve işsizlik parasıyla yaşamını idame ettiriyor. Ne olduysa 87'de oldu, o yıldan beri Lew Lewis hapishane kuşu oldu. İlk vukuatı bir postane soygunuydu, silahı bir oyuncak tabancaydı. Olay mahallinden kaçışıysa bir mizah şaheseri: Bisikletin pedalına vargücüyle basarak... Kanun affetmedi: Silahlı soygundan yedi yıl yedi. Bir süre sonra, cezası hapishaneye akşam 6'dan sonra dönmeye çevrilen Lewis, bu kuralı ihlal edince, gündüzlerini de demir parmaklıkların arkasında geçirir oldu. Lewis'in akşam 6'da hücresine dönmemesinin sebebi, Wilko Johnson Band'in onun yararına verdiği konserdi. Bir ara dayanamayıp sahneye de çıkmış ve polislere enselenmişti.

Spade Cooley > Swing aleminin en ünlü simalarından biri, Donnel Clyde Cooley ya da kısaca Spade'di. 1930'larda radyo programlarıyla ismini duyurdu, rating rekorları kıran haftalık TV show'uyla zirveye çıktı. Ayrıca birçok hit şarkı da yaptı. Bunların en ünlüsü tam 31 hafta liste başı olan "Shame On You"ydu. Spade, kırk kadar Hollywood prodüksiyonunda da yer almıştı. Ne var ki, karısı hayranlarından biri değildi. Spade manyakça kıskançtı. Mrs. Cooley kendi evinde hapisti. Kocası attığı her adımı izletiyor, telefonlarını bile dinletiyordu. 1961'de yediği dayaktan hastanelik olunca, boşanmayı kafasına koydu. Spade'in ifadesine göre, "bir serbest aşk tarikatına katılacağım" deyince çıngar kopmuş, kadına tekme tokat girişmişti. Ölümcül dayağın sonlarına doğru kızı Melody'yi çağırmış, ibret olsun diye seyrettirmişti. Karısını döve döve öldüren Spade, Ağustos 1961'de ömür boyu hapse mahkûm oldu. Sekiz yıl sonra, polis teşkilatı yararına verilen bir konserde sahneye çıkmasına müsaade edildi, üç şarkı söyledi, ayakta alkışlandı. Acımasız bir katildi ama, su katılmamış bir şovmendi. Teşekkür selamı için sahnenin bir ucundan öteki ucuna koşuştururken kalbi duruverdi, orada yığılıp kaldı.

David Ruffin > Soul aleminin en duygulu ve düşünceli şarkılarını önce Temptations'da, sonra da tek tabanca yaratan David Ruffin de belalı müzisyenlerdendi. Temptations biyografisindeki portresine bir bakalım: "Onu alkol sahneye çıkarıyor, sahneden indiğinde de kokain yeniden yükseltiyor, haplar da yere indiriyordu." 68 yazında, Temptations'dan kovulunca dengesini hepten yitirdi. Grubun konserlerine gidiyor, sahneye fırlıyor, mikrofonu kapıyor, güvenlik güçlerince karga tulumba aşağı indiriliyordu. "My Whole World Ended (When You Left Me)" adlı solo çalışması büyük başarı kazanmasına rağmen, alkol ve madde bağımlılığı kariyerini sürdürmesine müsaade etmedi. Ancak, Ruffin'in cezaevine girmesi ve iyice yokuş aşağı gitmesinin sebebi bağımlılıkları değildi. Vergi borcu yüzünden hakkında dava açıldı, parayı ödeyebilmek için bir albüm yapmaya koyuldu. İki şarkıyı tamamlamıştı ki, dava karara bağlandı, altı ay hüküm giydi. Hapiste vaktini tahta saatler yaparak geçiren Ruffin, tahliye olduktan sonra müzikten koptu, bir crack aleminde hayata veda etti.

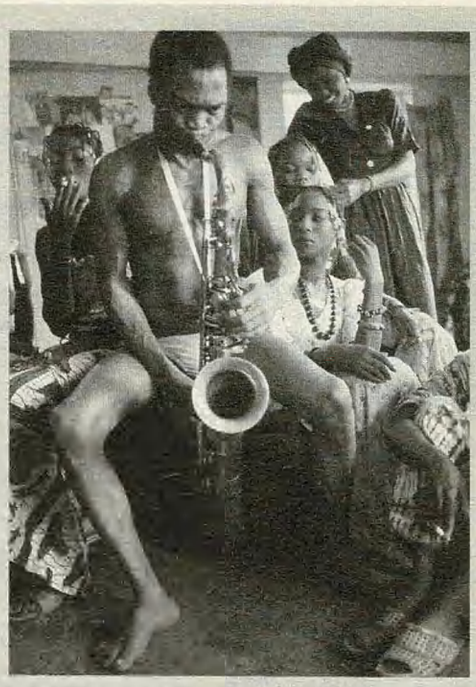

Kalakuta isyanı

1974 nisanı... Nijerya polisi, Fela Kuti'nin evine baskın yapar. Aradıkları esrardır. Bir joint'in on yıla patladığı bir ülkeden söz ediyoruz. Fela Kuti, el çabukluğu marifet, "delil"leri mideye indirir. Polis "öbür taraf"tan çıkarması için baskı yapar, Kuti direnir. Bu macerayı 1975'te "Expensive Shit" (Pahalı bok) albümünde anlatacaktır. 1974 nisanı hayatında bir dönüm noktası olur. "Nezarethanede otururken düşündüm: Toplumu demir parmaklıklarla kuşatan kim? İnsanlara bu dehşeti yaşatanlar kim?" Oturduğu semte Kalakuta Cumhuriyeti adını verir, kurtarılmış bölge ilan eder. 1974 kasımında polis Kalakuta'ya taarruz eder, Kuti hastanelik olur. Cevabı bir albümledir yine: "Kalakuta Show". 1976 sonunda yayınladığı "Zombie"de askerî rejimi kıyasıya eleştirince, şubat 1977'de bin asker Kalakuta'yı istila eder, Kuti hayalarından tutularak evden dışarı sürüklenir, Kalakuta'daki kadınlar çırılçıplak soyulur, bir kışlaya götürülür, ırzlarına geçilir, ayrıca kırık şişelerle vücutları doğranır. Kuti'nin pencereden aşağı atılan annesi hayatını kaybeder; kardeşi Beku, yediği dayaktan ötürü aylarca tekerlekli sandalyeyle dolaşır. Kalakuta yerle bir edilir, hükümet olaydan Kuti'yi ve "muvazenesini kaybeden" bir askeri ve daha önce gerekeni yapmayan polisi suçlar. Kuti boyun eğmez, bir yıl içinde, Afrika'daki faşizan rejimleri teşhir eden on tane albüm çıkarır. "Observation No Crime", "Shuffering And Schmiling", "Sorrow, Tears and Blood" bunlardan bazılarıdır. Kuti 1977'den öldüğü 1997'ye dek cunta rejimiyle mücadelesini sürdürür.

Punk'ın bam teli

Jethro Tull'ın sihirli flütçüsü Ian Anderson'ı, punk'a epey mesafeli sanırdık. Meğer plak koleksiyonunun en kıymetli parçaları arasında Stranglers'lar, Ramones'lar varmış.

İsviçre'de bir festivaldeyken yanıma bir adam yaklaştı. Amerikan gruplarından birinin roadie'si olduğunu düşündüm. Jethro Tull CD'leri çıkardı ve "annem için bunları imzalar mısın" dedi. Ben de "hep anneler için imzalatırlar zaten" diye dalga geçtim. Adam "Yok yok, biz de sizi çok seviyoruz ve müziğimizi etkileyen gruplardan birisiniz. Ama bunlar gerçekten annemin albümleri, benden özellikle rica etti" dedi. Hangi grup için çalıştığını sordum bunun üzerine. O da "ben Joey Ramone'um" dedi. Ramones'u duymuştum, ama müzikleri hakkında fikrim yoktu. Festivalde onları izledim. Birkaç saniye içinde vuruldum. Daha ilk dokunuşlarında bam teline basıyorlardı. Biz de dahil olmak üzere diğer gruplarsa sahnede bir buçuk saat kalıp o bam teline yaklaşamıyorduk bile.

ROLL KİTAPLIĞI

A.S. Puşkin Yevgeniy Onegin (Everest)
Anita Nair Kadınlar Vagonu (Çitlembik)
Bülent Bozkurt Güneş Çarkında Gölgeler –Shakespeare'den Seçmeler (Dost)
Friedrich Nietzsche İnsanca, Pek İnsanca (İthaki)
Georg Lukács Roman Kuramı (Metis)
Giorgio Scerbanenco Milanolular Cumartesi Cinayet İşler (Everest)
Gökhan Akçura Şen Gönüller Diyarı –Ivır Zıvır Tarihi 5 (Om)
Immanuel Wallerstein Ütopistik –Ya da 21. Yüzyılın Tarihsel Seçimleri (Aram)
Ingmar Bergman Bir Evlilikten Sahneler (Nisan)
Karl Marx - Friedrich Engels Komünist Manifesto (İthaki)
Marcel Proust Guermantes Tarafı –Kayıp Zamanın İzinde (YKY)
Martin Amis Rachel Dosyası (Gendaş)
Murat Gülsoy Binbir Gece Mektupları (Can)
Nuri Bilge Ceylan Mayıs Sıkıntısı (Norgunk)
Paul Auster Şans Müziği (Can)
Samuel Beckett Watt (Ayrıntı)
Vandana Shiva Su Savaşları (Aram)
Willem Oltmans Küresel Terörist (Yenihayat)
Yaşar Çabuklu Özgürlükçü Düşüncenin Peşinde (Metis)
Zeynep Sayın İmgenin Pornografisi (Metis)

Bir tahtırevanı taşır gibi

Amit Chaudhuri Kalkütalı romancı –hem de müzisyen. Klasik Hint müziğine meraklı, konserler veriyor, plaklar yayınlıyor. Biz şimdilik en çok beğenilen romanıyla müşerref olduk, devamı gelsin isteriz...

Akşamüstleri, müzik öğretmenimin kardeşi Mohan ve kayınbiraderi Sohanlal evimize gelirdi. Ponohoo, dolaptan sessizce tablaları ve akort çekicini çıkarırdı. Yarımküre şeklindeki büyük tablayı, çocuğunu kucaklayan bir anne gibi koluyla çenesi arasına sıkıştırır, küçük tablasıyla yanlarındaki ağaç kabuğundan yapılma iplerden nazikçe kaldırarak taşırdı. Mohan ile Sohanlal'ın yerleşmesi uzun zaman alırdı. Kendi dillerinde sohbet ederlerdi; Sohanlal hızlı konuşur, Mohan ise pek bir şey söylemeden, ölçülü bir tavırla sedirde otururdu. Mohan'ın müzik öğretmenimle akraba, daha doğrusu kardeş olduğu hemen anlaşılırdı, çünkü yüzleri, özellikle de tenlerinin rengi çok benzerdi. Aslında Mohan biraz daha esmerdi. Mohan'ın ses tonu da Gurum'unkine benzerdi; hafif boğuk, ne yüksek ne de kalındı. Kendisi bundan habersiz olsa da, yüz ifadelerini, konuşmasını ve ellerini oynatışını görenlerin, Gurum'u anımsamamaları imkânsızdı. Ancak Mohan mütevazı, Gurum ise sesiyle müthiş numaralar yapıp kendisini hayranlıkla izleyen bizlere neşeyle kıkırdayan, gösteriş meraklısı biriydi. Mohan, gönülsüzce güler, kardeşine hem hayranlıkla, hem de umursamazlıkla boyun eğerdi (bir seferinde bana ailede iki şarkıcı olamayacağı için tabla çalmaya başladığını, zaten babalarından ses sanatının inceliklerini öğrenirken fark ettiği üzere, ağabeyinin kendisinden çok daha çabuk öğrendiğini ve daha yetenekli olduğunu söylemişti), Gurum ise, zor bir taan'ın ardından güler ve sesini sarhoşça gezdirerek Sama'ya varıp da kardeşinin dudaklarına ufak bir gülümseme yaydığında keyiften adeta titrerdi.

Şarkıcı şarkıyı söylerken, çalgıcıların görevi, sadakatle ve şarkıcının sesini bastırmadan ona eşlik etmektir. Tabla, sürekli tekrarlanan bir ritm –örneğin on altılık– tutar, şarkı ve heceler bu kalıba göre kurulu, böylece şiirdeki ayrıcalıklı bir sözcük, kaçınılmaz olarak, on altılık nota değerinin ilkiyle karşılanır. Bu ilk vuruşa, sema adı verilir; üzüntü, endişe ve neşe doludur. Şarkıcı, ani, içgüdüsel ve mantıksal bir zarafetle Sama'ya döndüğü ve dinleyicileri hazırlıksız yakaladığı sürece, kendi başına ritmik seyahatlere çıkabilir, zaten kendisinden beklenende budur. Bu bir kez yerine getirildi mi, ilk başta dahice, sonraysa kurnazca kurulmuş bir mantık hissedilir. Eşlik devam eder ve şarkıcının ritmi kendinden geçmiş bir haldeyken, tabla çalan, duygulardan arınmış bir ciddiyet içinde katı ritmi sürdürür, ta ki şarkıcı sorumsuz, ama müthiş yetenekli bir çocuk gibi kusursuz adımlarla dans ederek ritme dönene kadar. Aynı şekilde, şarkıcı zor melodik kalıpları söylerken, harmonyum çalan kişi, şarkıcıyı rahatsız etmeden çalmalıdır. Tabla ve harmonyum çalanlar, üzerinde çok değerli bir yük bulunan bir tahtırevanı taşırmış gibi; ya da erken gelişmiş bir çocuğun birkaç adım arkasında yürüyüp yan gözle etrafı izleyerek, çocuğun kendisine zarar vermesini önleyen, vakur ama hoşgörülü muhafızlar gibi; ya da değerli prenslerinin geçmesi için yolu açan hürmetkâr hizmetkârlar gibi; ya da kendilerini kocalarına adayan fedakâr eşler gibi davranırlar. Tablayı kendini tutarak, berrak bir tınıyla çalan Mohan, Gurum'un müziğini inşa ettiği zemini hazırlar; harmonyumunu nazikçe çalan Sohanlal ise arka planı doldurur. Gurum, bu iki muhafızın koruması altında şarkı söyler ve içindeki ışığı çevresine yayardı.

Amit Chaudhuri, "Akşamüstü Ezgisi", İş Bankası Kültür

44→

ROCK THE NATIONS
OPEN AIR FESTIVAL

29 HAZİRAN PAZAR

MASLAK VENUE (Açık Alan Sahnesi)

DIO

KREATOR

Rotting Christ

RADICAL NOISE - ANTISILENCE

venue

ALMORA

biletix

0216 454 15 55 www.biletix.com

22 Mayıs - 31 Mayıs tarihleri arasında satılacak olan çok özel indirimli biletler biletix satış noktalarında

WWW.ROCKTHENATIONS.NET

31. İstanbul Müzik Festivali

5 Haziran-3 Temmuz arasında Aya Sofya'dan Aya İrini'ye, Beylerbeyi Sarayı'ndan Arkeoloji Müzesi'ne İstanbul'un en güzel yerlerinde klasik müzik sedaları yankılanacak. Otuz senedir dimdik ayakta duran İstanbul Müzik Festivali'nde bu sene 34 gösteri ve bir atölye yer alıyor. Etkinliklerin içinde biri korolu yedi orkestra konseri, altı oda orkestrası konseri, yedi resital, üç oda müziği dinletisi, sekiz geleneksel müzik konseri, bir dans gösterisi ve bir oratoryo var. Festivain önde gelen konukları arasında Lorin Maazel'in yönetiminde Bavyera Radyosu Senfoni Orkestrası bulunuyor; Hüseyin Sermet, Beethoven'in "5. Senfoni"sini bu orkestra eşliğinde yorumlayacak. Budapeşte Festival Orkestrası'ndansa Stravinsky ve Rahmaninof dinleyebileceğiz. Les Musiciens du Louvre-Grenoble topluluğundan Fransız Barok dönem bestecilerini, Europa Galante topluluğundan Vivaldi'nin aryalarını, Berlinli Akademie für Alte Musik'den de Bach ve oğullarının yapıtlarını dinleyebiliriz. "Üç Kemanın Hikayesi" konserine katılan isimler Shlomo Mintz, Cihat Aşkın ve Yair Dalal. İki piyanist, Kenneth Hamilton ve Muhiddin D. Demiriz ve orgcu Martin Haselböck resital verecek isimler arasında. Tokyo Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, Stradivarius'un elinden çıkma çalgılarıyla bir oda müziği konseri verecek. Covent Garden Kraliyet Operası Solistleri'yse oda müziği konserlerinde genç Türk bestecisi Sıdıka Özdil'in eserlerini seslendirecek. Metin Altıok için yazılan oratoryoda Fazıl Say'a Zuhal Olcay ve soprano Burcu Uyar eşlik edecek. Bezmârâ Topluluğu, Kanun Dörtlüsü, Surp Takavor Kilisesi Korosu, Aaron Kohen Yasak Maftirim İlahiler Korosu, Sema & Zen'semble ve dans gösterisiyle Zeynep Tanbay da bu toprakların bu yılki festivale hediyesi. Daha neler neler var –ayrıntıları takip edelim, bu güzel yaz başında İstanbul'u yeniden en güzel bu konserlerle tanıyacağız...

Sıdıka Özdil

Akademie für Alte Musik

Babylon'da bu ay

3 Haziran, 12:00 **3. Performans Günleri**
4 Haziran, 21:30 **"Bak Bir Varmış Bir Yokmuş"** (Albüm tanıtım partisi)
5 Haziran, 21:30 **Beatnikler Partisi**
7 Haziran, 23:00 **Reggae Party** (DJ Osman Osman)
10 Haziran, 21:30 **Rojin**
11-12 Haziran, 21:30 **Mercan Dede "Secret Tribe"**
13 Haziran, 23:00 **Laço Tayfa**
19 Haziran, 21:00 **ZipİstanbuL "Latin Partisi"**
20 Haziran, 23:00 **Oldies (70s-80s-90s) But Goldies**
21 Haziran, 23:00 **Athena**

Kerouac'ın ruhu 5 Haziran'da, Babylon'da

[etkinlik]

3. Performans Günleri

Disiplinlerarası Genç Sanatçılar tarafından düzenlenen Performans Günleri 21 Haziran'a kadar sürecek. Altı sene aradan sonra yeniden haşır neşir olacağımız performans günlerinin düzenleyicileri arasında bu sefer Bilgi Üniversitesi de var. Beden politikalarından cinsiyet ve cinsel kimliklere, elektronik sanattan yeni teknolojilere birçok konu ve tema performanslarda, sergilerde, web bienallerinde, atölyelerde, açık oturumlarda masaya yatırılacak. Performans günleri bu sene Bilgi Atölye 111, Babylon, Apartman Projesi, Roxy, kv Cafe gibi mekânlarda ve Beyoğlu sokaklarında düzenleniyor... Milletçe çok da aşinası olmadığımız bir sanatın –ya da sanatlararası bir kesişim noktasının– tadına bolca varabiliriz...

[dans]

Why? Neden? Inçu? Çima?..

Çıplak Ayaklar Kumpanyası / İstanbul, farklı disiplinlerden, birikimlerden gelen genç sanatçıların oluşturduğu, projelere, temalara, oyunlara kadrosunun sürekli değişmesi beklenen bir modern dans oluşumu. Kendi deyişleriyle, "şarkı dinlemek yerine şarkı söylemek, saz çalan olmaktansa kopan tel olmak" istiyorlar, "dünyanın gidişatından endişe duyanlarla beraber konuşmak, tartışmak" istiyorlar. Bunu da dansla yapmaya çalışıyorlar. "Mutluluk, mutsuzluk, bekleme, beklenti, özlem, nefret, yalnızlık ve monoton tekrarlar" temaları etrafında dönen oyunları "Why? Neden? Inçu? Çima?.." adlı oyunları "Türkiye'de Modern Dans" başlıklı etkinliğin ilk gösterisi olarak 13 Haziran günü 20:30'da Boğaziçi Üniversitesi Murat Dikmen Salonu'nda gösterilecek. Çıplak Ayaklar Kumpanyası'nın "Olgun kuşak" koreografların yapıtlarını sunacağı ikinci gösteriyse 14 Haziran 20:00'de Taksim Sahnesi'nde olacak: Gösteride Aydın Teker, Mustafa Kaplan, Filiz Sızanlı, Beyhan Murphy, Geyvan McMillen'ın yanısıra, çalışmalarını iki yıldır İstanbul'da sürdüren Martin Sonderkamp da bir doğaçlama sunacak.

[müsabaka]

10. Bilgisayarla Beste Yarışması

Halıcı-Midi Bilgisayarla Beste Yarışması onuncu senesine geldi. Yarışma, bilgisayar başında bugüne kadar pek çok enstrümantal beste düzenlenmesine vesile oldu –hatta böyle bir kültürü iyiden iyiye oturttu–, yeni besteler de yolda. Özellikle bilişim teknolojisinin ilerlemesiyle bilginin, tekniğin geliştiği, her gün yeniliklerle, virajlarla karşılaştığımız zamanlarda, bu senenin teması "Değişim" olarak belirlenmiş. Üç dakikadan uzun, dört dakikadan kısa bestelerinizi en geç 1 Ağustos'a kadar www.midi-halici.com.tr adresine MP3 veya WMA formatında yüklemeniz gerekiyor. Yarışma jürisi arasında Attila Özdemiroğlu, Garo Mafyan, İzzet Öz, Borga Parlar, Hakan Özer, Sedat Ergin, Şeref Oğuz, Faruk Eczacıbaşı ve Emrehan Halıcı var...

[kitap]

Manu Chao

–Hayatı ve Şarkıları

Özlem Kumrular, Stüdyo İmge, 144 sayfa

Mano Negra yıllarından solo albümlerine, yol hikayelerinden siyasi pozisyonuna, bol görselle desteklenmiş, dereden tepeye bir Manu Chao hikayesi. Kitabın sonuna bir David Byrne - Manu Chao söyleşisi ve bazı şarkıların çevirileri de eklenmiş...

"Manu Chao: Her zaman hayalini kurduğum şey, sabahleyin kalkıp 'bugün nasıl iyi bir şey yapabilirim?' demek. Hepsi bu. Aslında şanslıymışım, bunun farkına yeni varıyorum. Hem de çok tatminkârım. Aynı gençken duyduğum şevki duyuyorum bir işi yaparken. Heyecanımı kaybetmedim. Her zaman her şeyi yapmak istiyor canım. Kolaylıkla heyecanlanıyorum. Bu sayede postu kurtarıyorum, çünkü heyecanlandığın zaman hesap yapmıyorsun, hemen kendini atıveriyorsun; tutku, bu dünyada sikik bir can yeleği. Eğer bazı şeylere tutkuyla bağlanmazsan, her şey yokuşa sürülmüş oluyor. Depresyona açılan kapı orada ve birkaç adım sonra da şüpheye götürür. Bu dünyada en çok nefret ettiğim şey şüphe etmek. Sanırım bir şeye tutkuyla bağlanırsan, şüphe edemezsin, kendi işine bakarsın ve sonuçlarını hesaplamazsın, sadece ileri atılmakla yetinirsin..."

"Bağırıp çağıran bir Donald Dug, Larchuma efekti, ışık hızıyla konuşan bir Portekizli futbol spikeri. Farklı şehirlerden, farklı kıtalardan sesler... Sloganlar, başkanlardan bahseden haber spikerleri, pembe dizilerden parçacıklar, Yuri Gagarin'in uzaydan gelen sesi, ilaç reklamları, çocuklar için cinsel eğitim dersleri... Subcomandante Marcos'un o tok ve güvenli sesi: 'Bizim için gelecek söz konusu değil, bize hiçbir şey yok. Reform, özgürlük, adalet ve kanun...' Aynı bundan neredeyse yüz yıl önce Comandante Emiliano Zapata'nın dediği gibi..."

[festival]

7. Uluslararası Çevre Filmleri Festivali

Maşallahı olan bir festival Çevre Filmleri Festivali: Yedi senedir ücretsiz olarak izleyicileriyle buluşuyor, niteliğinden ödün vermiyor, tarih sektirmiyor. Festival bu yıl da TÜRSAK eliyle, 6-12 Haziran tarihleri arasında üç salonda (Fransız Kültür Merkezi, Alman Kültür Merkezi - Goethe Institute ve İtalyan Kültür Merkezi'nde) gösterilecek. Çevreye doğal ve tarihsel müdahalelerin sonuçlarına mercek tutan festivalin bu yılki teması, Irak savaşı dolayısıyla iyice güncelleşen savaş mefhumunun getirdiği çevresel ve kültürel yıkımlar. Filmlere kısaca göz atalım:

Bu yılki iki uzun metraj filmden biri olan "Heart" 2001 Almanya yapımı; Horst J. Sczerba'nın yönettiği film, Köln'de küçük bir dalış okulunda bir araya gelen bir grup insanın aşk sarmalını –aldatmaları, kara sevdaları, ilgisizlikleri– konu alıyor. "As White As In Snow"sa 2001 İsveç yapımı; Jan Troell'in yönettiği film, yüzyıl başında Elsa'nın pilot oluşunu, pilot okulunda herkesin ona aşık olmasından ve trajik bir ilişkiden sonra gezici bir sirkte paraşütle atlamaya başlamasını anlatıyor. Bu yılın belgeselleriyse bir hayli zengin: "Witness" hayvanlarla arası hiç iyi olmayan Eddie Lama'nın bir kedi vasıtasıyla hayvan hakları savunucusu oluşunu, "Makah" ABD kuzeybatısında balina avcılığıyla geçimini sürdüren Makah kabilesini, "Else, At Home In The World" yaşlı çoban Else'nin çevresiyle ve kendisiyle nasıl bir ilişki kurduğunu, hayat üslûbundan geliştirdiği bir sağlık anlayışının olgunluğunu, "Ochre and Water" Namibya kurulacak bir termik santralin doğal ve kültürel hayatı nasıl yerle yeksan edeceğini, "The African King" Addo adlı erkek aslanın kıtlıklarla, yabancı aslanlarla mücadeleyle gelişen ve yıllara yayılan yaşam öyküsünü, "Le Secret du Secret" Alplerden Jura'ya uzanan çeşitli dağları, "Hukkle" –"Mayıs Sıkıntısı" misali– küçük bir kasabada hayatı, "Globalization Violence or Dialogue" malûm küreselleşme sorunlarını, "TB Or Not TB" bir dünya sorunu olarak hastalıkları, "Termites Attack" tüm zararlarına rağmen "doktor, gösterge, müzisyen, mimar, altın arayıcı, sandviç" olarak beyaz karıncaları, "Alerte Moustique" dinozorlardan bu yana varolan sivrisinekleri, "Benjamin and His Brother" Sudan'daki savaşın ardından biri ABD'ye gönderilen, biri Kenya'da bir mülteci kampında kalan iki kardeşin hikayesini, "Ecographie" çocuklarını yetiştirebilecekleri en iyi yeri arayan bir çifti anlatıyor. Bir de Roll tavsiyemiz olsun: 2002 Almanya yapımı "Brass On Fire", Karpatların ardındaki Zece Prajini adlı bir Romanya köyünden kalkarak dünyaya açılan, adeta festival gibi konserler veren Fanfare Ciocarlia grubu eşliğinde Balkan müziğini ve Çingene kültürünü mercek altına alıyor...

[zanaat]

Camdan cama

Cam sanatı, eski bir geleneğimiz ve maharetimiz. Başka geleneksel zanaatler gibi, o da bu modern zamanlarda pek iyi bir durumda sayılmaz. O güzel çeşmibülbüller de çoktandır gündelik kullanımda değiller. Ama işin tekniği ve yapım sürecinin güzelliği yine de yeteneğimize amade. Cam Ocağı, kendini bu işe vakfetmiş bir kurum. Beykoz'da, Öğümce köyünde faaliyet gösteriyorlar. Sonbahara kadar, çeşitli dönemlerde, iki haftalık periyodlarla tecrübeli –hepsi yabancı– hocalardan cam üfleme, kalıpla cam şekillendirme, kuma sıcak döküm dersleri alabilirsiniz. Köy havası da cabası. Ayrıntılar www.camocagi.org adresinde...

[mecmua]

Kırmızı Alarm

Mizah dergileri eskisi kadar okunmuyor, halbuki insanların gülmeye, gülerken düşünmeye daha çok ihtiyacı var son zamanlarda. Bunda belki mizahın "içinin boşalması"nın, sırf gülmeceden ibaret kalmasının, belden aşağı vurmasının, zekadan uzaklaşmasının payı vardır. Şimdi bir fırsatla karşı karşıyayız: Mütevazı, ama zeki, gerçekçi, becerikli ve komik bir gelenekten, Gırgır ve Pişmiş Kelle geleneğinden el alan bir haftalık dergi yayınlandı: Kırmızı Alarm, –Faruken Bayraktare'den Cenk Erdem'e, Aptülika'dan Erdoğan Dağlar'a– usta çizerleri bünyesinde barındırırken, genç kalemler yetiştirmekten imtina etmeyeceğe, klişelere hapsolmayacağa benziyor. Bakmayın böyle ciddi konuştuğumuza, bu ciddiyetin acısını ilk üç sayıda bizzat kendileri çıkarıyor...

art-ist

Türkiye'de çıkan en güzel dergilerden biri art–ist. Bu "güncel sanat seçkisi", mevcut çalışmaları, sergileri, oluşumları, üslûpları takip etmenin yanısıra, kendi gündemini yaratmayı da biliyor. Yılda iki kere yayınlanan derginin altıncı sayısı mart ayında yayınlandı: Flaş tuttukları iki büyük dosyadan biri, Documenta 11'in ardından bu toplu sergi'nin çeşitli kalemlerden özeti ve yorumu ve bu etkinliğin ardından bu tür çalışmaların bir bilançosu. İkinci önemli dosya da 20. yüzyılın ortalarından bugüne yankıları süren "Fluxus üzerine notlar". Nevin Aladağ, Aydan Mürtezaoğlu, Nasan Tur üzerine yazı ve söyleşiler, "elektroniğe karşı tekno merak"la ilerleyen steam-punk yazısı da ilginç. art-ist'te altı ayı dolduracak yazı ve tartışma var. Kapağa belli belirsiz "I hate you" yazmışlar, ister üzerinize alının, ister lafı sahiplenin. Ama art-ist'i karıştırmazlık etmeyin.

RAM-SES
MÜZİK ATÖLYESİ

Merkez:
İstiklal Cad. Aznavur Pasajı 212/6
Yapı Kredi Kültür Merkezi Karşısı Galatasaray
Tel: 0. 212. 245 02 21

Dersane:
İstiklal Cad. Toma Apt. Şanzelize Girişi Kat. 5
Tel: 0. 212. 245 32 94

www.ramisekinci.com / www.muzikatolyesi.com
bilgi@ramisekinci.com / bilgi@muzikatolyesi.com

Türk Halk Müziği ve Batı Müziği Konservatuarlarına, Müzik Eğitim Fakültelerine hazırlık kursları

• Ses eğitimi (şan) • Keman (Türk-Batı) • Viyolonsel - Viyola • Piyano - Klavye (org) • Klasik Gitar • Flamenko - Latin Gitar • Akustik Gitar • Elektro Gitar • Bas Gitar • Jazz Gitar • Davul - Perküsyon • Bağlama • Tambur • Ud • Kanun • Kemençe - Kemane • Flüt - Ney • Saksofon - Trompet • Kaval - Mey

OLAY KAMPANYALAR

Enstrüman alanlara
Enstrüman ve aksesuarlarını alana 3 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını getirene
1 ay ücretsiz ders imkanı

Enstrümanını değiştirene
Değişen ve değiştirilen enstrümana göre 1 aydan 4 aya kadar ücretsiz ders imkanı

Stüdyo çalışmaları
Stüdyoda çalışma süresine bağlı olarak; % 10'dan % 40'a varan indirimler

Burslu sistem
4-6 ve 8 aylık dönemlerde; % 40'dan % 60'a varan burs imkanı

6-8 ve 12 aylık dönem indirimi
% 10'dan % 30' varan indirim

Ramis Ekinci'nin "Kopuşkılar" albümü Ada Müzik'ten çıktı. 2000 yılının en ilginç albümü (Kanal 6, Number 1)

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Emin Ekşi - Duygu Güner

HARBİYE AÇIKHAVA'DA DUMAN

Merih Zile, 16, öğrenci

Konseri nasıl buldun?
Çok güzeldi, çok eğlendik.
Duman'ı ilk defa mı seyrediyorsun?
Evet. Bende ilk albümleri yok, ama ikinci albümlerini çıktığı gün aldım.
En sevdiğin şarkıları hangisi?
İlk albümden "Bebek".
En çok kimi seviyorsun grupta?
Hepsini çok seviyorum.
Kaan'ın gömleğini çıkardığı sahne nasıldı sence?
Ben o anı kaçırdım. Bir baktım, üstü yoktu.
Peki başka kimleri dinlersin?
Teoman.
Bir seçim yapmak zorunda kalsan?..
Tabii ki Duman!
Başka Duman konserlerine de gitmeyi düşünüyor musun?
Evet.

Mustafa Koç, 27, depo sorumlusu

Konseri nasıl buldun?
O kadar iyi değildi.
Daha önce Duman'ı izlemiş miydin?
Tabii canım.
İlk ne zaman dinledin?
İlk albümü dinlemiştim, fena değildi. İkinciye oranla ilki daha güzel.
En sevdiğin Duman şarkısı?
"Her Şeyi Yak", "İstanbul", bir de "Eski Köprünün Altında".
Bu konseri neden beğenmedin?
Bilmiyorum. Arabesk şarkıları yorumlamaları falan...
Cover sevmez misin?
Seviyorum, ama Müslüm'den değil herhalde.
Mesela kimi cover'lasınlar?
Mesela Nirvana'dan yapabilirler.
Peki başka neler dinlersin?
Nirvana, Bush, Skunk Anansie, System Of A Down...

Saadet Karaçoban, 33, satış yöneticisi

Konseri nasıl buldunuz?
Süperdi. Duman'ın her konserine gidiyorum. 33 yaşından sonra rock'ı Duman'la sevdim.

Rock dinlemez miydiniz?
Hayır. Ama Özlem Tekin'i severdim. Duman çok farklı geldi.
Nedir Duman'ın farkı?
Günümüzü çok iyi yakalıyor. Sözler çok etkileyici ve önemli. Gençlerin aldığı tatla benim aldığım tat çok farklı.
Ne dinlerdiniz Duman'dan önce?
Klasik müzik. Herhalde dünyadaki değişim beni rock müziğine götürdü.
En sevdiğiniz Duman şarkısı ne?
"Manâsı Yok."
Bundan sonra neler bekliyorsunuz Duman'dan?
Popüler şarkılardan uzak dursunlar. Birinci albümleri bu yüzden daha güzeldi.
Müslüm cover'ına ne diyorsunuz?
Müslüm Baba'yı da bu sene sevdim. Farklı bir felsefesi olduğunu, aslında gayet yumuşak bir adam olduğunu yeni anladım.

TARLABAŞI

Kristiana, 23, seks işçisi

Şu an ne dinliyorsun?
Madonna.
Madonna'nın bayrakların olduğu protest klibini izledin mi?
Evet, bence bu işi atraksiyon olsun diye yapıyor.
Burada konser verse gider misin?
Tabii, veririm elli dolar, giderim.
Nerelisin?
Bulgaristan. Sekiz aydır buradayım.
Türkçe müzikle aran nasıl?
Sibel Can ve Tarkan dinliyorum.
Bulgaristan'da Türkçe müzikle aran nasıldı?
Dinliyordum. Ama orada daha çok Yunanca ve İtalyanca dinlerdim. Bir de underground müziği severim.
Underground derken?..
Şu anda bilmem.
Sen şarkı söylemeyi sever misin?
Söylerim. Eskiden piyano çalardım.

TAKSİM MEYDANI

Elif İlhan, 25, modelist

Taşıdığın enstrüman nedir?
Ud.
Ne zamandır çalıyorsun?
Üç yıldır. Çocukluğumdan beri çalmak isterdim.

Neler dinlersin?
Sanat musikisi.
En sevdiğin makam?
Muhayyer kürdî.
Sence Türk sanat müziğinin en iyi icracısı?
Eskilerin hepsini, ama en çok Zeki Müren'i severim.
En sevdiğin Zeki Müren şarkısı?
"Böyle bir kara sevda kara toprakla biter", "Mihrabım diyerek sana yüz vurdum", aslında hepsi güzel.
Ud çalmaya başladıktan sonra çaldığın ilk şarkı neydi?
"Üsküdar'a gider iken..."
Sana kaset teklifi gelse kabul eder misin?
Hayır, ben kendim için yapıyorum.
Konserlere gider misin?
Yeni Türkü'nün bütün konserlerine giderim.

Onur Şen, 23, işsiz

Şu an ne dinliyorsun?
Coldplay. Hangi albümü bilmiyorum, kardeşim verdi. Oldukça iyi.
Başka kimi dinlersin?
Teoman, Linkin Park...
Teoman'ın son albümü nasıl sence?
İyi. Gençliğe hitap ediyor.
En sevdiğin Teoman şarkısı ne?
"Gemiler".
Ama o Teoman'ın değil.
Ben Teoman'dan seviyorum.
En sevdiğin cover şarkı hangisi?
En güzelini Duman yaptı: "Her şeyi Yak". Hep biliriz bu şarkıyı, bu kadar güzel olacağını düşünemezdim. Duman'ı yeni yeni dinlemeye başladım.
Askerden yeni geldim.
Askerde neler dinliyordun?
Mehter Marşı... Bandocuydum zaten.

BABYLON'DA REPLİKAS

Elif Cemal, 30, metin yazarı

Replikas'ı ilk nerede dinledin?
Beyoğlu'nda, Peyote diye eski bir barda seyrettim.
İlk dinlediğinde nasıl gelmişti?
Bayağı gülmüştüm. Doğaçlamalar üzerine, bateri ağırlıklı, eski Türk filmlerini hatırlatan bir tarzları vardı. Konserlerdeki doğaçlamalarını seviyorum. Bence Replikas canlı bir grup, stüdyoda aynı şeyi yakalayamıyorlar.
Bu konserin başındaki doğaçlamayı nasıl buldun?
Çok sevdim. Amerikalı Tortoise diye bir grup var, onlara benzettim. Türk müziğinde çok yabancı olduğumuz bir ses eklemişler, ama oldukça başarılı.
Başka neler dinlersin?
Benim en iyi bildiğim modern rock, elektronika ve caz.
Norah Jones'u dinledin mi?
Çok beğendim. Kendime de şaşırdım. Country, blues, folk falan çok seveceğimi zannetmiyordum.

Tuncay Korkmaz, 24, müzisyen

Replikas'ı ilk ne zaman dinledin?
Sanırım II. Müzik Şenliği'nde.
İlk duyduğunda ne düşündün?
O zaman deneysel müziğe takılmıyordum, o yüzden ilginç gelmişti. O aralar blues'la ilgileniyordum.
O zaman bu grubun bir geleceği olacağını düşünmüş müydün?
Aslında daha yapmak istediklerinin başındalar. Daha fazla şeyi hak ediyorlar.
Cover çalmalarını ister misin?
Bence onlar zaten takılıyorlardır.
Mesela bir Gencebay gider mi?
Gider ki söylüyorsun. Nasıl yaptıklarına bağlı.
Duman'ın "Her Şeyi Yak" cover'ına ne diyorsun?
Kitsch. Duman cover yaptı ve milyonlarca insan dinledi. Bu bir başarıdır.
Sen sahneyi düşünüyor musun?
Çıkıyorum. Anima isminde bir grubumuz var. Mızıka çalıyorum.

AKIN ELDES

KAFİ

CEM AKSEL
PATRICK CHARTOL
GÜROL AĞIRBAŞ

MC & CD

©2002 Pb Müzik Yapım Ltd. Keskin KalemSokak 6/7, 80300 Esentepe - İstanbul TR / info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com Tel: 0212 272 10 55 / 275 39 77 Fax: 0212 274 11 66

Okumadığı bir kitabın halka zararlı olacağını söyleyenden daha aşağılık bir insan olur mu? Olur: Okuduğu bir kitabın halka zararlı olacağını söyleyen. **SABAHATTİN EYÜBOĞLU**	Zaman iki nokta arasındaki en uzun mesafedir. **TENNESSEE WILLIAMS** Bana aklı başında bir adam gösterin, hemen tedavi edeyim. **CARL JUNG** Kansız masal olmaz, her masal kanın ve korkuların temelinden doğar. **KAFKA** Kulağımı ısırırken dedi ki, "düz beni." Oysa ben zaten öyle yapmakta olduğumu sanıyordum. **HAL SIROWITZ**, Annem Diyor ki

BLUR

Think Tank

(EMI)

Bugün pop-rock dünyasında üç-beş tane dahiden söz etmek mümkünse Damon Albarn hiç şüphesiz bu adların arasında yer alır. Bizim zamanında da beğenmeyip "panayır müziği" diye nitelendirdiğimiz, kendisininse artık "komedi kategorisi altında değerlendirilmeli" dediği Blur'ün Britpop dönemi bile Britanya'nın pop tarihinde önemli bir yer tutuyor. O dönemde de Blur, Oasis'le birlikte, Britanya basınının en sevdiği iki gruptan biriydi...

Damon Albarn dört Britpop albümünden sonra büyük bir içsel devrim yaşadı ve Blur'e de yaşattı. Grup beşinci albümleriyle birlikte ilham perilerini sadece Britanya kökenli olanlarla sınırlamaktan vazgeçti ve Amerikalı olanlarını da istihdam etmeye başladı.

Blur'le punk'tan gospele geniş bir coğrafyada dolaştı, ama hiphop Blur'ün sınırlarını aşıyordu. Devreye dünyanın ilk karton karakterlerden oluşan grubu Gorillaz'ı soktu ve "Clint Eastwood"la bir hit de üretti. Bu arada Michael Nyman gibi minimalistlerle çalışmalar, film müzikleri gibi daha az duyulan işler çıkardı. Geçen yıl bir başka bomba daha patlattı "Mali Music" albümüyle. Artık Albarn'ın gündeminde dünyanın güneyi ve doğusu da vardı. "Mali Music" geçen yılın en iyi albümlerinden biriydi.

Irak'ın ABD tarafından işgali öncesi ve sırasında Albarn'ın politik eylemci yanıyla da tanıştık. Protesto eylemleri düzenledi, bildiriler hazırladı; pop dünyasının geneldeki utanç verici sessizliği içinde boş durmayan birkaç kişiden biri oldu.

Sıra yeni Blur albümüne geldiğinde Albarn'la birlikte Blur'ün yaratıcı iki üyesinden biri olan gitarist Graham Coxon'ın grubu terk ettiği haberi duyuldu. Denilene göre, Norman Cook'un yani Fatboy Slim'in prodüktörler arasında yer alması Coxon'ın tepesini attırmıştı. Blur, albümü kaydetmek üzere Fas'a Coxon'sız gitti.

Sevgili okur, "artık sadede gel, yeni albüm nasıl?" dediğini duyar gibiyim. Albarn'ın çocukluğunu anlatmaktan vazgeçtim tamam (halbuki Ankara'da yaşamışlığından da söz edecektim daha...)

Yeni albüm şahane. Yeni albüm vasat. Yeni albüm iyi. İlerde aleyhimde kullanabileceğiniz bir koz vermeyeceğim elinize. Hayır, mesele o değil. Mesele şu: "Think Tank"i açan ilk iki parça şahane. Yani "Ambulance" ve süperşahane "Out Of Time". Bu iki parça hangi koşulda (arabada, evde, müzik setinden ya da kulaklıkla), hangi zamanda dinlersem dinleyim, hayranlığımı kazandı. Hele "Out Of Time" çok özel bir şarkı. Bu yılın en iyisi olduğuna kuşkum yok. Faslı bir orkestrayla birlikte kaydedilmiş "Out Of Time". Adı gibi zaman dışı, hatta mekân dışı. Hem Doğulu hem Batılı. Bir ud solo var ki, ne desek az...

50→

Albarn "Mali Music"te başardığını, yani eklektizm ve kültürel yağmacılık kokmayan bir bileşimi yine yaratmış Doğu ve Batı müziğinden. Hormonsuz, organik. "Ambulance"ın ritmi için de biraz zorlamayla "civciv çıkacak kuş çıkacak" ritmi denebilir.

Sonra üçüncü parça "Crazy Beat" geliyor ki, sanki dinleyiciyi yabancılaştırmak için konulmuş. "Song 2"yla aynı kumaştan bir punk şarkısı bu ve her seferinde şarkı başlayınca derhal volümü kısıyorum. Algılarım vites değiştirmeyi başaramıyor "Out Of Time" bittiğinde. Sekizinci parça "We've Got A File On You" da bir punk şarkısı, ama daha iyisi ve zamanlaması itibarıyla aynı olumsuz etkiyi yaşattırmıyor. "Good Song", "Sweet Song", "Caravan" ve Graham Coxon'in Blur'le son çalışması "Battery In Your Leg" güzel baladlar, ama tam olgunlaşmış şarkılar değil. "On The Way To The Club"ın dub havalı hoş bir melankolisi var.

"Moroccan Peoples Revolutionary Bowls Club" neşeli bir şarkı; Clash havası taşıyan enerjisiyle albümün öne çıkan parçalarından. Clash etkisi "Gene By Gene"de de var. Bu şarkının karyola gıcırtılı finali bir şekilde hem erotik hem hüzünlü. "Jets" güzel bir bas motifine ve Blur'de daha önce rastlamadığımız cazi bir saksofon soloya sahip. Ama bunlar parçayı kurtaramıyor, başka şeyler de gerek iyi bir şarkı için. Ve bunu Damon Albarn bizden elbette daha iyi biliyor. Ama derdi bu değil. Şöyle demiş: "Amacım çok iyi pop melodileri yazıp sonra bunları 'çuvallamış' (fucked up) tınlatmak".

Keşke yapmasaymış. Ama Albarn bunları yapmasa, "Out Of Time"ı yazan adam da olamazdı herhalde. Deniyor, buluyor da... ama bulduğu yerde fazla kalamıyor. Çünkü gitmek ve keşfetmek istediği daha çok yer var.

Sonuç olarak: "Think Tank" zaman zaman muhteşem de olabilen ama bir bütün olarak 12'den vuramayan, farklı kulvarlara girip çıkarak dikkati dağıtan bir albüm. Yine de sene sonunda ilk 10'da yerini alacak.

Cüneyt Cebenoyan

YEAH YEAH YEAHS

Fever To Tell

(Interscope)

Belirli bir kılık kıyafet politikası olmayanlara New York'ta punkçı ruhsatı verilmiyor artık. Yeah Yeah Yeahs de son yılların bütün NYC ekipleri gibi, hesaplı kitaplı bir rüküşlük vitriniyle yola çıkanlardan. Ama her nasılsa, çoğu sınıf arkadaşları gibi, onlar da bu vitrinin arkasını doldurmayı iyi beceren bir punk üçlüsü. Girls Against Boys, Boss Hog, Sonic Youth veya Bikini Kill gibi isimlerin yıllardır incelttiği artistik punk mirasından paylarını alıyorlar, aynı sahneye kendi fırça darbelerini eklemeye çalışıyorlar.

YYY'nin doğum yeri NYC, ama onun da içinde, Brooklyn çıkışlı bir ekip. Klasik bas-davul-gitar üçlüsü yerine, bas gitarın olmadığı bir gitar-davul-vokal formatına sahipler. Onlar da bas-gitarsız-bas sesleri yaratmak konusunda pek mahir. Ekibin en göz önündeki ismi, şarkıcıları Karen O. Kendisi, fazla dikenli de olsa, aralarındaki tek "çiçek". Tarihin bütün punk kadınları arasında gidip gelen, yırtık bir sesi var Karen O'nun. Böcekler tarafında da, gitarist Nick Zinner ve davulcu Brian Chase bulunuyor ekipte. Biri yine fazla "freak" ve cesur stiliyle dikkat çeken bir telli sazcı. Diğeriyse grubun en tecrübelisi ve "normal" görünen elemanı. YYY öncesinde ve şimdi yan grubu The Seconds'ın da ritmlerinden sorumlu.

"Fever To Tell", YYY'cilerin ilk albümü. Bir-iki EP ve 45'likleri yayınlanmışken bile "hip" olmayı başaran ekip, albüm öncesinde majör bir şirketle anlaşmıştı. Şimdi bu konumlarını daha da pekiştiriyorlar. "Fever To Tell", bir tarafıyla şehrin "cinsel" enerjisini, diğer tarafıyla da "romans"ını eşeleyen, toplamında şehrin aşk haritasını çıkaran, kendi deyimleriyle "fantastik" bir punk albümü. NYC'nin şahsında dünyanın bütün şehirlerine uzanabilirler mi, bilemeyiz, ama özellikle "Date With The Night", "Black Tongue" veya "Pin" gibi kısacık, vurucu şarkılarıyla deliğinde yılan bırakmayacak bir albüm bu. Ortalarından itibaren üçlünün vidaları biraz gevşiyor, "Maps" veya "Modern Romance" gibi tembel baladlarda hafiften melankoliye teslim oluyorlar, ama hepsinde yine garaj tozuyla kulüp groove'unu, gürültülü popla NYC blues'unu elekten geçiriyorlar.

YYY, geçen senenin ortalarından beri NYC punk'ının en çok duyulan isimlerinden biri. Her yeni ekip gibi onlar da üstlerine binen sıfatların ağırlığında eziliyor. Kendilerinin o kadar "büyük" olduklarını düşünmüyorlar, bildiğimiz punk'a bilmediğimiz bir derinlik katmıyorlar. Şimdilik tarih yazdıkları da yok. Yalnızca bütün iç gıcıklayıcılığıyla her şeyi "anlatmak için yanıp tutuşuyorlar", meramlarını da bir düzine tatlı-sert punk şarkısıyla naklediyorlar. Sıfatlarına takılıp kalmazsak, hiç de fena çalıp söylemiyorlar. *Gökhan Pamuk*

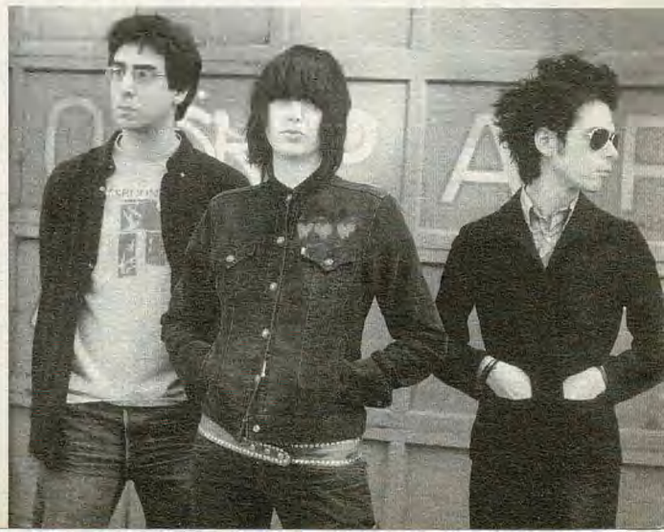

Arkaplan iftiharla takdim eder:

21.PERON

hep varolmuş olmasını istediğiniz ama asla varolmadığını düşündüğünüz albüm...

TÜRK ROCK TARİHİ YENİDEN YAZILIYOR

Anne
F.M.O. (Film Müziği olabilir)
Petruşka
Çocukluk Anılarım
İnilti
Şarap Mahzeninde Gece
F.M.O. (Film Müziği Olamadı)
Arap Bebeğin Dansı
Anlatamıyorum
Köy Düğünü

arkaplan

PK 7, 34740, Suadiye, Istanbul www.arkaplan.com.tr e-posta: arkaplan@arkaplan.com.tr

LP ve CD Temmuz'da tüm müzik marketlerde

Onunla buluşmaya gitmeden önce iki kere mastürbasyon yaptım ki abazan görünmeyeyim. **HAL SIROWITZ**, Annem Diyor ki

Görünüşte yalın bir diyalog yazıp okuyucunun omuriliğinden aşağı bir ürperti göndermek mümkündür. **RAYMOND CARVER**

Bundan 15 yıl önce, huzurunuza ilk defa çıkarken siyah papyonumun ortasına bir tek inciyi korka korka işletmiştim. Ertesi yıl ceketimin yakasını inciyle işlettiğim zaman alkışlarınız, takdirleriniz bana şevk verdi ve gördüğünüz gibi bugün sahne kıyafetleri 15 yıl öncesiyle kıyaslanamayacak derecede değişti. Şimdi, 15 yıl öncesinin heyecanını duyan Zeki Müren, 15 yıl öncesinin cesareti ve sanatçı korkusu içinde iki kıyafet sunacak.
ZEKİ MÜREN *(Ses mecmuası, 15 Ağustos 1970, "Mini etekli Zeki" başlıklı haberden)*

JOHN HAMMOND
Ready For Love
(Back Porch / EMI)

John Hammond Jr'ın ikinci baharı (her ne kadar bu albüm Pointblack'den değil, Back Porch'dan çıksa da) sürüyor. Hem de bütün hızıyla sürüyor ve hayatının en olgun eserlerini vermeye devam ediyor. Adeta blues müziğinin özgün bir antolojisini hazırlıyor. Aynı durum Johnny Cash ve Taj Mahal için de aynen geçerli değil mi zaten? Hiçbir zaman bir daha 60-70 arası popülerliğine sahip olamayacağının bilincinde, daha az satmayı göze alarak, blues müziğinin en önemli seslerinden biri olarak işini yapıyor Hammond da. Hem de çok iyi yapıyor. 90'larda bizim bildiğimiz üç kez Grammy ödülü için aday gösterilmesi herhalde buna işaret ediyordur... 2003 şubat ayı başlarında çıkan "Ready For Love"ı dinlerken ilk hissedilen de zaten bu: "Bu adam işini çok iyi yapıyor!" Yaptığı da blues üstelik, hani Afrika kökenli Amerikalıların müziği; bir beyaz tenli için at koşturulması çok zor bir manej. Bir Dylan, bir George Thorogood, bir Stevie Ray Vaughan ayarında değilseniz, blues asla sizin gerçek renginiz olamaz, onu ancak üzerinize bir giysi olarak giyebilirsiniz (adını unuttuklarım bağışlasın)... Güzel gezegenimize ve evrenimize Dylan'ı kazandıran efsanevî prodüktör John Hammond (Senior) üstadın oğlu olmak gibi bir torpili asla kullanmamış ve dişiyle tırnağıyla kendisini kabul ettirmiş bir müzik emekçisinden söz ediyoruz. Gerektiğinde küçücük bir kahvehanede bir gitar ve mızıkayla sahneye çıkıp ortalığı dağıtan, gerektiğinde devasa bir müzikholde küçük bir grupla yeri göğü inleten bir ağır işçi Hammond. 1963-1967 arası Vanguard plakçılıktan çıkan albümleri yeterince kanıt sayılabilir.

"Ready For Love" albümünün prodüktörü ilginç bir zat; tam bir müzik emektarları grubu örneği olan Los Lobos'dan David Hidalgo! Şarkılar boyunca Hammond'a gitarıyla, mandoliniyle ve vokaliyle eşlik de etmekten geri kalmıyor. Slide'ının ve çelik gövdeli National'ının (Dobro) kıpırtılı tınılarını gösterişsizce kulağımıza sokan adamımız, görece elektrikli bir grubu arkasına almış: Piyano, org ve akordeonda Augie Meyers (Dylan'ın "Love and Theft" albümünde de çalıyordu), gitarda Frank Carillo, bas gitarda eski eşlikçi Marty Ballou, davul ve vurmalılarda Stephen Hodges... 1992'deki JJ Cale prodüktörlüğündeki "Got Love If You Want It" ve 1995'deki Duke Robillard'lı (hani beraber Türkiye'ye geldikleri blues'cu) albümü "I Found Love"ın yanısıra, Tom Waits'i prodüktör olarak gördüğümüz Hammond'ın bir önceki albümü 2001 tarihli "Wicked Grin"i hatırlarsanız, Hidalgo'yu da garipsemezsiniz. Hidalgo, "No Chance" ve "I Brought The Rain" adlı şarkılarını vermiş ve de çok iyi etmiş. Yeni albümde de iki Tom Waits şarkısı olduğunu belirtmeden geçmek olmayacak: "Gin Soaked Boy" ve "Low Side Of The Road". Usta bestekâr (boksörlük sonrası) Willie Dixon'ın "Same Thing"i olağandışı seslendirilişiyle hemen göze çarpıyor. Diğer bir hemen göze çarpan nokta da Hammond'ın bu albümde hiç olmadığı kadar country materyali kullanmış olması: "Color Of The Blues" ve "Just One More" gibi iki George Jones şarkısı anılmaya değer. Freddie Hart'ın, belki de ilk dinleyişte yüreğinize işleyecek olan, artık otuzunu çoktan devirmiş hit'i "Easy Loving" bu albümde bizim favorimiz. Soozie Tyrell kuşkusuz bu şarkıdaki ve önceki kimi albümlerdeki katkılarından dolayı özel bir teşekkürü hak ediyor. Ayrıca Billie Holliday'den bildiğimiz "Comes Love"ı da sakın atlamayalım. 60'lardan kalma bir Rolling Stones bestesi olan "Spider and The Fly" kulakları çeliyor! Elvis eskisi "Money Honey" gibi klasikler olmadan olmazdı tabii... İlk söyleyeceğimi en son söyleyeyim: Açılış şarkısı olan harikulade "Slick Crown Vic" (albüme adını veren "Ready For Love" bu şarkıdan geliyor kuşkusuz) dışında başka bir Hammond bestesi görmüyoruz albümde; "keşke olsaydı, fena mı olurdu" deme hakkımı kullanıyorum. Zaten Hammond çok nadiren beste yapıyor, nadide olsunlar diye mi acep?

Eğer daha önce "Got Love If You Want It", "Trouble No More" (Türkiye'de ilk ve son kasedi çıkan albümü), "Found True Love", "Long As I Have You" ve "Wicked Grin" albümlerini sevdiyseniz, "Ready For Love'ı da seveceksiniz. Zaten blues sevip de John Hammond'ın herhangi bir eserini sevmemek diye bir şey mi var? *Gökalp Baykal*

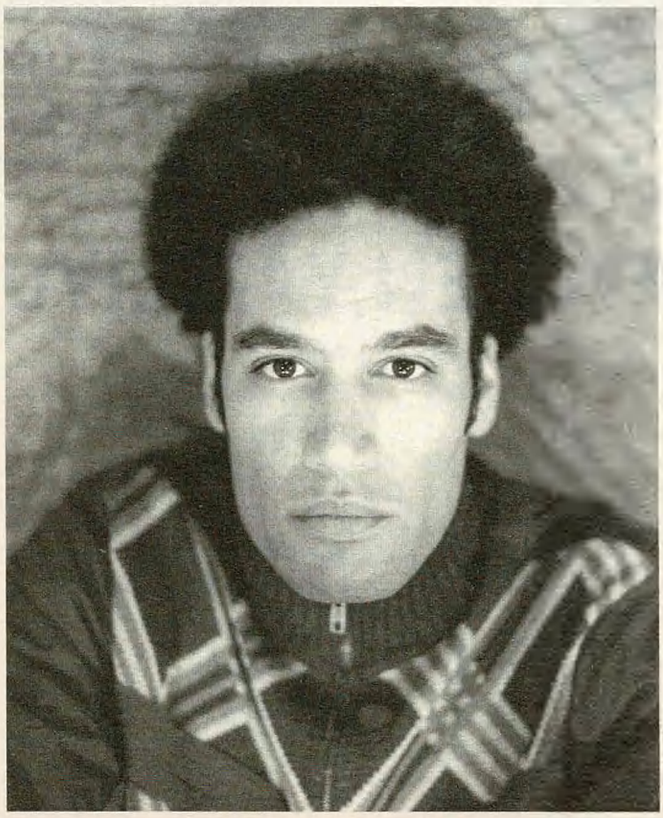

BEN HARPER
Diamonds On The Inside
(EMI)

"Aydınlık için bir dakika karanlık" eyleminde, mahalleye bangır bangır "Fight For Your Mind" yayını yaptığımız akşamları hatırlıyorum da, o ikinci albümden beridir, Ben Harper'dan aynı lezzeti bir daha alamadığımı itiraf etmeliyim. Sanki Harper üç şeyin benzersiz bir bileşimiydi: Kökler, çoğunlukla cazırdayan bir müzik ve müziğin yanında bir çelişki gibi duran duru ve ağırbaşlı bir vokal. Elbette her şarkısı için geçerli değil bu söylediklerim, ama Ben Harper'ın sesiyle kucağına yerleştirdiği gitar arasındaki çelişki sanki çok önemliydi. Diğer yandan, başından beri kendini siyah müzik geleneğinin mütevazı bir takipçisi gibi gören Harper, bunu da kendi adına bir avantaja dönüştürmüştü. Gelin görün ki, giderek vokal müziğe baskın çıkmaya başladı ve Ben Harper geleneğe saygısızlık etmeyeyim derken erken yaşta kocayıverdi sanki. Yeni albümünü dinlerken bunları düşündüm işte. Bu demek değil ki, albüm kötü. Aksine çoğu gayet iyi şarkılar, ama derler ya, "o pırıltı yok!" Televizyonda da bol bol çalan açılış parçası "With My Own Two Hands"i dinliyorsunuz, gayet kıyak bir reggae, ama parçanın sonuna kadar bir Ben Harper dokunuşu bekleyip duruyorsunuz boşuna. Funk sevdiğini ve iyi yaptığını bildiğiniz birinden adı bile ümit verici "Bring The Funk"ı dinliyorsunuz, sanki diet funk yemişsiniz gibi aç kalkıyorsunuz sofradan. Kayıntı olarak "Temporary Remedy" ve "So High So Low" gibi iki sıkı rock'n'roll şarkısı atıştırayım diyorsunuz, fazla yağlı geliyor. Uzun lafın kısası, tabaktakiyle alıştığınız damak tadı bir türlü uyuşmuyor. Ben Harper'ı harcamış gibi hissediyorum kendimi, belki de ben yanlış zamanda takılmışımdır albüme, olabilir. Siz de bir tadına bakın, öyle karar verin desem daha hakkaniyetli olacak. Ama bana öyle geliyor ki, Ben Harper müziğin yanındaki diğer eğlencesi skateboard'u uzun süredir ihmal etmiş. Biraz kafayı boşaltıp sokaklarda başıboş dolaşsa, şöyle merdiven korkuluklarından kayıp iki hareket çekse, o da biraz rahatlayacak, biz de "hah, işte şöyle!" diyeceğiz. *Ogan Güner*

52→

Dedelerimiz ev içinde entari giyerlerdi. Padişahlarımız kaftan içinde entariyle dolaşırdı. Kafkas beyleri aynı entari stili kıyafet giydiler, hatta ata rahat binmek için bu kıyafetin önünü açtılar. Mevleviler entariyle dönüyor. Honolulu'da çıplak ayaklı, entarili beyler var. Bütün dünya kıyafette unisex diye adlandırılan modaya gidiyor. Üstelik ben bu kıyafetleri sahnede giyiyorum. Dinleyicim, benim velinimetimdir. Ona daima yenilikler sunmak benim sanat şerefimdir, sabah uykularını feda edip gün ışımadan beni dinlemeye koşan vefakâr dinleyicilerime karşı borcumdur. **ZEKİ MÜREN**

Bazı insanları sonuna varmadan bilemeyiz. **AHMET HAMDİ TANPINAR**

Bir insanı ne bir günde, ne bir ayda, ne de bir senede tanıyamayız. Bir insanın çok çeşidi var. **CHRISTIAN F**, Eroin

Dünya doğarken ismi yalan değildi. Yalan söyleyenler ismini yalan koydu. **TOLSTOY**

Daha saçıma düşen karlar erimemişti ki, benim söylediğim "seni seviyorum" sözü eridi gitti hafızasından. **HAL SIROWITZ**, Annem Diyor ki

GOLDFRAPP

Black Cherry

(Mute/EMI)

İkinci albümü dinlemenin de, yazmanın da kaderi ilk albümden geçiyor maalesef. İlki şöyleydi, ikincisi böyle diyeceksin, bu ikili mukayese içinde, şart değil ama, birinden birini de beğeneceksin.

Goldfrapp'i oluşturan Alison Goldfrapp ve diğer ayak Will Gregory, yola çok da özel bir şey yaparak çıkmadılar. Güzel, dinlenir, ne çoğalan ne eksilen parçalar. Ee, bu da bir şey. İlk albüm "Felt Mountain" yarım milyon yasal albüm sattığına göre zaten birçok kişiye aşina bir kayıttır. "Maxinquaye" albümünde yer alıp "Pumpkin" parçasında Tricky'yle düet yaptığından beri Alison, trip-hop/Bristol sound altyapısıyla halen aynı ana çizgi üzerinde seyrediyor. Merkezinde de, başka uzandığı coğrafyalarda da trip-hop'un tanımı biraz değişmiş olsa da, Goldfrapp 90'ların trip-hop'unu kendince formüle ediyor. Ve biraz da artık sizlere ömür Bristol'ü hafızada tutmaya çalışıyor. "Black Cherry"yi ilk bir-iki dinlemeniz, sizi "Felt Mountain" albümünden epey uzağa düştükleri kanaatine vardırabilir. Fakat dinlemelerinizin sayısı artıkça "çok da yok birbirlerinden farkı" diyeceksiniz. Hele bazı parçalar kolaylıkla iki albüm arasında değiş tokuş edilebilir.

İlk albümün filmini arayan müzik havası yeni albüm "Black Cherry"de de devam ediyor, ama aranan filme bir-iki aksiyon sahnesi ilave olmuş, "Felt Mountain"daki John Barry, Tex-Mex etkileri biraz dibe çekilmiş. 60'ların, 70'lerin Avro-pop andırmaları "Black Cherry"de de synth soslarıyla tekrar dolaşımda. Eğer film mevzuu üzerinden tekrar geçecek olursak, Barry'nin, Morricone'nin yerini biraz Badalamenti almış gibi. Hafiften bir new-age flörtünden de bahsedebiliriz.

Alison Goldfrapp'in yer yer puslu, gizemli, içine kapanık vokali bizi her anlamda boğmayacağından emin olduğumuz bildik sularda yüzdürüyor. Yalancı bir tedirginlik yaşatıyor. Popla başı hoş. Konserlerinde Olivia Newton John'dan "UK Girls"ü cover'ladığını haber aldık en son. Özel tasarım ürünü kıyafetler, kostümler giyiyor. (Kylie Minogue'un tasarımcısıyla işbirliği halinde.) Abartılı ama düzgün makyaj yapıyor ve seksî pozlar veriyor. Debbie Harry'nin veya biraz zorlarsanız, 70'lerin David Bowie'sinin tezahürü olarak da görmek ilk elden çok mümkün.

Albüm bünyesinde Alison Goldfrapp ve Will Gregory dışında iki isim daha öne çıkıyor. Biri Sparklehorse'un Mark Linkous'u, diğeriyse "Felt Mountain"de de bas ve gitarıyla yer alan Portishead'in Adrian Utley'i. Albüm disko/synth-pop "Crystalline Green" ile açılıyor. Peşisıra gelen "Train", düşük endüstriyel bir pop; albümün de ilk single'ı. Albüme ismini veren "Black Cherry" bildik atmosferik, synth-flüt, yaylı, davul ritm yapısıyla senfonik-elektronika bir balad. "Tiptoe", İzlandik bir trip-hop yapısında albümün iyi parçalarından biri. "Deep Honey" ise ilk albüme en fazla yaklaşan, hatta oradan artakalmış bir parça gibi. Klavsen, ritmik yaylılar ve Juliee Cruise'u andıran bir vokal –hayli de erotik. Diğerleri, ambient, new-age ve sıkıcı olma ihtimalini buram buram taşıyan "Hairy Trees"; bas, distorte gitarlar, ucu açık bırakılmış vokallerle daha çok rock'a dümen kırmış dinamik bir new-wave/pop parça "Twist"; gene New-wave –ve hatta glam– koklatan disko "Serict Machine" ve Adrian Utley'in belki de en fazla emeği burada geçmiş dedirten, yüzü ve ruhu Bristol'e dönük "Forever".

Gene masalsı, sürrealizme varan şarkı sözleri hakim albümde, ama Goldfrapp "artık kısa cümleler kuruyor" sanki. Bazı lirikler, tekerlemelerden, manilerden devşirilmiş gibi duruyor. Bir sadeleşme ihtiyacı hissedilmiş ya da kurşunların hepsi harcanmak istenmemiş.

İyi prodüksiyon, iyi düzenlemeler, yer yer kaptırıp giden bir atmosfer, şu, bu... Yolları net çizilmiş. Kısa sürede bayatlamamak ve iki albümle kalmamak için elektriği çoğaltmışlar. Evet, bu onları bir süre daha idare eder. Tutmaması imkansız bir sadaları var. Sağlam ve hoş proje olmuş. Ama dahası yok, hepsi o kadar.

Cem Sorguç

¿BİLİYOR MUSUNUZ?

1977 Eurovision'unda İsveç'i temsil eden Forbes grubunun şarkısının adı "Beatles"dı ve sadece Almanya'dan 2 puan alarak sonuncu oldular. Yarışmanın ardından Yener Süsoy Hey dergisinde şöyle yazıyordu: *"Beatles'ın müzik dünyasına getirdiği yenilikleri, müziğe olan katkısını anlatan Forbes hiç de başarılı değildi. Hele hele daha önce Eurovision kazanmış Abba gibi bir grubun çıktığı ülkeden gelen bir topluluk olarak ötekilerin yanında çok zayıf kaldı. Verdiğimiz not: 5".*

Ah fırlatılsaydım keşke helium'la dolu balonumla sonsuzluğa –delinmeden, dondurulsaydı saydam katılığında daha bozulmamış umudum. **VÜS'AT O. BENER**, Buzul Çağının Virüsü

Dünya söyle bakalım benden gidenleri nerene sokacaksın şimdi? **BİRHAN KESKİN**

MACY GRAY

The Trouble With Being Myself

(Sony Türkiye)

Macy Gray, üç albümlük kariyerinde, ortalama müzik dünyasının umduğundan çok daha fazla albüm satmasının yanısıra, müzik basınının uzun süredir ihtiyacını duyduğu "delikız" tiplemesiyle de kendine bir yer edindi. Hafif kafadan çatlak görünümü ve açıklamalarıyla (küçük hırsızlıklar yapmaktan hoşlanıyor, seks hayatının ayrıntılarını konuşmaktan çekinmiyor vs.) basının her daim ilgi odağı olmayı sürdürecek gibi, ama bu durum Macy Gray'in müziğinin biraz ıskalanmasına da neden oluyor sanki.

Macy Gray'in asıl önemi, müzik dünyasının uzun süredir yokluğunu hissettiği, "canlı, kanlı, fıkır fıkır diva" rolünün şu anda en büyük adayı olmasında yatıyor. Lauryn Hill'in fazla şekerli hiphop'uyla başlayıp, Alicia Keys gibilerin, nihayetinde orta sınıf araba müziğine dönüşen r&b'sine uzanan yeni kuşak siyah kadınların arasında farklı bir yerde duruyor. Hani şu Tina Turner, Diana Ross veya Pamela Grier'lı 70'lerin siyah filmlerindeki pırıltılı funk müziğinin çağrıştırdığı müzik var ya...

Macy Gray, bunların hiçbiri olmamakla birlikte, hepsine yakın duruyor. Çatlak, alaycı erkekfatma sesiyle, siyah müzikte pürüzsüzlüğe prim veren piyasa koşullarında hemen göze çarpıyor. Kendi müziğini yapmaya başlamadan önce yıllarca başkalarına şarkı yazmanın verdiği tecrübeyle olacak, farklı türler arasında rahatlıkla dolanıyor, soul, funk, gospel, r&b ve hatta disko ve rock'n'roll'a gönül rahatlığıyla uğrayıp çıkıyor, fakat illâ da içinizi kaynatıyor, dansa davet çıkarıyor. Uzun bir süredir erkek hiphop'çuların kliplerindeki "bitch"lerin parlak kıçlarına takılıp kalan "seksî siyah" çağrışımına da, sesi ve şarkılarıyla farklı bir cevap veriyor. Ne de olsa 35 yaşında, üç çocuk annesi bir kadın Macy Gray. Çatlak ve dumanlı sesiyle, cinsel çağrışımını, "bombastic" ya da "shake your ass" üzerinden değil, unutulmaya yüz tutan geleneksel bir değerle, fettanlığıyla saçıyor etrafa.

Macy Gray'in son albümü "The Trouble With Being Myself", tüm bunları ilk iki albümüne nazaran çok daha iyi ortaya çıkaran, funk sosu bol şarkılarla dolu. Alın, dinleyin, ister oturduğunuz yerde kıpırdanın, ister sahneye fırlayın!

Ogan Güner

THIEVERY CORPORATION

The Richest Man In Babylon

(ESL / Equinox)

İlkgençliklerinde punk'tan, sonra house'tan el alıp en organik, akustikle en akraba elektronikalardan birine soyunan Thievery Corporation'ın, içeriğiyle ve müziğiyle en iyi albümü bu. İstanbul'a da denk düşen, Mercan Dede'yi de andıran neyli meyli "Facing East"le, Selasiye'ye selam çaktıkları Rasta şarkısı "The Outernationalist"le, İspanyolcalarla, sitarlarla, santurlarla adeta dünyayı turluyorlar, dünyanın altına bir beat kuşağı seriyorlar. Albümün booklet'i, aynı zamanda bir fotoğraf albümü: Biri Kızılhaç'ın fotoğrafçısı üç foto-muhabir –Uganda'dan Kosova'ya, Irak'tan Kolombiya'ya– dünyanın dört bir yanından savaşın, yoksulluğun, zulmün tablolarını çekmişler, albümle de bunları örtüştürmüşler. Şarkıların kredilerinde dendiği gibi, Washington DC, "Babylon'un yüreği". "Babylon'un en zengin adamı" şarkısı da, bugüne kadar Amerika'dan ve –elektronikadan– çıkan –savaş karşıtı, düzen karşıtı– en güçlü manifestolardan biri –iyi müzikle beraber. *Merve Erol*

FOUR TET

Rounds

(Domino)

Elektronik müzik sanatçıları kendilerini etkileyen müzikleri kesip biçip ameliyat masasına yatıran cerrahlara benzerler. Ancak her neşter kapanın cerrah olamayacağı gibi, eline her sequencer geçiren de iyi müzik yapamaz. Bir elektronik müzik sanatçısı, kullandığı kumaşlardan yamalı çaputlar değil, şık elbiseler yaratabildiği için başarılı olur; yarattığı elbiseye kendi imzasını da katabiliyorsa, yavaş yavaş tepelere yükselir. İngiliz post-rock grubu Fridge'den Kieran Hebden, elektronik müzikle başladığı deneylerin ilk iki meyvesini Four Tet adı altında 1999'da "Dialogue" ve 2001'de "Pause" albümleriyle verdi. İlk albümde cazın baskın olduğu bir janrlar kolajı sunan Four Tet, makine-insan arasındaki diyalog ve mütüalistik ilişki hakkında Boards Of Canada'-vari yorumlar getirmişti. "Pause" ise kolaj kavramının zorlandığı, biraz daha akustik tınlayan çok güçlü bir albüm olarak şekillendi. Hebden, "Rounds" ile yukarıdaki "tepelere yükselen sanatçı" tanımına çok yaklaşmış.

Four Tet duygusuz bir cebirsel laptronica (laptop) değil, temelini iskambil kağıtlarından kulelerle oluşturduğu ve üzerinde binbir parça yapbozun uçuştuğu organik bir müzik yapıyor. Çoğu elektronik çalışma gibi bu müzik de loop'lardan (döngülerden) oluşuyor, zaten albümün ismi de bu daireselliğe işaret ediyor. Ancak bu döngüler hiç durmadan kendi içinde de değişiyor ve dönüşüyor; bu yapı hem bu kadar çok fikrin uçuştuğu bir müzikte sürmenaj olmanızı engelleyip hazım kolaylığı sağlıyor, hem de her sonik virajda farklı bir sesin, etkileşimin katılımıyla estetik bir yığın oluşturuyor. Hiçbir şey hesaplanmamış, ama her şey hesaplı. Her şey tanıdık, ama hiçbir şey eski değil... DJ Shadow beat'leri ("As Serious As Your Life"), caz motiflerine dönüşler ("And They All Look Broken Hearted"), zaman zaman topallayan, zaman zaman dörtnala koşan aksak ritmler ("She Moves She"), elektronik döngülere sinsice yedirilen ve melodi yükünü taşıyan gitar-mandolin-bas darbeleri ("My Angel Rocks Back And Forth"), hormon patlamaları ("Spirit Fingers"), bir anda akıntıya kürek çekmeye başlayan keyboard'lar-piyanolar ("Unspoken"), yaylılar, oyuncaklar, fısıltılar... Her parça hem bir sokak kabadayısı kadar gözüpek, hem de bir kız çocuğu kadar narin. Sınırlar belirsiz, hatta sınır kelimesinin manâsı yok.

Albümün sonunda kalan duygu tortusu, nasıl oluştuğunu çözemediğim bir melankoli hissi. Bu albümün çağrışımlarının, her yeri (evrenin büyüklüğü) ve her zamanı (ölümlülük) hatırlatmasından kaynaklanıyor olabilir. Belki de sadece benzeri az bulunan bir müzik dinlemekten kaynaklanan bir histir. Öyle ya da böyle, "Rounds"u şimdiden bu yılın en iyi elektronik albümü için aday gösteriyoruz. *Yiğit Atılgan*

54→

ÖZÜR

O kadar özendiğimiz 75. sayımız maalesef yine irili ufaklı hatalardan geçilmiyor. En irileri de şunlar: **1.** Blur söyleşilerinin ilk sayfasında yer alan spot, davulcu Dave Rowntree'nin söyledikleriyle alâkasız ve evvelki aydan kalma. Böyle bir hatayı 26. sayımızda, Divine Comedy sayfasında da yapmıştık ve tövbe etmiştik. Dersimizi almamışız. **2.** Lou Reed söyleşisi çevirisinde kırk yıllık trompetçi Don Cherry saksofoncu oluvermiş. **3.** Laurie Anderson-Lou Reed söyleşisini İtalyancadan çeviren arkadaşımızın adı soyadı Müjde Yılman, yani geçen ay yazıldığı gibi Yılman değil. **4.** Damon Albarn'ın plaklarını anlattığı sayfada Brecht eserinin Almancasının imlâsı şöyle olmalı: "Die Drei Groschen Oper". **5.** Metropolis söyleşisinde bir şarkı sözünü yazarken yaptığımız küçük bir harf hatası anlamı bozuyor. Doğrusu şu: "Eylül dokuz yüz seksen / Çek ellerini beynimden."

Roll, Saklıkent'ten gelin aldı. Abdurrahim Soğan ile Sümbül Başyurt 75. sayının bitmesini bile beklemeden dünyaevine girdiler. Mutlulukları daim olsun.

MARTIN L. GORE
Counterfeit²
(Mute / EMI)

Cover albümler artık iyice azap olmaya başladı derken, bu sefer de Martin L Gore'un ikinci "Counterfeit" muştusu geldi. Kişi Depeche Mode veya Bryan Ferry veya yakın galaksilerden biri olunca, aynı serzenişte bulunamıyoruz haliyle. MLG için düşünelim: Seneler önceki ilk "kalpazanlık" denemesiyle, başkalarınınşarkısınısöylemek üzerine bildiğimiz en "orijinal" örneklerden birini vermişti kendisi. Sadece altı şarkılık "Counterfeit ep"siyle, her bir şarkıyı kendinin kılmanın, onlara ruhunu katmanın bütün ilmini göstermişti. Bugün bile cover albüm kıstaslarımız dönüp dolaşıp Gore'un 89'daki ilk "Counterfeit"ına takılıp kalır. Bir de Cohen tribute albümü "Tower Of Song" için yaptığı "Coming Back To You" yorumuna.

Bu senenin baharıyla gelen "Counterfeit²" 11 şarkılık bir maraton albüm. O vakitler, orijinalini bilene pek rastlamadığımız Comsat Angels'dan "Gone" veya Sparks'dan "Never Turn Your Back On Mother Earth" gibi şarkıları yorumlamışken, şimdi çok daha tanıdık bestelere ses veriyor. David Essex'in 70'lerdeki hiti "Stardust"ın öncülüğünde, diskoteğinin baş aktörlerinden seçtiği şarkıları kendi tezgahından geçiriyor. Dylan, Bowie/Pop, Eno, Lennon/Ono gibi "büyük"lerinin, Nick Cave, Julee Cruise gibi çağ ortağı yakınlarının veya Nico, Kurt Weill gibi starlar-üstü-starlar'ın şarkılarını kalbinden damıtıyor. Cover albüm yapan her iyi müzisyene farz olduğu üzere, bir tane de VU / Lou Reed şarkısı, "Candy Says"i söylemeyi ihmal etmiyor. Yorumlarına gelince, insanın dili varmıyor ama, albüm ilk başlarda arka arkaya dizilmiş yıldızlı şarkıların eşliğinde yükselirken, ortalardan itibaren fena halde ağırlaşmaya başlıyor ve "yine 'EP' boyu yol alsa daha mı iyi olurdu" dedirtiyor. Dylan'dan "In My Time Of Dying", Essex'den "Stardust", Hank Thompson'dan "I Cast A Lonesome Shadow" sayesinde bulutlara erdiriyor, ama Cave'in "Loverman"iyle birlikte orta karar bir yol tutturup gidiyor. Kalanıysa hakikaten emek istiyor. Hayatımıza milyonlarca ölümsüz şarkı katmış birinin "canım çekti" deme hakkına hürmetimiz sonsuz, ama sundukları içinden kendi mönümüzü oluşturmak da bize kalıyor. *Gökhan Pamuk*

DAVE GAHAN
Paper Monsters
(Mute/EMI)

Müzik dünyasında bazı adamlar var. Aynı yemeği pişirseler de sevmişizdir onların dokunuşlarını, kullandıkları malzemeyi. Yaptıkları yemekler masaya geldiğinde tadına bakmadan duramayız. Bu aşçılardan Depeche Mode'u oluşturan adamlar, dünyanın en sevilen müzisyenleri arasında ilk sıralarda yer alıyorlar. Dünya çapında bir araştırma yapılabilse, eminim Dave Gahan ya da Martin Gore ilk 20'de yer alırlar. Burada, onların sevilmeyi sonuna kadar hak ettiklerini de teslim etmek ve buna şaşmamak gerekiyor.

Şimdi bu ikili için solo albüm zamanı. Martin Gore ve Dave Gahan art arda solo albümler çıkardılar. DM sevenlerdenseniz, bunun ne anlama geldiğini bilirsiniz. O adamların sesini yepyeni parçalar söylerken duyabilmek, belki onları bir kez daha görebilmek, yeni fotoğraflar, yeni cümleler... Fazla beklenti içinde olmamak, hayal kırıklığı yaşamamak için gereklidir, ama bu kolay olmaz. Dave Gahan'ın solosu "Paper Monsters" bence beklentileri pek karşılamıyor, ama demin söylediklerimin önemi, seven insan için o kadar büyük ki...

49 dakika süren on şarkılık albümün besteleri, Gahan ve New Yorklu multienstrümentalist Knox Chandler'ın. Prodüktörse, Sigur Rós'la da çalışan Ken Thomas. Fotoğrafları, standart, Anton Corbijn çekmiş. "Ultra"daki "It's No Good"u andıran başlangıcıyla "Dirty Sticky Floors" vasatlığı aşamayan bir DM şarkısı gibi. İkinci sıraya ise bir "yavaş" parça yerleşmiş: "Hold On". Üçüncü sıraya da öyle... Duygusal bir parça olarak değerlendirebiliriz "A Little Piece"i. Blues armonikalarıyla "Bottle Living" albümün en klasik parçalarından. Dave'in ilk solosu deyip geçmemek, DM'in geçmişini hesaba katarak konuşmak lazım. "Black and Blue Again" atmosferi en iyi parçalardan ve yaylılar da bu atmosferin kalbini tutuyor. "Stay", sanki kayıt odasının dışında çalınmış piyanoları ile romantik ve durgun bir ruh taşıyor, ama aslında Gahan'ın yeni doğan kızının ardından

yazılmış. "O doğduğunda sanki kalbimi bir ok delip geçti. Kalbimin gerçekten yeniden çarpmaya başladığını hissettim" diyor Dave. "I Need You"da ise "Benim sana duyacağımdan daha fazla ihtiyaç duyacaksın sen bana" derken tam tersini kast ediyor gibi. Kapanıştaki "Goodbye", "Hidden House" gibi "endüstriyel" bir havaya sahip. Dave Gahan'ın "umut dolu bir albüm" olduğunu söylediği "Paper Monsters", kuşkusuz, onun geçmişte yaşadığı derin acılı süreçlerin ardından gelen dinginlikten sonra, damıtılmış bir ruh taşıyor. Bu solo albümlerle bir süre idare ettikten sonra yeni DM albümünü beklemeye başlayabiliriz. *Hilmi Tezgör*

YO LA TENGO
Summer Sun
(Matador)

Karı-koca Ira Kaplan-Georgia Hubley ikilisi ve basçı James McNew'den oluşan Yo La Tengo, yirmi seneye yaklaşan geçmişiyle Amerikan indie müziğinin istikrar sembolü. Grubun geçmişini kabaca üç bölüme ayırmak mümkün: İlk albümlerinde country/folk etkili rock grubu izlenimi veren grup, 90'ların başından itibaren, yoğun feedback'li, distorsiyonlu gitar tınısını kusursuz pop melodileriyle birleştirip gerçek benliğini buldu. Bu dönemden "I Can Hear The Heart Beating As One" için "grubun başyapıtı" denebilir. İki yıl sonra çıkardıkları "...And Then Nothing Turned Itself Inside-Out" ile, grup bu kimlikten biraz uzaklaşıp gitarın daha geri planda olduğu, yumuşak, atmosferik bir tınının üzerinde yoğunlaştı.

Birkaç EP'nin ardından gelen yeni albüm "Summer Sun", "...And Then Nothing Turned Itself Inside-Out"un bıraktığı yerden başlıyor. O albümü kapatan 17 dakikalık epik "Night Falls On Hoboken", dinleyiciyi sıcak bir yaz akşamı uykunun kollarına iterken (iyi anlamda), "Summer Sun"ın açılışını yapan "Beach Party Tonight", belli belirsiz mırıldanmalar, bulanık sesler ve rüya atmosferiyle gündoğuşunu müjdeliyor adeta. Ardından gelen "Little Eyes", başındaki keyboard motifiyle kalk borusu kıvamında. Ekolu gitar tınısı, uykulu ve huzur verici vokalleri, nefis melodisiyle bu şarkı, Yo La Tengo'nun alıştığımız "perfect pop"u.

Sonra albüm durgunlaşıyor. Lounge cazı havasındaki "Nothing But You And Me", bossa nova esintili "How To Make A Baby Elephant Float", funky sayılabilecek enstrümantal "Georgia vs. Yo La Tengo", 10 küsur dakikalık light "Let's Be Still", zaman zaman iç bayan arka plan müziğinden fazlası değil.

Calexico'nun cool ambiyansının yakalandığı "Today Is The Day", McNew'in ender vokal performanslarından birine sahne olan, kemanlı, çellolu "Tiny Birds", albümü kapatan Big Star cover'ı "Take Care", Yo La Tengo'nun pekâlâ sakin, ama etkileyici müzik yapabildiğinin göstergesi. Özellikle, Georgia Hubley'in nefis vokali sayesinde, sakin fakat vurucu Mazzy Star şarkılarını andıran "Take Care", mükemmel bir final.

Asansör müziği kıvamındaki birkaç şarkıyı saymazsak, "Summer Sun", müsekkin etkili, huzur verici bir albüm. Fakat gruba, benim gibi "I Can Hear The Heart Beating As One" ile vurulanları kesmeyeceği de açık. *Halil Kılıçoğlu*

ONŞARKI

AC/DC For Those About To Rock
Asu Maralman Recep
Bora Ayanoğlu Rose Marie
The Clash Career Opportunities
Indochine L'Aventurier
Nina Simone Mississippi Goddam
Les Têtes Raides Les papiers
Öztürk Serengil Doktor Barnard
Sonic Jihad What Would You Do Long
Selçuk Alagöz Deliyim Seviyorum

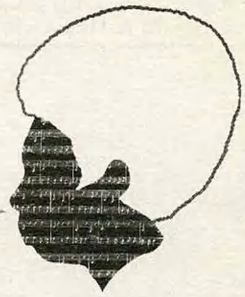

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Arab Strap Monday At The Hug & Pint
Billy Bragg Talking With The Taxman About Poetry
Black Star Liner Bengali Bentham Youth Experience!
Boulad Okoudjava Le Soldat en papier
Bulutsuzluk Özlemi Uçtu Uçtu
Ciwan Haco Derya
Daniel Lanois Shine
Goldfrapp Black Cherry
Hümeyra Beyhude
KLF The White Room
Keziah Jones Black Orpheus
Lou Reed The Raven
Macy Gray The Trouble With Being Myself
Mott The Hoople All The Young Dudes
Meshell Ndegéocello Bitter
Neko Case & Her Boyfriends Furnace Room Lullaby
Paul McCartney Back In The World
Sıfır İnsan Ritm Makina
Suicide American Supreme
Yeah Yeah Yeahs Fever To Tell

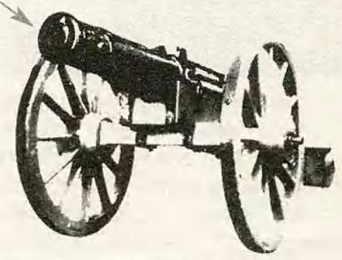

DOST ŞARKILARI

Amis - **Maxime Le Forestier** • Arkadaş - **Melike Demirağ** • Arkadaşım Ateş - **Zen** • Arkadaşım Eşşek - **Barış Manço** • Arkadaşlar İyidir - **Baba Zula** • Best Friend - **Bugsy Malone** • Best Friends - **George Jones** • Bir Dost Bulamadım Gün Akşam Oldu - **Ömür Göksel** • Brand New Friend - **Lloyd Cole** • Dar Günümde Dost Olanlar - **Aşık Ali Nurşani** • Dost Kazanmak Kolay Değil - **Ali Rıza Binboğa** • Dostlarım - **Tanju Okan** • Friends - **Elton John** • Friends - **Led Zeppelin** • Friends Will Be Friends - **Queen** • From A Lover To A Friend - **Paul McCartney** • Hold On To Your Friends - **Morrissey** • I Wanna Be Your Friend - **Ramones** • I Will Be Your Friend - **Sade** • Jef - **Jacques Brel** • Kırk Yıllık Dost Gibiyiz - **Neşe Karaböcek** • L'ami fidèle - **Enrico Macias** • Les amis - **Yves Montand** • Let's Be Friends (Skin To Skin) - **Bruce Springsteen** • Mon Ami Léo - **Gilles Vigneault** • My Beautiful Friend - **The Charlatans** • Old Friends - **Everything But The Girl** • Old Friends - **Simon & Garfunkel** • Sahte Dostlar - **Müslüm Gürses** • She's My Best Friend - **Lou Reed** • To Find A Friend - **Tom Petty** • Two Old Friends - **Neil Young** • Waiting On A Friend - **Rolling Stones** • We're Going To Be Friends - **White Stripes** • With A Little Help From My Friends - **Beatles** • You Say He's Just A Psychic Friend - **Vernon Reid** • You've Got A Friend - **James Taylor**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Justin Timberlake** Justified
2. **White Stripes** Elephant
3. **Evanescence** Fallen
4. **Busted** Busted
5. **Christina Aguilera** Stripped
6. **Big Brovaz** Nu-Flow
7. **Deftones** Deftones
8. **Drifters** The Definitive
9. **Blur** Think Tank
10. **R Kelly** Chocolate Factory

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **R Kelly** Ignition Remix
2. **Justin Timberlake** Rock Your Body
3. **Big Brovaz** Favourite Things
4. **Stereophonics** Madame Helga
5. **Girls Aloud** No Good Advice
6. **Sean Paul** Get Busy
7. **t.A.T.u.** Not Gonna Get Us
8. **Love Ing** Broken Bones
9. **Tomcraft** Loneliness
10. **Craig David feat. Sting** Rise and Fall

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Marilyn Manson** The Golden Age Of Grotesque
2. **50 Cent** Get Rich Or Die Tryin'
3. **Cold** Year Of The Spider
4. **Evanescence** Fallen
5. **"The Matrix Reloaded"** (Soundtrack)
6. **Norah Jones** Come Away With Me
7. **Kelly Clarkson** Thankful
8. **"The Lizzie McGuire Movie"** (Soundtrack)
9. **Cher** The Very Best Of Cher
10. **The Isley Brothers** Body Kiss

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Aznavur
1. **Massive Attack** 100th Window
2. **Dave Gahan** Paper Monsters
3. **Ben Harper** Diamonds On The Inside
4. **Lou Reed** The Raven

ZİHNİ / Akmar
1. **Blur** Think Tank
2. **Martin L. Gore** Counterfeit²
3. **Calexico** Feast Of Wire
4. **Placebo** Sleeping With Ghosts

TRIP / Kadıköy
1. **Clash** Rock The Casbah
2. **Specials** Ghost Town
3. **Dandy Warhols** Get Off
4. **Blondie** Heart Of Glass

MELEK / Taksim
1. **Te Vaka** Alamagoto
2. **Les Yeux Noir** Balamouk
3. **Coldhouse** Swim With Me
4. **Groove Armada** But I Feel Good

DECODED / Atlas
1. **Sven Vath** Firework
2. **Swayzak** Groovetechnology
3. **Godspeed You! Black Emperor** Yanqui U.X.O.
4. **Calexico** Feast Of Wire

KARGA / Atlas
1. **Goldfrapp** Black Cherry
2. **Blur** Think Tank
3. **Martin L. Gore** Counterfeit²
4. **Baba Zula** Ruhani Oyun Havaları

SHAFT / Galatasaray
1. **REM** What's The Frequency, Kenneth?
2. **ZZ Top** Gun Love
3. **Ben Harper** Jah World
4. **Michael Coleman** Black Magic Woman

KARGA / Kadıköy
1. **Sidsel Endresen & Bugge Wesseltoft** Try
2. **Massive Attack** A Prayer For England
3. **Faultline** Greenfields
4. **Michel Portal** M.P. On The Run

Bora Ayanoğlu

30 yıldan beridir, gün doğarken her sabah, bir kız geçiyor kapımızdan, köşeyi dönüp kayboluyor, başı önde, yorgunca... "Fabrika kızı"nı tanımayan yok, hepimiz için aileden biri... Şarkının yazarı Bora Ayanoğlu ise, toplumsal bilincin hor görülmediği, alay mevzuu olmadığı 70 yılların önemli bir "hikaye anlatıcı"sı... *"Bir yemin ettim ki dönemem"i kafanda canlandırman zor, ama "fabrikada tütün sarar sanki kendi içer gibi" deyince gözünün önüne geliveriyor,* **diyordu Nazan Öncel Roll'un 31. sayısındaki söyleşisinde... Bora Ayanoğlu, işte örnekleri gitgide azalan bu şarkı anlayışına, "insana dair hikayeler"i temel alan mantığa sahip çıkan bir şarkıyazarı. "Tren", "Kırık Aynalar", "Rose Marie", "Kara Mehmet", "Güller ve Dudaklar", "O Yaz" ve daha neler neler hep onun kaleminin ürünü. Müzisyenliğinin yanında senelerin oyuncusu, bazen tiyatroda, bazen beyazperdede, bazen beyazcamda: Cüneyt Arkın'lı "Kara Murat"ların Fatih'i, Kanal D'deki "Gülbeyaz"ın Kamil'i... Sanatçı, evinin kapılarını Roll'a açtı, biz sorduk, o anlattı.**

aziz nesin bakışı

Şu cümleyi son yıllarda bir sürü kişiden o kadar sık duyuyoruz ki: "Meğer bütün sevdiğim eski şarkıların bestecisi Bora Ayanoğlu'ymuş."

Bora Ayanoğlu: İnternet sitemdeki deftere, "bu şarkıların size ait olduğunu yeni gördüm, geleyim, bir elinizi öpeyim" diye mesaj bırakanlar var. *(gülüyor)* Son dört-beş senedir, bit pazarına nur yağıyor galiba. Gençlik yeniden şarkılarımızı keşfediyor...

Ama sizin şarkılarınızın bit pazarlık durumu pek yok. Adınız anılmasa da, şarkılarınız eskimedi, unutulmadı.

Evet, şarkılarım güncelliğini yitirmeden, her nesilde dinlenen şarkılar grubuna dahil oldu. En büyük özelliğim, yaptığım 45'liklerin iki tarafının da çok tutmasıdır. "A yüzü", "B yüzü" laflarına itibar etmezdim ben. Bana kalırsa, ikisinin de iyi şarkı olması lazım, öyle harf marf de olmaması lazım. Benim bir yazdığım şarkı bir diğerine hiçbir zaman benzemez. Longplay'lerde bile bir şarkı öbürüne benzerse, "bu da bunun arka tekerleği olmuş" derlerdi. Bu ayıp bir şeydi bizim zamanımızda. Şimdi bakın, CD'lerde bir parça var, gerisi onun kuyruğu...

Mesela "Fabrika Kızı"nı ele alalım. Nedir bu şarkının sırrı? Otuz yıldan fazla zaman oluyor, neden hâlâ bu kadar taze?

Kitlelere nasıl ulaşabilirsin? Üretenleri ya da üretenlerin hayatını anlatarak ulaşabilirsin.

Dolayısıyla "Fabrika Kızı"nı fabrika kızları sizi dinlesin diye mi yazdınız?

Fabrika kızları dinlesin, işçiler dinlesin... Bana o dönemde 150-200 metrelik uzun rulo halinde imzalı teşekkür mesajının geldiğini hatırlıyorum, Samsun'dan, tütün rejisinden... Şarkıyı yazdığımda 22 yaşındaydım. Türkiye'de herkes ekmeğe agu diyordu o sırada. Bakıldığında, "Fabrika Kızı" marksizmin bir tarifidir aslında. O zaman hepimiz solcuyduk, romantik solcuyduk, ben bugün de öyleyim. Daha insancıl, yasaksız, fikirlerimizi daha rahat söyleyebileceğimiz, yaptığımız işin karşılığını alabileceğimiz bir dünya istiyorduk... Ben şarkılarımı hep kadınlara yazdığım ve onların ağzından insan haklarını savunduğum için problem yaşamadım; şarkılarımı, karşı çıktığım kesimler bile dinledi. Ülkemizde anamızın daima gizli bir hükmetme gücü vardır, onu kıramayız... Kadına bir mesaj verdiğin zaman, hemen o mesajı yayar. Mesela o dönemde "Adım Kadın"ı yaptım Hümeyra'ya. Bundan iki sene önce Dünya Kadınlar Günü'nde UNESCO buna klip yapmış, televizyonda tesadüfen gördüm. Hümeyra'ya "haberin var mı" diye sordum, onun da haberi yok.

150-200 metrelik rulo halinde imzalı teşekkür mesajının geldiğini hatırlıyorum, Samsun'dan, tütün rejisinden... "Fabrika Kızı" marksizmin bir tarifidir aslında.

Sizi "Fabrika Kızı"nı yazmaya iten belirli bir an hatırlıyor musunuz? Ya da gerçekten kapınızdan geçen bir kız var mıydı şarkıdaki gibi?

Tütün fabrikalarıyla ilgili bir gazete kupürü hatırlıyorum aslında. Ama tutup da buna direkt şarkı yazmak çok saçma bir şey, öyle değil mi? Ben tiyatrocuyum, iki kuşak tiyatrocu bir aileden geliyorum, kromozomlarımda taşıdığım şeyler herkeste olmayan şeyler galiba.

Sizin şarkılarınızın görsel bir tarafı var hep. İnsanın rahatlıkla kafasında canlandırabileceği bir hikaye anlatan şarkıların öncülerindensiniz.

Bir şeyi anlatırken cazip hale getirmenin yolu hayal gücünü harekete geçirmektir. O devirde sadece radyo vardı, televizyon yoktu, bu yüzden dinleyiciye rahat ulaşabilmek için hayal güçlerine hitap eden sözler yazdım. Dinleyenler kendilerini şarkının bir yerine koymakta zorlanmadılar ve şarkıları yaşadılar. Yani ben senaryoyu yazdım, dinleyiciler hayallerinde kendi kliplerini çektiler, böylece yaratıcılıkları ortaya çıktı. Kendi hikayenizi, kendi sahnelerinizi yaratabilirsiniz, şarkılarım size o özgürlüğü veriyor.

Tıpkı bir radyo tiyatrosu gibi...

Evet. Bu, şarkıyı dinleyiciye emanet etmek demektir. Hayal gücünün işletilmesi, beraberinde düşünmeyi getirir. Ben tiyatrodan geldiğim için, şarkılarımda hep teatral bir şeyler oldu. Şarkımı yazarken, muhakkak hem söz hem müzik olarak dramatürjisini yaparım.

Tek tek şarkılarınızda dolaşalım istiyoruz, ama önce çocukluğunuza, ailenize geri dönelim. Babanız Sami Ayanoğlu tanınmış bir tiyatrocu ve sinemacı. Anneniz Şayeste hanım da bir oyuncu. Galiba daha öncesi de var...

Foto: Emin Ekşi

70'lerin başları, foto: Ergin Bener

Anneannem "Her Yer Karanlık"ı ilk okuyan kişi. Dedelerim ne var ne yok satıp savıp tiyatro yapmışlar. Babamın babası Yemen'de şehit düşmüş, çöllerde bando yüzbaşısı olarak görev yapıyormuş... Ben tiyatronun içerisinde doğdum. Halit Akçatepe benim beşiğimi çok sallamıştır turnelerde.

Evde hangi müzikler dinlenirdi?

Opera ve alaturka. Halk müziği de dinlenirdi. Mesela bana ilk curayı hediye eden halk müziği sanatçısı Azize Tözem'dir, ilk kavalımı Nida Tüfekçi vermiştir. Ben müziğe curayla başladım. Annem mandolin dersine yollamıştı beni. Sonra da bir gitar alındı, Aynalıçeşme'de Rum bir hocadan biraz ders aldım.

Cura hediye edildiğinde kaç yaşındaydınız?

Dört-beş yaşlarında falandım. Tepebaşı Amerikan Sefareti'nin karşısında, Akasya apartmanında otururduk. Şehir Tiyatrosu şimdiki TÜYAP'ın yerindeydi. Tiyatronun başında da Muhsin Ertuğrul vardı. Dolayısıyla Muhsin Ertuğrul kuralları işlerdi. Tiyatroya yüz metre yakında oturacaksın, çünkü biri hastalandığı zaman, hemen onun yerini dolduracak biri lazım. Telefon filan yok tabii. İtfaiyeci Siyami Bey vardı, evlere onu gönderirlerdi. Teksti alırdın, hemen o akşamın oyununu çalışırdın. İnanılmaz suflörler vardı tiyatroda. Adamı oynatırlardı... Şehir Tiyatrosu kökenli, benim jenerasyonumdaki bütün çocuklarla oradan mahalle arkadaşıyız. Ve biliyorsunuz, yaktılar bizim tiyatromuzu. Bir tiyatro daha yapmadılar oraya ondan sonra. Tiyatronun önünde büyük bir kum havuzu vardı, orada oynardık biz. O bahçede yazın prova yapılırdı. Sefaretteki Amerikalılar orada parti verirdi. Hot-dog'lar falan olurdu, ben kağıttan tabağı ilk defa orada gördüm... Biliyor musunuz, ben denizi Haliç sanırdım. Benim için deniz hâlâ Haliç'tir. Güneşin batışını bu kadar güzel hiçbir yerde görmedim. Boğaziçi'ni falan ancak Galatasaray Lisesi'ne gittiğimde fark ettim...

Muhsin Ertuğrul kurallarından bahsettiniz. Galiba bu sebepten anne-babanızın evliliği maceralı olmuş...

Annemle babam birbirlerine aşık. Çaktırmadan evlenmişler. Muhsin Ertuğrul tiyatrocuların birbirleriyle evlenmesine karşıydı. Bu bir tiyatro prensibiydi. Sebep de, eğer evlenirlerse, tiyatrodan koparlar diye. Çünkü oyuncu bulmak çok zor o zaman. Kadın oyuncu bulmak daha da zor.

Evlendiklerini Muhsin Ertuğrul hadi bilmiyor, arkadaşları da mı bilmiyor?

Arkadaşlardan bir tek Necdet Mahfi Ayral biliyor. Annemle babamın arasını yapan da o. Bunlar evleniyorlar, iki sene birbirleriyle bile konuşmuyorlar tiyatroda, iki yabancı gibiler. Ama evde beraberler. Ne zaman annem abime hamile kalıyor, Muhsin Ertuğrul –o çok ince sesiyle– "n'aaptın Şayeste?" diyor. Dört sene boyunca –bizde "bayrak tutturmak" diye tabir ederler– babama mızrak tutturuyor tiyatroda ceza olarak. Düşünün, Macbeth'ler oynamış adam! Büyük rol vermiyor ona. Babam da sonunda dayanamıyor, anneme diyor ki, "ya sen bırakacaksın tiyatroyu, ya ben bırakacağım". Annem "tamam, madem öyle" diyor, bırakıyor. Babam yıllar sonra jübilesinde "hayattaki en büyük hatam, Şayeste'ye tiyatroyu bıraktırmak olmuştur" demişti.

Bu anlattığınız çocukluk atmosferinde, sizi özellikle müziğe yönelten belirli anlar hatırlıyor musunuz?

Apartmanda bir çatı katı vardı. Normalde çamaşır asılan bir yer. Bir komşunun projeksiyon makinesi vardı, haftada bir gün film alınırdı, işte Şarlo'lar falan, konu komşu seyredilirdi. Biz apartmanda tek Türk aileydik, bir de kapıcımız Türktü. Hepsi Rum ya da Musevi... O kadar güzel, keyifli bir beraberlikti ki... Komşumuz Mösyö Yorgo'nun bir gelini vardı, Eleni. Her ilkbahar çocuğuyla gelirdi, sabahları onun Rumca şarkılarıyla uyanırdım ben. Tiyatro oyuncusuymuş kadın. Bu kadar güzel bir kadın ve bu kadar güzel sesli bir kadın gördüğümü hiç hatırlamıyorum... Böyle bir ortamda Avrupalı olarak büyüdüm İstanbul'da. Müslümanız evet, babam bizi alıp Eyüpsultan'a da götürürdü. Kendisi Darüşşafakalı, öksüz ve yetim. Çok güzel Kur'an okurdu. Ama Atatürkçü zihniyete sahip biriydi. Atatürk öldüğünde, annemi sırtına alıp cenazeye götürmüş, bütün gün ağlamışlar... Çok hoş bir roman bu. Oğluma bunları anlattığımda, "baba, biz hiçbir şey yaşamamışız" diye hayıflanıyor. Ben o apartmanda, Madam Anna'nın, Madam Vaso'nun koynunda büyüdüm. Kaçardım oraya, sabah yataklarına girerdim. Madam Anna'nın büyük kızı Sultan vardı, Sophia Loren'in aynısı. Fransızca şarkıları ilk onlarda duydum. Bayramlar seyranlar birlikte kutlanırdı, bir Paskalyalar hatırlıyorum, herkesin kapısı açıktı. Her eve girip, bir kadeh şarap içip çıkardı insanlar... O güzelliklerin hepsi 6-7 Eylül'le birlikte gitti.

Senaryoyu yazdım, dinleyiciler hayallerinde kliplerini çektiler. Kendi hikayenizi, sahnelerinizi yaratabilirsiniz, şarkılarım size o özgürlüğü veriyor.

Olayları hatırlıyor musunuz? Herhalde dokuz-on yaşlarındasınız o zaman.

6-7 Eylül olayları bizim evin önünde başlamıştır. Önde at üstünde palalı fesli bir herifin provokasyonuyla, Beyoğlu'na yürüyüp her şeyi tarumar etmeler, çalıp çırpmalar... Babam o gün 15 arkadaşıyla geldi eve, hepsini bütün katlara birer birer dağıttı. Kapıları çaldıkları vakit, o arkadaşlar, "la ilâhe illallah, burası müslüman evi" deyip kapıyı suratlarına kapadılar. Halbuki hepsinde ekalliyetler oturuyor...

Babanızı 1971'de kaybettiniz. Sizin ilk bestelerinize şahit olmuştu herhalde... Neler düşünüyordu?

Çok beğeniyordu. Ailemden çok destek gördüm. Babamdan önce abim Boğadır rahmetli oldu, 29 yaşında. Abim müzikle ilgiliydi, iyi bir tenor olmak istiyordu. O zaman şarkılarıma İngilizce sözler yazıp Beatles'ın şirketi Apple'a yollamış. "Bir stüdyoda maket yapıp gönderin" diye cevap gelmişti hatta... Babam benim ilk canlı radyo konserimi izledi. Tek gitarla, "Fabrika Kızı" dahil, dört-beş şarkı söylemiştim. O sırada babam da seslendirme için binadaymış. Onu bir koltuğa oturttular, kafamı çevirdiğimde ağladığını gördüm. Sonra beni kız arkadaşımla –hiç yapmadığı bir şey– Çiçek Pasajı'na, Degüstasyon'a davet etti. Oraya girmek bizim için hayaldi. Ve babam bana işte ilk defa orada rakı ikram etti.

Karşılıklı hiç içmez miydiniz evde?

İçkiyle pek başım hoş olmadı. Babam içkiyi severdi. Annemse hiç ağzına sürmezdi, ama sofrada onun da bir kadehi vardı. Ona da bir tane koyardı, "hanım, sen kokla bunu" derdi. *(gülüyor)* Babam bazen gece yirmi kişiyle gelirdi eve. Herkes yataktan kalkardı, hemen mezeler yapılırdı... Senaryo çalışırlardı çünkü. Zaten bir yerde kafayı çekmiş olurlardı ve devamını evde getirip sabah uyumadan sete giderlerdi. Demir tavında dövülür babında. Ben evde bundan kimsenin şikayet ettiğini görmedim.

Sizin "Fabrika Kızı"ndan da önce, ilk patlama yapan besteniz, yine Alpay'ın seslendirdiği "Tren" galiba. Daha öncesinde de plak çalışmalarınız var mı?

İlk şarkımı Çetin Akçan'a yaptım. Onun Elvan diye bir orkestrası vardı, Galata Kulesi'nde çalışıyorlardı. Orkestradaki dört eleman da Ermeniydi, onlara sponsor olan plakçı da Osmanbey'de dükkanı olan bir Ermeniydi. Ermenilerin müzikle ilişkileri bayağı derindir. Plağın bir yüzünde "Elvan Elvan", diğerinde "Agva Köprüsü" vardı. Daha sonra da, allah rahmet eylesin, Esin Engin için yaptığımız bir plak var. Esin o zamanlar Gazetecilik Yüksek Okulu'nun son sınıfındaydı, babamla röportaj yapmaya gelmişti bizim eve. O gün birbirimizin müzisyen olduğunu anladık. Ve inanılmaz beraberliğimiz başladı, yaklaşık otuz sene süren. Metin Bükey'in şirketiyle anlaşmıştı ve iki beste-

58→

Bora Ayanoğlu solda, Nilüfer'le "Hatıra Defteri", sağda Fikret Kızılok'la "Yaşamak Diye Bir Oyun" fotoromanlarında

mi alıp söyledi: "Yalnız Adam", "Bülbül ve Gül." Esin'in bu plağı tutmadı, ama meğer Öztürk Serengil "Yalnız Adam"ı söylemiş bir filminde. Bir seferinde, gecenin bir buçuğu, Şişli'de yürüyorum, "Ayanoğlu, Ayanoğlu" diye birinin beni çağırdığını duydum. Öztürk Serengil, Kent sinemasının üstündeki dairede otururdu. Babamı iyi tanırdı. "Ben senin şarkını söyledim" dedi bana, "sen yarın sabah buraya gel". Büyük adamdı bizim için... Ertesi sabah gittim, bir çay içtik, o kadar lüks bir eve girmemiştim hiç: Bütün eşyalar İtalya'dan gelmiş, duvardan duvara halıyı ilk orada gördüm... Neyse, beni aldı, Disko Plak'ın sahibi Antuan Şoriz'e götürdü. Öztürk Serengil orada komedi skeçleri, matrak plaklar yapıyordu. Demirel taraftarı bir kişiydi. Politikacı falan olmak istiyordu, ama pek kaale almadılar onu. Aslında çok dürüst bir adamdı Öztürk Serengil...

Şoriz'le tanışmanın ne faydası oldu size?

Ben altı ay kadar, aşağı yukarı haftada iki-üç gün falan gittim geldim o firmaya. Bir dayanışma içine girdik. İşte orada Alpay'a "Tren"i, "Fabrika Kızı"nı, sonra da "Toprak"ı yaptık... "Tren" on bin sattı. "Fabrika Kızı" da aşağı yukarı yetmiş bin... Bir süre sonra kendim şarkı söylemeye karar verdim. Çünkü şarkılar şarkıcılarla anılır oldu ve bestecilere kimse prim vermemeye başladı... Bizim ülkede daima bir denge bozukluğu vardır. Şimdi mesela Sezen Cumhur Önal, "Adamo benim şarkımı söyledi" deyip duruyor. Ya, senin şarkın nereden oldu? Adamo'nun şarkısına sen söz yazdın. Senin şarkın değil, o şarkının sahibi başkası. "Benim şarkım" diyerek, sanki sen bestelemişsin de Adamo söylemiş gibi kendine prim çıkaramazsın.

Kendi yorumladığınız ilk şarkılarınız bu dönemde mi çıktı?

Ardından Odeon'a galiba üç-dört plak yaptım, Karacaoğlan'dan, Yunus Emre'den besteler. Ondan sonra da Yonca Plak'a geçtim, Saner Plak ve daha birkaç büyük plak şirketi...

"Tren"den devam edelim: Köyden kente göç hikayesi işleniyor bu şarkıda.

Demokrat Parti döneminde "her mahallede bir milyoner" sloganıyla milyonlarca insan gelip Gültepelere, Fikirtepelere, Kuştepelere birden doldu. "Tren" şarkısında, bir tarafta, İstanbul'a büyük umutlarla, iş aramak için toprağını bırakıp gelen bir genç köylünün trenden inişi var. Bir tarafta da, yıllar önce gelip de şehirde bir şey bulamadan aynı trenle geriye dönen bir ihtiyarın hikayesi... Ferdi Tayfur'un "Hadi Gel Köyümüze Geri Dönelim"inden yirmi sene önce yazdığım bir şarkı... Rahmetli Fecri Ebcioğlu "yahu, tren öksürür mü, bu ne biçim söz?" demişti bana. O dönemde yabancı şarkılara mışlı muşlu sözler falan yazıyorlar, düşünün!

"Yorgun homurtusunu, ıslığını duyarım / Öksürür her seferinde..."

Tren de öksürür, çünkü kara trenler yokuş çıkarken, gara girerken yorgundur, bitaptır, hissedersiniz. Doğu Ekspresi iki günde mi, üç günde mi ne gidiyor!..

Yirmili yaşlarınızdaki dinleme alışkanlığınız nasıldı? Kimleri severdiniz?

Etkilenirim diye, doğru dürüst hiçbir şey dinlemedim hayatta. Bunu bilhassa yaptım. Bir şarkı yazdığım zaman, evvela açar telefonu Esin'e dinletirdim. Belki kulağımda bir şarkı yer etmiştir korkusuyla Esin'e sorardım, "bu bir şeylere benziyor mu?" O da derdi ki, "yok moruk, benzemiyor, gayet güzel olmuş". Klasik müzik dinlerdim, ama pop müzik dinlemedim... Şunu da söyleyeyim: O zaman Vietnam savaşı yılları, hippi çocukları çıkmış, tabii ki Beatles var, o var, bu var... Bunlardan etkilenmemek mümkün değil. Ama bizim yaptığımız farklı bir şeydi. Türkiye için avangarddı.

Galatasaray Lisesi'nde okuduğunuz için, bir takım Fransız şarkı yazarlarına ilgi duymuş olabileceğinizi düşünüyor insan.

Valla Serge Reggiani'yi severdim. Brel'i, Moustaki'yi severim. Paul Anka severim. Besteci olarak Theodorakis'i severim.

Sizin gözünüzde kendi şarkısını yazan biriyle sadece yorumcu arasında bir değer farkı var mı? Mesela Brel tüm şarkılarını yazar ve söylerken, Reggiani çok iyi bir yorumcu.

Tabii Brel'e Reggiani'den daha fazla değer veririm. Ses de önemli değildir benim için, önemli olan yorumdur. Aslolan şarkının, bestenin kendisidir. Çeşitli şekilde yorumlanabilir, ama bir tek doğru vardır, o da melodidir.

Rock müziği nereye kadar ilginizi çekiyor?

Beatles severdim. Mesela bir "Yesterday". Temiz bir ruhla yazıldığı o kadar belli ki. Ya da John Lennon'ın "Imagine"ı. İnanılmaz bir müzik.

Peki Rolling Stones?

O agresif müziği hiç sevmedim. İçinde melodi olmayan şeyleri sevmem, Mick Jagger'dan da hiç hoşlanmadım. Pink Floyd dinlemiş ve beğenmiştim bir vakitte. Hard rock ya da metaldense hiçbir şey anlamıyorum.

Galatasaray'dan sizin devreler arasında epey müzisyen olmalı...

Fikret Kızılok'la ilkokulda beraberdik. Sıra arkadaşımdı. O zaman o akordeon çalıyordu, ben de ağız mızıkası. Dört-beş kişi bayrak merasiminde biz çalardık İstiklal Marşı'nı. Cumartesi öğlen paydosta ve pazartesi sabahları. Timur Selçuk da bizi idare ederdi. Timur galiba bizden iki sınıf büyüktü. Barış (Manço) da, biz birdeyken, galiba beşinci sınıftaydı. Lise çağlarında çok şişmandı, dobiçti Barış. Rock'n'roll söylerdi. Elleri zincirli mincirli resimleri var bende. Bayağı popülerdi okulda...

Müzikteki ilk yıllarınızda Fikret Kızılok'la aynı folk tarzı içinde değerlendiriliyordunuz. Nasıl bulurdunuz onun şarkılarını? Ahbaplığınız sonra da devam etti mi?

Fikret'in bazı şarkılarını çok beğenirim, bazı şarkılarını beğenmem. Ama sonuçta halk beğeniyordu. Onunla birlikte fotoroman çevirmiştik, ben, Fikret ve Fatma Karanfil... Arda Uskan çekmişti. Nilüfer'in de ilk fotoromanı benimledir. Onu da Cengiz Tünay çekti. O zaman fotoromanlar da içerikli miçerikliydi, sonradan onun da boku çıktı.

Önemli olanın yorum olduğunu söylediniz. Şarkılarınızın yorumları sizi tatmin ediyor muydu?

İsimli şarkıcılara, mesajlarımı halka daha çabuk ulaştırabilmeleri ve beni tanıtmaları için okuttum şarkılarımı. Ne yazık ki ismimi pek anons eden olmadığı gibi, şarkılarımı kendilerine mal etmeye çalışanlar da türedi... Biz o dönemde stüdyoya giderdik ve şarkımızı kendimiz okuturduk. Mesela "Güller ve Dudaklar"ı Gönül Akkor söylemişti ilk. Alaturkacı bir kadındı. Stüdyoda ona "düşünün, şimdi siz 17-18 yaşındasınız, saçlarınızı bukle bukle yapmışsınız, burdan sarkıtmışsınız" falan gibi şeyler söyledim, şarkıya hazırladım. Kadın girdi, bir kerede şakırt diye söyledi. Şarkının hem söz yazarı, hem bestecisi stüdyoya giderdi, bu doğal bir şeydi, bu işin dramatürjisi yapılırdı. Zerrin Özer yanımda otururdu, elimi tutardı şarkı söylerken. Zerrin yıllarca şarkılarımı söyledi, Kent Plak bunun için el tutma parası ödedi bana. *(gülüyor)*

Melodiyi bozmak yorum değildir. Ben şimdi Teoman gibi söyleyemem. Yanlışı taklit etmek en zorudur çünkü. Yapamayacak bir insan değil, "O Yaz"ı çalışmamış.

"O Yaz" Zerrin Özer'le meşhur oldu, yeni kuşaklarsa Teoman'ın yorumuyla tanıdılar şarkıyı.

Şarkımı yanlış söylemiş. Menejerine de söyledim, "onun yorumu böyle" diye cevap verdi. Bu tahribattır. Melodiyi bozmak yorum değildir. Ben şimdi onun gibi söyleyemem. *(mırıldanıyor)* Yanlışı taklit etmek en zorudur çünkü. Yapamayacak bir insan değil, şarkıyı çalışmamış. Yolda çalıyordu, plakçı çevirdi beni, "yanlış söylüyor Bora bey, nasıl izin verdiniz?" diye sordu.

"O Yaz"ın sözlerinde bir Tanpınar etkisi var mı? Onun "Bütün Yaz" şiiri de "Ne güzel geçti bütün bir yaz" diye başlıyor. Ayrıca şiirde "sen zambaklar kadar beyaz" dizesi geçiyor.

Olabilir, aynı hissettiğimiz birçok şeyler de olmuştur. Belki de oradan esinlenmiş olabilirim, bilemiyorum. Ben başkasının sözlerini çok nadir besteledim. "Sevgi Var Ya"nın şiiri Gürkal Aylan'ındı

mesela. Çok güzel bir şiirdir. *(mırıldanıyor)* "Kanıma düşen cemre / Canımdaki kuş var ya..." Şarkı çok tutuldu, o sene birçok kişi doğan çocuğuna Cemre ismi koydu.

Bestelediğiniz başka şiirler var mı?

Kulakları çınlasın, obuacı Yaşar Acar'la birlikte konser veriyorduk tiyatroda zaman zaman. Ankara'da, sinemalarda, şurda burda konserlerim olurdu. Nâzım Hikmet'ten yaptığım bestelerimi söylerdim oralarda. Nâzım Hikmet bestelerim var, ama yayınlanmış olanı yok.

Hangi şiirler?

"Mavi Gözlü Dev", "Ninni", böyle üç-beş tane... "Hasretinden Prangalar Eskittim" şiirini de ilk ben besteledim, ama şairi (Ahmed Arif) Cem Karaca'nın söylemesini arzu etmişti, ben yalnız konserlerde söyledim... Bir de hatırladığım Cahit Sıtkı var, "Memleket İsterim" şiiri: "Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun / Kış günü herkesin evi barkı olsun..." Nedret Güvenç'in yorumuyla 45'lik olarak çıktı.

Biraz "Güller ve Dudaklar"dan bahsedelim. Alev-Reşit Gürzap çiftinin oğlu Emre Gürzap, "bizim evdeki piyanoda, gözlerimin önünde, beş dakikada besteledi o şarkıyı" diye anlatmıştı.

(gülüyor) Hayır, onu değil, "Zambaklar Açarken"i besteledim. O da valsti, Kartal Tibet'le Filiz Akın'ın oynadığı filmin müziğiydi. Ben Alev ablayı çok severim, Reşit beyi de. O zaman onlar Burgaz adasında oturuyorlardı. Alev ablayla aynı piyeste oynuyorduk, onlara gitmiştim. Evde bir piyano vardı, Emre yeni piyano öğreniyordu. Heybeli'den bir vapurun kalktığını gördüm, vapur Burgaz'a gelene kadar şarkıyı yazıp bestelemiş ve iskeleye yetişmiştim. *(gülüyor)*

"Güller ve Dudaklar"ın bir Fransa macerası oldu, değil mi?

"Güller ve Dudaklar"ı Fransa'da Mathieu Fitzgerald diye bir Korsikalı şarkıcı okudu. Patricia Carli Fransızca sözlerini yazmıştır: "Tu as 16 ans et la vie t'attends". Çıktı plak, yeterince ünlü olmadı, ama bütün radyolardan, Cezayir dahil olmak üzere telif aldım. Birkaç sene önce Richard Clayderman enstrümantal olarak kaydetti parçayı. Onu şimdi uçaklarda çalıyorlar. Bütün inen kalkan uçaklardan para geliyor bana. *(gülüyor)*

Sizin sadece bir besteci olarak değil, şarkıyazarı-şarkıcı olarak tanınmanız ne zaman gerçekleşti?

1977'de, "Kırık Aynalar"/ "Rose Marie" 45'liğini yaptım. Esin, "yapma, bu satmaz" demişti. "Kırık Aynalar"ın düzenlemesini Esin yazdı, "Rose Marie"yi ben yazdım, o parçada sadece bir gitar ve obua vardır. O zaman bir televizyon programına çıktım kendi sesimle. O geceden sonra, dünya kadar plak satıldı. Bir gecede Türkiye'de adımı duymayan kalmadı. Bu benim ilk para yatırdığım plaktır. Çünkü paranın kaynağı karşılığında müzik yazılamaz. Bu yüzden prodüksiyonlarımın yüzde 80'ine parayı kendim yatırdım ve şarkılarımı istediğim gibi halka ulaştırdım. Bir plakçıyla tartışmam söz konusu olmadı. "Ya abi, bunu yapmayalım, şimdi bu sözlerle başımız belaya girmesin" diyebilir adam, haklıdır da, parayı o yatırıyor çünkü.

"Rose Marie", şarkıyazarlığınızın doruk noktalarından biri. Göçmen işçileri anlatıyorsunuz...

Almanya'ya göç konusunu evvela Asu Maralman'ın okuduğu "Recep" şarkısında işledim. Kocası Almanya'ya gitmiş, orada kendine bir sevgili bulmuş, kadıncağız köyünde kalmış. Diyor ki "ne gurbetin kızı ne de parası / yakın Recep, gelirsem vallah / iki kaşın arası". Yani "gelirsem, indiririm aşağı" demeye getiriyor. Bu şarkı çok tuttu o zaman. Ama iki sene TRT'den geçmedi, bu tür içeriği olan şarkılar solcu şarkılar olarak addedildiği için. Sen göçü teşvik etmişsin, işçi gönderiyorsun, onun hakkında şarkı yazdığın zaman da denetimden geçirmiyorsun!.. Daha sonra yaptığım "Rose Marie" de bunun bir devamı. Bir Almancı işçinin, akşamları Türkiye'den bir tren gelir de hemşerime rastlarım umuduyla, istasyonda hayal kurmasını anlatan bir şarkı. Ne hikmetse, hükümet mi değişmişti, ne olmuştu, denetimden geçti "Rose Marie".

Rahmetli Fecri Ebcioğlu "yahu, tren öksürür mü, bu ne biçim söz?" demişti bana. O dönemde yabancı şarkılara mışlı muşlu sözler falan yazıyorlar, düşünün!

O yıllardan kalma çok güzel siyah-beyaz görüntüler var aklımızda. Bu şarkının çok güzel bir klibi vardı. Siz istasyonda bir bankta oturuyorsunuz...

Klip olduğunu bilmeden klip yapmışız. Sonradan buna ad koydular, klip diye. *(gülüyor)* Halkalı tren istasyonuna gittik. Aşağı yukarı 400-500 metrelik kör bir hatta bir dekoville çekildi film. TRT'nin şaryosu yoktu. Dekovile kurdular kamerayı. Hep fotoğraf gibidir gözümün önünde, dekovilin üstünde kamera, kameraman, asistanlar ve bir dekovilci. Sürekli geliyor geçiyorlar. Altı-yedi saat çalıştık. Ben bir bankta oturuyorum, arkasında konsolosluğun gönderdiği Almanya afişleri... Elimde gitarım var mıydı, pek hatırlamıyorum. Yalnız, treni kovalarken düştüğümü hatırlıyorum. O zaman çok spor yapıyordum, düşünce takla atarak kalktım ayağa. Herkes beni alkışladı. *(gülüyor)*

TRT denetiminden çok çektiniz mi? Mesela "Fabrika Kızı" sorun yaratmış mıydı?

O dönemde denetim yoktu. Denetim mekanizması, radyoda çalışan disc jokey abilerimizin kendi yazdıkları sözleri plakçılara pazarlayıp o plakları kendi programlarında çalmaya başlamalarından dolayı oluşturuldu. O denetimin getirilmesi pek hayırlı bir şey değil, çünkü dünyanın her yerinde radyoda bir düğme vardır, bir şeyi beğenmiyorsan kapatırsın. Birine "hmm, sen bunu dinlemeyeceksin" demek çok kötü... Biz sürekli sansür altında bestelemek zorunda kaldık. Olmayan kemanlara "falso", çalmayan klamete "yanlış çalınmış" diyorlardı. Sınır komşularınızdan hiçbir şekilde, ne saz olarak ne melodi olarak esinlenme gibi bir hakkınız yoktu. Bir keresinde bu işin başındaki bir kadın, "keman koysaydınız daha iyi olurdu" dedi bana. "Keman koyacak param yok hanımefendi" dedim, "verin parayı, koyayım". Ve böyle deyince şarkıyı geçirdi. *(gülüyor)* Bir de bunlarla uğraşıyorduk yani.

Biraz da "Gurur Duyarım"dan bahsedelim. Hem Esin Engin'i de anmış oluruz.

Farklı bir aşk şarkısıdır "Gurur Duyarım". Bir erkek sevdiği kadınla gurur duymalı bence. "Seni seviyorum"un, "sana tapıyorum"un ötesinde birşey bu. Sevgiyi anlatmanın çeşitli yolları var. Ben hep farklı yolları seçtim. Aşk anlayışım biraz da platonizm üzerine kurulmuştur. Bazı hanımlar melodilerin sonsuzluğuyla belki de ölümsüzleşecekler, ama asla o şarkının kendileri için yazıldığını bilmeyecekler. Bilirlerse sihir bozulur. *(gülüyor)* "Yaz sonbahahar kış ve baharda / en sıkıntılı günümde ve anımda / sen varken veya yokken yanımda / seni sevmekten gurur duyarım / Sen sabahın getirdiği bir esinti / yosunun kokusu denizin mavisi / vazgeçemediğim bir aşksın sen / sana aşık olmaktan gurur duyarım..." İnsanlar bu sözlerden çok etkilendi. Zerrin Özer de, Esin Engin de güzel söyledi parçayı... Geçen gün "Gülbeyaz"ın setinde bir düğün sahnesi vardı, prize takılmamış bir elektro gitarla, kuru kuru tellerden çıkan sesle, öylesine "Gurur Duyarım"ı çaldım arada. Şevval Sam koştu, "ahh" diye bağırdı, "Gurur Duyarım, Gurur Duyarım, Bora Abi, bu inanılmaz bir şarkıdır!.." Demek o bile yetişmiş buna.

Esin Engin'le çok uzun yıllar ortak bir üretim içinde olduğunuzu söylediniz...

İki kardeş gibiydik. İlerici, avangard bir adamdı Esin. Türkiye'de Batı musikisini, alaturkayı, halk musikisini ve bunları yazmayı çizmeyi daha iyi bilen birine rastlamadım. Konservatuarın şan bölümü mezunuydu. Bir taraftan da gazetecilik okuyordu, çok engin bir bilgisi vardı. Ben tanıştığımda Süheyl Denizci'nin, Ferdi Özbeğen'in orkestralarında gitar çalıp şarkı söylüyordu. Batı müziğini çok iyi bilirdi, çok iyi aranjmanlara imza attı. Alaturkanın bütün koma seslerini, makamlarını iyi

Bora Ayanoğlu'yla "kapaklar arasında": 45'likler, LP'ler, CD'ler...

17 Mayıs 1972 tarihli Hey dergisinin arka kapağı (foto: Ergin Bener)

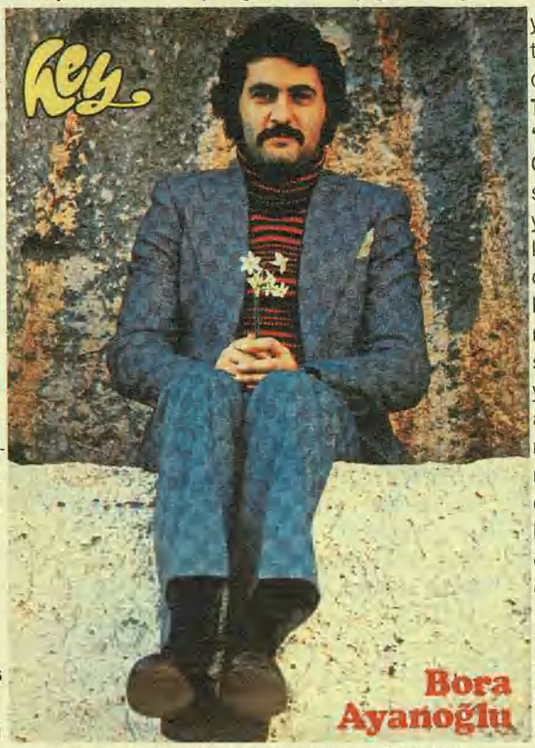

bilir ve söylerdi. Hatta hasta yatağında, Fenerbahçe'de camideki müezzini dinlermiş, "bu iyi okuyor" dermiş. Sevmezdi yanlış okuyanı. Cenazesinde de o müezzine okuttuk. Adam eski şarkıcı çıktı. Bir sürü alaturka plağı varmış. Ona haber vermişler, "seni çok beğeniyordu" demişler, adam ellerimize sarıldı, ağlaya ağlaya geldi...

Tiyatroyla ilişkinize geçelim. Ne müzikten vazgeçtiniz, ne de tiyatrodan, öyle değil mi?

Benim gibilere "athlete complet" deniyor. Buna hiç şaşırmamak lazım; Broadway'de de bir insan dans edip, şarkı söyleyip, müzik çalıp, aktörlük yapıp tiyatroda oynamıyorsa, bunların herhangi birini yapamıyorsa, iş bulamaz. İçimde yaşayarak, öğrenmeden öğrendim bunları.

Bazen şaşarım, bunlar nasıl bana gelir? Tabii ki benden dolayı. Öyle baktığım, öyle gördüğüm için. Bazı soruları soruyorsun. Ve cevap geliyor. Müzik olarak, söz olarak.

1974 senesinde, Hey dergisinde Erman Şener sizi şöyle tarif ediyor: "Her yıl tiyatroda beş-altı kalıba giren, üç-beş şarkı besteleyen, bir-iki plak dolduran ve sinemada her yıl bir defa Fatih Sultan Mehmet rolünde kendini gösteren adam."

Fatih Sultan Mehmet rolü babamdan miras. Sinemada, televizyonda otuz kere falan oynamışımdır. Herhalde babama çok benzediğim için teklif edildi bana bu rol. "İstanbul'un Fethi" filmi babamın Türkiye'de star olduğu filmdir. Babam ondan sonra kendi şirketini kurdu, epeyce film çekti. "İstanbul'un Fethi" bin kişilik ordu ile çekilmiştir ve bu giydirilmiş bir ordudur. Yüzlerce at vardır, şimdi bir tane at bulamıyorsunuz İstanbul'da film çekmek için... Hayatım hâlâ Erman Şener'in yazdığı gibi. Tempom gene aynı. Sabah beş buçukta kalkıyorum, oyun müziği yazıyorum, saat onbirde provaya gidiyorum, rolümü oynuyorum, oradan dizi çekimine gönderiyorlar, çekimde rolümü bitiriyorum, eve geliyorum, gene müzik yapıyorum...

Sizi özel olarak etkilemiş roller var mı tiyatro kariyerinizde?

Ben 63 senesinde, 17 yaşında girdim Şehir Tiyatrosu'na. O sene Shakespeare senesiydi. Ben de "Romeo ve Juliet", "Hamlet", "Coriolanus", ne varsa oynadım. Üç oyunda, dört oyunda birden oynadığım dönemleri hatırlıyorum. 70'lerde Şehir Tiyatrosu'ndan ayrıldıktan sonra, 1979'da Müjdat Gezen'le Miyatro'nun kurucularından olduk biz. Orada hem müzikleri yaptım, hem aktörlük yaptım, hem de orkestrayı idare ettim. Orkestramız Marşandiz grubuydu. Perran Kutman'la Koral Sarıtaş'ın evlenmesi de o oyunladır... Koral, Marşandiz'in davulcusuydu. Oradan birbirlerine aşık olup evlendiler, hâlâ maşallah devam ettiriyorlar... 80'lerde uzun süre Nisa Serezli ve Tolga Aşkıner ekibiyle çalıştım... 1993'te "Çiçekli Saksı Sokağı" müzikalini yazdım ve sahneye koydum... Ferhan Şensoy'un "Muzır Müzikal"inin müziklerini de ben yapmıştım. Ferhan yazmıştı sözlerini. O şarkıları bir kayıt bile edemeden tiyatroyu yaktılar.

Şehir Tiyatrosu'na ne zaman döndünüz?

Yıllar sonra, oyun müziği yazarı olarak döndüm. Esin Engin rahmetli olunca, onun Şehir Tiyatrosu'ndaki yerini bana teklif ettiler. Kabul ettim. Şimdi beni aktör olarak da kullanmak istiyorlar. İlk dönemde oyuncuydum, müzik de yaptım; şimdi müzikçiyim, aktörlük de yaparım. *(gülüyor)* Biliyor musunuz, "La Fontaine'in Müzikli Masalları" diye çocuk kaseti de çıkardım. Oradaki bütün karakterleri ben oynadım. Ses modülasyonuyla da oynayarak, farenin sesini tiz, arslanın sesini daha kalın... Hepsi küçük küçük epizodlardı ve çocuklar çok tuttular. İçinde şarkı formunda olan masallar da vardı...

En etkileyici şarkılarınızdan biri tiyatro bağlantılı: "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz". Eserin televizyon versiyonu için, 1974'te yaptığınız beste.

O Türkiye'deki ilk soundtrack'tir. TRT beni mahkemeye verdi sonra. Tüzüklerinde "film müziği" diye bir madde yok. Sadece "klasik eserler" diye geçiyor. "Klasik eser" deyince de bir notanın diğerine benzememesi gerekiyor. Yani kilometrelerce müzik yazman gerekecek. Bakın, ne kadar geri düşünüyorlar işi. Ben doğal olarak hep aynı temaları kullandığım için, o temaya sadece 10 lira veriyor. Halbuki sen harcamışsın 500 lira. "Bu film müziğidir, bir temayı kırk yerde işlersin, ama farklı enstrümanlarla, çünkü film müziğinin amacı budur" diyorsun. "Ben anlamam" diyor, "madde burada işte!" Senin senfoni yazman gerekiyor bu parayı alman için... Dizinin oynadığı dönem, Kıbrıs çıkarmasının olduğu Ecevit dönemiydi. Gece karartmalar var. Bir yandan dizi oynuyor, pencereler mavi krapon kağıtlarıyla kaplı, çünkü karartma var, bütün evlerden "Yaşar Yaşamaz"ın sesi taşıyor sokaklara. Yaşar rolünde Mehmet Keskinoğlu star. Mahallede piyanosu olan komşular o müziği çalıyor. Derken, iktidar değişti. Ecevit gitti, Demirel geldi, İsmail Cem TRT'den giderken son anda imzaladı da, orkestranın parasını alabildim muhasebeden... Ama ne uçak, ne otel paralarımı ödediler, üstüne bir de mahkemeye verdiler. Ben de şarkının 45'liğini yaptım, zararımı karşılamak için.

Aziz Nesin'le ilişkiniz nasıldı?

Aziz Nesin çok beğenmişti müziği, allah rahmet eylesin. Şarkı sözü olarak yazmıştı o bölümleri: "İstanbul dedik de özendik geldik / Kaldırım taşına uzandık kaldık..." Ben de besteledim. Aziz Nesin bana dedi ki "ya, amma uzunsun, senden basketçi olur, sen nasıl müzisyen olmuşsun?" *(gülüyor)*

Aziz Nesin'in şarkı sözleri, sizin her zaman ilgilendiğiniz toplumsal temalara çok yakın...

Ama zaten hepimiz Aziz Nesin gibi bakıyoruz meseleye. Burnumuz hep aynı yere dönük. Hepimiz aynı şeyleri hissediyorduk haliyle. O sözler müziğime cuk oturdu. Biliyor musunuz, 45'likte de Mehmet Keskinoğlu değil, ben oynadım Yaşar'ı. Mehmet'i taklit ederek oynadım... Sonra, allah rahmet eylesin, Mehmet gazinolara çıkıp Yaşar'ı canlandırmaya kalktı. İşte ben orda şarkının kullanılmasına izin vermedim. Ne işi var "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz"ın içkili gazinolarda?.. Yıllar sonra oyun Devlet Tiyatrosu'nda da oynandı. Besteleri Timur Selçuk yaptı. Timur'unkiler de çok güzeldi.

"Fabrika Kızı"ndan neredeyse 25 yıl sonra "Aklım Sende" albümünde "Gecekondu Kızı" şarkısını yaptınız. O şarkı biraz güme gitti galiba.

Günümüz gençliği apolitik bir yapıda olduğu için böyle bir şarkı mantığını farkedemediler. Yani, içeriğine ve sanatsal tarafına bakmadılar. O albümden şarkıları bir tek TRT çaldı, o zaman TRT artık değişmeye başlamıştı.

Ama bu apolitik yapı içinde, "Fabrika Kızı"nın çoktan unutulmuş olması gerekmiyor muydu o zaman? Oysa ciddi bir popülaritesi var hâlâ.

Herkes için konuşmayayım ama, şarkılarımı dinleyen, ama onlara sadece bir şarkı gibi bakan, içindekileri görmeyen insanların sayısı az değil... Biz çok ihtilâl görmüş kuşaktanız. Her on senede bir, sil yeni baştan... Biliyorsunuz, bunlar olunca, ilk başta plak piyasası gümler gider. İnsanlar öncelikle patates soğan alıp evlerine götürmek zorunda kalırlar. Yeniden ayaklanıp bir şeyleri harekete geçirmek bir müddet sonra çok zorlaşmaya başladı... 70'li yıllar çok yoğun dönemlerdi. "Fabrika Kızı"nın mesela bütün orkestrasyonunu hatırlıyorum, A'dan Z'ye, nefeslilerine varıncaya kadar. Ama 80 senesinden sonraki şarkılarımı doğru dürüst hatırlamıyorum. 80'e kadar olan tüm şarkı sözlerimi de hatırlarım, ama sonrasındakiler aklımdan çıkabiliyor. Bazen düşünüyorum, diyorum ki, nasıl yapmışım ben bunları ya? Nasıl bir sabırla, nasıl bir istekle bu işe saldırmışım? Dünyayı bu kadar sevme, insanlara bu mesajları gönderme dürtüsü nereden geldi bana? Şarkı yazarken resmen kriz geçirirdim. Baktığım, gördüğüm, konuştuğum her şey, o hedeflediğim şarkının bir küçük parçasını bana iletmeye başlardı. O bana gelirdi bir yerlerden. Bazen şaşar kalırım, bunlar nasıl bana gelir? Tabii ki benden dolayı geliyor. Çünkü öyle baktığım için, öyle gördüğüm için... Bazı soruları soruyorsun kendine. Ve cevap sana geliyor. Müzik olarak, şarkı sözü olarak bir şekilde geliyor, sana ulaşıyor. Hayretler içerisinde diyorsun ki "aa, şurada şunu gördüm, şuralarda bir şey oldu!.." Halbuki baktığın yer, hiç alâkasız bir yer. O an en alâkasız şey bile sana başka bir şeyi çağrıştırabiliyor. Bunun nasıl olduğunu ben de bilmiyorum açıkçası.

Bora Ayanoğlu hakkında pek çok şeyi şu adresten öğrenebilirsiniz: www.boraayanoglu.com Biyografiler, fotoğraflar, şarkılar, şarkı sözleri, filmler, piyesler, kısaca 40 yıllık emeğin dökümü...

"Fabrika Kızı"yla bitirelim mi? Hepimizin bu şarkıyla hatırası var. Peki sizde hangi hatıraları canlandırıyor?

O dönem "Fabrika Kızı"nı Ahmet Gülhan müzikal yapmak istiyordu Devekuşu Kabare'de. Emel Sayın oynayacaktı fabrika kızını. Bayağı ciddi ciddi konuşmuştuk bu işi. Sonra ne olduysa, olmadı... Biliyor musunuz, Dario Moreno çok severdi bu şarkıyı. İsmet Ay'dan istetmişti, vermiştim. Şarkıyı cebine koymuş Fransa'ya götürürken, İzmir havaalanında kalp krizinden öldü. O sıralar Jacques Brel'le beraber "Don Kişot" müzikalinde oynuyorlardı. Ve orada burun buruna oynadığı Brel'e dinletecekti elbette şarkıyı... Böyle bir arşiv gibi anlatıyorum şimdi bunları... Sizin gibi meraklı arkadaşlar sayesinde biz de biraz yer buluyoruz kendimize. Sanki şöyle demiş gibi oluyoruz: Biz bunları yapmıştık, haberiniz olsun. Belki bir gün lazım olur da ararsınız...

Söyleşi: **Derya Bengi - Emin Ekşi**

ansiklopedi

a→

ANDERSEN, HANS CHRISTIAN

1805'te çamaşırcı bir anne ve ayakkabı tamircisi bir babanın çocuğu olarak Danimarka'nın Odense kentinde, bir gecekonduda dünyaya geldi. Küçük yaşta çalışmaya başladı; dokumacılık, terzilik, sigara fabrikasında işçilik yaptı. Soprano sesi sayesinde Kraliyet Tiyatrosu'na kabul edildi, 17 yaşındayken sesi bozulunca aktörlüğe, oyun yazarlığına, romana ve şiire yöneldi. "The Improvisatore" (1835) adlı romanıyla edebiyat çevrelerinde tanındı, otobiyografik eseri "Ugly Duckling"le uluslararası ün kazandı. Şiirlerini topladığı "Bir Şairin Gündüz Düşleri" (1853) adlı kitabını Charles Dickens'a ithaf etti. Onu ölümsüz kılan 1835-1872 arasında yazdığı masallardı. 4 Ağustos 1875'de vefat eden Andersen müzmin bekardı, "Bülbül" adlı masalının esin perisi olan şarkıcı Jenny Lind'e umutsuz bir aşkla tutkundu.

AYANOĞLU, SAMİ

Sami Ayanoğlu ve Mümtaz Ener, "Battal Gazi Geliyor", 1955, Yön. S.A.

C→

CİHANYANDI SALİHA

Turhan Selçuk'un "Abdülcanbaz"ından

f→

FENN, SHERILYN

i→

İSTANBUL'UN FETHİ

k→

KİLT

Erkeklerin giydiği, ekose desenli etek. Kilt, aslında 19. yüzyılda İskoçyalı Dağlılar (Highlanders) değil de, İngiltere ve İskoçya'nın asilzadeleri tarafından geliştirildi. Şimdiki kiltler, Kraliçe Viktorya döneminden İskoç ve İngiliz terzilerin eseri. Ancak kiltin temeli, ilk İskoç ve İrlanda klanlarına kadar gidiyor. Bazı klanların daha 10. ve 11. yüzyıllarda kendilerine özel giyecekler tasarladıkları biliniyor. Kiltin bugünkü şekline uzanan tarihinin ilk aşaması, 1618'de Sir Robert Gordon'un, Murry of Pulrossie'ye bir mektup yazarak adamlarının "diğer kabileninkiyle uyumlu" olmasını istemesi. 1707 tarihindeki "Birleşme Kanunu" (Act of Union) sonrasındaysa ekose kumaş, milliyetçiliğin simgesi haline geldi ve hakim sınıflarca aşırılığın bir simgesi olarak görüldü. Daha sonra iki metreye yakın boyda, tek parçalık, belde kemerle tutturulan, geri kalanı da omuzdan atılan ekose kumaş kabul gördü, gerektiğinde üst kısmı ayrılabilenler de devreye girdi. 1747 yılında Kıyafet Kanunu bu giysileri yasakladı. Erkek eteğinin, her türlü ekose giysinin toplum içinde giyilmesi, altı ay hapisten yedi yıl tarlada çalışmaya varan cezalar getirilerek yasaklandı; gayda bile savaş enstrümanı addedildi. Şimdilerde ekose erkek eteği, seçkin İngiliz sosyetesinin bir modası haline gelmiş durumda... Erkeklerin kilt içine bir şey giyip giymediği hep kafaları kurcaladı. Bu tamamen kendilerine kalmış, ama elbette giyme zorunluluğu yok. Zaten genelde de giyilmiyor.

n→

NYABINGHI

Elle çalınan en az üç davulun, dansın, şarkının, kutsal bitkilerin dahil olduğu, Jah Rastafari'ye şükran sunulan ayin; Rastafarilerin en önemli ve ruhanî toplantısı. Uganda'da, Afrikalıları yönetmeye kalkışan Avrupalı yerleşimcilere karşı direnişin öncüsü, kadınların önayak olduğu, popüler bir hareket. "Nyabinghi" adının 1850'lerden 1950'lere uzandığı, dinî, ruhanî ve politik Doğu Afrika hareketinden kaynaklandığı söylenir. Merkezindeyse Muhumusa adında bir kadın şifacı vardır, yani efsanevî "Amazon Kraliçesi". Muhumusa, Alman kolonicilere karşı silahlı direnişi organize etti ve 1923 yılında Uganda'da İngilizler tarafından hapsedildi. Nyabinghi ruhu, İngilizlere karşı ayaklanmanın öncüsü erkekleri de etkilemişti. İngilizler, Nyabinghi hareketini yok etmek için, 1912 tarihli, hıristiyanlığı teşvik eden ve diğer Nyabinghi karşıtı kültleri destekleyen Büyücülük Nizamnamesi'yle bu insanları büyücülükle suçladı. İngilizler Avrupa'da 1500-1600 yılları arasında kapitalizm öncesinden kapitalist ilişkilere geçişteki cadı yakma faaliyetlerinden de faydalandı.

Nyabinghi'nin, Jamaika'daki karşılığı, "Siyah ve Beyaz Zalimlere Ölüm." Rasta inancına göre, zalime karşı Nyabinghi dansı yapmak, Jah gücünü bu kötülüğe karşı harekete geçirmek anlamına geliyordu. Günümüzde kimi zaman "binghi" de denilen bu danslar günlerce süren saf törensel kutlamalardır, Rastafarilerin kutsal günlerine aittir. "Grounation" olarak da bilinen Rastafari ayini, ilk olarak Jamaika'da 1958 martında yapıldı. Grounation, hayatın toprak üzerinden

"İlkbahar 1912", Mikhail Larinov, 1912

doğrulanması anlamını taşıyordu. Bunlar her yıl 21 Nisan'da başlar, günlerce sürer ve Rastafari'nin yegane organize ayinidir. Rastalar kırda toplanır, gün boyunca yemek yapar, ganja içer, Jah duaları yapar, diğer Rasta kızkardeşleri ve erkek kardeşleriyle sohbet eder, ateş yakmak için çalı çırpı toplar ve kamp hazırlarlar. Yalnızca işlenmemiş, vejetaryen ve tuzsuz yemekler yenir. Güneş battığında topluluk, birkaç kızkardeşi çocuklara bakmak üzere geride bırakarak tepeye tırmanır ve Majesteleri Haile Selasiye'ye adanarak kendi tanrısallıklarına şükreder. Tepenin yamacında yanan muazzam ateş eşliğinde büyük davulların ritmik vuruşları dünyanın merkezini hissettirirken, bas davulların arkasında oluşmaya başlayan küçük davulların ritmi Rasta özgürlük çığlığını ve gökyüzüne saygıyı temsil eder. Rastafarilerin bazıları davul çalar, bazıları usul usul dans eder. Her birinin içinde kendine özgü, ama Nyabinghi'den çıkan ve gene ona dönen bir ritm vardır. Herkes kendi şarkısını söyler, birlikte de söylerler... Reggae ritmleri biraz da Nyabinghi üzerine kuruludur. Ancak otantik Rasta müziği reggae değil, Nyabinghi davullarıdır. Davul çok-ritmlilik sağlamada en önemli enstrümandır, tanrının da sesidir. Nyabinghi'de üç çeşit davul kullanılır –bas, funde ve akete. Bas davul dört vuruşun birincisinde çalınır ve üçüncüde susturulur. Funde sabit ritm çalar ve ince sesli akete de doğaçlamaları yapar.

O→

OTUZBİR

Bir çocuk varmış
duymuş başka bir çocuktan
ölürmüşsün
yüz kere mastürbasyon yaparsan.

Afallamış çocuk;
hız kesmiş ister istemez
ve başlamış
hesap tutmaya.

Varana dek seksene yine de,
pek kafasına takmamış.
Nasıl olsa daha çok zamanı varmış.

Özel kutlamalara ayırmış
sonraki onsekizini,
otellerdeki balo salonları gibi.

Doksandokuzuncu
kendiliğinden oluvermiş.

Haftalar geçmiş aradan.

Ne yapsın çocuk
hastir ya demiş
ölmeye değmez mi bu uğurda,

skoru yarım saat sonra
doksandokuzdan yüzbeşe çıkarmış.

Thom Gunn, çeviren: Necmi Zekâ

t→

TEPEBAŞI DRAM TİYATROSU

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, Darülbedayi'den Şehir Tiyatrosu'na, Türkiye'de tiyatroyu inşa etmiş ve 56 yıl boyunca omuzlamış tiyatro binası. Sonu da, adındaki gibi "dram"la biten –Ercüment Behzad Lav'ın deyişiyle– "Türk tiyatrosunun Panthéon'u"... Bir park ve Belediye Gazinosu arasında, sarı-turuncu bir binaydı Dram Tiyatrosu. Taş çatlasa ikiyüz koltuklu bir salonu bulunan, dar bir koridordan locasına geçilen, dar koltukları, tavanında yaldızlı freskleri, soğuk sahnesi, küçük oyuncu odalarıyla, bir tiyatrodan ziyade bir okul, bir ev...

Son zamanlarında "Tepebaşı'ndaki salaş" diye bahsedilen, ama birkaç kuşak tiyatrocu yetiştiren, sahnesinde ne ömürler barındıran Dram Tiyatrosu'ndaki ilk Türkçe oyun, 20 Ocak 1916'da oynanan "Çürük Temel"di. Son oyunsa, Mayıs 1969'da sahneye konan "Sonbahar Fırtınası"... İlk Türkçe opera da burada oynandı: 19 Mart 1960'da, Leyla Gencer'li, Orhan Günek'li bir kadroyla, Puccini'nin "Tosca"sı...

1950'li yıllara gelindiğinde, Demokrat Parti'nin yeni imar planları uyarınca, tiyatronun taşınması gündeme geldi. Muhsin Ertuğrul bile bunun için çalıştı. Tiyatronun sonunun ilk belirtisi, 1958'de yol genişletme çalışmaları gerekçe gösterilerek –aslında buna hiç ihtiyaç yokken– binanın parçalarından biri olan eski Anfi'nin, Komedi Tiyatrosu'nun yıkılması oldu. Tiyatro, 1969'da Harbiye'ye taşındı. Dram Tiyatrosu'nun tiyatro müzesi olarak kullanılması düşünüldü, ama bunun için de girişimlere bir türlü başlanamadı –ya da başlanmadı. 17 Nisan 1970'de boş bina yandı. Hâlâ onarılabilecek durumdaydı, ama 3 Kasım 1971'de ikinci bir yangın binayı tamamen harabeye döndürdü. (İki yangının sebebi de hâlâ anlaşılamadı, ancak yangınlardan önce hazırlanan "arazisinden faydalanılabilir" ibareli bir rapor ortaya çıktı.) Dram Tiyatrosu yıllarca harabe halinde kaldıktan sonra yıkıldı ve yerine TÜYAP binası (artık TRT) yapıldı...

Muhsin Ertuğrul'dan Behzat Budak'a, İ. Galip Arcan'dan Vasfi Rıza Zobu'ya, Sami Ayanoğlu'ndan Bedia Muvahhit'e, Talât Artemel'den Gülistan Güzey'e, Cahide Sonku'dan Muammer Karaca'ya, Türkiye'de sadece tiyatronun değil, sinemanın da kaldırım taşlarını döşemiş birkaç kuşak, Dram Tiyatrosu'nun sahnesinde nice karaktere hayat vermişti. Neredeyse komplo denebilecek iki yangınla yıkılıp gitmesi, yerine bir beton yığının dikilmesi hâlâ öfkeyle hatırlanır...

y→

YAŞAR NE YAŞAR NE YAŞAMAZ

- Yaşar Yaşamaz, burda günler geceler laflamakla geçer aslanım. Sen şu başına gelenleri anlat. Sonra ne oldu?
- Anlatayım ağbiler. Nerde kalmıştık?
- Kütük kaydında şehit göründüğünden nüfus kağıdını alamadın. Sonra?
- Evet, alamadım. Daha doğmadan beni şehit etmişler defterde. Nüfus kağıdımı alamayınca okula da gidemedim. Anam benden önce beş çocuk doğurmuş, beşi de ölmüş. Rahmetli babam da hep ona yanardı ya... "Yaşasın diye tek oğluma Yaşar adı koyduk, şükür yaşadı ama, onun da resmen yaşadığını hükümet saymıyor" derdi. Bir zaman, bizim mahalledeki Davud Hoca'nın eski yazı okuluna gittim. Gittim ya, benim aklım hükümet okulunda. Çünkü Anşe de hükümet okuluna gidiyor. Kaçar kaçar, hükümet okuluna gider, uzaktan okulun bahçesinde oynayan çocukları seyrederim. Kimi yaşıtım, kimi arkadaşım... Gene bigün çocukları seyrederken dalmışım, başımı kapının demir parmaklıklarına dayamışım, kendimden geçip gitmişim.

"Sen neden okula gelmiyorsun Yaşar?" Yanıbaşımdaki sesten ürküp bir de baktım ki, ne görsem, Anşe değil mi? Kötü yakalanmıştım Anşe'ye.

"Ben yaşamıyorum ki Anşe..."

Anşe güldü, gül yüzünde güller açtı.

"O da ne demek oluyor Yaşar?"

"Şu demek ki, hükümet benim yaşadığımı saymıyor. Hükümetin defterinde, daha doğmadan savaşta şehit düştüğüm yazılı. Bu yüzden nüfus kağıdı vermiyorlar bana. Nüfus kağıdı olmayınca da okula yazılamadım."

Yaşar Yaşamaz sustu. Birinci koğuşun hükümlüleri, yazıya gelmez bir takım acınma sesleri çıkardılar. Sonra da, koğuştakilerden sesler yükseldi:

- Vur şu sazının tellerine Yaşar oğlum...
- Konuştur sazını, ağlat sazını Yaşar'ım...
- Dokun dertli göğsüne sazın, okşa saçlarını sazın, söylet sazını Yaşar!

Yaşar Yaşamaz, bu nazının ve sözünün tek geçtiği sazının üstüne kapanıp çalıp söylemeye başladı: İstanbul dedik de özendik geldik / Kaldırım taşına uzandık kaldık / Canımızı verdik harçlık kazandık / Onu da elimden aldın İstanbul / İstanbul dediğin zenginin tahtı / Hükümet halkasın boynuma taktı / Nedir bu zavallı Yaşar'ın bahtı / Beni özlemlere saldın İstanbul / Kaldırım taşları dizime zarar / Su kurşundan akar özüme zarar / Güzelleri çoktur gözüme zarar / Gözümde gönlümde kaldın İstanbul / Hey Anşe'm yavuklun uzattı sözü / Ağlamaktan görmez Yaşar'ın gözü / Yakar tüm dünyayı içimin közü / Dert olup gönlüme daldın İstanbul...

Aziz Nesin, "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz"

Bülbülüm geldi dile

Çin ülkesinde, belki bilmezsin, "fağfur" derler hakana. Sarayı öyle güzel, öyle büyükmüş ki, yeryüzünde bir eşi daha bulunmazmış. Baştan aşağı, türlü renklerde çinilerden yapılmış. Çin bu: Sarayları çiniden yapılmayacak da, başka neden yapılacak?... Gelgelelim, Çin'in hakanına fağfur dendiği gibi, çinisine de fağfurî derler. Baştan aşağı fağfurîdenmiş fağfurun sarayı... Öyle olunca da hep usul usul yürüyeceksin; hızlı bir adım attın mı, sarsılır, kırılıverir. Çinliler de zaten her işe dölek olur, yolu yordamı unutmazlar. Bu dünyayı bir ucundan bir ucuna dolaş, öyle uslu, öyle ince bir ulus daha göremezsin.

Sarayın bahçesine bir çıktın mı, bir de bakarmışsın ki, göbekler görülmedik çeşit çeşit çiçeklerle dolu... Rengi en parlak olan çiçeklere gümüşten küçücük birer çıngırak asarlarmış: Yel estikçe şıngır şıngır şıngırdasın da geçenler durup baksın diye.

Öyle büyükmüş o bahçe, öyle büyükmüş ki nerelere vardığını sarayın bahçıvan başısı bile bilmezmiş. Çiçekleri, o renk renk göbekleri geçtikten sonra önüne ulu bir orman çıkarmış, içinde havuzlar var, göller var... Ta denize uzanırmış, uzanırmış da yeşilliği suların o güzelim maviliğine karışırmış. Kumsalda bile ağaçlar biter, dallarını dalgaların üzerinde sallar dururlarmış.

İşte o ağaçların birinde bir bülbül varmış, bir ötermiş, bir ötermiş, doyulmazmış çilemesine... Onu bir duydular mı, yoksul balıkçılar bile işlerini bırakır, ağlarını unutur, dem çekmesini dinlermiş.

Fağfurun sarayı ile bahçesini gezmeye her yandan yolcular gelirmiş. Bütün gördüklerine şaşar kalırlarmış ama, bülbülün çilemesini duyunca hepsi de durur: "Ah! İşte en güzeli bu!" derlermiş. Köylerine, kentlerine döndüler mi, sesini duydukları o canım kuşu anlata anlata, öve öve bitiremezlermiş. Saray ile bahçesi üzerine türlü kitaplar yazan bilginler de bülbülü unutmaz, saydıkları bütün güzelliklerden üstün tutarlarmış; ellerinden ölçülü uyaklı sözler düzmek gelenler de en güzel şiirlerini, deniz boyundaki ormanın bir dalında çiliyen o bülbül üstüne söylerlermiş.

O kitaplar yeryüzüne yayılmış, biri ta fağfurun eline dek gitmiş. Fağfur som altından tahtına kurulmuş, okumuş kitabı. Pek de beğenmiş. Sarayını, bahçesini bilginlerin, şairlerin övmeleri hoşuna gidermiş... Okumuş, okumuş, kitabın sonuna gelmiş; bir de ne görsün? Yazar: "O bahçede ne varsa güzeldir, güzeldir ya, en güzeli gene bülbüldür" diyor... Şaşırmış bu söze: "Bu da ne demek?" demiş. "Ben bilmiyorum o bülbülü. Bahçemde eşi emsali görülmedik bir kuş bulunsun da ben bilmeyeyim? Bunu bir yabancının kitabından mı öğrenecektim!"

Hemen el çırpmış: "Çağırın baş ağamı" demiş. Baş ağasına: "Bak ne diyor bu kitap" demiş. "Bahçemde, bülbül derler eşi bulunmaz bir kuş varmış; bütün ülkenin en büyük güzelliği oymuş. O kuşu bu akşam isterim, gelecek, ötecek benim önümde". Baş ağa "Kitap yazanların çoğu yalancı olur" demiş. "Söyliyecekleri bitti mi, uydurmaya başlarlar. Siz, yüce hakanım, inanmayın onların dediklerine..." Fağfur: "Doğrudur dediğin, kitap yazanların çoğu yalancı olur. Ama bu öyle değil: Bu kitabı bana yüce Capon hakanı göndermiş, yalan olamaz bunun içinde... Bu akşamdan tezi yok o bülbülü dinleyeceğim: Çekinmesin, gelsin benim katıma, benden iyilik görür. Ama siz bulamazsanız, bilmiş olun: Yemeğinizi yedikten sonra hepinizi sırtüstü yatırır, karınlarınızı çiğnetirim!" demiş. Baş ağa boynunu bükmüş, yavaşça bir: "Çing-Çang!" demiş. Çincede "çing-çang" demek: "Boynum kıldan ince!" gibi bir şeydir... Baş ağa çıkmış fağfurun katından, önüne kim çıktıysa hepsine sormuş. Bilen yok! Kime sorsa şaşıyor: "Duymadım" deyip başını sallıyor. Sonunda mutfakta bulaşık yıkayan küçük bir kız bulmuş; o gürültülerin, o konuşmaların sebebini öğrenince: "A! bülbül mü?" demiş. "Bilirim onu. Ne de tatlı öter! Annem denizin kıyısında bir kulübede oturur, akşamları sofra artıklarından bana da verirler, anneme götürürüm. Dönerken ormanda biraz dinlenirim. O sırada bülbül de çilemeye başlar. Gözlerim yaşarır onu dinledikçe, yüreğim öyle çarpar ki, annem beni kucaklıyor sanırım!"

Baş ağa "Kızcağızım, bizi kurtarırsan sen kurtaracaksın. Bizi şimdi o bülbülün yanına götür, sana mutfakta daha iyi bir iş verdiririm. Bundan başka seni bir gün gizlice götürür, fağfurun yemek yemesini seyrettiririm. Ama durmaya gelmez, bülbülü hemen bu akşam bulmalıyız" demiş. Başta bulaşıkçı kız, saraydakilerin yarısı bahçeye fırlayıp ormanın yolunu tutmuşlar. Gitmişler, gitmişler, bir göl kıyısına varmışlar. Kız "artık yaklaştık, neredeyse bülbülü duyarız" demiş. Çok geçmemiş, ağaçların arasından tatlı, baygın bir şakımadır başlamış. Kız "işte" demiş, "şu dalın üstündeki ufacık kuşu görüyor musunuz? Kara mı desem, kırçıl mı desem... İşte o!" Baş ağa şaşırmış kalmış: "Doğrusu böyle olacağını sanmazdım. Kim bilir ne parlak, ne güzel renkleri vardır diyordum. Pek de çalımsızmış!" demiş. Kız kuşa bakarak: "Canım bülbülüm! Hakanımız efendimiz senin şakımanı dinlemek istiyor" demiş. Bülbül "hakan için mi öteceğim?" diye sormuş. Baş ağa: "Bu akşam sarayda büyük bir şenlik olacak, kendileri de orada bulunacaklar, sizin gelmenizi, gelip bizi şereflendirmenizi rica ediyoruz" demiş. Bülbül: "Benim ötüşümü ağaçlar altında dinlemek daha tatlı olur" demiş. "Ama madem ki hakan öyle buyurmuşlar, ben de gelirim."

Sarayda bir uğraşma, bir didinme. Büyük salonun ortasına, fağfurun tahtının karşısına, som altından bir tünek getirmişler. Bülbül gelince oraya konacakmış. Sarayda kim varsa toplanmışlar, hepsi de en güzel giysilerini kuşanmışlar. Bulaşıkçı kızı da unutmamışlar: Bülbülün yerini söylemesinin mükâfatını görmüş, bulaşıkçılıktan aşçıbaşılığa yükselmiş. Diyeceksin ki daha o yemek pişiremez! Pişiremesin, önce aşçıbaşı olur, sonra da öğrenir yemek pişirmesini... Birdenbire bakmışlar, pencereden küçük, kara bir kuş girmiş, gitmiş altın tüneğin tepesine oturmuş. Bir ötmüş, bir ötmüş, ötüşü de öyle dokunaklı imiş ki, hakanın gözleri dolu dolu olmuş, sonunda yanaklarından aşağı iki damla yaş akmış. Bunun üzerine daha da yanık demler çekmiş. Hakan o kadar beğenmiş ki, ne yapacağını şaşırmış, sırmalı, incili terliğini çıkarmış, bülbüle vermeye kalkmış. Bülbül ne yapsın onu? "Hakanın gözlerinden yaşlar akıttım, bu mükâfat bana yeter" demiş. "Bu şerefi en büyük hazinelere değişmem. Beni sevindirecek daha ne olabilir?" Gönüllere işleyici sesiyle şakımış, şakımış. Dinleyenlerin hepsi hayran olmuşlar. Hademelerle hizmetçiler bile memnun olduklarını bildirmişler; küçümseme o alkışı: Hademe, hizmetçi kısmı çabuk beğenip alkışlamaz... Bülbül artık bütün konuşmaların konusu olmuş: Sarayda onun sözü, bütün evlerde, toplanma yerlerinde onun sözü... Sarayda onun için en güzelinden bir kafes yapılmış; ama bülbül hep kapalı kalmaya gelmez, gündüzleri iki, geceleri de bir kere çıkıp gezmek için izin istemiş. Hizmetine on iki kişi ayırmışlar; nereye gitse yanından ayrılmazlarmış. Hakanın yeni gözdesine herkesin hayranlığı günden güne artmış; saray büyüklerinden birkaçı, yeni doğan çocuklarının adlarını Bülbül koymuşlar; gelgelelim o çocukların sesi pek çirkin olmuş, böylece babaları dalkavukluk etmenin cezasını görmüşler.

Günün birinde Capon hakanından kocaman bir kutu gelmiş, üzerinde "Bülbül" yazılı imiş. Fağfur "Gene bilginlerden biri bizim kuş üzerine bir kitap yazmış" demiş. Açmışlar bakmışlar ki değil. Kutunun içinde yapma bir bülbül; biçimi tıpkı bülbül, ama onun gibi kara değil, üstünde pırlantalar, yakutlar, zümrütler... Kurdun mu, başlıyor bülbül gibi ötmeğe; ötmekle de kalmıyor, inci kakmalı altından kuyruğunu da oynatıyor. Boynundaki gerdanlıkta da şu sözler yazılı imiş: "Ben Capon hakanının bülbülüyüm; ama Çin hakanının bülbülü yanında sözüm mü olur?"

Yeni bülbülün geldiği duyulunca saray halkı coşuvermiş. Sarayın törenci başısı: "İkisini bir arada öttürelim" demiş. İkisini bir arada öttürmüşler ama iyi olmamış. Nasıl olur? Canlı bülbül, ötüşü neyi anlatmak istiyorsa ona göre sesini yavaşlatıyor, hızlandırıyor, alçaltıyor, yükseltiyor. Yapma kuş öyle şeyleri nasıl becersin? Karnındaki makinede ne varsa o... Sarayın çalgıcıbaşısı: "Ötüşleri birbirininkine uymuyor, ama kabahat onda değil" demiş; "hiç yanılmıyor, bir tek yanlış ses çıkardığı yok, sanki benden ders almış" demiş. Bunun üzerine yapma bülbülü yalnız başına öttürmüşler, eskiden canlı bülbül ne kadar alkışlanmışsa, o da o kadar alkışlanmış. Hem onu daha güzel bulmuşlar: Elbette, kuyumcu dükkânı gibi parlıyor. Otuz üç kere kurmuşlar, otuz üçünde de o parçayı olduğu gibi tekrar etmiş. Bayılmışlar ötüşüne... Daha da öttüreceklermiş, ama hakan sahici bülbülün sırası geldiğini söylemiş. Sahici bülbülü koydunsa bul! Orda aramışlar, burda aramışlar, yok, yok... Meğer kimseye belli etmeden, açık pencereden kaçmış, ormanı boylamışmış...

→ devamı 3. sayfada...